

T.C.

**İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**ANONİM ŞİRKETLERDE DIŞ KAYNAKLARDAN
SERMAYE ARTIRIMI**

Yüksek Lisans Tezi

Volkan Atamer

İSTANBUL, AĞUSTOS 2023

T.C.

**İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**ANONİM ŞİRKETLERDE DIŞ KAYNAKLARDAN
SERMAYE ARTIRIMI**

Yüksek Lisans Tezi

Volkan Atamer

İSTANBUL, AĞUSTOS 2023

T.C.

**İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**ANONİM ŞİRKETLERDE DIŞ KAYNAKLARDAN
SERMAYE ARTIRIMI**

Yüksek Lisans Tezi

**Volkan Atamer
(200026101)**

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Bünyamin GÜRPINAR

İSTANBUL, AĞUSTOS 2023

ETİK BEYAN SAYFASI

Hazırlamış olduğum tez özgün bir çalışma olup YÖK ve İstanbul Ticaret Üniversitesi Lisansüstü Yönetmeliklerine uygun olarak hazırlanmıştır. Ayrıca, bu çalışmayı yaparken bilimsel etik kurallarına tamamiyle uyduğumu; yararlandığım tüm kaynakları gösterdiğimi ve hiçbir kaynaktan yaptığım ayrıntılı alıntı olmadığını beyan ederim. Bu tezin ihtiva ettiği tüm hususlar şahsi görüşüm olup İstanbul Ticaret Üniversitesinin resmi görüşünü yansıtmamaktadır.

Volkan ATAMER

ÖZET

Anonim şirketlerde sermaye artırımı, genellikle şirket malvarlığına dışarıdan aynı ya da nakdi nitelikte yeni varlıkların getirilmesiyle, yani dış kaynaklardan sermaye sağlanması suretiyle yapılır. Söz konusu sermayenin artırımı ile şirkete ek finansman kaynağı sağlandığı gibi, şirket malvarlığında efektif bir büyüme gerçekleşmekte ve mali açıdan güçlenen şirkete amacını gerçekleştirmek bakımından katkı sağlanmaktadır. Sermaye artırımı, sağlanan vergi avantajları nedeniyle paydaşların paylarının ekonomik değerini yükseltirken şirketin toplumsal itibarını ve piyasa değerini de artırmaktadır. TTK'da, tüm artırım türlerinde ortak olan hükümlerden sonra, dış kaynaklardan sermaye artırımı, m. 459'da düzenlenmiştir. Dış kaynaklardan artırım, yeni paylar ve pay senetlerinin çıkarılıp çıkarılmaması durumuna göre iki yolla (TTK. md. 456-459 ve 461) gerçekleştirilir. Birincisi halka açık olmayan anonim ortaklığın halka arz olmaksızın yaptığı sermaye artırımı, ikincisi payların halka arz edilmesi yoluyla yapılan sermaye artırımdır. Bunların dışında, kısa yoldan artırım veya mevcut payların ve pay senetlerinin itibari değerlerinin (TTK. md. 421/2a ve 459/1) artırılması yoluyla sermaye artırımı söz konusudur.

Esas ve kayıtlı sermaye sistemlerinde dış kaynaklardan sermaye artırım usulü ve şartları birbirinden farklıdır. Çalışmamızın ilgili bölümlerinde söz konusu hususlar ayrı ayrı ele alınmış ve bunların hukuki sonuçları değerlendirilmiştir. Dış kaynaklardan sermaye artırımında pay sahiplerinin rüçhan hakları konusu üzerinde durulmuş; ayrıca artırımın vergisel avantajlarına değinilmiştir. Son olarak, artırım kararının hukuka aykırılık halleri TTK hükümleri kapsamında incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Anonim Ortaklık, Sermaye, Esas Sermaye Sistemi, Kayıtlı Sermaye Sistemi, Sermaye Artırımı, Dış Kaynaklardan Sermaye Artırımı, Sermaye Artırımının Hükümsüzlüğü.*

ABSTRACT

Capital increase in joint stock companies is generally done by bringing new assets in kind or in cash from outside to the company's assets, that is, through the provision of capital from outside sources. With the increase in the said capital, an additional source of finance is provided to the company, as well as an effective growth in the company's assets, as well as contributing to the increase in the capital by becoming financially stronger. In addition, the company's reputation, and overall market value increase, as well as tax advantages. In the TCC, after the provisions common to all types of increase, Capital increase from external sources, m. Created in 459. As a result of the increase from external sources, in the increase made in two ways (TCC. art. 456-459 and 461), according to the criterion of issuing new shares and share certificates; Except for the increase to be made without public offering or by making a public offering, it is made by short-cut increase or by increasing the nominal values of existing shares and share certificates (TCC. Article 421/2a and 459/1).

The procedures and conditions for capital increase from external sources are different from each other in the basic and registered capital systems. In the second part of our study, the relevant issues are discussed separately, and their legal consequences are evaluated. The priority rights of the shareholders in capital increase from external sources are emphasized; In addition, the tax advantages of the increase were mentioned; Finally, the illegality of capital increase decision has been examined within the scope of the provisions of the TCC.

Key Words: *Joint Stock Company, Capital, Basic Capital System, Registered Capital System, Capital Increase, Capital Increase from Foreign Sources, Invalidity of capital increase decision.*

KISALTMALAR

A.Ş.	: Anonim Şirket
AO	: Anonim Ortaklık
ATM	: Asliye Ticaret Mahkemesi
Batider	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
D.	: Danıştay
D	: Daire
Dpn.	: dipnot
E.	: Esas No
e.t.	: Erişim tarihi
eTTK	: 6762 Sayılı mülga Türk Ticaret Kanunu
f.	: Fıkra
GK	: Genel Kurul
GTB	: Gümrük ve Ticaret Bakanlığı
GVK	: 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu
HAAO	: Halka Açık Anonim Ortaklık
HAOAO	: Halka Açık Olmayan Anonim Ortaklık
HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HKAŞ KST	: Halka Açık Olmayan Şirketlerde Kayıtlı Sermaye Sistemine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ
İÜHF	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
İBD	: İstanbul Barosu Dergisi
İİK	: 2004 Sayılı İcra İflas Kanunu
İnÜHFD	: İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İPSÖK	: İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulu
İTAŞT	: İzne Tabi Anonim Şirketler Tebliği
İÜHF	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi

K.	: Karar No
Krş.	: Karşılaştırınız
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
KPAT	: Kâr Payı Tebliği
KST	: Kayıtlı Sermaye Tebliği (SerPK“nın II-18.1 S. Tebliği)
KVDK	: Katma Değer Vergisi Kanunu
KVK	: 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu
m.	: madde
MB	: Maliye Bakanlığı
No	: Numara
Prof.	: Profesör
PT	: Pay Tebliği (SerPK“nın VII-128.1 Sayılı Tebliği)
RG	: Resmi Gazete
s.	: sayfa
S.	: Sayı
SerPK	: 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
T.	: Tarih
TB	: Ticaret Bakanlığı
TBK	: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
TCC	: Turkish Commercial Code
TFM	: Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi
TL	: Türk Lirası
TMK	:4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu
TSY	: Ticaret Sicili Yönetmeliği
TTK	: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
TTSG	: Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve devamı
vs.	: Vesaire
VUK	: 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu
Y.	: Yargıtay
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu

YK : Yönetim Kurulu
YTD : Yargıtay Ticaret Dairesi
YYÜHFD : Yeni Yüzyıl Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN SAYFASI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
KISALTMALAR	v
GİRİŞ	1

I. BÖLÜM

SERMAYE, SERMAYE SİSTEMLERİ VE SERMAYE ARTIRIMI

KAVRAMINA GENEL BAKIŞ

1. GENEL OLARAK VE ÖZELLİKLE ANONİM ORTAKLIKLARDA SERMAYE KAVRAMI.....	3
1.1. SERMAYE KAVRAMININ ANLAMI VE GENEL ÇERÇEVESİ.....	3
1.2. SERMAYE VE MAL VARLIĞI KAVRAMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI.....	4
1.3. ANONİM ORTAKLIKLARDA SERMAYE KAVRAMI VE ÜÇÜNCÜ KİŞİLER BAKIMINDAN ÖNEMİ	5
2. SERMAYE SİSTEMLERİ.....	7
2.1. GENEL OLARAK	7
2.2. ESAS SERMAYE SİSTEMİ	8
2.2.1. Kavram Olarak	8
2.2.3. Esas Sermaye Sistemine Göre Artırım Türleri.....	11
2.3. KAYITLI SERMAYE SİSTEMİ	15
2.3.1. Kayıtlı Sermaye Kavramı.....	18
2.3.2. Esas Sermaye Sisteminden Kayıtlı Sermayeye Geçiş Şartları	18
2.3.3. Kayıtlı Sermaye Sistemine İlişkin Hükümler.....	19
2.4. ŞARTA BAĞLI SERMAYE ARTIRIMI SİSTEMİNDE ARTIRIM (TTK. M. 463-472)	23
2.4.2. Özellikleri (Artırımın Belirli Durumlarla Sınırlı Olarak Yapılabilmesi, Artırıma Genel Kurulun Karar Vermesi, Yeni Payların Yönetim Kurulunca Çıkarılması, Tescil ve İlan)	26
3. SERMAYE ARTIRIMI.....	27
3.1. GENEL OLARAK	27
3.2. SERMAYE ARTIRIM YÖNTEMLERİ.....	29
3.2.1. İç Kaynaklardan Sermaye Artırımı	29
3.2.2. Dış Kaynaklardan Sermaye Artırımı.....	31

3.3. DIŞ KAYNAKLARDAN SERMAYE ARTIRIMININ İÇ KAYNAKLARDAN SERMAYE ARTIRIMINDAN FARKLARI.....	35
3.3.1. Sermayenin Tamamen Ödenmiş Olması Şartı	36
3.3.2. İştirak Taahhütnamesi ve Asgari Peşin Ödeme Yükümlülüğü	36
3.3.3. İmtiyazlı Pay Sahipleri Kurulu Kararı	37
3.4. SERMAYE ARTIRIMINA HÂKİM OLAN İLKELER	37
3.4.1. Malvarlığının Korunması İlkesi	37
3.4.2. Haklardan Sermayeye Katılma Oranına Göre Yararlanma İlkesi (Oransallık İlkesi)	39
3.4.3. Eşit İşlem İlkesi.....	41

II. BÖLÜM

DIŞ KAYNAKLARDAN SERMAYE ARTIRIM USULÜ

1. TÜM SERMAYE ARTIRIM USULLERİ İÇİN ORTAK HÜKÜMLER	43
1.1. PAYLARIN NAKDİ BEDELLERİNİN TAMAMEN ÖDENMEMESİ DURUMUNDA SERMAYENİN ARTIRILAMAMASI (İÇ KAYNAKLARDAN ARTIRIM HARİÇ) (TTK. 456/1)...	43
1.2. FONLARIN SERMAYEYE DÖNÜŞTÜRÜLMESİZİN SERMAYE TAAHHÜDÜYLE SERMAYE ARTIRIMI YAPILAMAMASI (DIŞ KAYNAKLARDAN SERMAYE ARTIRIMI).....	44
1.3. ARTIRIMA KARAR VERECEK ORGAN.....	44
1.4. GEREKLİ OLDUĞU HALLERDE BAKANLIK ONAYI.....	45
1.5. ARTIRIMIN TESCİLİ VE İLANI	46
1.6. TÜM SERMAYE ARTIRIMLARINDA FESİH DAVASI (TTK. 456/4).....	48
1.7. YÖNETİM KURULUNUN BEYANI (TTK. 457/1)	48
2. ESAS SERMAYE SİSTEMİNDE DIŞ KAYNAKLARDAN ARTIRIMI	49
2.1. ARTIRIM TÜRLERİ	49
2.1.1. Yeni Payın Çıkarılması Yoluyla Yapılan Artırım	50
2.1.2. Mevcut Payların İtibari Değeri Yükseltilerek Yapılan Artırım.....	52
2.2. ARTIRIM USULÜ.....	53
2.2.1. Esas sözleşme Değişikliği Taslağının Hazırlanması ve Karara Bağlanması.....	53
2.2.2. Gerekli Olduğu Hallerde Ticaret Bakanlığı'nın İzni.....	55
2.2.3. Genel Kurulun Sermayenin Artırılması Kararı	56
2.2.4. İmtiyazlı Pay Sahiplerinin veya Oluşturdukları Kurulların Tasdik Kararları	57
2.2.5. Yeni Pay Alma Hakkının Kullanımı ve İştirak Taahhüdü	62
2.2.6. Nakdi Sermaye Taahhüdünün Ödenmesi	63
2.2.7. Yönetim Kurulu Beyanı	64

2.2.8. Ticaret Siciline Tescili ve İlanı	65
3. KAYITLI SERMAYE SİSTEMİNDE DIŞ KAYNAKLARDAN SERMAYE	
ARTIRIMI.....	65
3.1. ARTIRIM TÜRLERİ	65
3.1.1. Yeni Pay Oluşturmak Suretiyle Artırım.....	66
3.1.2. Mevcut Payların İtibari Değerleri Yükseltilerek Yapılan Artırım	70
3.2. KAYITLI SERMAYE SİSTEMİNDE DIŞ KAYNAKLARDAN SERMAYE ARTIRIM USULÜ .	71
3.2.1. Yönetim Kurulu’nun Sermaye Artırım Kararı ve İlanı	72
3.2.2. İzahname ve Sirküler Düzenlenmesi, SPK’dan Onay Alınması	72
3.2.3. Satışta Aracılık Sözleşmesi ve Konsorsiyumu.....	73
3.2.4. Mevcut Pay Sahipleri Tarafından Rüçhan (Yeni Pay Alma) Haklarının Kullandırılması.....	74
3.2.5. Yeni Pay Senetlerinin Halka Arzı ve Satışı	75
3.2.6. İştirak Taahhütnameleri	77
3.2.7. Satılan Pay Senet Bedellerinin Tam ve Nakden Ödenmesi	78
3.2.8. Pay Senetlerinin Sahiplerine Teslimi	79
3.2.9. Halka Satılamayan Pay Senetlerinin İptal edilmesi	81
3.2.10. Yönetim Kurulu’nun Beyanı.....	82
3.2.11. Tescil ve İlan	83

III. BÖLÜM

DIŞ KAYNAKLARDAN SERMAYE ARTIRIMINDA RÜÇHAN HAKKI, ARTIRIMIN GERÇEKLEŞEMEMESİ VE VERGİSEL TEŞVİKLER

1. RÜÇHAN HAKKI	86
1.1. GENEL OLARAK	86
1.2. TTK’DA RÜÇHAN HAKKI VE HUKUKİ NİTELİĞİ	88
1.3. RÜÇHAN HAKKININ TÜRLERİ	90
1.4. RÜÇHAN HAKKINI KULLANMA YETKİSİNE SAHİP OLAN KİŞİLER	92
1.5. RÜÇHAN HAKKIYLA İLGİLİ YÖNETİM KURULUNUN KARAR ALMASI İLE KARARIN TESCİL VE İLANI.....	93
1.6. RÜÇHAN HAKKININ KULLANILMASI	94
1.7. RÜÇHAN HAKKININ SINIRLANDIRILMASI VEYA KALDIRILMASI	96
1.8. RÜÇHAN HAKKININ İHLALİ VE İHLALE BAĞLI ÇÖZÜM ŞEKLİ.....	100
2. SERMAYE ARTIRIMININ GERÇEKLEŞMEMESİ VEYA	
GERÇEKLEŞEMEMESİ DURUMU	105

2.1. SERMAYE ARTIRIMINDAN VAZGEÇİLMESİ	105
2.2. SERMAYE ARTIRIMININ YAPILAMAMASI.....	108
3. DIŞ KAYNAKLARDAN SERMAYE ARTIRIMINDA VERGİSEL TEŞVİK	110
3.1. VERGİSEL TEŞVİK VE YARARLARI.....	110
3.2. NAKDİ SERMAYE ARTIRIMINDA VERGİSEL TEŞVİK	111

IV. BÖLÜM

DIŞ KAYNAKLARDAN SERMAYE ARTIRIM KARARLARININ HUKUKA AYKIRILIĞI VE SONUÇLARI

1. GENEL OLARAK	117
2. HÜKÜMSÜZLÜK HALLERİ.....	118
2.1. İPTAL EDİLEBİLİRLİK	118
2.2. BUTLAN.....	127
2.3. YOKLUK.....	130
2.4. ASKIDA HÜKÜMSÜZLÜK	132
2.5. YÖNETİM KURULU’NUN SERMAYE ARTIRIMI ÖNERİSİNİN (KARARININ) YOKLUĞU VE BUTLANI	133
2. 6. SERMAYE ARTIRIMININ BİR BÜTÜN OLARAK HÜKÜMSÜZLÜĞÜ	136
3. HÜKÜMSÜZLÜKTE ISLAH VE TAHKİM	138
3.1. ISLAH	138
3.2. TAHKİM.....	141
SONUÇ	143
KAYNAKÇA.....	161
1. KİTAPLAR VE MAKALELER.....	161
2. YARGITAY KARARLARI	168

GİRİŞ

Türk Hukuk Lügatı'nda sermaye kavramı, anonim şirketlerde, şirketin kuruluşunda mevcut olan ve ortağın taahhüt ettiği nakit para, şey ya da hak; şirketin esas sözleşmesindeki rakamla ifade edilip belirli paylara bölünmüş esas sermaye ve şirketin fiili mevcudu gibi başlıca üç anlamı ifade etmektedir. Bu anlamda sermaye, ticaret ve borçlar hukuku ortaklıklarının konusunu teşkil etmektedir.

Anonim şirketlerde mevcut sermaye artan iş hacmine göre yetersiz kalıyorsa mevcut durumu koruyabilmek ya da piyasa paylarını artırabilmek için şirketler sermayelerini artırmak zorunda kalabilirler. Ayrıca, gelecekte piyasadaki beklentileri karşılamak için büyüme yatırımları yapmak, finansman ihtiyaçlarını karşılamak, mevcut fonlarını sermayeye dönüştürmek, azalan sermayelerini güçlendirmek amacıyla da sermaye artırımına giderler.

Anonim şirketlerde sermaye artırımının usul ve şartları ile ilgili olarak 6102 Sayılı TTK'da önemli yenilik ve değişiklikler getirilerek sermaye artırım yöntemlerinde düzenlemelere gidilmiştir. Dış ve iç kaynaklardan sağlanabilen sermaye artırımı arasında bazı önemli farklılıklar yer almakta; “esas sözleşme ya da genel kurul kararıyla ayrılan ve belli bir amaca özgülenmemiş yedek akçelerle kanuni yedek akçelerin serbestçe kullanılabilen kısımları ve mevzuatın bilançoya konulmasına ve sermayeye eklenmesine izin verdiği fonlar” sermayeye dönüştürülerek sağlanacak sermaye, iç kaynaklardan artırımın konusunu oluşturmaktadır. Konumuz olan dış kaynaklardan sermaye artırımı ise, pay sahibi olan veya pay sahibi olmayan kimselerce ortaklığa dışarıdan yeni mal varlığı değerlerinin kazandırılmasıyla gerçekleştirilmektedir.

Giriş ve sonuç bölümü dışında dört bölümden oluşan tezimizin, ilk bölümünde, anonim şirketlerde uygulanan sermaye sistemleri, esas ve kayıtlı sermaye sisteminin nitelikleri ve fonksiyonları incelenerek, sermaye artırımını ile ilişkileri vurgulanmıştır.

Çalışmamızın ikinci bölümünde, sermaye artırım aşamaları, geniş kapsamlı bir incelemeyle ve diğer sermaye sistemlerine karşılaştırmalı olarak bakmayı amaçlayan bir bölümle başlamaktadır. Öğretide konuyla ilişkili bazı araştırmalar yapılmışsa da

bunlar, artırım usullerini, ayrıntılı inceleyen ele alan bir kapsamda olmayıp bazı hususlar incelenmiştir. Bu hususları detaylı olarak incelemek, TTK hükümleriyle karşılaştırma yaparak, öğreti ve yargı kararlarıyla birlikte değerlendirmek çalışmamızın amacını oluşturmaktadır.

Üçüncü bölümde, anonim şirketlerde yeni paylardan öncelikli olarak alabilme olanağı tanıyan rüçhan hakkının hukuki niteliği, türleri, kullanılma ve kaldırılma durumları ve hakkın sınırlandırılması konuları ele alınmıştır. Ayrıca, sermaye artırımının yapılamaması veya vazgeçilmesinde öne çıkan nedenlerden bahsedilmiştir. Daha sonra, dış kaynaklardan nakdi sermaye artırımında vergisel teşvik ve yararları yönünden bazı sonuçlara varılmaya çalışılmıştır.

Son bölüm, dış kaynaklardan yapılacak sermaye artırımında hukuka aykırılık durumlarına ilişkin şartlara ve usul aşamalarına ayrılmıştır. Ayrıca, sermaye artırım kararının hükümsüzlüğü hallerinde tahkim ve ıslaha başvurma yolları hakkında öğreti ve yargı kararları ışığında değerlendirmeler yapılmıştır.

Tezimiz, çeşitli bölümlerde varılan sonuçların değerlendirilmesi ve bir kez daha vurgulanmasına ayrılan sonuç bölümüyle son bulmaktadır.

I. BÖLÜM

SERMAYE, SERMAYE SİSTEMLERİ VE SERMAYE ARTIRIMI

KAVRAMINA GENEL BAKIŞ

1. GENEL OLARAK VE ÖZELLİKLE ANONİM ORTAKLIKLARDA SERMAYE KAVRAMI

1.1. Sermaye Kavramının Anlamı ve Genel Çerçevesi

Sermaye kavramı çoğu bilim dalında kullanılmış olup ortak bir tanıma varılmamıştır. Birçok alanda farklı anlamlarda kullanılan sermaye kavramı, hukuki olarak; “ticaret ve borçlar hukukunda söz konusu edilen ve ortaklıkların, müşterek gayelerini gerçekleştirebilmeleri amacıyla, ortaklığa getirilen veya getirileceği taahhüt edilen nakit veya nakitten başka malvarlığı unsurlarıyla diğer iktisadi değerler” şeklinde tanımlanmıştır¹. Bu değer, ortaklığın ana sözleşmesinde sabit bir rakam olarak ifade edilir². Başka bir tanıma göre³, sermaye “bir şirkete tahsis edilen para veya parayla ölçülebilen malların toplamı” olarak ifade edilir. Şirketler hukukunda ise sermaye, şirketlerin amaçlarına ulaşmasını sağlayan nakit ve nakde dönüştürülebilen her çeşit değerdir⁴. Anonim şirketlerde sermaye kavramı çoğunlukla esas sermayeyi kastetmek maksadıyla kullanılır. Ancak sermaye kavramı, esas sermayeyi de kapsayan daha geniş bir kavram olarak değerlendirilmektedir⁵. Toplam sermaye, kuruluşta pay sahiplerinin tümünün anonim şirkete getirdikleri ya da getirmeyi taahhüt ettikleri değerlerdir. Bu değer de kuruluş esnasında belirlenmiş, esas sözleşmede nakit olarak gösterilen, Türk Lirası cinsinden olması zorunlu kılınmıştır. Pay sahiplerinin şirket

¹ Erdoğan Moroğlu, **Anonim Ortaklıklarda Sermaye Artırımı**, Güncelleştirilmiş 4. b., İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018, s. 1; Rüveyda Gülmisal Akkale, “Kayıtlı Sermaye Yapısı Hakkında Genel Bilgi ve 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Halka Açık Olmayan Anonim Şirketlerde Kayıtlı Sermayenin Artırım Usulü”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XVII, Sa. 1-2, 2013, s. 24.

² Mehmet Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, Kısa Karşılaştırma ve Değerlendirmeler Dersler-Soru Örnekleri, Güncelleştirilmiş 16. b., İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 2022, s. 98 (Ortaklıklar Hukuku).

³ Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s. 97; Ferudun Andaş, İç Kaynaklardan Sermaye Artırımı, SPK Personel Yönetmeliği’nin 52. Maddesi ve Genel Sekreterlik’in 15.9.1986 tarih ve GENS/253 sayılı yazısı, Rapor no: 2, 1987, s. 2.

⁴ Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, 8. b., Ankara: Adalet Yayınevi, 2022, s. 261 (Şirketler Hukuku).

⁵ Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s. 97.

borçlarından dolayı sorumluluğu da sadece taahhüt etmiş oldukları sermayeyle sınırlı olduğundan, taahhüt ettikleri sermaye paylarını şirkete ödemeleriyle sorumlulukları ortadan kalkar. Pay sahiplerinin sorumluluğu, üçüncü kişilere karşı olmayıp taahhüt edip ödemedikleri sermaye borçları nedeniyle sadece şirkete karşıdır⁶.

1.2. Sermaye ve Mal Varlığı Kavramlarının Karşılaştırılması

Anonim şirketlerde sermaye ve malvarlığı kavramları birbirlerinden farklı olup sermayeden çok daha geniş, hukuki ve iktisadi boyutları olan malvarlığı, hukuki bakımdan, şirketin tüzel kişi sıfatıyla sahip olduğu haklarla borçların tümünü kapsamakta ve bilançodan bağımsız olarak değerlendirilmektedir⁷. Anonim şirketlerin malvarlığı, değişime uğrayan, şirketin tüm varlıklarıyla (aktifler) bu varlıkların sağlandığı finans kaynaklarından (pasifler) meydana gelen önemli bir unsur olurken, sermaye ise pasifte yer alan özkaynaklardan oluşur ve değişime uğramayan itibari değeri ifade eder⁸. Ortaklığın aktiflerinden, pasiflerinin çıkarılmasıyla şirketin safi malvarlığı yani öz sermayesi bulunmuş olur. Şirketin kuruluşu esnasında malvarlığı ile esas sermaye eşit olduğu halde zamanla şirket faaliyetleri sonucu malvarlığı değişime uğrayarak esas sermayeyle arasındaki denklik değişir. Şirketin başarılı ekonomik faaliyetleri sonucu malvarlığı çoğalırken bu faaliyetlerin olumsuz olması durumunda şirket malvarlığı azalabilir. Başka bir ifadeyle, anonim ortaklık taraf olduğu hukuki işlemlerde kâr elde edebilir veya zarara uğrayabilir; bu da ekonomik unsurlarının değerlerinde artma veya azalmayla sonuçlanarak şirket malvarlığında artış ya da azalmaya yol açabilir⁹. Anonim şirketin malvarlığı değeri arttığı zaman, pay

⁶ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 1; Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s. 262; Oruç Hami Şener, **Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı**, 4. b., Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019, s. 318 (Uygulamalı Ortaklıklar); Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s. 97; Afra Ece Kaya, “Anonim Şirkete Sermaye Koyma Borcu ve Bu Borcun Yerine Getirilmemesinin Hukuki Sonuçları”, (AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2021, s. 4; M. Fatih Arıcı, **Alacak Hakkının Anonim Ortaklığa Sermaye Olarak Taahhüdü**, İstanbul: Beta Yayınları, 2003, s. 3; Seren Düden, **Anonim Şirketlerde Dış Kaynaklardan Sermaye Artırımı**, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2021, s. 10.

⁷ İsmail Kırca, Feyzan Hayal Şehirali Çelik, Çağlar Manavgat, **Anonim Şirketler Hukuku**, Banka ve Tic. Huk. Araş. Enst., C.1, Ankara, 2013, s. 344.; Seda Ş. Güngör, Ticaret Şirketlerinde Sermaye ve Sermaye Koyma Borcunun İfa Edilmesi, **Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi**, 2016, s.110.

⁸ Alihan Aydın, **Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını Edinmesi**, İstanbul: Arıkan Yayınları, 2008, s. 9; Aybüke Naz Durmuş, “Türk Ticaret Kanunu Kapsamında Anonim Şirketlerde Sermayenin Kaybı ve Borca Batıklık”, (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2020, s. 55-56.

⁹ Kırca (Manavgat/Şehirali Çelik), **a.g.e.**, s. 344.

senetlerindeki fiili değer de artar, malvarlığı değeri azaldığında da pay senetleri fiili değeri de düşmüş olur. Buna göre, payın itibari değerinin sabit bir rakam olduğu; fiili değerinin ise, malvarlığı durumuna göre değişkenlik gösterdiği söylenebilir. Daha önce belirttiğimiz üzere, malvarlığının sürekli değişimine karşılık, esas sermaye de sabit bir rakamdır, değişmez ve aynı kalır¹⁰. Yani, şirket sermayesi genel kurulca ya da kayıtlı sermaye sisteminde yönetim kurulunca alınacak bir kararla artırılmadığı ya da azaltılmadığı sürece sabit kalmaktadır. Bundan dolayı da malvarlığı zamanla esas sermayeyi geçebileceği gibi esas sermayenin altında da kalabilir. TTK 329/1'e göre; anonim şirket üçüncü kişilere karşı borçlarından dolayı sadece malvarlığıyla sorumlu olmaktadır¹¹. Bu sorumluluğun şirket alacaklılarınca alacaklarını tahsil edebilmeleri için başvurabilecekleri değerlerin toplamını oluşturduğundan, şirket malvarlığı başlangıç sermayesini aştığı zamanlarda şirket alacaklılarının fazla kalan kısımdan da alacak tahsili yapabilecek, fakat şirket malvarlığı başlangıç sermayesinin altında olduğu zaman da alacaklılar eksik olan kısım için pay sahiplerinden hak talep edemeyecektir¹². Dolayısıyla, şirketin alacaklıları şirketin borçlarından dolayı, pay sahiplerinin kişisel malvarlığına başvuramadıkları için anonim şirketlerde ortaklığın malvarlığı önemli bir unsurdur. Bu ifadeden anlaşılacağı üzere anonim şirket alacaklılarına karşı esas sermayesiyle değil malvarlığıyla sorumlu tutulmaktadır¹³.

1.3. Anonim Ortaklıklarda Sermaye Kavramı ve Üçüncü Kişiler Bakımından Önemi

Anonim şirketler için en önemli unsurlardan olan sermayenin, alacaklı olan üçüncü kişiler açısından önemi teminat fonksiyonu olmasıdır¹⁴. Ortaklıkla ticari faaliyeti olan kişiler, şirketin ödeme gücüne sahip olduğu ve alacaklarını tahsil edebilecekleri

¹⁰ Ünal Tekinalp, **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku**, Değişiklikler ve İkincil Düzenlemelerle Güncelleştirilmiş 5. b., İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2020, s.77; Tuğrul Ansay, **Anonim Şirketler Hukuku**, 6. b., Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 1982, s. 36-37; Durmuş, **a.g.e.**, 56.

¹¹ Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s. 96; Özlem Karaman Coşgun, "Anonim Şirketlerde Sermaye Kavramı Ve Aynı Sermaye Değerinin Belirlenmesi", Dergipark.org.tr., 2016, s. 341.

¹² Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 265; Durmuş, **a.g.e.**, s. 60.

¹³ Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 265; Tuğrul Ansay, **a.g.e.**, s. 36; Durmuş, **a.g.e.**, s. 61.

¹⁴ Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 265; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s. 99; Aytekin Çelik, "Anonim Şirketlerde Aynı Sermaye Taahhütlerinin Yerine Getirilmesine Yönelik İhtiyati Tedbirler", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XV, Y. 2011, S. 3, s. 32.

konusunda güven duymak isterler. Pay sahipleri sınırlı sorumlu oldukları için teminatı önce şirket kuruluş sermayesi sağlar. Sonrasında, şirketin malvarlığı sağlayacağı için şirkete belli miktarda sermaye taahhüt edilmelidir. Taahhütlerin de zaman ve usule uygun olarak yapılması elzemdir. Alacaklı üçüncü kişilerin tek güvenceleri şirket malvarlığı olduğundan menfaatlerinin korunması gerekliliği doğmuştur¹⁵. TTK m. 332/1'e göre, şirket alacaklılarının korunarak menfaat dengesinin sağlanması için kuruluş esnasında anonim şirkete asgari sermaye getirilmesi zorunluluğu şart koşulmuş ve getirilen sermayenin de şirket faaliyeti boyunca korunması yönünde önlemler alınmıştır¹⁶. Bu şekilde şirketin belli bir miktar sermayeye sahip olması ve bu durumun sürekliliği garanti altına alınarak şirketin alacaklıları da güvence altına alınmış olmaktadır. Anonim şirkete belli bir sermaye getirilmesi şartı hem kurucular hem de sonradan pay sahibi olmak isteyen herkes için söz konusudur ve kural olarak tüm pay sahipleri sermayeleri oranında haklara ve paya sahip olurlar¹⁷. Bunun istisnası, TTK m. 478-479'a göre, paya imtiyaz tanınması ya da TTK m. 434/2'a göre ise oy hakkının sınırlandırılması hâlleri olarak belirlenmiştir¹⁸.

Anonim şirketler de borçlarından yalnızca malvarlığıyla sorumlu bulunan, pay sahiplerinin ise sadece taahhüt ettikleri sermaye miktarıyla ortaklığa karşı sorumlu olduğu ticaret şirketleri olarak tanımlanmıştır¹⁹. Bu da anonim şirketler için temel ilkelerden biri olan sınırlı sorumluluk ilkesidir. Sermayenin tedariki ilkesi; kuruluş esnasında ya da sermaye artırımında pay sahipleri tarafından taahhüt edilmiş olan sermaye miktarının tam olarak şirkete getirilmesini kapsar. Sermayenin korunması ilkesinde şirkete getirilen sermayenin, şirket faaliyeti boyunca korunup pay sahiplerine dağıtılmasını sağlama amacını taşıyan ilkedir²⁰. Öğretide, sermayenin sürekliliği ve varlığının güvence altına alınarak korunması; “sermayenin temini/tedariki” ve “sermayenin korunması” ilkeleriyle adlandırılmaktadır. Sermayenin tedariki ilkesi; kuruluş esnasında ya da sermaye artırımında pay sahipleri tarafından taahhüt edilmiş

¹⁵ Moroğlu, *Sermaye Artırımı*, s. 1; Bahtiyar, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 99.

¹⁶ Çelik, *a.g.e.*, s. 32.

¹⁷ Bahtiyar, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 99; Kaya, *a.g.e.*, s. 4,5; Alihan Aydın, *Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını Edinmesi*, İstanbul: Arıkan Yayınları, 2008, s. 6

¹⁸ Kaya, *a.g.e.*, s. 4,5; Aydın, *a.g.e.*, s. 6.

¹⁹ Bahtiyar, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 96; Moroğlu, *Sermaye Artırımı*, s. 1; Pulaşlı, *a.g.e.*, s. 265.

²⁰ Bahtiyar, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 96; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku*, s. 265; Moroğlu, *Sermaye Artırımı*, s. 1.

olan sermaye miktarının tam olarak şirkete getirilmesini kapsar. Sermayenin korunması ilkesinde şirkete getirilen sermayenin, şirket faaliyeti boyunca korunup pay sahiplerine dağıtılmasını sağlama amacını taşıyan ilkedir²¹. TTK m. 343/1'e göre, sermayenin temini/tedariki zorunluluğuna uygun olarak ortaklığa sermaye olarak koyulan ayınların bilirkışı tarafından değer biçilmesini, TTK m. 347'e göre itibarî değerlerinden aşağı bir bedelle pay çıkarılamamasını, TTK m. 483'göre, pay bedelini ifa etmeyen/edemeyen pay sahibinin de ortaklıktan ıskat edilmesini şart olarak getirmiş; ayrıca, TTK m. 338/3'e göre, sermayenin korunması ilkesiyle hareket ederek ortaklığın tek payının sahibi olmasına engel olacak şekilde kendi payını iktisap etme yasağı koyarak da gerekli tedbirler öngörülmüştür²².

2. SERMAYE SİSTEMLERİ

2.1. Genel Olarak

Kullanıldığı alana göre farklı anlamlara sahip olan sermayenin hukuki olarak, genelde bir ticari ortaklığın amacına ulaşması için ortaklığa ayrılan maddi, maddi olmayan, parayla ölçülebilen değerlerin toplamı olarak nitelendirilmektedir. Ekonomik anlamda da ticari bir işin kurulması ve yürütülmesi için gerekli anapara ya da paraya çevrilebilecek malların tümü, anamal, kapital, meta gibi anlamları da taşımaktadır²³. Anonim şirketlerde sermaye, pay sahiplerinin şirkete getirmeyi taahhüt etmiş oldukları malvarlığı toplamının nakit cinsinden ifadesi olarak tanımlanmaktadır. Pay sahiplerinin sermaye oluşturmak amacıyla getirdikleri payları, uzun vadede yatırım olarak değerlendirmek de mümkündür. TTK, SerPK'ya göre HAAO'da uygulanan kayıtlı sermaye sisteminin halka açık olmayan anonim ortaklıklarda da

²¹ İsmail Cem Soykan, "Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Ortaklıklarda Sermaye Taahhüdü Yoluyla Sermaye Artırımı", (İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Doktora Tezi), İstanbul, 2018, s. 3; Aydın, **a.g.e.**, s. 6; Kaya, **a.g.e.**, s. 5; Ali Murat Sevi, **Anonim Ortaklıkta Sermayenin Oluşturulması ve Pay Sahiplerine İade Edilmesi Yasağı**, 1.b., Ankara: Seçkin Yayınevi, 2013, s. 72; M. Halil Çonkar, "Anonim Ortaklıkta Ayni Sermaye", 1. b., İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2016, s. 10; Doktrinde çoğunlukla bu iki ilke, sermayenin korunması ilkesi olarak aynı başlık altında söz konusu edilmektedir.

²² Aydın, **a.g.e.**, s. 6; Kaya, **a.g.e.**, s. 5; Çelik, **a.g.m.**, s. 32-33; Mehmet Özdamar, "6102 Sayılı TTK Hükümleri Çerçevesinde Anonim Şirketlere Ayni Sermaye Konulmasına İlişkin Çeşitli Sorunlar", TFM, 2015/1, s. 144-149; Sevi, **a.g.e.**, s. 72-73; Çonkar **a.g.e.**, s. 10.

²³ Düden, s. 3; Moroğlu, s. 1.

uygulanabileceğini düzenlemiştir. TTK’da esas ve kayıtlı sermaye sistemi olmak üzere iki sermaye sistemi benimsenmiştir²⁴. İlgili hususlar, aşağıda detaylı olarak incelenecektir.

2.2. Esas Sermaye Sistemi

2.2.1. Kavram Olarak

TTK m. 329’a göre, anonim şirket, sermayesi belli, paylara bölünmüş, borçlarından yalnız malvarlığıyla sorumlu olan şirket şeklinde tanımlanmıştır²⁵. Bu maddede, kayıtlı ya da esas sermaye ayrımı yapılmadan sermayenin varlığından söz edilmiştir. Esas sermaye, anonim şirketin tescilinden önce, şirket esas sözleşmesi çerçevesinde, pay sahiplerinin getirdiği veya getirmeyi taahhüt ettikleri toplam malvarlıkları (nakdi/ayni) değerleri olarak tanımlanabilir²⁶. Öğretide²⁷ esas sermayenin, *“pay sahiplerinin en az taahhüt ettikleri paylarının itibarî değeri tutarında getirmekle yükümlü oldukları ve ortaklığın malvarlığına tam değeriyle ve fiilen dahil edilmiş olması şart kılınan katılım paylarının toplamından müteşekkil, asgari miktarı Kanun tarafından belirlenmiş, esas sözleşme ile tespit edilmiş tutarı ortaklık tarafından serbestçe azaltılamayan ve pay sahiplerine iade edilemeyen, bilançonun pasif kısmında nakit olarak gösterilen değer”* olarak ifade edilmektedir.

TTK m. 344’te taahhüt edilen sermayenin ne zaman getirileceği hususu belirlenmiştir. Nakden taahhüt edilen paylardan en az ¼’ü tescilden öncesinde, kalanında tescilden itibaren en geç yirmi dört ay içerisinde getirilmesi gerektiği belirtilmektedir. Aslında, esas sermaye kavramı, kanunda çoğu kez yer almasına rağmen eTTK ve TTK’da tanımı yapılmamıştır²⁸.

²⁴ Arabacı, s. 57; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s. 261, 263; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 81-82; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s. 97; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 1.

²⁵ Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s. 261.

²⁶ Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 96; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s. 262; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 81; Soykan, s. 6; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 1; Şener, **Uygulamalı Ortaklıklar**, s. 295.

²⁷ Soykan, 6, dpn. 10 (Sevi, s. 40).

²⁸ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 1; Ansay, **a.g.e.**, s. 30; Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 109; Düden, **a.g.e.**, s. 4; Hamide Merve Güçlü, ‘‘Anonim Şirketlerde Şartlı Sermaye Artırımı’’, (S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Ticaret Hukuku Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya, 2013, S. 4; Akkale, s. 25.

2.2.2. Nitelikleri

Genel olarak esas sermaye sisteminin niteliklerini; önceden belirlenmiş ve esas sözleşmede nakit olarak gösterilmiş sabit bir tutar olması, asgari miktarın altında olmaması, şirketin malvarlığının esasını oluşturması, itibari değerli paylara bölünmüş olması ve tamamının taahhüt edilmiş olması şeklinde sıralayabiliriz²⁹;

Esas sermaye, TTK m. 332/1’de “tamamı esas sözleşmede taahhüt edilmiş sermaye” olarak tanımlanmıştır³⁰. Yani, pay sahiplerinin anonim şirkete getirmeyi taahhüt ettiği malvarlığı değerlerinin toplamının esas sermayeyi oluşturduğunu söyleyebiliriz. Dolayısıyla, esas sermaye sisteminde, şirket sermayesi de esas sözleşmede şirketin kuruluşu esnasında belirlenmiş ve sabit bir tutardır³¹. Sermayenin artırılması ya da azaltılması dışında sermaye, şirket malvarlığının artmasıyla veya azalmasıyla, yani, şirketin zarar etmesiyle değişmemektedir. Bu durum sermayenin sabit olması niteliğinden kaynaklanmaktadır³². TTK m. 339/2’e göre, esas sermaye, anonim şirketin esas sözleşmesine yazılmış sabit bir rakam olduğundan esas sermayenin değiştirilmesi de ancak esas sözleşme değişikliğiyle mümkün olmaktadır. TTK m. 342/1’e göre, anonim şirketlere nakitle gösterilen değerler (para, taşınmaz, fikri ve mülkiyet hakkı gibi) sermaye olarak getirilebilir. TTK m. 332 uyarınca A. Ş.’de asgari sermaye tutarı 50.000 TL olarak belirlenmiştir³³. TTK m. 476 uyarınca da her bir pay 1 kuruş ve katları değerinde olmalıdır. Şirketin bilançosunda pasifte itibarî bir değer olarak bulunan bu tutar şirketin alacaklıları bakımından teminat miktarını gösterir. Şirkete sermaye olarak hangi türden malvarlığı değeri getirilirse getirilsin, sermaye daima esas sözleşmede Türk lirası cinsinden nakit olarak ifade edilmelidir. Nakdi olmayan sermaye değerleri de TTK m. 343 çerçevesinde değer biçilerek nakit karşılığı saptanır ve esas sözleşmeye yazılır. Kanunda esas sermayenin asgari miktarının özellikle belirtilmesinin nedeni, alacaklı haklarının korunmasını sağlamaktır. Çünkü,

²⁹ Akkale, **a.g.e.**, s. 25; Özlem Arabacı, “Anonim Şirketlerde Sermaye, Sermaye Artırımı Sistemleri İle Yöntemleri Hakkında Genel Bilgi ve 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunuyla Konuya İlişkin Getirilen Temel Yenilikler”, **Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Dergisi**, S. 1, 2013, s. 57.

³⁰ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 1; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 81.

³¹ Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s. 262; Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 297; Soykan, s. 7.

³² Soykan, s. 7; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 1; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 81; Düden, s. 3; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s. 261-262.

³³ Akkale, s. 25; Kaya, s. 8-11; Güçlü, s. 5; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s. 262; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 83; Arabacı, s. 57.

TTK m. 329/1'a göre, anonim şirketler, alacaklılara karşı yalnız malvarlığı ile sorumlu olmaktadır. Böylece şirketle hukuki ilişkide bulunan kişilere esas sermaye kadar bir malvarlığının bulunduğu hususunda güvence verilmiş olmaktadır³⁴.

TTK m.329/1'de anonim şirketlerin esas sermayesi itibari (nominal) değerli paylara bölünmüştür. Payların her biri pay sahiplerinin şirketteki hak ve borçlarının bütünü ifade eder³⁵. TTK m. 339/2-c'de belirtildiği üzere payların her biri de itibarî değere sahip olup esas sözleşmede belirtilir. Payların tamamının itibari değerlerinin toplamı şirket sermayesini oluşturmaktadır³⁶. TK m. 476/1'e göre, bir payın itibarî değeri de en az bir kuruştur, bu değer de ancak birer kuruş ve katları şeklinde artırılabilir. İtibari değer Bakanlar Kurulu kararıyla yüz katına kadar artırılabilir. Payın itibari değeri ile gerçek değeri kural olarak kuruluştaki birbirine eşittir. Şirket faaliyeti sonucu elde edilen kar veya zararlar birlikte payın gerçek değeri artar veya azalır, yani gerçek ve itibari değer farklılaşır³⁷. TTK m, 477/2'de belirtildiği üzere, her bir pay sahibinin onayı alınması kaydıyla, genel kurulca, itibarî değerler daha küçük olan paylara bölünebilir ya da itibarî değerleri daha yüksek olacak şekilde birleştirilebilir. TTK m. 476/3'te, esas sözleşme değişikliği yapılması şartıyla, şirketin ekonomik olarak zora girdiği durumlarda, iyileştirme yapılması için itibari değer bir kuruştan daha yüksek ise bir kuruşa kadar indirilebilme imkanı tanınmıştır. Payın itibari değeri bir kuruşsa daha fazla indirilemeyecektir³⁸.

TTK m. 459/1'de, sermaye artırımını söz konusu ise artırım sırasında artırılan payların tamamının esas sözleşmede ya da iştirak taahhütnamelerinde taahhüt edilmesi; TTK m. 332/1'de kuruluştaki da sermayenin tamamının esas sözleşmede taahhüt edilmesi

³⁴ Akkale, **a.g.e.**, s. 25; Kaya, **a.g.e.**, s. 8-11; Güçlü, **a.g.e.**, s. 5; Ansay, **a.g.e.** s. 30; Düden, **a.g.e.**, s. 4,5; Arabacı, **a.g.e.**, s. 57.

³⁵ Soykan, s. 8; Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 99; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s. 264-265.

³⁶ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 81; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 143; Arabacı, s. 57.

³⁷ Abuzer Kendigelen, **Türk Ticaret Kanunu- Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler**, Güncellenmiş 2. Basıdan 3. (Tıpkı) Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2016, s. 381-382; Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 297; Soykan, s. 232; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s. 265; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 81.

³⁸ Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 297; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s. 265; Soykan, s.8; Karş. SerPK m. 12/2, 18/5.

öngörülmüştür. Yani hem sermaye artırımını hem de kuruluşta “tam taahhüt ilkesi” hakimdir. Esas sermayenin güvence ve ölçü işlevleri de vardır³⁹.

2.2.3. Esas Sermaye Sistemine Göre Artırım Türleri

2.2.3.1. Artırım Nedenleri ve Hukuki Niteliği

Anonim şirketler, piyasanın durumuna göre değişen ekonomik koşulların dayatması gibi nedenlerle sıklıkla sermaye artırımına ihtiyaç duyabilmektedirler. İhtiyaç duyulan sermayeyi sağlamak, diğer şirketlerle ortaklıklar kurmak (TTK m.146 vd.), yeni payların çıkarılarak halka açık anonim ortaklığa dönüşme, borçları karşılığında esas sermayeye eklenmesi için şirket alacaklılarıyla anlaşmak ve sermaye artırımını karşılığında çıkarılan paylardan vererek dış kaynaklardan artırım yapılabilir⁴⁰. Ayrıca, şirketin kar oranını ve pay senetleri kurunu yükseltme, şirketin net malvarlığının esas sermayeye ilave edilmesi ve karın pay sahiplerine dağıtılmasında istikrar sağlamak gibi amaçlarla şirket kendi kaynaklarına başvurarak sermayelerini artırabilir. Tüm bu nedenlerle, şirket sermaye artırımına gidebileceği gibi, artırım için mutlak haklı bir nedenin olması zorunlu görülmemektedir. Nedenin bulunmayışı ya da gösterilemeyişi, sermaye artırımını geçersiz kılmaz. Esas sermayenin miktarı da mevcuttaki pay sahipleri için kazanılmış bir hak oluşturmamaktadır⁴¹.

6102 sayılı TTK’nda özel değişiklikler başlığı altında 456 vd. maddelerinde düzenlenen sermaye artırımını hukuki olarak bir esas sözleşme değişikliğidir ve artırım, esas sermaye sisteminde genel kurul kararıyla yapılmaktadır (TTK m. 456/2)⁴².

eTTK döneminde, esas sermaye artırımının hukuki niteliğine ilişkin olarak öğretide tartışma ve tereddütler bulunmaktaydı. Esas sermaye artırımının kuruluş veya kısmen

³⁹ Akkale, **a.g.e.**, s. 25; Kaya, **a.g.e.**, s. 8-11; Güçlü, **a.g.e.**, s. 5; Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 110-115; Ansay, **a.g.e.**, s. 30; Düden, **a.g.e.**, s. 4, 5; Arabacı, **a.g.e.**, s. 57.

⁴⁰ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 14-15; Soykan, s. 20; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 131, Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 291.

⁴¹ Soykan, s. 21; Ömer Korkut, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketlerde Sermaye Artırımının Geçersizliği”, **İÜHFM**, Prof. Dr. Ersin Çamoğlu’na Armağan, C. LXXI, S. 2, Y. 2013, s. 282; Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 297.

⁴² Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s.14; Korkut, **a.g.m.**, s.275; Reha Poroy, Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku II**, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 14. Bası, 2019, N.1330, s.214; Düden, s. 14.

yeni kuruluş niteliğinde olduğu, kuruluşa ilişkin hükümlerin aynen veya uygun düştüğü oranda sermaye artırımında da uygulanacağı ileri sürülmekteydi⁴³. Söz konusu görüş, artırımın kuruluş formalitelerine bağlı tutularak zorlaşması, çelişkili olması, yeni pay alma hakkıyla iç kaynaklardan artırımını açıklayamaması, özellikle de vergi hukuku açısından yanlış sonuçlara yol açması gibi gerekçelerle eleştirilmiştir⁴⁴. eTTK döneminde de bazı yazarlar, sermaye artırımının özel bir esas sözleşme değişikliği olduğunu ifade etmekteydiler. Bu tartışmalar eTTK dönemine ait olup, günümüzde, esas sermaye artırımının özel bir esas sözleşme değişikliği niteliğinde olduğu kabul edilmektedir⁴⁵.

2.2.3.2. Artırım Türleri

TTK'da esas sermaye artırımını düzenleyen hükümlerde, artırım çeşitli şekillerde yapılabilmektedir. TTK'da öngörülen artırım türleri artırılan sermaye kısmının hangi kaynaktan karşılandığı ölçütünden hareketle iki ana gruba ayrılmaktadır⁴⁶.

2.2.3.2.1. Dış Kaynaklardan Artırım

Esas sermaye artırımını özel bir esas sözleşme değişikliği niteliğindedir⁴⁷. Bu tür artırımda, ortaklığa, pay sahibi olan ya da olmayan kişilerce dışarıdan aynı veya nakdi nitelikte yeni malvarlığı getirilmekte, böylece esas sözleşmedeki payların sayısı veya mevcut payların itibari değeriyle birlikte ve aynı ölçüde esas sermaye rakamı da artmaktadır. Esas sermayede artışın olması sonucunda, ortaklığın malvarlığında da kural olarak artırım ölçüsünde bir artış söz konusudur. Bu artış efektif(aktif) olduğundan dolayı ortaklığın alacaklılarının bir güvencesi olan esas sermaye de

⁴³ İmregün, *kuruluştaki durumdan farklı olarak, sermaye artırımında, ortada hukuken kurulmuş ve tüzel kişiliği haiz bir anonim ortaklık mevcut bulunduğundan, kuruluş hükümleri aynen değil ve fakat sermaye artırım işlemi bünyesinde ve mahiyetinde uydurularak uygulanır* diyerek kısmi kuruluş teorisini benimsemiştir, Bkz. Oğuz İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, Yasa Yayınları, İstanbul, 1989, s. 442; Erdoğan Moroğlu, **Anonim Ortaklıkta Esas Sermaye Artırımı**, İstanbul, 1972, s. 11, dpn. 11'de anılan NISSEN.

⁴⁴ Moroğlu, 1972, s. 11-14; Nevin Yurtman Demir, "Anonim Ortaklıklar ve Vergi Hukuku Yönünden İç Kaynaklardan Sermaye Artırımı", (İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mali Hukuk, No:45, Doktora tezi), İstanbul, 1993, s. 4.

⁴⁵ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s.35-38; Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s.17-19; Düden, s. 15.

⁴⁶ Mehmet Bahtiyar, "Anonim Ortaklıkta Kayıtlı Sermaye Sistemi ve Sermaye Artırımı", (İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü), Doktora Tezi), Diyarbakır, 1993, s. 20.

⁴⁷ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 137; Soykan, s. 23; Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 292; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 213.

yükselecektir⁴⁸. Dış kaynaklardan artırım; Yeni pay ve pay senetleri çıkarılarak yapılan artırım ile mevcut payların itibari değeri yükseltilerek yapılan artırım şeklinde iki türlü yapılabilir.

2.2.3.2.1.1. Yeni Pay ve Pay Senetleri Çıkarılarak Yapılan Artırım

Esas sözleşme değişikliği ile sermayenin artırılan kısmına karşılık gelecek şekilde yeni paylar çıkarılır. Dolayısıyla her bir payın itibari/nominal değerinde bir değişiklik söz konusu değildir. Aynı itibari değeri taşıyan yeni paylar çıkarılır. Bunların senede bağlanması zorunluluğu bulunmamaktadır.

2.2.3.2.1.2. Mevcut Payların İtibari Değeri Yükseltilerek Yapılan Artırım

Bu tür artırımda, payların adedinde bir değişiklik olmaksızın artırılan kısım oranında, halen mevcut payların itibari değerleri yükseltilmiş olacaktır. Böylece ortaklığın pay ve pay senedi sayısı değişmemekte, itibari esas sermayesiyle malvarlığı artmakta ve payların itibari değeri de belli bir oranda arttırılmaktadır⁴⁹. Paysahipleri, ortaklığa taahhüt ettikleri iştirak paylarını getirmelerinden başka bir ödmeden sorumlu tutulamayacaklarından, bu tür artırımda, bilanço zararlarının kapatılması için yükümlülük ve ikincil yükümlülük koyan kararların, tüm paysahipleri ve temsilcilerinin oybirliğiyle alınmasının şart olduğu TTK 421/2a’da örtlü olarak yer almaktadır. Mevcut payların itibari değeri yükseltilerek yapılan artırımda, halka açık olan ve olmayan anonim ortaklıklarda artırım olmak üzere iki çeşittir. Fakat, halka açık anonim ortaklıklarda artırımın yapılabilmesi ve uygulanması genel kurulun oybirliğini gerektirdiği için pratikte zordur⁵⁰.

2.2.3.2.2. İç Kaynaklardan Artırım

Bu tür artırımda ortaklığın malvarlığı aynı kalmakta ve bir artış olmamakta, yalnızca bilançoda malvarlığını oluşturan kalemler arasında yapılan bir muhasebe işlemiyle

⁴⁸ Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 297; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 43; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, C. II, N. 1328, s. 213; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 137; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s. 502; Düden, s. 33; Tahir Saraç, ‘‘Esas Sözleşme Değişiklikleri’’, **Şirketler Hukuku**, ed. Sami Karahan, 1. Baskı, Konya: Mimoza Yayınları, 22012, s. 560.

⁴⁹ Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 300; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 6.

⁵⁰ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 6; Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 301.

esas sermaye miktarı artırılmaktadır. Bundan dolayı, iç kaynaklardan artırıma, ortaklığa dışarıdan bir kaynak girişi olmadığı için itibari(nominal) artırım da denilmektedir⁵¹.

Esas sözleşme veya genel kurul kararıyla ayrılmış ve belli bir amaca özgülenmemiş yedek akçeler ile kanuni yedek akçelerin serbestçe kullanılabilen kısımları ve mevzuatın bilançoya konulmasına ve sermayeye eklenmesine izin verdiği fonlar veya henüz dağıtılmasına karar verilmemiş son yıl safi karının sermayeye eklenerek sermaye iç kaynaklardan artırılabilir. TTK m. 462/1’de düzenlenen iç kaynaklardan artırım, yeni pay ve pay senetleri çıkarılarak yapılan artırım ve mevcut payların ve pay senetlerinin itibari değeri yükseltilerek yapılan artırım ölçütüne göre iki usulde gerçekleştirilebilir⁵².

2.2.3.2.3. Halka Açık Olan Sermaye Artırımı ve Halka Açık Olmayan Sermaye Artırım

Halka açık anonim şirketlerde, kayıtlı sermaye sisteminden, yalnızca paylarını halka arz eden veya arz etmek üzere kurulan şirketler yararlanabilir. Ortaklık paylarının halka arzıyla sermayenin artırımı, halka açık olmayan ortaklıklarda artırılan sermayeyi temsil eden payların tamamen ve/veya kısmen halka arzı şeklinde olabileceği gibi, halka açık bir ortaklıkta tamamen ve/veya kısmen halka açık olarak sermaye artırımına gitmesi şeklinde olabilir. Halka açık olmayan sermaye artırımında, artırılacak sermaye kısmının halka arz edilmediği, artırılan bedelin pay sahipleri veya TTK m. 461’e göre, pay sahiplerinin bir kısmı veya belirli 3. kişiler tarafından taahhüdüyle gerçekleştirilen sermaye artırımındır. Bu tür artırımlar 6362 sayılı SerPK’da ve bu kanunla ikincil mevzuat hükümlerine tabidir. SerPK ve ikincil mevzuat dışındaki haller ile diğer kanunlarda söz konusu kanunun uygulanmadığı durumlarda genel hükümlerin (TTK m. 456 vd.) uygulanacaktır (SerPK m. 2/2). İç kaynaklardan yapılan artırımda çıkarılan

⁵¹ Yurtman Demir, s. 39-40; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku II**, N. 1383; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 7; Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 300.

⁵² Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 7; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 136; Düden, s. 34.

ödemesiz paylar, paysahiplerine mevcut payları oranında ait olan bu paylarını temsil eden kuponlarını kendileri ya da ortaklık aracılığıyla halka arz edebilirler⁵³.

2.2.3.2.4. Kısa Yoldan Artırım

TTK m. 459/1’de düzenlenen kısa yoldan sermaye artırımını, artırılan sermaye kısmının tamamının tüm veya bazı pay sahipleri veya belli üçüncü kişilerce en geç artırım kararı sırasında taahhüt edilmesi ve nakit kısmının peşin olarak ödenmesiyle gerçekleştirilen artırımdır. Taahhüt ve tespit işlemlerinin tümü, sermaye artırımına karar veren genel kurul tarafından ve aynı oturumda tamamlandığından kısa ve pratiktir⁵⁴.

2.3. Kayıtlı Sermaye Sistemi

Ticaret şirketlerinden olan anonim şirket sermayesi, esas sermaye sistemi veya kayıtlı sermaye sistemi üzerinden şekillenir. Kayıtlı sermaye sistemindeki amaç, esas sermaye sistemiyle sermaye artırımının ağır ve uzun formalitelerinin azaltılarak, uygulamada yaşanan sıkıntıları gidererek, hızlı bir şekilde karar verilebilmesi ve şirketin ihtiyacı olan sermayenin en kısa sürede temini için alternatif bir çözümün sağlanmasıdır⁵⁵. Böylece, yeni payların oluşturulup satılmasıyla şirket, ihtiyaçları ve piyasanın durumuna göre kolaylıkla finansman erişimini sağlayabilmektedir. Bu sayede, anonim şirketin, pay senetleri karşılığı değiştirilebilecek tahvili çıkarması kolaylaşır, ayrıca ihtiyaç durumunda değişik amaçlarla yeni payların oluşturulması da mümkün olmaktadır. TTK. m. 332, 460/1 ve SerPK m. 18 hükümleri uyarınca kayıtlı sermaye sisteminin en temel özelliği, esas sözleşmede gösterilmiş olan alt ve üst limitler arasında yapılacağı öngörülen sermaye artırımlarının yönetim kurulunun yetkili kılınmasıyla artırımın, TTK’da düzenlenmiş olan ve özel bir esas sözleşme değişikliği niteliğindeki esas sermayenin artırım usulüne uymayı gerektirmemesidir⁵⁶.

⁵³ Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 298; Düden, s. 80-81; Selim Yalçın, **Anonim Şirketlerde Esas Sermaye Artırımının Dürüstlük Kuralına Aykırılık Nedeniyle İptali**, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul 2018, s. 20; Soner Altaş, **Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler**, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 9. b., Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019, s. 655; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 8.

⁵⁴ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 9; Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 299; Soykan, s. 487.

⁵⁵ Bkz. Genel Gerekçe § 74; Fena İpek, ‘‘6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Kayıtlı Sermaye Düzenlemesi Ve Bu Düzenlemenin Sermaye Piyasası Hukuku Işığında Değerlendirilmesi’’, Dergipark.org.tr., s. 1413.

⁵⁶ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 321-322.

Kayıtlı sermaye sisteminde, kayıtlı sermaye, başlangıç sermayesi ve çıkarılmış sermaye olmak üzere birbirinden farklı olan üç tür sermaye bulunmaktadır. Bu sistem hukukumuzda ilk defa 1960 tarihli 7462 sayılı bir kanunla Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketi kurulmasıyla girmiş, sonrasında 1981’de 2499 sayılı SerPK⁵⁷ ile düzenlenmiş ve yalnız halka açık anonim şirketlerde kayıtlı sermaye sistemine imkân tanınmıştır. SerPK m. 18/10’e göre, halka açık anonim şirketin, kayıtlı sermaye sistemine geçmesi, sistemden çıkması ile çıkarılmasının usul ve esasları Kurul tarafından belirlenir⁵⁸.

6102 sayılı TTK ile halka açık olmayan anonim şirketler için de mümkün hale getirilmiştir. Bu değişiklik gerekçede: “Kayıtlı sermaye sisteminin yalnız halka açık şirketlerin kabul edebileceği sistem olarak görmenin ne teorik ne de ikna edici bir sebebi bulunmamakta; kanunun tür öğretisi bağlamında anonim şirkette tek tür tanıdığı ve iki sınıf anonim şirket arasında hüküm farklarını en aza indirme ilkesinin benimsendiği belirtilmiştir. 6102 sayılı kanundan önce de öğretilerde çoğu yazar tarafından da kayıtlı sermaye sisteminin halka kapalı olan anonim şirketler için de kabulünün gerektiği ve bunun sermaye teminini kolaylaştıracağı iddia edilmekteydi. TTK m. 332/3’e göre, halka açık olmayan şirketlerde, kayıtlı sermayenin kabulü için gerekli şartlar yitirildiğinde, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı’ndan izin alınmak suretiyle sistemden çıkılabilir, ancak istemde bulunmadan da Bakanlıkça sistemden çıkarılabilirler. Bu sistemde, genel kurulun sermaye artırma yetkisi, yine genel kurul tarafından ana hatlar belirlenmek suretiyle yönetim kuruluna devredilmektedir⁵⁹. Yönetim kurulu verilen yetkiyi kullanıp kullanmamakta ya da hangi kapsam ve zamanda kullanması bakımından özgürdür. Pay sahiplerinin korunması için; 1) Miktar bakımından, 2) Zaman bakımından olmak üzere bu yetkiye iki ana sınırlama getirilmiştir. Miktar bakımından da iki tür sınırlama vardır. SerPK m. 31/1’de bunlardan ilki düzenlenmiştir. Miktar bakımından sınırlamada YK esas sözleşmedeki

⁵⁷ SerPK’da kayıtlı sermaye, “anonim ortaklıkların, esas sözleşmelerinde hüküm bulunmak kaydıyla, yönetim kurulu kararı ile 31.01.2011 tarihli ve 6102 sa. Türk Ticaret Kanunu’nun 12 esas sermayenin artırılmasına dair hükümlerine tabi olmaksızın pay çıkarabilecekleri azami miktarı gösteren, ticaret sicilinde tescil ve ilan edilmiş 13 sermaye” şeklinde tanımlanmaktadır (SerPK m. 3/1, I), Bkz. Cenkçi, s. 4-5; Aynı tanım, II-18.1 sa. Tebliğ m. 4 hükmünde de vardır.

⁵⁸ Güçlü, **a.g.e.**, s. 15; Soykan, s. 14; Akkale, **a.g.e.**, s. 22.

⁵⁹ Akkale, **a.g.e.**, s. 31; Güçlü, **a.g.e.**, s. 15; Saraç, s. 23, Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 322-327.

kayıtlı sermaye rakamını aşmamalıdır⁶⁰. Ayrıca, kayıtlı sermaye tavanı en fazla başlangıç sermayesinin 5 katı olmalıdır. Kayıtlı sermaye sisteminin benimsenmesinden veya sisteme geçildikten sonraki dönemlerde kayıtlı sermaye tavanı esas sözleşmenin değiştirileceği GK toplantısı sırasındaki çıkarılmış sermayenin en fazla 5 katı olabilir (GTB Tebliğ m. 5/5). Bu sınırlama HAAO'lar açısından öngörülmeyp kayıtlı sermaye sistemini benimseyen HAAO'larda pay ile değiştirilebilen tahvil veya paya dönüştürülebilen türev araç ihracı olup, değiştirme veya dönüştürme neticesinde verilecek paylardan sonra HAAO'nun çıkarılmış sermayesinin toplamı kayıtlı sermayeyi aşamaz (SerPK md.18 fıkra 9). Bu sınırlama hem pay sahiplerini korur hem de halka kapalı AO'lara yeterli hareket serbestisi verir. İlk esas sözleşmeyle veya YK'ya yetki veren GK kararıyla başka kısıtlamalar öngörülebilir. Örnek olarak, 5 yıldan daha kısa yetki süresi belirlenebilir veya artırım yetkisi belli bir maksatla verilebilir. Artırım, tamamen veya kısmen aynı sermaye artırımı şeklinde yapılabilir. Sermaye artırımının kayıtlı sermaye rakamını aşan kısmı bâtıldır. Buna göre; ihracat yapan şirketler ihraç edebilecekleri borçlanma aracı niteliğinde olan sermaye piyasasındaki araçlarının toplam miktarı, Kurulca belirlenecek olan limiti geçemeyecektir. Miktar bakımından ikinci sınırlama da genel Kurul kayıtlı sermaye sistemiyle sermaye artırımına karar verdiği zaman belirlenecek kayıtlı sermaye tavanıdır. Miktar bakımından bu sınırlama HAAO kayıtlı sermaye sistemine ilişkin esaslar hakkında tebliğ m. 5/5'te "*Kayıtlı sermaye tavanı başlangıç sermayesinin beş katından fazla olamaz*" denilmiştir. Yönetim kurulunca sermaye artırma yetkisi de zaman bakımından sınırlıdır⁶¹.

Artırma yetkisinin beş yıldan daha uzun süre tanınabilmesi mümkün değildir (TTK m. 460/1-c.2). Bu süre yasal olarak azami süre olduğundan YK'ya bu yetki daha kısa süre için verilmesi de mümkün olmaktadır. YK'ya 5 yıldan uzun süre için yetki verilmiş ise 5 yıldan fazla olan yetki süresi geçersizdir. Söz konusu yetki süresiyle ilişkili ilk esas sözleşmenin hükmü veya YK'ya yetki veren GK kararı geçersiz sayılır. Kayıtlı sermaye sisteminde, artırımın yapılabilmesi için, esas sermaye sistemindeki

⁶⁰ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 323.

⁶¹ İpekeli, s. 1413-1417; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 323.

artırımının aksine, esas sözleşmede mutlaka bu yönde bir hükmün bulunması gerekmektedir⁶².

2.3.1. Kayıtlı Sermaye Kavramı

Kayıtlı sermaye TTK m. 332’de, anonim şirketlerde esas sözleşmeyle belirlenen, ticaret siciline tescil ve ilan edilmiş bir rakama kadar, yani, yönetim kurulunun yetki tavanına kadar sermayenin artırılmasına imkan tanıyan ve esas sermaye sistemindeki mevcut formaliteleri azaltan sermaye artırım sistemi olarak tanımlanmıştır⁶³.

Öğretide de kayıtlı sermaye, “*anonim ortaklıkların ana sözleşmelerinde hüküm bulunmak kaydıyla, yönetim kurulu kararıyla TTK’nun esas sermayenin artırılmasına dair hükümlerine tabi olmaksızın pay çıkarabilecekleri azami miktarı gösteren, ticaret siciline tescil ve ilan edilmiş sermaye*” olarak tanımlanmıştır (SerPK m. 3/1-l)⁶⁴. Bu ifadelerden anlaşıldığı üzere, kayıtlı sermaye, gerçek anlamda bir sermaye olmayıp, yönetim kurulunca esas sözleşmeyle kendine verilen yetkiyle sermaye artırımını yapabileceği üst sınırı gösteren kaydi rakamdır. Bundan dolayı genel kurulca alınan “*kayıtlı sermayenin yükseltilmesi*” kararı bir “*sermaye artırım kararı*” olmayıp, yönetim kurulunca yetki sınırının yukarı çekilmesine ilişkin esas sözleşme değişikliği kararıdır⁶⁵.

2.3.2. Esas Sermaye Sisteminden Kayıtlı Sermayeye Geçiş Şartları

Halka açık veya kapalı anonim şirketlerde, esas sermayeden kayıtlı sermayeye geçiş sermayeyi fiilen artıran bir işlem olmayıp, bir esas sözleşme değişikliği niteliği taşır. SPK’nın ilgili tebliğ hükümleri gereği, paylarını halka arz etmek üzere kurulan ortaklıklarla, kurulmuş olup da sermayelerini artırarak paylarını halka arz edecek ortaklıkların kayıtlı sermayeye geçebileceklerini öngörmektedir. Bu düzenleme

⁶² Akkale, s. 32; Soykan, **a.g.e.**, s. 14; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 329.

⁶³ [KST m. 4/1-(f)]’de, kayıtlı sermaye, “*şirketlerin, Kanunun esas sermaye sistemindeki sermayenin artırılmasına ilişkin hükümlerine tabi olmaksızın yönetim kurulu kararı ile yeni pay çıkarmak suretiyle ulaşabilecekleri azami sermaye tavanını gösteren ve esas sözleşmelerinde yer alan sermaye*” şeklinde tanımlanmıştır, Bkz. Güçlü, **a.g.e.**, s. 17; Düden, s. 6; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 321.

⁶⁴ Soykan, s. 15; Cenkçi, s. 5.

⁶⁵ Soykan, **a.g.e.**, s. 15-16; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 321; Güçlü, **a.g.e.**, s. 17; Akkale, **a.g.e.**, s. 23; Kayıtlı sermaye sistemine ilişkin Seri: IV, No: 38 sayılı Tebliğ m. 4/2.

şekliyle, ortaklığın, ister kuruluş aşamasında isterse daha sonra kayıtlı sermaye sistemini kabul edebileceklerini göstermektedir. Esas sermayeden kayıtlı sermayeye geçişte, bir esas sözleşme değişikliği yapılması zorunlu kılınmıştır. SerPK m.18'e göre kayıtlı sermaye sistemine geçmek kural bakımından ihtiyari olmakla beraber, yatırım ortaklıklarında bu sistem zorunlu tutulmuştur (SerPK m. 49/1-a). Bu nedenle, ilgili Tebliğ yanında, TTK'nın ilgili hükümlerine de uyulması gerekmektedir⁶⁶.

Bu çalışmadaki amacımız, kayıtlı sermaye sistemine giriş ve sistemden çıkış koşullarının neler olduğu, nedenleri veya bu sistemin tercihinin isabeti gibi konuları açıklayarak değerlendirmek değildir. Çalışmamızda, esas sermaye sistemi bakımından olduğu gibi, kayıtlı sermaye sisteminde de “sermaye artırımının kuruluşta veya sonrasında nasıl yapılacağı, hukuken geçerli olarak kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş olan bir anonim ortaklığın, TTK'ya göre bu sistemde sermayesini nasıl artıracaklarını” inceleyeceğiz. Dolayısıyla aşağıda kayıtlı sermaye sistemine özgü birkaç önemli kavramı açıkladıktan sonra, “kayıtlı sermaye sisteminde sermaye artırımını” konusuna odaklanacağız.

2.3.3. Kayıtlı Sermaye Sistemine İlişkin Hükümler

Kayıtlı sermaye sisteminde, kayıtlı sermaye, başlangıç sermayesi ve çıkarılmış sermaye olmak üzere üç tür sermaye kavramı söz konusudur. Bu kavramlar, GTB Tebliği'nde, TK m. 332/1 ile TK m. 460'ta tanımlanmıştır. Benzer şekilde tanımlar da HAAO'lar açısından SPK ve SPK Tebliği'nde de yer almaktadır. Bahtiyar, bu üç tür sermaye kavramının birlikte tek bir maddede tanımlanmış olmasının daha isabetli olacağı görüşündedir⁶⁷.

2.3.3.1. Kayıtlı Sermaye

Kayıtlı sermaye, ortaklıkların, TTK'nın esas sermaye sistemindeki sermayenin artırılmasına dair hükümlerine tabi olmadan YK kararıyla yeni pay çıkararak ulaşabilecekleri azami sermaye tavanını gösteren ve esas sözleşmelerinde yer alan

⁶⁶ Cenkçi, s. 120-121; Düden, s. 7; Moroğlu, *Sermaye Artırımı*, s. 321; İpek, s. 1414.

⁶⁷ Bkz. Mehmet Bahtiyar, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısında Kayıtlı Sermaye Sistemi”, *Makaleler II*, İstanbul 2008, (Anılış: “Tasarıda Kayıtlı Sermaye Sistemi”), s. 240.

sermayedir. Buna göre, şirketlerin sermaye artırımını hususunda yönetim kuruluna tanınan yetkinin tavanı olarak ifade edilmektedir⁶⁸. Şirketin esas sözleşmesindeki hükme dayanan şirketin ilgili pay senetlerinden çıkarabileceği tavan sermaye miktarı kayıtlı sermaye olarak adlandırılmaktadır. İlgili tanımdan hareketle, belirlenen tavan miktardan daha fazla sermaye belirlenmek istenirse şirketin esas sözleşmesi üzerinde değişiklik yapması gerekmektedir. Yönetim kurulu yetkisinin tavanını gösteren kayıtlı sermaye bir sınırdır. İlgili sınırın üzerinde bir sermaye miktarı belirlemesi için şirketlerin esas ana sözleşmesi bünyesinde değişikliğe gitmesi gerekmektedir⁶⁹. Başka bir ifadeyle, kayıtlı sermaye, yönetim kurulunca yeni paylar çıkarmak suretiyle ulaşılabilecek bir tavadır. Mevcut payların itibari değerinin artırılması suretiyle sermaye artırımını yapılması HAAO'da ve esas sermaye sisteminde mümkün olduğu için mevcut payların itibari değeri artırılarak yapılan artırım, kayıtlı sermaye sisteminde mümkün değildir. Teorik olarak HAAO'da da uygulanması mümkün, ancak pratikte mümkün değildir⁷⁰. Üst limit olup, TTK'da esas sermaye artırımına ait hükümlere tabi olmaksızın pay çıkarılabilecek azami miktarı gösteren bu miktarın, ayrıca, yönetim kurulunca artırılacak kayıtlı sermaye rakamının esas sözleşmede gösterilmesi ve tescili de zorunludur (SerPK m. 3/1). Bu şartta amaç, anonim şirket ortaklık yapısının yönetim kurulunca tümüyle şekillendirilmesinin engellenmesidir. Üst sınırın olmaması durumunda yönetim kurulu dilediği zaman, hâkim olan pay sahipleriyle anlaşarak ilgili şirketin ortaklık yapısını tümüyle değiştirmeleri riski olabilirdi. Bu nedenle, ticaret siciline tescil edilen rakama ulaşıncaya kadar yönetim kurulunca yapılacak olan sermaye artırımını ve pay çıkarma yetkisi devam eder, tavan sınıra ulaşıldığında yetkileri sona erer. Bu tavana ulaşıldığı zaman yeni bir tavan belirlenecekse esas sözleşme değişikliği yapılması gerektiğinden TTK'nın ilgili hükümlerine uyulması zorunludur (TTK m. 452 vd.)⁷¹. SerPK'da kayıtlı sermaye rakamında herhangi bir sınırlama söz konusu değildir. Bu rakam, ortaklığın hedefleri ve ihtiyaçları doğrultusunda bazı hususlar da dikkate alınarak serbestçe belirlenebilir. Ancak, TTK'da öngörülmemesine rağmen, sermaye tavanı, TTK'da öngörülmemesine

⁶⁸ Akkale, s. 31; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 321; Cenkçi, s. 4.

⁶⁹ İpek, s. 1419; Cenkçi, s. 4; Soykan, s. 19.

⁷⁰ İpek, s. 1419.

⁷¹ İbrahim Arslan, "Kayıtlı Sermayeli Anonim Şirketlerde Sermayenin Artırılması" **SÜHFD**, C. III, S.1, 1990, s. 257; Cenkçi, s. 29.

rağmen HAAO'da Kayıtlı Sermaye Sistemine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ 5/5'e göre, ortaklıkların ödenmiş/ çıkarılmış sermayesiyle özsermayelerinin beş katını aşmayacağı düzenlenmiştir. İç kaynaklardan artırımda Tebliğ 9/4 uyarınca tavanın aşılabileceği, SPK II-18, 1 sayılı Tebliğ 6/6 maddesine istinaden de bir defaya mahsus olmak üzere iç kaynaklardan artırımda tavan sınırın aşılabileceği düzenlenmiştir. Aynı şekildeki istisna HAAO'da da öngörülmüştür (SPK Tebliği md. 4/7)⁷². Bölünme kapsamında olan sermaye artırımlarında da tavan aşılmasına izni verilmiştir (TTK m. 163/2). Tavan sınır, iznin verildiği yıl dahil olmak üzere en fazla beş yıl geçerlidir (TTK m. 460/1). Bu sistemle yeni bir defaya mahsus olmak üzere artırımın yapılabilmesi için artık esas sözleşme değişikliği gerekli olacaktır. Bu yetki ise genel kurulun devredilemez yetkilerindendir (TTK m. 408/2-a)⁷³.

HAAO'da kayıtlı sermayenin kabulü, şirket esas sözleşmesine konulacak olan bir hükümle tavan sermayesinin belirlenip, belirlenen tavana göre de sermaye artırımını için yeni hisse senetlerinin çıkarılması yetkisinin yönetim kuruluna tanınmasıyla, TTK'na göre ise bu yetkinin beş yılla sınırlanması suretiyle tamamlanmış olur. HAAO yapılarındaysa kayıtlı sermaye sisteminden, sadece paylarını halka arz eden veya arz etmek üzere kurulmuş olan ortaklıklar yararlanabilir⁷⁴.

HAAO'da, sermaye tavanının tespitinde herhangi bir makam izni gerekmeyip, anılan şirket genel kurullarının bu tavanı tespitinde serbest bırakılmışlar sadece tavan rakamının sicile tescili zorunlu kılınmıştır. Anılan şirketlerde tavan tespitinin Bakanlık iznine tâbi olmaması isabetlidir. Zira GTB Tebliği m. 5/5'e göre kayıtlı sermaye tavanının başlangıç sermayesinin beş katından daha fazla olamayacağı, yani, bu tür şirketlerin getirebileceği en üst sınır daha önceden bilinebilir olduğundan, Bakanlık izninin aranmasıyla artırım sürecinin uzaması dışında bir anlamı olmayacaktır⁷⁵.

⁷² Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 301-303; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 323-327.

⁷³ Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 362; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 315;

⁷⁴ Akkale, s. 23.

⁷⁵ İpek, s. 1419.

2.3.3.2. Başlangıç Sermayesi

Başlangıç sermayesi, alt limit olup, kuruluşta ya da sisteme ilk geçildiği zaman sahip olunması gereken zorunlu sermayedir (TK md. 332/2; Kayıtlı Sermaye Tebliği m. 4/1-(b). Yani, kayıtlı sermayeli anonim şirketlerin sahip olmaları zorunlu olan asgari çıkarılmış sermayeleridir. Bu tanım SerPK’da yer alan tanımla örtüşmektedir (SerPK. m. 3/1-b ve SerPK Tebliği m. 3/1g)⁷⁶. Kayıtlı sermaye sistemine geçecek anonim ortaklıkların gerek kuruluş aşamasında gerekse sonradan bu sisteme geçerken başlangıç sermayeleri 100.000-TL’den aşağı olamaz (TTK m. 332/1; Kayıtlı Sermaye Tebliği, m. 5/1). Ortaklıkların bu miktarın üzerinde bir başlangıç sermayesi benimsemesi de mümkün olmaktadır. Kanunda ve tebliğde sözü edilen 100.000-TL’lik tutar, sadece sistemin kuruluş aşamasında kabulü esnasında veya sonradan kayıtlı sermaye sistemine geçmek isteyen ortaklıkların sahip olması gereken asgari bir tutardır. Başlangıç sermayesini öngören bu hükümle, değişik maceracı ve spekülative olabilen girişimleri engelleyerek HAAO’nun faaliyetleri ve amaçlarıyla kayıtlı sermaye rakamı arasındaki uyumun sağlanması amaçlanmıştır⁷⁷.

2.3.3.3. Çıkarılmış Sermaye

Çıkarılmış sermaye, kayıtlı sermayeli anonim ortaklıkların satışı yapılmış olan paylarını temsil eden sermayeler olarak tanımlanır (SerPK m. 3/1-d). Yani, çıkarılmış payların tümünün itibarî değerleri toplamını temsil eden bir sermayedir (TK m. 332/2; KST m. 4/1-c)⁷⁸. TTK’daki çıkarılmış sermaye tanımı da SerPK’daki tanımla örtüşmektedir (SPK md. 3/1d ve SPK Tebliği md. 3/1h). Çıkarılmış sermayenin asgari miktarı başlangıç sermayesi olup azami miktarı ise kayıtlı sermayeden oluşmaktadır. Çıkarılmış sermayede ulaşabilecek üst sınır, kayıtlı sermayedir. Esas sermayeli halka kapalı olan bir anonim ortaklığın kayıtlı sermaye sistemini tercih etmesi halinde, ortaklığın mevcuttaki esas sermayesi de çıkarılmış sermaye olur. Ortaklığın çıkarılmış sermayesi, yönetim kurulunca yapılacak olan sermaye artırımı kararı çerçevesinde, ortaklığa yeni sermaye getirilerek yükseltilecek somut bir miktar olmaktadır⁷⁹.

⁷⁶ İpek, s. 1417, dpn. 27.

⁷⁷ İpek, **a.g.e.**, s.1421-1422; Soykan, s. 16; Akkale, **a.g.e.**, s. 23; Cenkçi, s. 22; Arabacı, s. 58

⁷⁸ Cenkçi, s. 28; Akkale, s. 33; İpek, s. 1417, dpn. 28; Soykan, s. 18.

⁷⁹ İpek, **a.g.e.**, s. 1418; Soykan, **a.g.e.**, s. 18; Akkale, **a.g.e.**, s.33.

HAOAO'da Kayıtlı sermaye sistemine ilişkin esaslar hakkındaki Tebliğ'in 5/2. maddesinde "*Kayıtlı sermaye sistemine geçecek şirketlerde çıkarılmış sermayenin tamamının ödenmiş olması ve sermayenin karşılıksız kalmamış olması şarttır. Kurulda kayıtlı sermaye sistemini kabul edecek şirketlerde ise başlangıç sermayesinin tamamının ödenmiş olması gerekir.*" düzenlemesi yer almıştır⁸⁰. Anılan tebliğe göre, kuruluş aşamasında kayıtlı sermaye sistemini kabul eden ortaklıkların, başlangıç sermayelerinin tamamen ödenmiş olması, kuruluştan sonra ise kayıtlı sermaye sistemine geçmek isteyen ortaklıkların da çıkarılmış sermayelerinin tamamen ödenmiş olmasıyla beraber bu sermayelerinin de karşılıksız kalmamış olması da zorunludur⁸¹.

Öğretide, çıkarılmış sermayenin esas sermaye sisteminde yer alan esas sermaye kavramının karşılığını oluşturduğu, anonim ortaklığın itibarı ve kredi temini bakımından önem arz eden, ilaveten güvence işlevi taşıyan miktarının çıkarılmış sermaye olduğu ifade edilmektedir⁸².

2.4. Şarta Bağlı Sermaye Artırımı Sisteminde Artırım (TTK. m. 463-472)

Esas sermaye sisteminin sakıncalarını gidermek için getirilen çözümlerden birisi de şartlı sermaye artırımındır. Esas sermaye sisteminin yumuşatılarak, kayıtlı sermaye sistemine yaklaştırılmasıyla ortaya çıkmıştır⁸³.

2.4.1. Genel Olarak

Bu sistemde genel kurul tarafından, pay senetleriyle değiştirilebilir tahvil çıkarılmasıyla birlikte, değiştirilecek toplam pay senetleri miktarında esas sermayenin artırılmasını da karara bağlamaktadır⁸⁴. Ancak, kararı uygulama, değiştirme/yeni pay alma taleplerinin geciktirici şartına bağlı olarak yönetim kuruluna bırakılmaktadır.

⁸⁰ Soykan, **a.g.e.**, s. 17.

⁸¹ Soykan, **a.g.e.**, s. 17; İpek, **a.g.e.**, s. 1421-1422; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 328-329. Cenkçi, s. 39.

⁸² Cenkçi, s.40; Soykan, s. 18

⁸³ Güçlü, s. 23; Levent Biçer, **Anonim Şirketlerde Şartlı Sermaye**, İstanbul, 2010., s. 49; Mustafa İsmail Kaya, **Şartlı Sermaye Artırımı**, Ankara, 2009, s. 177.

⁸⁴ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 414; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s. 508; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 145.

Genel kurul tarafından alınmış olan bir artırım kararına rağmen, değiştirme/pay senedi alma talepleri oranı, dolayısıyla da artırım miktarı belli değildir. Çünkü, hak sahiplerinden kaçının pay senedi alma/değiştirme talebinde bulunacağı önceden bilinemez. Öte yandan ortaklığın malvarlığında kendi pay senetlerinden meydana gelen bir stok da mevcut değildir. Dolayısıyla, değiştirme/alma taleplerinin karşılanması için, sabit sermaye sistemindeki artırımın güç ve zahmetli formalitelerine gerek kalmaksızın, şartlı sermaye yoluyla paylar ihraç edilebilmekte ve değiştirilebilir tahvillere de işlerlik kazandırılmaktadır⁸⁵

şarta bağlı sermaye artırımı, anonim ortaklık tarafından çıkarılacak paylar ve benzeri borçlanma araçlarının alacaklılarına ve çalışanlarına, paysahibi olabilme imkanı sağlayacak, bu yolla da şirkete sermaye sağlayacak bir yöntemdir. Bu yönüyle de sermaye artırımının gerçekteşme zamanı üçüncü kişilerin kararına, yani şarta bağla kalacaktır. Anonim ortaklık genel kurulu, yeni çıkarılan tahviller veya çeşitli borçlanma araçları nedeniyle, ortaklıktan veya topluluk şirketlerinden alacaklı olanlara ya da çalışanlara, esas sözleşmede değiştirme veya alım haklarını da kullanarak yeni payları edinmek hakkı sağlayarak, sermayenin artırılmasına karar verebilecektir. Bu çerçevede, şirketin sermayesi, değiştirme ve alım hakları da kullanıldıkça artacaktır⁸⁶.

Sistemin yararı, ortaklığın ihtiyaç duyduğu anda ve miktarda sermaye artırımına imkân tanınmasıdır. Sermaye artırımını ilgilendiren temel meseleler üzerinde karar verme yetkisi, esas sermaye artırımındaki gibi şartlı sermaye artırımında bu yetki genel kuruldadır. Fakat artırım kolaylığı sağlaması ve belli şartlar altında gerçekteştirilmesi bakımından diğer sermaye artırımlarından ayrılır. şartlı sermayede artırım için, genel kurul tarafından alınmış bir artırım kararı gerekir. şartlı sermayenin ayırıcı niteliği, uygulamasının hem zaman bakımından hem de miktar bakımından hak sahibi olan üçüncü kişilerin değiştirme/alma taleplerine bağlı olmasıdır. Hak sahipleri de

⁸⁵ Biçer, s. 49; Kaya, s. 177; Abuzer Kendigelen, **Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler**, Güncellenmiş 2. Baskıdan 3. (Tıpkı) Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2016, s. 320; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 145; Soner Altaş, “Anonim şirketlerde şarta Bağlı Sermaye Artırımı”, **Mali Çözüm Dergisi**, S. 98, 2010, s. 146.

⁸⁶ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 415; Altaş, s. 146; Düden, s. 47; Pulaşlı, **şirketler Hukuku**, s. 509.

çıkarılacak yeni paylar üzerinde şartsız bir talep hakkına sahip olup, bu hakkı kullanıp kullanmamakta veya diledikleri zaman kullanmakta serbesttirler⁸⁷.

Şartlı sermaye artırımı, genel kurulun aldığı karar doğrultusunda esas sözleşmenin değiştirilmesiyle alım ve değiştirme haklarının kullanılması için belirlenen süre boyunca geçerli olabilecek bir uygulamadır. Alım ve değiştirme hakları kullanıldıktan sonra esas sözleşmeden şartlı sermaye ile ilgili hüküm çıkarılmaktadır. Bu yöntemde sermaye bir anda artmayıp, alım ve değiştirme hakkı sahipleri ile çalışanlar haklarını kullandıkça yavaş yavaş bir artış olmaktadır. Alım ve değiştirme hakları kullanıldıkça yeni hisselerin ihracına imkan sağlanmaktadır. Şartlı sermaye artırımında şarta bağlı olan karar değil uygulama sürecidir. Genel kurul şartlı sermaye artırımına karar verdikten sonra yönetim kurulu yeni pay ve pay senetlerinin çıkarılmasına karar vermektedir. Genel kurul sermaye artırımına karar verdiğinde, sermayenin ne kadar artacağını bilememekle birlikte, tespit ettiği rakama ulaşamama ihtimali de bulunmaktadır. Genel kurul şartlı sermaye artırımına karar verirse bu kararı ile bağlı olur. Ancak bu karara rağmen sermayenin artacağının garantisi yoktur. Çünkü alım ve değiştirme hakkı veren tahvil sahiplerinin ve çalışanların ihraç edilen pay senetlerinden alması sadece onlara tanınmış bir imkan olup, onların bu imkanı kullanma zorunlulukları da yoktur. Bu yöntemde artırım, tamamı bir seferde değil, geniş bir sürede yavaş yavaş gerçekleşir⁸⁸. Anonim şirketin şartlı sermaye artırımına gitmesindeki amaç, şirketten alacaklı olanlara ve çalışanlara pay senedi vererek, nakit çıkışını en aza indirmektir (TTK m. 463/1)⁸⁹. Şartlı sermaye artırımı, alım ve değiştirme hakkı sahiplerine verilecek olan pay senetlerinin temininde de önemli kolaylıklar sağlar. Şartlı sermaye artırımı, ihtiyaca göre pay ihraç etmeyi mümkün kıldığı için anonim şirketin sürekli pay senedi hazır bulundurmasına gerek kalmaz. Şartlı sermaye artırımıyla, şirketin alacaklısı durumunda olan tahvil veya diğer borçlanma senetlerinin sahiplerine, alacaklarına karşılık para yerine, pay senedi verilmektedir. Bu suretle yabancı sermaye öz sermayeye dönüştürülmektedir. Şartlı sermaye artırımının diğer işlevi ise çalışanların şirkete ortak olmasına imkan

⁸⁷ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 147; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 414; Kaya, s. 31.

⁸⁸ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 148; Biçer, s. 50; Kaya, s. 33; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s. 510; Saraç, s. 28.

⁸⁹ Biçer, s. 48; Kaya, s. 28; Saraç, s. 28; Güçlü, s. 21

tanınmasıdır. Bu yöntemle hem işçilerin maaşları için şirketten nakit çıkışı azalmış olur, hem de işçiler çalıştıkları şirkete ortak olarak karlılık, müşteri memnuniyeti gibi hususlara daha fazla önem verirler. Bu yöntem sayesinde, teorik olarak sınırsız bir süre için, ticaret sicil müdürlüğünün denetimine maruz kalmadan sürekli olarak yeni payların ihracı mümkün hale gelmektedir⁹⁰.

2.4.2. Özellikleri (Artırımın Belirli Durumlarla Sınırlı Olarak Yapılabilmesi, Artırıma Genel Kurulun Karar Vermesi, Yeni Payların Yönetim Kurulunca Çıkarılması, Tescil ve İlan)

2.4.2.1. Artırımın Belirli Durumlarla Sınırlı Olarak Yapılabilmesi

Ortaklık çalışanlarına tanınmış olan, kazanç payı karşılığı çıkarılacak paylardan alma hakkına uygulanabilirlik sağlamak ve pay senedi taleplerini karşılamak gibi amaçlar dışında bir nedenle karar alınmış olması durumunda, alınan genel kurul kararının tescili talebinin reddedilmesi gerekir⁹¹.

2.4.2.2. Artırıma Genel Kurulun Karar Vermesi

Artırım kararı genel kurulca alınmakta ve artırımın hangi amaçla yapılacağı, miktarı, kimlere ve hangi değer üzerinden pay verileceği kararlaştırılmaktadır. Artırım miktarı, kararın verildiği tarihte mevcut olan esas sermaye miktarının yarısını aşamaz. Bu sürede, alınan kararı bozucu/değiştirici nitelikte yeni bir karar alması genel kurula yasaklanmıştır. Böylece genel kurulca alınan artırım kararının kurucu nitelikte olan tescilinden itibaren, hak sahiplerinin değiştirme/alma hakları güvenceye bağlanmış olmaktadır. Genel kurulun karar alabilmesi için, sermayenin dörtte üçünü temsil edenlerin oyu gereklidir. Kararda saptanan artırım miktarının değiştirilmesi esas sözleşme değişikliğini gerektirir. Karardan önce pay çıkarılması yasaktır. Çıkarılan paylar geçersiz olur ve yönetim kurulunun sorumluluğuna yol açar⁹².

⁹⁰ Güçlü, s. 21-24; Altaş s. 156.

⁹¹ Saraç, s. 233; Güçlü, s. 31.

⁹² Saraç, s. 32; Arslanlı, s. 105-106; İmregün, s. 105; Kaya, s. 34.

2.4.2.3. Yeni Payların Yönetim Kurulunca Çıkarılması

Hak sahiplerince talep edilecek payların sağlanabilmesi için yapılacak artırımı yönetim kurulu gerçekleştirir. Hak sahipleri, yazılı bir şekilde beyanda bulunarak, değiştirme/alma taleplerini ileri sürerler. Talep miktarı kadar yeni pay ihracı yönetim kurulunca yapılır ve paylar ilgililere verilir. Bu yalnızca, kararda saptanan amaçlar çerçevesinde ve TTK m. 456'ya göre, payların karşı değerinin tamamen ödenmesinden sonra yapılır. Fakat değiştirme hakkı veren tahvillerin teslimi ile ödeme yapılmış sayılır. TTK m. 342'ye göre, paylar karşılığı aynı sermaye getirmek mümkündür. Payların çıkarılmasıyla birlikte, çıkarılan pay miktarında esas sermaye kısım kısım yükselir. TTK m. 456'a göre iç kaynaklardan yapılan artırım hariç, payların nakdi bedelleri tamamen ödenmediği sürece sermaye artırılamaz. Sermayeye oranla önemli sayılmayan tutarların ödenmemiş olması sermaye artırımını engellemez. Artırım, her bir değiştirme/alma hakkının talep ve tatmin edilmesine bağlı olarak kademeli şekilde gerçekleşmektedir⁹³.

2.4.2.4. Tescil ve İlan

Talep karşılığı çıkarılıp, ilgililere verilecek paylar ticaret siciline bildirilerek, tescili sağlanır. Yapılacak tescil açıklayıcı niteliktedir. Her iş yılı bitiminden itibaren bir ay içinde, biten iş yılında hangi miktarda pay çıkarıldığı, yönetim kurulunca sicile bildirilir. Burada tescilin amacı, artan esas sermayenin bilinmesi için, açıklayıcı olmasıdır⁹⁴.

3. SERMAYE ARTIRIMI

3.1. Genel Olarak

Sermaye artırımı, kanunda öngörülen usul izlenerek şirketin bilançosundaki esas sermaye, kayıtlı sermaye sisteminde ise başlangıç sermayesiyle kayıtlı sermaye tutarı arasındaki çıkarılmış sermaye kaleminin artırılmasıdır. Başka bir deyişle, anonim şirketlerde, sermaye artırımı, şirketin esas sözleşmesinde sermaye olarak gösterilen

⁹³ Biçer, s. 43; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 315; Saraç, s. 33.

⁹⁴ Biçer, s. 108; Kaya, s. 26; Saraç, s. 249; Güçlü, s. 93.

sabit rakamın yükseltilmesidir⁹⁵. Anonim şirketlerde sermayenin artırılabilmesi bir esas sözleşme değişikliğiyle mümkündür⁹⁶. Esas sermaye sisteminde sermaye artırımında genel kurul yetkiliyken, kayıtlı sermaye sisteminde yönetim kurulu bu yetkiye sahiptir. Şarta bağlı sermaye artırımında da genel kurul yetkili olup, tahviller ya da benzeri borçlanma araçları nedeniyle, ortaklık veya topluluk şirketlerinden alacaklı olanlara, çalışanlarına, esas sözleşmede değiştirme/alım haklarını kullanarak yeni paylar edinme hakkı sağlayarak, sermayenin şarta bağlı olarak artırılmasına karar verebilir. Ortaklık sermayesi, değiştirme/alım hakkı kullanıldığı ölçüde sermaye borcu takas ya da ödeme yoluyla yerine getirildiği ölçüde kendiliğinden artar (TTK m. 463). Esas sermayenin artırımı yasanın tanıdığı bir haktır ve kural olarak zorunlu değildir, kanundan kaynaklanan bir imkândır. Bu nedenle esas sözleşmede sermaye artırımının yapılabileceğine dair bir hükmün bulunmasına gerek yoktur⁹⁷.

Sermaye artırımını kural olarak her zaman yapılabilir. Esas sermaye artırımını yapılabilmesi için mutlaka haklı bir nedenin olması zorunlu olmadığı gibi, artırımın nedeninin bulunmayışı veya gösterilemeyişi artırımını geçersiz kılmamaktadır. Kanunda, sermaye artırımını, esas sözleşme değişiklikleri başlığının altında verilmemiş, esas sermayenin artırılması başlığının altında ayrıca bir şekilde düzenlenmiştir. Sermaye, esas sözleşmede gösterilen bir rakam olduğundan, artırım, “özel bir esas sözleşme değişikliği” niteliğindedir. Alacaklı ve pay sahiplerinin korunması için özel önlemler alınması gerekliliği bunun nedenidir. Sermayenin korunması ve alacaklarının teminatı açısından önem taşıyan bu nedenlerden dolayı esas sermaye artırımını özel ve güç bir prosedüre bağlanmıştır⁹⁸.

Genel kurulun veya yönetim kurulunun aldığı sermaye artırım kararı, karar tarihinden itibaren üç ay içinde tescil edilmediği takdirde, alınan izin geçersiz hâle gelir. Anonim

⁹⁵ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku**, N. 1328, s. 213; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 1; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 131; Soykan, s. 23.

⁹⁶ Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 292; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 213, N. 1328, Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 3; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 131; Soykan, s. 24; Biçer, s. 24; Saraç, s. 3.

⁹⁷ Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s. 510; Saraç, s. 503, 543; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 125-126; Sumer, s. 235; Soykan, s. 23; Yalçın, s. 7.

⁹⁸ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 132; Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 291; Biçer, s. 23; Kaya, s. 23; Saraç, s. 5.

ortaklıklarda Yönetim kurulu, sermaye artırımındaki bu yükümlülüğü yanında sermaye artırım türüne göre bir beyan hazırlamakla da yükümlü olmaktadır. Beyanın 6102 sayılı TTK m. 457, TSY m. 73'teki kriterlere uygun hazırlanması gerekir. Beyanın içeriği 6102 sayılı TTK m. 457'e göre, dış kaynaklardan artırım, iç kaynaklardan artırım ve şarta bağlı artırım olmak üzere üç şekilde yapılabilmektedir. Dış kaynaklardan artırım, pay karşılığının ortaklar ya da diğer üçüncü kişilerce nakdi veya ayni olarak taahhüt edilmesidir. Bu usul de, kendi içinde; Esas ve Kayıtlı sermaye sistemi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır⁹⁹.

3.2. Sermaye Artırım Yöntemleri

3.2.1. İç Kaynaklardan Sermaye Artırımı

İç kaynaklardan yapılan sermaye artırımını 6102 sayılı TTK. m. 462'de açık bir şekilde düzenlenmiş ve bu konudaki kanun boşluğu doldurulmuştur¹⁰⁰. 6762 sayılı eTTK'da düzenlenmemiş olmasına rağmen, o kanun döneminde de bunun mümkün olduğu konusunda, tereddüt bulunmamaktaydı¹⁰¹. Doktrin ve uygulamada, kanunda düzenlenmemiş olmasının iç kaynaklardan sermaye artırımının yapılması için bir engel teşkil etmediği belirtilmekte, esas sözleşme değişikliği niteliğinde olduğu kabul edilmekte, başta esas sermayenin artırımını düzenleyen TTK m. 391-395 hükümleriyle anonim şirketle ilişkili hükümlerin kıyasen bu konuda da uygulanabileceği kabul edilmekteydi¹⁰². İç kaynaklardan sermaye artırımını da dış kaynaklardan sermaye artırımındaki gibi, yeni paylar çıkarılması ya da mevcut payların itibari değerlerinin yükseltilmesi suretiyle gerçekleştirilebilir¹⁰³.

⁹⁹ Fahri Özsungur, "Anonim Ortaklık Sermaye Artırımında Yönetim Kurulu Beyanı", **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, 2023, s. 462; Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 291-297; Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, İstanbul: Adalet Yayınevi, 4. Baskı, 2022, s. 2477; Tamer Bozkurt, **Şirketler Hukuku**, Ankara: Yetkin Yayınları, 14. Baskı, 2022, s. 487; Rıza Ayhan/ Hayrettin Çağlar/Mehmet Özdamar, **Şirket Hukuku Genel Esaslar**, Ankara: Yetkin Yayınları, 4. Baskı, 2022, s. 352; Mustafa Yavuz, **Türk Hukukunda Anonim Şirketlere Hâkim Olan Temel İlkeler**, **Gümrük Ticaret Dergisi**, S. 18, 2019, s. 24.

¹⁰⁰ Güçlü, s. 10; Saraç, s. 27.

¹⁰¹ Güçlü, s. 9; Kaya, s. 26, dpn. 44; Saraç, s. 27, dpn. 74.

¹⁰² Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 7-8; Arslan Kaya, **Sermaye Artırımı**, 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1997, s. 26; Saraç, s. 28; Mustafa Yavuz, "Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre İç Kaynaklardan Sermaye Artırımı", **Mali Çözüm Dergisi**, 2013, s. 129.

¹⁰³ "Kayıtlı sermaye sisteminde ise, yeni paylar çıkarılması veya mevcut payların itibari değerinin artırılması yoluyla dış kaynaklardan sermaye artırımını yapılamaz. Çünkü sadece esas sermaye

İç kaynaklardan yapılan sermaye artırımında şirket malvarlığında herhangi bir artış olmamakta, yalnız bilançodaki malvarlığı kalemleri arasındaki muhasebe işlemiyle esas sermaye miktarı artırılmaktadır. Bu yöntemde ne pay sahiplerince ortaklığa bir sermaye konulmakta ne de ortaklıkça pay sahiplerine herhangi bir ödeme yapılmaktadır. Bundan dolayı, iç kaynaklardan artırıma nominal sermaye artırımını da denilebilmektedir. İç kaynaklardan yapılan artırımlarda sermayenin tamamının ödenmesi önkoşulu aranmamaktadır. Bu koşulun kanun maddesinde özellikle belirtilmesine gerek olmadığı, iç kaynaklardan yapılan sermaye artırımını sonucu çıkarılan payların zaten bedelsiz olduğu ve bu artışın payların itibari değerinin artırılması ile yapıldığı için herhangi bir ödeme yapılmasının söz konusu olmadığı belirtilmiştir¹⁰⁴. TTK. m. 462/I'de belirtildiği üzere, ortaklığın esas sözleşme ile veya genel kurul kararıyla ayrılmış ve belli bir amaç için özgülenmemiş açık yedek akçeler ile kanuni yedek akçelerin serbestçe kullanılabilen kısımlarının, gizli yedek akçelerin, mevzuatın bilançoya konulmasına ve sermayeye eklenmesine izin verdiği fonların ya da dağıtılmasına karar verilmemiş son yıl safi karının sermayeye dönüştürülerek sermayenin iç kaynaklardan artırılabilmesi mümkündür¹⁰⁵. Bu artırım kaynağı TTK m. 522'de öngörülen, şirket yöneticileri, çalışanlar ve işçiler için kurulmuş yardım kuruluşlarına finansman sağlamak için ayrılmış yedek akçeler, şirketlerin birleşme ve devralınması sonucu olan kazançlar olabileceği gibi şirketin iştirak hisseleriyle taşınmazların satışıyla elde edilmiş kazançlar sermaye artırımında kullanılabilecek kaynaklardır¹⁰⁶. Ortaklık bilançosu anlamında ele aldığımızda bu artırım, bilançodaki

sisteminde ve halka kapalı aile tipi anonim ortaklıklarda mevcut payların itibari değerinin artırılması yoluyla artırım yapılabilir. Yeni paylar çıkarılması veya mevcut payların itibari değerinin yükseltilmesi suretiyle artırım sadece esas sermaye sisteminde mümkündür”, Bkz. Düden, 111.

¹⁰⁴ Saraç, s. 11; Arslan, s. 286; Kaya, **a.g.e.**, s.10; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku**, N. 1395; Moroğlu, s. 196; Danıştay tarafından verilen bir kararda “*Bilindiği üzere, kurumlar tarafından iç kaynaklar kullanılmak suretiyle sermaye artırımına gidildiği durumlarda, artırılan sermayeyi temsil etmek üzere yukarıda da belirtildiği gibi ortaklara bedelsiz iştirak hisseleri veya hisse senetleri verilmektedir. Bu tür sermaye artırımları kurumların iç kaynaklarını oluşturan sermaye yedekleri veya kar yedeklerinden karşılanmaktadır. Bunlardan sermaye yedekleri, hisse senedi ihraç primleri, iptal edilen ortaklık payları, iktisadi kıymetlerin yeniden değerlendirilmesi veya maliyet artışına konu edilmesi sonucu oluşan fonlardan meydana gelir. Bunların sermayeye ilavesiyle sermayede reel anlamda bir artış meydana gelmez.*” denilerek bir gerekçeyle iç kaynaklardan sermaye artırımınıyla sermayede reel olarak bir artış olmadığı belirtilmiştir.

¹⁰⁵ Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 300; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, N. 1355, s. 227; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 315

¹⁰⁶ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 195; Kaya, **a.g.e.**, s. 10; Saraç, s. 28; Arslan, s. 286; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s. 621; Yavuz, **a.g.e.**, s. 130.

pasif kalemlerin bazılarının yer değiştirmesiyle gerçekleşir. İç kaynaklardan sermaye artırımını, ortaklığa ek finansman kaynağı sağlamamakta, malvarlığını efektif olarak arttırmamakla beraber toplam piyasa değerini de etkilememektedir. Ancak, bazı vergi avantajları sağladığı gibi şirket itibarının artmasını, mali durumunun güçlenmesini ve sermayesinin de güncellenmesini saęlamaktadır¹⁰⁷.

İç kaynaklardan sermaye artırımını, kayıtlı sermaye sistemini kabul eden şirketler tarafından da uygulanabilen bir sistemdir. Kayıtlı sermaye sisteminde bu tür artırımın özelliği yönetim kurulunca sermaye tavanını açacak oranda bir sermaye artırımını gerçekleştirebilmesidir. Ancak, dış kaynaklardan sermaye artırımında, yönetim kurulu belirlenmiş tavanı aştığı takdirde, alınan karar butlan yaptırımına tabi olmaktadır¹⁰⁸.

İ kaynaklardan sermaye artırımıyla ticaret siciline tescili sonucu ihdas edilen bedelsiz paylar, dağıtılacakları tarihteki paylarının oranında hlihazırdaki pay sahiplerine aittir. Bedelsiz paylar üzerinde hakkın kaldırılma, sınırlandırılma ve bu haktan vazgeçilme gibi durumlar tümüyle yasaklanmıřtır¹⁰⁹.

3.2.2. Dış Kaynaklardan Sermaye Artırımı

Dış kaynaklardan sermaye artırımında, ortaklığa dışarıdan ayni ya da nakdi nitelikte olan yeni sermaye getirilmektedir. Taahhüt edilen veya getirilen yeni sermaye karşılığında da artırıma katılım sağlayan kişilere yeni oluşan paylar verilerek hem sermaye artırımla hem de payların sayısı artmaktadır¹¹⁰. Dış kaynaklardan artırımında, oybirliğiyle mevcut payların nominal değerleri yükseltilerek de artırım yapılabilir (TTK m. 480/1; m. 421/2-b)¹¹¹.

Ortaklık sermayesinin artması sonucu da şirketin malvarlığında artırımın ölçüsünde bir fazlalaşma olmaktadır. TTK m. 461/1 hükmünde, yeni çıkarılacak bu paylardan, pay sahiplerine, ortaklık sermayesindeki mevcut paylarıyla orantılı olarak

¹⁰⁷ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 196;

¹⁰⁸ şener, **a.g.e.**, s. 547-548; Yavuz, **a.g.e.**, s. 134; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 376-377.

¹⁰⁹ Soykan, s. 626; Arslan Kaya, **“Sermaye Artırımı”**, **Makalelerim I**, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım, 2012, s. 86.

¹¹⁰ Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 297; Poroy, Tekinalp ve amoğlu, **Ortaklıklar Hukuku**, N. 1380a, s. 240.

¹¹¹ Düden, s. 33; şener, **Uygulamalı Ortaklıklar**, s. 539; Ayşe Sumer, **Ticaret Hukuku Ders Kitabı**, 1. B., İstanbul: Beta Yayınları, 2015, s. 235; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 5.

alabilmeleri, paylarının aşınmasının önlenmesi için, yeni paylardan öncelikle alma (rüçhan) hakkı tanınmıştır¹¹².

Dış kaynaklardan sermaye artırımı, TTK m. 459 ile 460'ta esas sermaye ve kayıtlı sermaye sistemleri için ayrı ayrı düzenlenmiştir.

3.2.2.1. Esas Sermaye Sisteminde

Dış kaynaklardan sermaye artırımında, ister pay sahibi olsun veya olmasın kişilerin, ortaklığın kendi kaynaklarından değil, dışarıdan yeni bir malvarlığının getirilmesi ve ana sözleşmedeki esas sermaye rakamıyla birlikte ortaklığın malvarlığının da aynı ölçüde artması sağlanmaktadır. Sermayeyi getiren kişilerin şirket ortağı olup olmamaları artırıma engel değildir. Ortaklığa ayni ya da nakdi sermaye getirilmesi şirketin malvarlığında büyümeyi sağlar. Büyüme, yeni payların çıkarılmasıyla veya payların itibari(nominal) değerlerinin artırılması yoluyla sağlanır. Ortaklığın malvarlığında bir artış olduğu için bu tür artırıma efektif sermaye artırımı da denilmektedir. Bu tür sermaye artırımı TTK. m. 456 vd. düzenlenmiş bulunmaktadır¹¹³. Sermaye artırımı için çıkarılan yeni payların tamamen taahhüt edilmesi, esas sermaye sisteminde şart koşulmuştur. Bundan dolayı, yapılan pay taahhütlerinin, artırılması düşünülen sermaye miktarı kadar olmaz ise artırım gerçekleştirilememektedir. Taahhüt edilen kısmı kadar sermayenin artırımına karar verilmesiye tüm prosedürlerin yeniden yerine getirilmesini gerektirmektedir¹¹⁴. Bu artırım türü halka açık olan veya halka açık olmayan şekilde yapılabilir. Mevcut payların itibari değerlerinin yükseltilmesiyle de dış kaynaklardan sermaye artırımıyla yeni paylar oluşturmayıp mevcuttaki payların itibari değerlerinin artırılan esas sermaye oranında yükseltilmesiyle yapılmaktadır¹¹⁵.

¹¹² Tülay Gökdemir Tamer, “İç Kaynaklardan Sermaye Arttırımı”, (Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Uygulamalı Ticaret Hukuku Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2015, s.16; Şener, **Uygulamalı Ortaklıklar**, s.540.

¹¹³ Gökdemir, **a.g.e.**, s. 16; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s. 530; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 131; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku**, 1380a, s. 240; Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s.292; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s.261.

¹¹⁴ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 45.

¹¹⁵ **a.g.e.**, s. 6.

TTK. m. 456/1’de, “İç kaynaklardan yapılan artırım hariç, payların nakdi bedelleri tamamen ödenmediği sürece sermaye artırılamaz.” hükmünce, dış kaynaklardan yapılacak sermaye artırımında ilk koşul, taahhüt edilen pay bedellerinin tamamının ödenmiş olmasıdır¹¹⁶. Ancak, sermayeye oranla önemli sayılmayan tutarların ödenmemiş olması artırımını engellemez. Diğer yandan, mezkûr Kanunun m. 462/3’te, ortaklık bilançosunda sermayeye eklenmesine mevzuatın izin vermiş olduğu fonların bulunması halinde, fonlar sermayeye dönüştürülmeden, sermayenin taahhüt edilmesi yoluyla sermayenin artırılamayacağı kuralı da getirilmiştir. Dolayısıyla, dış kaynaklardan sermaye artırımının yapılabilmesi için söz konusu şartın sağlanmış olması gerekmektedir. Fonların sermayeye dönüştürülmesiyle beraber ve aynı oranda sermayenin taahhüt edilmesi yoluyla da sermaye artırılabilir. Ayrıca, anonim şirketlerde her pay sahibinin, sermaye artırımını kapsamında, yeni çıkarılmış olan payları, mevcuttaki paylarının sermayeye oranına göre alma (rüşhan) hakkına sahiptir (TTK m. 461/1). Pay sahiplerinin rüşhan hakkı, haklı sebeplerin olması veya ağırlaştırılmış nisapla sınırlandırılabilir veya kaldırılabilir¹¹⁷.

3.2.2.2. Kayıtlı Sermaye Sisteminde

Sermaye ihtiyacının hızlı ve kolay bir şekilde temini için kanun tarafından yeni sermaye türleri ve farklı sermaye artırım yöntemleri geliştirilmiştir. Kayıtlı sermaye, yönetim kurulu kararıyla, anonim şirketin çıkarılmış sermayesinin esas sözleşmede belirtilmiş olan, ticaret siciline tescil edilmiş, kayıtlı sermaye rakamına kadar artırılabilmesine imkan sağlayan bir sermaye sistemidir. Öğretide, kayıtlı sermayeli ortaklıkların sermaye artırımının çıkarılmış sermayenin artırılması olarak ifade edilmektedir¹¹⁸. Kayıtlı sermaye sisteminde temel özellik, artırıma karar verme yetkisinin tamamen yönetim kurulunda olmasıdır (TTK. m 460). Bu artırım için esas sözleşme değişikliği gerekmemekte, yalnızca sisteme geçişte ve kayıtlı sermaye rakamının yükseltilmesinde bir esas sözleşme değişikliğine ihtiyaç bulunmaktadır. Ayrıca, YK, şirket yönetimine ilişkin sahip olduğu yetkileri kapsamında çıkarılmış sermaye miktarını da artırabilmektedir. Bu artırım, esas sözleşmenin özel bir usulüne

¹¹⁶ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 45.

¹¹⁷ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 45-49; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 135; Gökdemir Tamer, s. 16-25.

¹¹⁸ İpekel, s. 1413; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 10-11; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s. 301.

uyularak değiştirilmesi niteliğinde olmamaktadır. Halka kapalı anonim şirketlerde başlangıç sermayesi yüzbin Türk Lirasından aşağı olamaz. Kayıtlı sermaye, yönetim kurulunun yeni pay çıkarmak suretiyle ulaşabileceği bir tavadır ve sermayenin yönetim kurulu tarafından artırılabilmesi üst sınırın yani kayıtlı sermaye rakamının esas sözleşmede gösterilmesi ve tescili de zorunludur. Kurulda kayıtlı sermaye sistemini kabul edecek şirketlerde, başlangıç sermayesinin tamamının, sonradan esas sözleşme değişikliği yoluyla kayıtlı sermaye sistemine geçecek şirketlerde ise çıkarılmış sermayenin tamamının ödenmiş olması zorunludur. Esas sözleşmenin değiştirilmesi yetkisi, genel kurulun devredilemez görev ve yetkilerinden (TTK m. 408/2, a) olduğundan, genel kurulun kayıtlı sermayeyi yükseltme yetkisi bir başka organ tarafından kullanılamaz, esas sözleşme ile yönetim kuruluna yetki devri yapılamaz. Yönetim kurulunun aldığı artırım kararı, kayıtlı sermaye tavanını aşamaz, aksi takdirde karar, tavanı aştığı ölçüde bâtil olur. Halka kapalı olan bir anonim şirket ister tavana ulaşmadan önce isterse tavana ulaştıktan sonra tavanı artırabilir (GTB Tebliği md. 5/5). Kayıtlı sermayeli ortaklıkta, dış kaynaklardan artırımda, artan sermaye kısmını, ortaklık dışı kaynaklara başvurmak suretiyle temin edebilir. Sermaye artırımına mevcut ortakların katılması da bu kapsamda yer alır¹¹⁹.

3.2.2.3. Şartlı Sermaye Artırımında

Şartlı sermaye artırımını, ‘‘değiştirme ve ‘‘alım’’ hakları olarak adlandırılan hakların kullanılarak yapılan, sağlanan bu haklara dayanılarak her değiştirme veya alım işleminde sermayenin adeta damla damla ve belli bir zamana yayılarak yükseltildiği bir artırımdır. Bu tür artırımda sermaye, genel kurulun kararıyla artırılmaz, ancak GK sadece artırım usulünü gösterir ve ana hükümleri belirler (TTK. m. 465). Sermaye, daha önce iktisap edilmiş alım veya değiştirme haklarının kullanımıyla artar¹²⁰. Şarta bağlı sermaye artırımını, TTK m. 463’te¹²¹ düzenlenmiştir. Anılan hükmün birinci fıkrasında ‘‘Genel kurul, yeni çıkarılan tahviller veya benzeri borçlanma araçları nedeniyle, şirketten veya topluluk şirketlerinden alacaklı olanlara veya çalışanlara,

¹¹⁹ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 10-11; İpek, **Kayıtlı Sermaye**, s. 1419; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 142.

¹²⁰ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 145; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 414-415; Güçlü, s. 25; Biçer, s. 43; Saraç, s. 33.

¹²¹ Gerekçe, m. 463.

esas sözleşmede değiştirme veya alım haklarını kullanmak yoluyla yeni payları edinmek hakkı sağlamak suretiyle, sermayenin şarta bağlı artırılmasına karar verebilir.” denilmektedir¹²². Değiştirme veya alım hakkı kullanıldığı ve sermaye borcu takas veya ödeme yoluyla yerine getirildiği anda ve ölçüde, sermaye kendiliğinden kanun hükmü gereğince artar (TTK m. 463/2)¹²³.

Bu tür artırım, anonim şirketlerde sabit ve kayıtlı sermayenin bazı sakıncalarının ortadan kaldırılması amacıyla bulunan bir artırım yöntemidir. Çünkü sabit sistemde esas sermaye artırım kararını veren genel kurulun, güç ve ağır işleyen bir yapısı vardır. Bu durum da ortaklığın ihtiyaç duyduğu an ve oranda sermayesini artıramamasına neden olur. Kayıtlı sermaye sistemindeyse, sermaye artırım yetkisi yönetim kuruluna devredilmektedir. Her iki sistem de ihtiyaç duyulduğu anda pay senedi çıkarılması ve çalışanlarının şirkete katılımına uygun bir sistem değildir. Şartlı sermaye artırımında, ortaklık sermaye ihtiyacı duyduğunda, pay senediyle değiştirilebilir tahvil, pay sahiplerine ve çalışanlarına ortaklığın pay senetlerinden verilerek yabancı sermaye öz sermayeye dönüştürülür. Genel kurul, sermayenin şarta bağlı olarak artırılmasına karar verdikten sonra, sermaye uzun bir zaman dilimi içinde ve yavaş yavaş artmaktadır. Şartlı sermaye artırımında, mevcut pay sahiplerinin rüçhan hakları yoktur (TTK m. 465/1-d). Bu sistemde amaç, şirketten alacaklı olanların ve çalışanların şirkete ortak edilmesidir. Özellikle alım ve değiştirme hakkı sahiplerinin ve çalışanların haklarını kullanmadan önce, şirket, sermaye artırımına giderse veya yeni borçlanma senetleri ihraç ederse, hak sahipleri mağdur edilmiş olur. Bu yüzden 6102 sayılı kanunda alım ve değiştirme hakkı sahiplerini koruyucu hükümlere de yer verilmiştir¹²⁴.

3.3. Dış Kaynaklardan Sermaye Artırımının İç Kaynaklardan Sermaye Artırımından Farkları

Türk Ticaret Kanunu’nda, iç kaynaklardan yapılacak sermaye artırımındaki işlemler, düzenlenmediğinden, uygulamada, dış kaynaklardan esas sermaye artırım prosedürü (TTK m. 456 vd.) kıyasen iç kaynaklardan artırıma da uygulanmaktadır. Ancak, iç

¹²² Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 414; Güçlü, s. 22; Kaya, s. 32.

¹²³ Fahri Özsungur, ‘Rüçhan Hakkının Kullanılmaması ve Sermaye Artırımında Pay Taahhütlerinin Kısmen Yerine Getirilmesi Sorunu’, **Hacettepe HFD**, 4(2) 2014, s. 145–164.

¹²⁴ Özsungur, **a.g.m.**, s. 156-158; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 21-22; Güçlü, s. 21-24.

kaynaklardan artırımdaki özellikler nedeniyle iki sermaye artırım türü arasında da farklılıklar ortaya çıkmaktadır¹²⁵.

3.3.1. Sermayenin Tamamen Ödenmiş Olması Şartı

TTK. m. 456/1 gereği, iç kaynaklardan yapılacak artırım hariç, taahhüt edilmiş payların nakdî bedelleri tamamen ödenmediği sürece artırım kural olarak yapılamaz¹²⁶. Bu düzenlemenin amacı, anonim ortaklıkta ihtiyaç duyulan sermayenin öncelikle pay sahiplerinin katılım paylarından sağlanmasının ve taahhütler yoluyla artırımın kötüye kullanımının önlenmesi isteğidir. Bu şart hem kuruluş sırasında hem de kuruluştan sonra yapılacak artırımlara ilişkin iştirak taahhütleri açısından söz konusu olmaktadır. Moroğlu, bu şartın nakdî sermaye taahhütleriyle beraber ayın, hak ve alacakların tamamını kapsaması gerektiği görüşündedir¹²⁷. Ancak mevcut sermayeye oranla önemli sayılmayan iştirak taahhütlerinin ödenmemiş olması sermaye artırımını engellemez. Bu tutarın miktarının ne kadar olduğu, yasada net bir şekilde ifade edilmemiştir. Söz konusu ön şart, sadece dış kaynaklardan yapılacak sermaye artırımlarında geçerlidir. İç kaynaklardan yapılacak sermaye artırımlarında bu kural uygulanmamaktadır. Bu ön koşula aykırı genel kurul kararı ve yapılan işlemler batıldır¹²⁸.

3.3.2. İştirak Taahhütnamesi ve Asgari Peşin Ödeme Yükümlülüğü

Esas sermaye artırımını, iç kaynaklardan yapıyorsa pay sahiplerinin şirkete yeni bir malvarlığı getirmeleri söz konusu olmadığından, iştirak taahhütnamesi düzenlenmesine ve nakit sermayenin de dörtte birinin ödenmesine gerek bulunmamaktadır. Bu düzenleme sadece dış kaynaklardan yapılan artırımlarda söz konusudur. Dış kaynaklardan artırımda, genel kurulca artırım kararı alındıktan ve gerektiğinde imtiyazlı pay sahipleri özel kurulu da kararı onayladıktan sonra artan sermaye taahhüt edilir. İştirak taahhüdü, ana sözleşme değişikliğiyle birlikte veya ayrı bir iştirak taahhütnamesiyle taahhüt edilir. Hükmün 2. fıkrasında vurgulandığı üzere

¹²⁵ Özsungur, **a.g.m.**, s. 46-51;

¹²⁶ Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s. 293; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 45; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 133; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku**, 1380 b, s. 241.

¹²⁷ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 45-46; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 133.

¹²⁸ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 55, 61.

İştirak taahhüdü, yeni pay almaya ilişkin olarak m. 461 çerçevesinde, kayıtsız, şartsız ve yazılı şekilde yapılır. Taahhütnamede, sermaye artırımını belirtilerek, taahhüt edilen pay sayıları, itibarî değerleri, cinsleri, grupları, peşin ödenen miktarı, süreyi ve varsa çıkarma primiyle taahhüt sahibinin imzasını içermesi gerekir. İştirak taahhüdü aynı ya da nakdi de olabilir. Aynı sermaye getirilmesinde, TTK m.342 kapsamında uygulanan sınırlamalara dikkate alınmalı, değerlemeye ilişkin olarak da m. 343 hükmü uygulanmalıdır¹²⁹. Nakdi sermaye taahhüdünde TTK m. 459/3 yollamasıyla m. 344 ve m. 345 düzenlemeleri uygulama alanı bulacak ve sermayenin dörtte birinin peşin olarak bankada blokeli bir hesaba yatırılarak, dörtte üçünün de artırım kararının ticaret siciline tescilini takiben yirmi dört ayda ödenmesi gerekmektedir. Bankada blokede tutulacak olan bedel de anonim şirketin adına olmalıdır¹³⁰.

3.3.3. İmtiyazlı Pay Sahipleri Kurulu Kararı

TTK 454 hükmünde öngörüldüğü üzere, sermaye artırımını dış kaynaklardan yapılacaksa, ortaklıkta imtiyazlı pay sahiplerinin bulunması durumunda, genel kurul kararıyla beraber imtiyazlı pay sahipleri kurulunun da karar alması gerekmektedir. Esas sözleşmede yapılacak değişikliklerde genel kurul kararı, imtiyazlı pay sahipleri haklarının "ihlali" niteliğindeyse, imtiyazlı pay sahipleri özel kurulu ayrı bir karar ile genel kurulun kararını onaylamadıkça uygulanamaz. İç kaynaklardan sermaye artırımında ise söz konusu kurulun kararının gerekip gerekmediği konusu tartışmalıdır¹³¹.

3.4. Sermaye Artırımına Hâkim Olan İlkeler

3.4.1. Malvarlığının Korunması İlkesi

Bu ilke, anonim şirketler hukukunun temel ilkelerinden biri olup, Türk hukukunda, sermayenin korunması ilkesi şeklinde anılabilmektedir. Geniş anlamda yorumlandığında, ortaklığın tüm malvarlığının korunması anlamındayken, dar

¹²⁹ Moroğlu, **Sermaye artırımını**, s. 51-54; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 133.

¹³⁰ Moroğlu, **a.g.e.** ; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 140

¹³¹ Kırca, Şehirali Çelik ve Manavgat, s. 319; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 139; Karahan, **İmtiyazlı Paylar**, s. 160.

anlamda yorumlandığında, ortaklığın esas sözleşmesinde taahhüt edilen ve/veya ödenmiş sabit bir rakam olan sermaye miktarının korunması söz konusudur¹³². Bu ilke, anonim ortaklıkların borçlarından dolayı alacaklılarına karşı yalnızca malvarlığıyla sınırlı sorumlu olmasının (TTK m. 329) bir sonucudur. Sorumluluğun ölçüsü de esas sermaye değil, ortaklığın tüm malvarlığı olmaktadır. Alacaklıların tek güvencesinin ortaklık sermayesi olması nedeniyle sermayenin korunması hayati önem taşımaktadır. Kanaatimizce de ortaklık sermayesiyle malvarlığının korunması oldukça önem arz etmekte ve aleyhte kullanımı mutlak surette önlenmelidir. Bu ilkede öncelikli olarak amaç, şirket alacaklılarının menfaatinin korunması olmakla beraber, alacaklılar kadar pay sahiplerinin uzun vadeli menfaatlerinin temini açısından da önem taşımaktadır. Malvarlığının korunmasının, istikrarlı şekilde büyümeyle ortaklığın devamlılığına, piyasaya güven telkiniyle yatırımların istikrarlı büyümesi sonucu kârlılığın artmasına, paysahiplerine kâr payı dağıtılmasının sağlanmasına, istihdamın artmasıyla işsizliğin önlenmesi gibi amaçlara hizmet ettiği, hatta kamu menfaatine de yarar sağladığı ifade edilmektedir¹³³. Konumuz olan dış kaynaklardan sermayenin artırılmasının doğrudan malvarlığının korunması ilkesiyle ilişkili olduğunu söyleyebiliriz.

Anonim şirketlerin kuruluşu ve faaliyet süresince ortaklığın sermayesi ve malvarlığının korunmasını sağlamaya yönelik olarak TTK’da bazı düzenlemeler öngörülmüştür. Bunlardan bazıları; Sermayenin asgari sermayeden aşağı olamayacağını öngören TTK m. 332/1, aynı sermayeye bilirkşi tarafından değer biçilmesini öngören TTK m. 343, Nakdi sermaye taahhüdüne ilişkin olarak kanunda verilen süreye, ödeme yeriyle ispat kurallarına uyulması, yani, payların itibari değerlerinin en az yüzde yirmi beşinin tescilden önce, geri kalanının da şirketin tescilini izleyen yirmi dört ay içinde ödenmesini öngören TTK m. 344/1, 345/1, Sermaye artırımında öngörülen kurallara uyulması TTK m. 456 vd. Sermayenin

¹³² Ünal Tekinalp, “Anonim Ortaklıkta Sermayenin Korunması İlkesi”, Prof. Dr. Rona Serozan’a Armağan, C. II, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2010, s. 1698 (Sermayenin Korunması); Emek Toraman Çolgar, “Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Şirkete Borçlanma Yasağı (TTK m. 358)”, A.Ü.H.F, 90. Kuruluş Yıldönümü Armağanı, **Ankara Üniversitesi Yayınları** No: 560, ISBN: 978-605-136-332-5, Ankara, 2017, s. 120.

¹³³ Tekinalp, **Sermayenin Korunması**, s. 1681, 1693; A. Bilge Açikel Bulut, “Halka Kapalı Anonim Ortaklıkların Devralınmasında Sermaye Artırımı”, (Bahçeşehir Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü Sermaye Piyasaları ve Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2020, s. 39-43.

korunması ilkelerini gözetmeyen ve ilke kapsamındaki TTK hükümlerine aykırılığı olan genel kurul veya YK kararları butlandır (TTK m. 391, 447)¹³⁴.

3.4.2. Haklardan Sermayeye Katılma Oranına Göre Yararlanma İlkesi (Oransallık İlkesi)

Anonim şirketlerde pay sahiplerinin haklardan, nitelikleri gereğince tüm pay sahiplerinin eşit şekilde yararlanabildikleri haklar hariç olmak üzere, ortaklığa getirmeyi taahhüt etmiş oldukları sermaye miktarıyla orantılı olarak yararlandıkları ilke “oransallık ilkesi” olarak ifade edilmektedir¹³⁵. Dış kaynaklardan ve iç kaynaklardan sermaye artırımlarında kullanım alanı bulunan haklardan orantılı yararlanma ilkesi, anonim şirketlere hâkim ilkelerden biri olmakla beraber, her durumda mutlak uygulama alanı bulunmamaktadır¹³⁶. TTK m. 462/3 hükmüne göre, iç kaynaklardan sermaye artırımında, genel kurulun ya da yönetim kurulunun karar ve esas sözleşmeyle ilgili maddelerinin değişik şeklinin tesciliyle mevcut pay sahipleri paylarının sermayeye oranına göre bedelsiz payları kendiliğinden iktisap ederler¹³⁷. Dış kaynaklardan artırımda, yeni pay senetleri çıkarılarak satış gerçekleştirilir ve sermaye artırımı sağlanır. Pay sahiplerinin de çıkarılan bu paylarda, payları oranında rüçhan hakkına sahiptirler. TTK’da, oransallık ilkesini tanımlayan özel bir hüküm yer almadığı halde birçok hükümde oransallık ilkesi esas alınmıştır. TTK m. 461/1’de, rüçhan hakkına ilişkin olarak, yeni çıkarılan payların, pay sahiplerince mevcut paylarının sermayeye oranına göre kullanma hakkına sahip olduğu düzenlenmesi yer almaktadır. Esas sözleşmede yapılan bir düzenlemeyle rüçhan hakkına sahip olan imtiyazlı pay ihracıyla oransallık ilkesinden sapmak mümkün hale getirilmiştir (TTK m. 478/2). Sermaye artırımında, genel kurul, haklı bulduğu nedenlerle pay sahibinin rüçhan hakkını sınırlandırabilir ya da kaldırabilir (TTK m. 461/2). Rüçhan hakkı sınırlandırılması veya kaldırılmasında oransallık ilkesinin uygulanması gerektiği ifade

¹³⁴ Yavuz, **a.g.m.**, s. 15-16; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 84.

¹³⁵ Yavuz, **a.g.m.**, s. 20; Düden, s. 23.

¹³⁶ Hakan Bilgeç, **Anonim Şirketlerde Oy Hakkında İmtiyaz**, Ankara: Turhan Yayınları, 2017, s. 96-97.

¹³⁷ Fatih Bilgili ve Ertan Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, Bursa: Dora Yayınları, 2013, s. 216.

edilmiştir¹³⁸. Sermaye artırımında oransallık ilkesinin de dürüstlük kuralına uygun olarak uygulanması gerekir.

Şirketin genel kuruluna katılma, söz alma, inceleme yapma, genel kurulun almış olduğu bazı kararlara karşı iptal davasını açma, genel kurulun özel denetimi gibi nitelikleri gereğince nisbi eşitlik ilkesini uygulamaya imkan olmadığı hakları bakımından oransallık ilkesinin uygulanması mümkün olmamaktadır. Söz konusu haklardan tüm pay sahiplerinin sermaye katılım oranı gözetilmeksizin eşit şekilde yararlanırlar. Anılan haklar hariç, pay sahipleri, ortaklığa getirdikleri paylarıyla orantılı olarak yararlanırlar. Kâr payı alma ve tasfiye payı katılım hakkı gibi mali haklarda olduğu gibi oy hakkından da dar haklar bakımından yararlanmada oransallık ilkesi geçerli olmaktadır. Başka bir deyişle, oy hakkı ve malvarlıksal haklarda kural gereği oransallık ilkesi geçerli olmakta ve özellikle de malvarlığı hakkında sermaye payı önemli olduğundan oransallık ilkesi de ayrı bir önem kazanmaktadır. Bu ilkenin gerekçesinde, ortaklığa sermaye getirerek mal bakımından risk alan birisinin bu riskin karşılığını elde etmesi olarak açıklanmıştır¹³⁹. Söz konusu ilke, bir yandan bireysel haklar bir yandan da imtiyazlar bakımından sınırlandırılmaktadır. Bireysel hakların, pay sahibinin yalnız pay sahipliğinden kaynaklanan ve pay değerine bağlı olmadan kullanılan haklardır. Bazı pay sahiplerinin elde ettikleri imtiyazlarda, paylarından dolayı diğer paylara göre farklı haklar tanınmakta ve bu paylara sahip olanlar, oy hakkı (TTK m. 434/I), kararlara katılım gibi diğer bazı hususlarda diğer pay sahiplerinden daha avantajlı bir hale gelmektedirler¹⁴⁰.

TTK. m. 478/2’de imtiyazların paya tanınan üstün bir hak olduğu hükmü yer almaktadır. Bu “üstünlük” paylar arasındaki hiyerarşik üstünlüğü göstermemektedir. Üstünlük, adi paya göre olmaktadır. Adi paylarsa oransallık ilkesine uygun olarak haklardan yararlanılması gereken payları göstermektedir. Yani, imtiyazlı pay

¹³⁸ Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s. 297, Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s. 243; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, N. 14-37a, s. 361; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 89; Yavuz, **Rüçhan Hakkı**, s. 13, 14.

¹³⁹ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, N. 942-958i; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s. 254, 255, Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s. 243, 244; Yavuz, **a.g.m.**, s. 20; Düden, s. 23.

¹⁴⁰ Bilgili ve Demirkapı, **a.g.e.**, s. 216; Kırca, Manavgat ve Şehirali Çelik, s. 118-120; Yavuz, **a.g.m.**, s. 20.

oluşturulabilmesi için gerekli üstünlük, oransallık ilkesinin bozulmasıyla olmaktadır. Dolayısıyla imtiyazlar, oransallık ilkesine kanun tarafından getirilmiş bir istisnadır¹⁴¹.

3.4.3. Eşit İşlem İlkesi

Modern hukukta pay sahipleri arasında eşit işlem ilkesi kanunla güvenceye alınmış bir ilkedir. TTK. m. 357’de, anonim şirketler için “Pay sahipleri eşit şartlarda eşit işleme tabi tutulur” denilerek, pay sahiplerinin hakkaniyet ilkesi çerçevesinde konumunu güçlendirmek, menfaatlerini dengelemek ve daha etkin olarak korunmalarını sağlamak amacıyla söz konusu ilkeye yer verilmiştir. Anılan düzenlemeyle, bu ilke, yazılı bir üst kural haline getirilmiştir. Söz konusu hüküm, şirket organlarınca alınacak öznel ve keyfi kararlarına üst bir hukuk kuralıyla kanun tarafından barikat çekilmekte ve esas sözleşmelerde mevcut hükümlerin adil bir şekilde menfaatler dengesine de uygun olacak şekilde yorumlanması sağlanmaktadır¹⁴². Eşit işlem “eşit şartlarda” uygulanan bir ilke olduğundan, mutlak eşitlik prensibine değil, nispi eşitliğe dayanmaktadır. Nispi eşitlik de aynı durumdaki pay sahiplerinin aynı işleme tabi tutulması, yani, eşitler arasındaki eşitlik anlamına gelmektedir. Dolayısıyla, farklı durumdaki pay sahipleri de farklı işlemlere tabi tutulmaktadır. Yani, nispi eşitlik ilkesine göre eşit olmayan pay sahiplerine farklı kuralların uygulanması da eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmamaktadır. Bu durumda, eşit işlem ilkesi, pay sahipleri açısından vazgeçilmez nitelikte bir hak olmaktadır. İlkenin nispi olarak uygulanması oransallık ilkesinin uygulandığı pay sahipliğinin hakları açısından söz konusudur. Oransallık ilkesi kapsamı dışındaki, pay sahiplerinden alınamayacak veya pay sahibince vazgeçilemeyecek nitelikte olan haklar (genel kurul katılımı, oy, iptal davasını açma, bilgi ve inceleme hakkı gibi) ise mutlak eşitlik uygulamasına tabi olmaktadır. Anonim şirketler hukuku bakımından eşit işlem ilkesi, adeta evrensel bir nitelik taşır. Anılan ilke, genel olarak ya da belli pay sahiplerince veya paylar bakımından da esas sözleşmeyle kaldırılamaz. Sadece, pay sahipleri, kendi oylarıyla ve somut bir olaya özgü olarak eşit işlem ilkesinden vazgeçebilir. TTK m. 391/2-a hükmüne göre, eşit

¹⁴¹ Bilgeç, **a.g.e.**, s.96-97; Yavuz, **a.g.m.**, s.20.

¹⁴² TTK Tasarısı Adalet Komisyonu Raporu, Esas No:1/324, s. :96; Yavuz, **a.g.m.**, s. 20.

işlem ilkesine aykırı olan yönetim kurulu kararları batıl olmaktadır¹⁴³. Kanımızca, dış kaynaklardan sermaye artırımında da eşit işlem ilkesi uygulanarak, pay sahipleri arasında herhangi bir hak kaybına yol açacak ayırıcı tutumlarda bulunulmamalıdır.

¹⁴³ Cafer Eminoğlu, “Anonim Şirket Pay Sahipleri Açısından Eşit Şartlarda Eşit İşlem İlkesi”, Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, S.1, s. 82; Yavuz, **a.g.m.**, s. 20-21; Şehirali Çelik, Kırca ve Manavgat, s. 131-152.

II. BÖLÜM

DIŞ KAYNAKLARDAN SERMAYE ARTIRIM USULÜ

1. TÜM SERMAYE ARTIRIM USULLERİ İÇİN ORTAK HÜKÜMLER

Sermaye artırımında ortak hükümler TTK m. 456 ve 457’de düzenlenmiştir. TTK m. 456 sermaye artırım türlerinin tümünde geçerli ön şartları ve artırımla ilgili genel esasları, m. 457’de, yönetim kurulu beyanını hükme bağlamıştır.

1.1. Payların Nakdi Bedellerinin Tamamen Ödenmemesi Durumunda Sermayenin Artırıl原因ması (İç Kaynaklardan Artırım Hariç) (TTK. 456/1)

Payların nakdi bedelleri tamamen ödenmediği sürece sermaye taahhüdü yoluyla artırım yapılamaz¹⁴⁴. Ancak düzenleme, sermayeye oranla önemli sayılmayan tutarların ödenmemiş olmasının sermaye artırımını engellemeyeceğini de hükme bağlamaktadır.

Ödenmemiş pay bedelleri bulunmasına karşın sermaye artırımına gidilmesi anonim ortaklığın temel ilkeleri ile bağdaşmaz. Özellikle sermayenin korunması ilkesi ile malvarlığının korunması ilkesinin bir sermaye şirketi olan anonim ortaklıklar bakımından önemi yadsınamaz. Bu hususlara çalışmanın ilgili yerlerinde değinilmektedir. Ancak kısaca burada ifade etmek gerekirse, sermayenin pay sahipleri tarafından taahhüt edilmiş ve henüz ödenmemiş ilgili pay karşılıkları dururken yeni bir sermaye artırım kararı almak sermaye şirketinin ciddiyeti ile bağdaşmamaktadır. Zira alacaklılar ve diğer üçüncü kişiler nezdinde bu durum güven kaybına neden olacağı gibi şirketin finansal ve muhasebesel yapısında da usulsüzlüklere kapı aralayacaktır. Örneğin pay sahiplerinin hakları ve yükümlülüklerini belirlerken oransallık ilkesini dikkate almak zorlaşacak, yine kar pay ödemlerinin belirlenmesi karmaşık ve yanıltıcı sonuçlara sebebiyet verebilecektir.

¹⁴⁴ MADDE 456- (1) İç kaynaklardan yapılan artırım hariç, payların nakdi bedelleri tamamen ödenmediği sürece sermaye artırılmaz. Sermayeye oranla önemli sayılmayan tutarların ödenmemiş olması sermaye artırımını engellemez.

1.2. Fonların Sermayeye Dönüştürülmeksizin Sermaye Taahhüdüyle Sermaye Artırımı Yapılamaması (Dış Kaynaklardan Sermaye Artırımı)

Bilançoda sermayeye eklenmesine izin verilen fonların bulunması halinde, bu fonlar sermayeye dönüştürülmeden dış kaynaklardan sermaye artırımı yapılması ilke olarak yasaklanmıştır. Şirketin sermayeye ilave edilebilecek fonu mevcut ise nakdi sermaye artırımı en fazla bu fon miktarınca yapılabilir. Nakdi sermaye artırımı kararı tüm ortakların katıldığı bir genel kurulda ittifakla olur ise nakit artırım fonun üzerinde olabilir. Yani fon var ise nakit artırım için bunun sermayeye ilavesi zorunlu ancak genel kurulda tüm hissedarların kabulü ile fonlardan artırım yanında onu geçen miktarda nakit artırım yapılabilir. Ancak bilançoda sermayeye eklenmesine mevzuatın izin verdiği fonlar mevcut iken sadece nakit artırım yapılması hiçbir şekilde mümkün değildir. Burada %100 nisapla dahi işlem yapılamaz¹⁴⁵. Aksi takdirde emredici hükümlere aykırılık nedeniyle alınan kararın butlanı gündeme gelecektir.

1.3. Artırıma Karar Verecek Organ

Anonim ortaklığın tercih etmiş olduğu sermaye sisteminin türüne bağlı olarak artırıma karar verecek organ da değişiklik gösterecektir. Düzenlemede, artırım kararının TTK m. 459'a göre genel kurul tarafından, kayıtlı sermaye sisteminde ise TTK m. 460'a göre yönetim kurulu tarafından alınacağı hükme bağlanmıştır (TTK m. 456/2). İlgili hükümle, sermaye artırım kararı verecek kurulun söz konusu yetkisinin devredilemez

¹⁴⁵ TTK m. 462/3 "*Bilançoda sermayeye eklenmesine mevzuatın izin verdiği fonların bulunması hâlinde, bu fonlar sermayeye dönüştürülmeden, sermaye taahhüt edilmesi yoluyla sermaye artırılamaz. Hem bu fonların sermayeye dönüştürülmesi hem de aynı zamanda ve aynı oranda sermayenin taahhüt edilmesi yoluyla sermaye artırılabilir.*" hükmünü getirmektedir. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın sözü geçen 25.01.2013 tarih ve 548 sayılı Genelgesinin 2. paragrafında; "*Bilançolarında sermayeye eklenmesine mevzuatın izin verdiği fonları bulunan ve halka açık olmayan ve halka açılmak üzere Sermaye Piyasası Kurulu'na başvurmayan anonim şirketlerde sermaye tutarı kadar fonların da eş zamanlı olarak sermayeye dönüştürülmesi gerekmektedir. Fonlar sermayeye dönüştürülmeden veya fonlar sermayeye dönüştürülürken eş zamanlı olarak fonların tutarından daha yüksek miktarda sermaye taahhüdü yoluyla sermayenin artırılabilmesi ise bu amaçla yapılacak genel kurul toplantısında bütün pay sahiplerinin temsil edilmeleri ve sermaye artırımına ilişkin kararın oybirliğiyle alınmış olması şartına bağlıdır*". düzenlemesine yer verilmiştir; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 135-137.

nitelikte olduğu anlaşılmaktadır¹⁴⁶. Ancak kayıtlı sermaye sisteminde yönetim kurulu yerine genel kurul tarafından söz konusu kararın alınmasının devredilmez yetki kapsamında değerlendirilmesi tartışmaya açıktır. Zira yönetim kuruluna tavan sermayeye kadar ve süreli olarak (en fazla beş yıl için) yetkiyi veren zaten genel kuruldur ve üstün iradeye sahip olan genel kurulun verdiği yetkiyi geri alması veya kanuni sınırlar dairesinde içeriğini değiştirmesi her zaman mümkündür.

1.4. Gerekli Olduğu Hallerde Bakanlık Onayı

TTK m. 333'e göre, Ticaret Bakanlığı tarafından yayımlanacak tebliğle, faaliyet alanlarına göre belirlenerek ilan edilecek olan anonim şirketlerin esas sözleşme değişikliklerinde Ticaret Bakanlığının izninin alınması gerekmektedir¹⁴⁷. Esas sözleşmenin ilgili hükümlerinin, gerekli olduğu hâllerde izni alınmış bulunan değişik şekli, genel kurulda değiştirilerek kabul edilmişse, bunun Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca onaylanması şarttır (TTK. m. 456/2). Gerekli olması halinde, kayıtlı sermaye sistemi tavanında yapılacak sermaye artırımında da TB izni gereklidir¹⁴⁸. Aslında, sermaye artırımında kural olarak, TB iznine gerek bulunmamaktadır. Ancak, ortaklık Ticaret Bakanlığınca yayımlanan Tebliğde belirtilmiş ortaklıklardan ise, Ticaret Bakanlığının izni gerekmektedir.

Bakanlık herhangi bir nedenle izinden kaçınırsa idari yargıya başvurularak, iptal davası açılabilir. Fakat, uygulamada bu süreç uzun bir zaman aldığından dolayı,

¹⁴⁶ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 137; S. Serder Yılmaz, "TTK'da Anonim Şirketlerde Sermaye Artırımına İlişkin Genel Hükümler ve Kayıtlı Sermaye Sisteminde Dış Kaynaklardan Sermaye Artırımı", **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 8, S. 1, 2013, s. 192.

¹⁴⁷ "Anonim ve Limited Şirketlerin Sermayelerini Yeni Asgari Tutarlara Yükseltmelerine ve Kuruluşu ve Esas Sözleşme Değişikliği İzne Tabi Anonim Şirketlerin Belirlenmesine İlişkin Tebliğ" başlıklı söz konusu tebliğ, 15 Kasım 2012 tarihli ve 28468 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Tebliğ'in 5. maddesine göre; bankalar, finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri, tüketici finansmanı ve kart hizmetleri şirketleri, varlık yönetim şirketleri, sigorta şirketleri, anonim şirket şeklinde kurulan holdingler, döviz büfesi işleten şirketler, umumi mağazacılıkla uğraşan şirketler, tarım ürünleri lisanslı depoculuk şirketleri, ürün ihtisas borsası şirketleri, bağımsız denetim şirketleri, gözetim şirketleri, teknoloji geliştirme bölgesi yönetici şirketleri, 28/7/1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa tabi şirketler ile serbest bölge kurucusu ve işleticisi şirketlerin kuruluşları ve esas sözleşme değişiklikleri Bakanlığın iznine tabidir. Ancak, kayıtlı sermaye sistemine kabul edilen Sermaye Piyasası Kanununa tabi halka açık anonim şirketlerin kayıtlı sermaye tavanı içinde yapacakları sermaye artışlarında Bakanlık izni aranmaz.

¹⁴⁸ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 142; Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 369; Moroğlu, **Sermaye artırım**, s. 57.

genellikle itiraz yoluna gidilmeyip verilen karara uyulmaktadır. Moroğlu¹⁴⁹, gerek kuruluş esnasında gerek esas sözleşme değişikliklerinde Bakanlık izin talebinin reddiyle ilişkili kararların daha süratle yapılabilmesini sağlayacak yargısal itiraz prosedürünün kabulünü önermiş, böylece izin işleminin etkili bir denetime tabi tutulmasının sağlanacağı, izin kriterlerinin de zaman içerisinde tespitinin mümkün olabileceği görüşünü ileri sürmüştür. Kanaatimizce de uygulama açısından bu öneri yerindedir. Bakanlıktan izin alınması zorunluluğuna aykırılık halinde ise, yapılan sermaye artırım işlemleri hükümsüz olur, ticaret siciline tescil gerçekleşemez (Tebliğ m. 5/c-3) ve bu nedenle YK üyeleriyle denetçiler, ortaklığa, pay sahipleri ve üçüncü şahıslara karşı müteselsilen sorumlu olurlar (TTK. m. 553; 554).

1.5. Artırımın Tescili ve İlanı

Artırım kararının tescil ve ilanı için gerekli işlemlerin yapılması yükümlülüğü yönetim kuruluna aittir. Bu kapsamda artırım, genel kurul veya yönetim kurulu kararı tarihinden itibaren üç ay içinde tescil edilmediği/edilemediği takdirde, genel kurul veya yönetim kurulu kararı ve alınmışsa izin geçersiz hâle gelir ve 345 inci maddenin ikinci fıkrası uygulanır (TTK 456/3). Bu durumda iştirak taahhütlerinin peşin yatırılan kısımları taahhüt edenlere iade edilir. TTK m. 456/3 hükmü ile kanun koyucu sermaye artırım sürecinin kısa sürede bitirilmesi amaçlamaktadır. TTK m. 456/4 hükmüne göre, 353 ve 354 üncü maddeler ile 355 inci maddenin birinci fıkrası tüm sermaye artırım türlerine kıyas yoluyla uygulanacaktır. Bu maddeyle amaçlanan sermaye artırımının tescilinin iç ve dış ilişkide doğuracağı hukuki sonuçlara ilişkin bir uyum sağlamaktır. TTK m. 465/5'in gerekçesinde de m. 455'e yapılan atfın sebebi, sermaye artırım açısından tescilin kurucu etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Yani, artırım kararı tescilden sonra kesinleşir, paylar da tescil ile doğar. Ortaklık, tescil sonrası artırılan sermaye miktarıyla alacaklılara karşı sorumlu olur. Tüm sermaye artırım türlerinde, artırım kararının tescil ve ilanını düzenleyen TTK m. 456/5 hükmü, sermayenin artırılması kararının tesciline, aşağıdaki özel hükümler saklı kalmak kaydıyla, 455 inci

¹⁴⁹ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 60.

madde uygulanır¹⁵⁰. Esas sermaye sisteminde de kayıtlı sermaye sisteminde de sermaye artırımı iç ve dış ilişkide tescil ile birlikte hüküm doğurur¹⁵¹.

Artırım işlemlerinin tamamen gerçekleştirilmesinden sonra en son aşamada, TSY m.27/1 uyarınca, Yönetim Kurulunca ortaklık merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret sicili müdürlüğüne dilekçeyle başvurularak sermaye artırımının ticaret siciline tescili¹⁵² talep edilecektir¹⁵³. Artırım kararı alınmasından itibaren üç ay içinde TTSG’de ilan edilir. TTK

¹⁵⁰ Sermaye artırımı yönetim kurulunca, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline tescil ve TTSG’de ilan edilecek, ayrıca varsa şirketin internet sitesine konulacaktır.

Ticaret Sicili Yönetmeliği’nin 72.maddesi gereği Ticaret Sicili Müdürlüğüne tescil başvuru süresi 30 gündür. Artırım, genel kurul veya yönetim kurulu kararı tarihinden itibaren üç ay içinde tescil edilemediği takdirde, genel kurul veya yönetim kurulu kararı ve alınmışsa izin geçersiz hâle gelir. TTK 456/3;

(Yönetim kurulu yeni pay alma hakkının kullanılabilmesinin esaslarını bir karar ile belirler ve bu kararda pay sahiplerine en az onbeş gün süre verir. Karar tescil ve 35 inci maddedeki gazete ile tirajı en az ellibin olan ve yurt düzeyinde dağıtımı yapılan bir gazetede ilan olunur. Ayrıca şirketin internet sitesine konulur. (Nakit artırılan sermayeyi temsil eden paylar ana sözleşmenin sermaye maddesinin yeni şeklinde yer almıyorsa bu karar tescil edilmeden sermaye kararı tescil edilmez.

¹⁵¹ Soykan, s. 565.

¹⁵² Yönetim Kurulunca yapılacak tescil başvurusunun TSY m. 74/2 kapsamında tescili yapılacak hususlar şu şekildedir: “Artırılan sermayeyi temsil eden payların tamamının değişik esas sözleşme ile ya da iştirak taahhütnameleriyle taahhüt edildiği, esas sermaye sisteminde sermaye artırımına ilişkin genel kurul kararı, kayıtlı sermaye sisteminde ise yönetim kurulu kararı, sermaye artırımından sonraki esas sermaye veya kayıtlı sermaye sisteminde kayıtlı sermaye tavanı ve çıkarılmış sermayenin tutarı, sermaye artırımından sonra sermayeyi oluşturan payların türleri, itibari değeri ve sayısı ile pay senetlerinin hamiline veya nama yazılı oldukları, esas sözleşmenin sermayeye ilişkin maddesinin sermaye artırımından sonraki yeni metni, sermaye artırımının şirketin serbestçe tasarruf edebileceği iç kaynaklardan yapılması halinde bu husus, varsa oy hakkında imtiyazlı paylar ve bunlara bağlı imtiyaz konuları, varsa pay devri sınırlandırmaları, rüçhan haklarının sınırlandırılması, kaldırılması veya primli hisse senedi çıkarılması halinde bunların; gerekçelerini, yeni payların primli ve primsiz çıkarılmasının sebeplerini ve primin nasıl hesaplandığını gösterir yönetim kurulu raporu, varsa imtiyazlı pay sahipleri özel kurulu kararı ile birlikte genel kurul kararına olumsuz oy verenlerin, en az nisabı oluşturan sayıda imzalarını içeren liste ile ortak bir tebligat adresi.”

¹⁵³ Tescil talebi ile birlikte müdürlüğe sunulması gerekli belgeler TSY m. 73’te sayılmış olup ilgili madde uyarınca bu belgeler şunlardır:

“Esas sözleşme değişikliği bakanlık veya diğer resmi kurumların iznine veya uygun görüşüne tabi olan şirketler için bu izin veya uygun görüş yazısı, esas sermaye sisteminde sermaye artırımına ilişkin genel kurul kararının, kayıtlı sermaye sisteminde ise yönetim kurulu kararının noter onaylı örneği, artırılan sermayeyi oluşturan payların tamamının taahhüt olunduğunu gösterir değişik şirket sözleşmesi metni, sermaye artırımının türüne göre düzenlenmiş YK beyanı, sermaye artırımı sadece iç kaynaklardan veya sermaye taahhüdü yoluyla ya da sermaye taahhüdü ile birlikte iç kaynaklardan yapıyorsa, sermayenin tamamının ödendiğine, karşılıksız kalıp kalmadığına ve şirket özvarlığının tespitine, iç kaynaklardan karşılanan tutarın şirket bünyesinde gerçekten var olduğuna ilişkin yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir raporu ya da denetime tabi şirketlerde denetçinin bu tespitlere ilişkin raporu, konulan aynı sermaye ile sermaye artırımı sırasında devralınacak işletmeler ve ayınların değerinin tespitine ilişkin mahkemece atanan bilirkişi tarafından hazırlanmış değerlendirme raporları, konulan aynı sermaye üzerinde herhangi bir sınırlamanın olmadığına dair ilgili sicilden alınacak yazı, aynı sermaye olarak konulan taşınmazın, fikri mülkiyet haklarının ve diğer değerlerin kayıtlı bulundukları sicillere şerh verildiğini gösteren belge, rüçhan haklarının sınırlandırılması veya kaldırılmasının gerekçelerini, yeni payların primli ve primsiz çıkarılmasının sebeplerini ve primin nasıl hesaplandığını gösterir yönetim kurulu raporu, esas sözleşme ve SerPK’nın pay bedellerinin ödenmelerine ilişkin hükümleri

m. 1524/1 ve m. 397/4 uyarınca da internet sitesi açmakla yükümlü ortaklıklarda, tescil ve ilan edilmiş artırım kararı Yönetim Kurulunca ortaklığın internet sitesinde yayınlanması gerekmektedir¹⁵⁴.

1.6. Tüm Sermaye Artırımlarında Fesih Davası (TTK. 456/4)

Kuruluştaki yapılacak usulsüzlüklerin önlenmesi adına kanun koyucu birçok emredici hüküm öngörmüştür. 6102 sayılı TTK m. 353'te kuruluştaki kanuna aykırılıklar sebebiyle şirketin feshi davası öngörülmüştür. Sermaye artırımının ortak hükümlerini düzenleyen TTK m. 456/4'te, kuruluştaki fesih davası (TTK m. 353), şirketin tescili ve ilanına (TTK m. 354) ve şirketin tüzel kişilik kazanmasına (TTK m. 355/1) ilişkin hükümlerin kıyas yoluyla uygulanacağı düzenlenmiştir. Sermaye artırım kararının yanında sermaye artırımını ile ilişkili diğer işlemlerde kanuna aykırılık bulunduğu TTK m.353 hükmüyle bir bütün olarak bu işlemlerin geçersizliği istenebilecektir. Gerek butlan veya iptal gerekse fesih yoluyla açılan davaların sonucu aynı olmakta ve sermaye artırımının geçersizliği sonucunu doğurmaktadır¹⁵⁵.

1.7. Yönetim Kurulunun Beyanı (TTK. 457/1)

Yönetim kurulu beyanı, TTK m. 457/1'de sermayenin artırılmasına ilişkin ortak hükümleri arasında düzenlenmiştir. Beyanın asıl amacının pay sahiplerinin bilgilendirilmesi olduğu ifade edilmektedir. TTK'da yönetim kurulu beyan hazırlama yükümlülüğü, "tüm sermaye artırımları için" geçerli olmaktadır. Beyanın

saklı kalmak kaydıyla, pay bedellerinin en az yüzde yirmi beşinin Kanuna uygun olarak bankaya yatırıldığını gösterir banka mektubu, genel kurulun şirket sözleşmesinin değiştirilmesine, yönetim kuruluna sermayenin artırılması konusunda yetki verilmesine dair kararı ile yönetim kurulunun sermayenin artırılmasına ilişkin kararı imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını ihlal edici mahiyette ise, imtiyazlı pay sahipleri özel kurulunun alacağı kararın noter onaylı örneği ile genel kurul kararına olumsuz oy verenlerin, en az nisabı oluşturan sayıda imzalarını içeren liste ve ortak bir tebligat adresi, RKKHK M.39/1- (c) 'ye göre yapılacak ödemenin gerçekleştirildiğini gösterir belge." İlgili Yönetmeliğin 34/1-(c) maddesinde, sayılan belgelerden birinin eksik olması halinde artırım kararının ticaret siciline tescil edilemeyeceği belirtilmiştir. İlgili maddenin ikinci fıkrasında ise, ortaklığa eksikliği gidermesi için otuz günden fazla olmamak üzere uygun bir süre verileceği; işin mahiyetine göre bu sürenin yine aynı uzunlukta olması şartıyla en çok iki defa uzatılabileceği ve uzatılan bu süre içinde eksikliğin giderilmemesi halinde tescil talebinin reddedileceği belirtilmiştir.; Düden, **a.g.e.**, s. 67, 68.

¹⁵⁴ Düden, **a.g.e.**, s. 70.

¹⁵⁵ Moroğlu, **Sermaye artırımını**, s. 308-309; Açık Bulut, s. 57-60.

yükümlülüğü her zaman mevcuttur, yalnız, artırım türüne göre “beyan içeriği” değişmektedir (TTK. m. 457, m. 470, m. 471). TTK m. 457/2’de, Yönetim kurulu beyanında bulunması gereken hususlar tek tek sayılmıştır¹⁵⁶. Artırılan sermaye tamamen taahhüt edildikten sonra, ancak, artırımın ticaret siciline tescilinden hemen önce, yönetim kurulunca, açık bir şekilde, eksiksiz ve doğru bilgi verme ilkesine uyulmasıyla, bir beyan hazırlanarak imzalanır (TTK m. 457/1). Bu beyan ticaret siciline artırımın tescili talebiyle beraber ticaret sicili müdürlüğüne “tevdi” edilir [TSY m. 73/1-(ç)]¹⁵⁷. Buna ilişkin olarak öğretilerdeki bir görüş¹⁵⁸, beyanın açık, doğru ve dürüst şekilde hazırlanarak ticaret sicili müdürlüğüne tevdi edilmesi yükümlülüğünün emredici nitelikte olması sebebiyle, beyanın yokluğunun sermaye artırımının butlanına; içeriğindeki eksiklik veya açık olmayan anlatımların ise iptale neden olacağını belirtmektedir.

Yargıtay da bir kararında, Yönetim kurulu beyanının amacının pay sahiplerinin sermayenin artırımı hakkında açık ve eksiksiz olarak bilgilendirilmesi olduğuna işaret ederek, beyan olmaksızın ya da yanlış bilgiler içeren beyana istinaden verilen sermaye artırım kararının iptal edilebileceği yönünde hüküm vermiştir¹⁵⁹.

2. ESAS SERMAYE SİSTEMİNDE DIŞ KAYNAKLARDAN ARTIRIMI

2.1. Artırım Türleri

¹⁵⁶ “Nakdi sermaye konuluyorsa, artırılan kısmın tamamen taahhüt edildiği, kanun veya esas sözleşme gereğince ödenmesi gerekli tutarın ödendiği, aynı sermaye konuluyor veya bir ayın devralınıyorsa bunlara verilecek karşılığın uygun olduğu ve 349’uncu maddede yer alan hususların somut olayda mevcut bulunması halinde bunlara ilişkin açıklamalar, devralınan aynı sermaye, ayın türü, değerlendirmenin yöntemi, isabeti ve haklılığı, bir borcun takası söz konusu ise, bu borcun varlığı, geçerliliği ve takas edilebilirliği, sermayeye dönüştürülen fonun veya yedek akçenin serbestçe tasarruf olunabilirliği, gerekli organların ve kurumların onaylarının alındığı, kanuni ve idari gerekliliklerin yerine getirildiği, rüçhan hakları sınırlandırılmış veya kaldırılmışsa bunun sebepleri, miktarı ve oranı, kullanılmayan rüçhan haklarının kimlere, niçin ne fiyatla verildiği hakkında, belgeli ve gerekçeli açıklamalar.”

¹⁵⁷ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **Ortaklıklar II**, N. 1342, 1344, 1381; Soykan, **a.g.e.**, s. 490.

¹⁵⁸ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 138; Düden, s. 78.

¹⁵⁹ Y11. HD, 30.05.2017-2015-15791/2015-3203, anıldığı yer: Soykan, **a.g.e.**, s. 555, dipnot. 558.

2.1.1. Yeni Payın Çıkarılması Yoluyla Yapılan Artırım

Dış kaynaklardan sermaye artırım sisteminde mevcut olan malvarlığına ek bir sermaye girişi sağlanması nedeniyle bu malvarlığı oranında yeni pay senetleri ihraç edilir. Esas sermaye sisteminde, dış kaynaklardan sermaye artırımı, TTK'nın "*Ticaret Şirketleri*" başlıklı ikinci kitabının, "*Anonim Şirketler*" başlıklı dördüncü kısmının, "*Esas Sözleşmenin Değiştirilmesi*" başlıklı beşinci bölümünün, "*Özel Değişiklikler*" başlıklı ikinci ayrımında TTK m. 456 vd. maddelerinde düzenlenmiş, özel bir esas sözleşme değişikliği niteliğinde olduğu kabul edilmektedir. Artırımın, özel hükümlere tabi olması anonim ortaklıktaki önemli işlemlere sahip olması nedeniyledir¹⁶⁰.

Söz konusu artırım, halka kapalı anonim şirketlerin halka arz edilmeden yapılan (olağan) artırım, halka arz yoluyla artırım ve kısa yoldan artırım olarak üç usulde gerçekleştirilmektedir.

2.1.1.1. Halka Kapalı Anonim Şirketlerde Halka Arz Edilmeden Yapılan (Olağan) Sermaye Artırımı

Halka kapalı anonim şirketlerin halka arz edilmeden yapılan sermaye artırımı, sermayenin artırılan kısmı halka arz edilmeden, mevcut pay sahiplerince veya pay sahiplerinin yeni pay alma haklarının kısmen ya da tamamen kaldırılması (TTK m. 461/2) ve belli üçüncü kişilerce sermaye taahhüt edilmesiyle gerçekleştirilen bir artırımdır. Bu artırım usulü tamamıyla TTK ve TTK'nın ilgili ikincil mevzuat hükümlerine tabidir. Anılan durum SerPK m. 2/1'de vurgulandığı üzere "halka açık olmayan anonim ortaklıkların halka arz edilmeyen pay ihraçları bu kanun kapsamı dışında" tutulduğu belirtilmiştir¹⁶¹.

Halka kapalı anonim şirketlerin halka arz edilmeden yapılan sermaye artırım usulünü ilerleyen bölümlerde ayrıntılı olarak açıklayacağız.

¹⁶⁰ Soykan, s. 24; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **Ortaklıklar I**, N. 1302, 1316; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 1, 3.

¹⁶¹ Moroğlu, **Sermaye artırımı**, s. 63-64.

2.1.1.2. Halka Arz Yoluyla Artırım

Halka açık olan ve olmayan anonim ortaklıklar için sermaye taahhüdü yoluyla halka açık sermaye artırımını mümkün olup, esas itibarıyla, SerPK'ya ve bu kanuna göre yürürlüğe konulan ikincil mevzuat hükümlerine tabi olmaktadır. Bu artırımda, sermayenin tamamının ödenmiş olması şartı (TTK m. 346) nedeniyle aynı sermaye yoluyla artırım mümkün olmamaktadır. Anılan düzenleme SerPK m. 12/1 ile de özdeştir. Halka açık sermaye artırımını, artırım kararının akabinde yapılacak olan yeni payların halka arz edilmesi ve satışı aşamaları nedeniyle halka kapalı sermaye artırım usulünden farklılık arz etmektedir. Esas sermaye sistemine tabi halka açık olan ve olmayan anonim ortaklıklarda dış kaynaklardan halka açık sermaye artırımında, halka kapalı anonim şirketlerin halka arz edilmeden yapılan sermaye artırımında, esas olarak aynı merasime tabi olmakla birlikte (TTK hükümleri aynı şekilde geçerlidir), sürece ek olarak SPK'ya başvuru aşaması da yer almaktadır. Ticaret Bakanlığı'ndan alınacak onaydan sonra gerekli belgelerle birlikte izahnameye ilişkin olarak SPK'dan da izin alınması gerekir (VII-128.1 sayılı Pay Tebliği)¹⁶².

Esas sermaye sisteminde halka kapalı olan sermaye artırım usulünde; esas sözleşme değişikliği taslağının hazırlanması ve karara bağlanması, genel kurulun sermayenin artırılması kararı alması, imtiyazlı pay sahiplerinin veya oluşturdukları kurulların tasdik kararları, yeni pay alma hakkının kullanımı ve iştirak taahhüdü, rüçhan (yeni pay alma) hakkı, iştirak taahhütleri, nakdi sermaye taahhüdünün ödenmesi, yönetim kurulu beyanı, ticaret siciline tescil ve ilanı aşamaları halka açık sermaye artırım usulü için de geçerli olup farklı olarak, payların halka arz edilme ve satış aşamalarında sermaye piyasası mevzuatı uygulanır¹⁶³.

2.1.1.3. Kısa Yoldan Artırım

Kısa yoldan artırım, sermayede artırılan kısmın tamamı tüm veya bir kısım pay sahiplerince ya da belli üçüncü kişilerce en geç artırım kararı esnasında taahhüt

¹⁶² Özge Kısacık, "İç Kaynaklardan Sermaye Artırımı ve Vergisel Açıdan Özellik Arz Eden Unsurlar", (İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2022, s.20; Moroğlu, **a.g.e.**, s. 116-117; 22.06.2013 tarih ve 28685 sayılı Resmî Gazete.

¹⁶³ Düden, s. 81.

edilmesi ve taahhüt edilen nakdin peşin olarak ödenmesi zorunlu olan kısmının ödenmesiyle gerçekleşir. Ortak sayısı az olan ve birbiriyle uyumlu ortaklıklarda daha çok uygulama alanı bulan kısa yoldan artırımda, halka açık olmayan sermaye artırımla halka açık sermaye artırımından farkı, genel kurul artırım kararı sonrasında rüçhan haklarının kullanım aşamasına gerek olmamasıdır¹⁶⁴.

2.1.2. Mevcut Payların İtibari Değeri Yükseltilerek Yapılan Artırım

Mevcut payların itibarî değerleri yükseltilerek dış kaynaklardan sermaye artırımları TTK'da özel olarak düzenlenmemiş olup uygulamada da çok az görülmesine rağmen yeni paylar ve pay senetleri ihraç edilmeden yapılması mümkündür. Yani, TTK m. 456 vd.de bu artırım türünden söz edilmemekle birlikte, TTK m. 421/2-a'da, "Bilanço zararlarının kapatılması için yükümlülük ve ikincil yükümlülük koyan kararlar" deyişiyle bu tür bir sermayenin artırım kararının alınabilmesi mümkün görülmüştür. Mevcut payların ve pay senetlerinin sayıları artırılmadan, itibari değerleri yükseltilerek yapılacak artırım, ortaklığın malvarlığında bir fazlalaşmaya sebep olur. Bu tür artırımda, genel kurulda alınacak artırım kararında oybirliği şartının olması nedeniyle, halka kapalı, ortak sayısının az, uyumlu ve dayanışmanın olduğu aile anonim şirketlerinde uygulanması mümkün olabilmektedir. Dış kaynaklardan artırımda, artırılan kısımda tüm pay sahiplerinin oybirliğinin olması şartının (TTK m. 421/2-a) yanı sıra dış kaynaklardan artırım merasimine uyulması da esastır. Ortak sayılarının fazla olduğu, halka açık anonim şirketler ve benzerlerinde bu tür artırım türü mümkün olup, ancak, artırım için gereken oybirliğinin sağlanması zor olduğu için pratikte mümkün olmamaktadır¹⁶⁵. Bu artırım türü, yeni sermaye taahhüt ederek yapılan artırımla benzer olup bazı yönleriyle farklılık arz etmektedir. Mevcut payların itibarî değerleri yükseltilerek dış kaynaklardan sermaye artırımının, yeni pay senedi çıkarma zahmetinin olmaması, yorucu formalitelere yol açmaması ve mevcuttaki farklı itibari değere sahip pay ve pay senetlerinin bir ya da birkaç rakama çevrilmesi imkanı sağlaması gibi yararlı yönleri vardır. Kısmen iç ve kısmen de dış kaynaklardan

¹⁶⁴ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 137-138.

¹⁶⁵ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 190-192; Kısacık, **a.g.e.**, s. 15; Soykan, s. 38.

gerçekleştirilebilen bu artırımda, pay sahiplerinin konumu değişmemekte, yalnız payların itibari değeri değişmektedir¹⁶⁶.

2.2. Artırım Usulü

Esas sermaye sisteminde dış kaynaklardan sermaye artırımı, özel bir esas sözleşme değişikliği niteliğinde olması nedeniyle, TTK m. 456 vd. hükümlerinde “sermaye artırımı”yla ilişkili özel düzenlemelerle, TTK’nın genel esas sözleşme değişikliğine ilişkin maddelerinin birlikte uygulanması gerekir¹⁶⁷.

Buna göre, esas sermaye sisteminde dış kaynaklardan sermaye artırımında izlenecek usulün tüm aşamaları aşağıda anlatılacaktır.

2.2.1. Esas sözleşme Değişikliği Taslağının Hazırlanması ve Karara Bağlanması

Yönetim kurulunun gerekli gördüğü durumlarda, ortaklık sermayesinin artırılması için artırıma ilişkin ana sözleşme değişikliği taslağını hazırlayarak karara bağlar (TTK m. 390)¹⁶⁸. Hem esas sermaye sisteminde hem de kayıtlı sermaye sisteminde sermaye artırımındaki ilk aşama, yönetim kurulunca sermaye artırımıyla ilişkili değişiklik taslağının hazırlanması ve genel kurula sunulmasıdır. Değişiklik taslağının içeriği, gerçekleştirilmek istenen sermayenin artırım özelliklerine uygun olarak artırımın gerekli niteliklerini taşımalıdır¹⁶⁹. Yönetim kurulunca amaçlanan artırım göz önüne alınarak şekillendirilen değişiklik taslağı, genel kurulca alınacak sermaye artırım kararının ana içeriğini oluşturması, artırımda pay sahiplerinin haklarının korunabilmesi için çok önemlidir. Bu taslakta, artırılan sermaye tutarı, artırım konusu sermayenin nakit veya ayni sermaye mi olduğu, söz konusu nakit ve/veya ayni sermayenin karşılığında çıkarılacak pay sayılarıyla itibarı değerleri, nakdî sermaye bakımından sermayenin ödenme şekil ve şartları, artırım sonucu çıkarılacak yeni payların nama ve/veya hamiline yazılı pay senetlerine bağlanacakları, söz konusu paylar imtiyazlıysa bu imtiyazlar (TTK m. 478-479) ve mevcutsa devir sınırlamaları

¹⁶⁶ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 192; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, s. 2301.

¹⁶⁷ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 64; Soykan, s. 319; Düden, s. 85.

¹⁶⁸ Pulaşlı, s. 494; Soykan, s. 319; Moroğlu, **a.g.e.**, s. 64; Düden, s. 86.

¹⁶⁹ Soykan, s. 320.

(TK m. 492 vd.), primli paylar çıkarılacaksa prim miktarı, bir işletme, ayın veya hakkın devralınması söz konusuysa bunun ne olduğu, bedeli ve esas sözleşmede yer alması kanunen (TK m. 340) mümkün olup gerek duyulan başka hususlara yer verilir¹⁷⁰.

Esas sözleşme değişiklikleri TB iznini gerektiren ortaklıklarda “izin” alınması, diğer ortaklıklarda ise “artırım kararının alınması” aşamaları, değişiklik taslağının YK tarafından hazırlanıp karara bağlanması aşaması sonrasında gerçekleşecektir. Ticaret Sicil Yönetmeliği m. 73/1-(d)’e göre sermayenin tamamının ödendiği, karşılıksız kalıp kalmadığı ve ortaklık özvarlığının tespiti için Yeminli Mali Müşavirlik veya Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ya da denetime tabi olan ortaklıklarda denetçi raporunun da “izin” veya “artırım kararı”ndan önce alınmış olması gerekir. Esas sözleşmede aksine ağır bir nisap yoksa veya bazı pay sahiplerine veto hakkı ya da bu sonucu doğuracak bir hak tanınmamışsa, YK üyelerinin çoğunluğu ile esas sözleşme değişiklik taslağını TTK m. 390/1’e uygun nisaplarla onaylar¹⁷¹. Başka bir deyişle, YK, aksine ağırlaştırıcı bir hüküm yoksa, üye tam sayısı çoğunluğuyla toplanarak hazır bulunan üyelerin oy çokluğuyla sözleşme değişikliği kararını alır (TTK m. 390/1). Kararın, karar defterine yazılmasından sonra noter onayı gereklidir¹⁷²Yönetim kurulunun, değişiklik taslağı kararını, fiziken bir araya gelerek alma zorunluluğu kanunen yoktur. Elektronik ortamda toplantı yaparak karar alabilecekleri gibi, toplantı yapmaksızın TTK m. 390/4’e göre elden dolaştırma yoluyla da karara bağlayabilir¹⁷³.

Yönetim Kurulunun değişiklik taslağı kararından sonra sermaye artırımını görüşmek üzere genel kurulun toplantıya çağırılması için TTK m.414/1-c.1 ve TemY m. 11 hükümlerince verilen ilanlar¹⁷⁴ ile pay sahiplerinin, yapılmak istenen değişiklik konusunda yeterince bilgilendirilmelerini sağlamak amacıyla, TTK m. 414/1-c. 3 uyarınca pay sahiplerine gönderilecek mektuplarda, karşılaştırma yapılması için değişecek maddelerin mevcuttaki (eski) şekilleriyle birlikte değişiklik taslağına da yer

¹⁷⁰ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 64-65; Soykan, s. 320.

¹⁷¹ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 131; Soykan, s. 321.

¹⁷² Pulaşlı, s. 494.

¹⁷³ Soykan, s. 321

¹⁷⁴ Moroğlu, s. 70, “*TTK m. 414 ve 453’e göre, genel kurul, ortaklığın internet sitesinde ve Türkiye Ticaret Sicili gazetesinde yayımlanacak ilanla davet edilir. Bu çağrı ilan ve toplantı günleri hariç, toplantı tarihinden en az iki hafta önce yapılır*”.

verilecektir [TK m. 453; TemY m. 11/1-(ç)]. Artırımın görüşüldüğü genel kurulda değişiklik taslağının, esas sözleşme değişiklikleri TB iznine tabi ortaklıklarda TB'den alınan izin yazısıyla birlikte toplantıda fiziki veya elektronik ortamda hazır bulundurulması gerekmektedir [TemY m. 15/1-(g)]¹⁷⁵.

2.2.2. Gerekli Olduğu Hallerde Ticaret Bakanlığı'nın İzni

Yönetim kurulu, artırım kararı ve esas sözleşme değişiklikleri için genel kurul toplantısından önce ilgili kurumdan gerekli izinleri almış olmalıdır¹⁷⁶. TTK. m. 333/1-c.1-2 hükmü gereğince, faaliyet alanları TB tarafından yayımlanacak tebliğ ile belirlenecek anonim ortaklıkların¹⁷⁷ kuruluşunda olduğu gibi, esas sözleşme değişiklikleri ve esas sermaye artırımlarında da ilgili kurumlar olarak öncelikle anonim şirketlerin kuruluş ve esas sözleşme değişikliklerine onay veren Ticaret Bakanlığından izin alması zorunludur (TTK. m.333; m. 453; m. 456/2; m. 460/2)¹⁷⁸. İTAAŞT m. 6/2'deki belgelerin izin başvurusu esnasında sunulması gerekir¹⁷⁹. eTTK'da, Bakanlıktan iznin alınması, genel kurulun artırım kararından sonra gerçekleşiyordu. Yürürlükteki kanunda, genel kurulun artırım kararından önce Bakanlıktan izin alınması öngörülmüştür. Genel kurulun, izin alınmış metinde değişiklik yaparak kabul

¹⁷⁵ Soykan, s. 322; Pulaşlı, s. 494.

¹⁷⁶ Pulaşlı, s. 494.

¹⁷⁷ Soykan, s. 342'de belirtildiği üzere “TB, kuruluş ve esas sözleşme değişiklikleri izne tabi ortaklıkları İTAAŞT m. 5'te belirlemiştir. Buna göre bankaların, finansal kiralama ortaklıklarının, faktoring ortaklıklarının, tüketici finansmanı ve kart hizmetleri ortaklıklarının, varlık yönetim ortaklıklarının, sigorta ortaklıklarının, anonim ortaklık şeklinde kurulan holdinglerin, döviz büfesi işleten ortaklıkların, umumi mağazacılıkla uğraşan ortaklıkların, tarım ürünleri lisanslı depoculuk ortaklıklarının, ürün ihtisas borsası ortaklıklarının, bağımsız denetim ortaklıklarının, gözetim ortaklıklarının, teknoloji geliştirme bölgesi yönetici ortaklıklarının, SerPK'ya tabi ortaklıklar ile serbest bölge kurucusu ve işleticisi ortaklıkların kuruluşları ve esas sözleşme değişiklikleri TB'nin iznine tabidir”.

¹⁷⁸ Pulaşlı, s. 494.

¹⁷⁹ Dış kaynaklardan sermaye artırım izni için aranan belgeler: Esas sözleşme değişikliği yapılacağına ilişkin olarak yönetim kurulu kararının noterden onaylanmış örneği, esas sözleşmenin değişen madde veya maddelerinin yeni metni, esas sözleşme değişikliği diğer resmi kurumların uygun görüşüne veya iznine tabi ortaklıkların anılan kurumlardan alacakları izin yazısı, sermayenin tamamının ödendiğine, karşılıksız kalıp kalmadığına ve ortaklık özvarlığının tespitiyle ilişkili olarak YMM ya da SMMM raporu, mahkeme tarafından atanan bilirkişinin hazırlamış olduğu değerlendirme raporları, konulan aynı sermayenin üzerinde herhangi bir sınırlamanın olmadığına ilişkin ilgili sicilden alınacak yazı, aynı sermaye olarak konulan taşınmazın, fikri mülkiyet haklarının ve diğer değerlerin kayıtlı bulundukları sicillere şerh verildiğini gösteren belge.

etmesi halinde, değişiklik yapılan metnin de yeniden izin için onaya sunulması gerekir¹⁸⁰.

İTAŞT m. 5'te sayılan ortaklıklardan olan ya da olmayan, kayıtlı sermaye sistemine tabi halka açık olmayan ortaklıklarda KST m. 2, KST m. 6/1 hükümleri gereği, kayıtlı sermaye tavanında yapacakları sermaye artırımlarında TB izni aranmaz. Aynı şekilde, SerPK'ya tabi olan halka açık anonim ortaklıklarda kayıtlı sermaye tavanında yapacakları sermaye artırımlarında da TB izni aranmamaktadır (İTAŞT m. 5/1-c.2). Ancak esas sermaye sistemine tabi ortaklıklardan İTAŞT m. 5'te sayılan ortaklıkların sermaye artırımları için TB'den izin almaları zorunlu olmaktadır. Esas sermaye sistemine tabi diğer ortaklıkların ise sermaye artırımlarında TB'den izin almaları gerekmemektedir. Dolayısıyla, sermaye artırımlarında TB izni aranmayan ortaklıklarda "Ticaret Bakanlığı izni" aşaması bulunmamaktadır¹⁸¹.

2.2.3. Genel Kurulun Sermayenin Artırılması Kararı

Yönetim Kurulunca alınan sermaye artırım karar taslağıyla gerekli olduğu takdirde TB'den alınan izinden sonra, artırım taslağının GK'da karara bağlanabilmesi ancak GK'nın usule uygun şekilde toplantıya çağırılmasıyla mümkündür (TTK. m. 414 vd). Sermaye artırım kararı alınması gündemiyle toplanacak olan genel kurul toplantı ve karar nisabı TTK. m. 421'de düzenlenmiştir. Toplantı ve karar yeter sayıları, öngörülen sermaye artırım kararı ve esas sözleşme değişikliğinin niteliğine göre farklılık arz eder. TTK. m. 421/1'e göre, kanun ve esas sözleşmede aksine bir hüküm yoksa, artırım kararının görüşülebilmesi ve kararın alınabilmesi için ortaklık sermayesinin en az yarısını temsil eden pay sahiplerinin genel kurulda hazır bulunmaları ve toplantıda mevcut oyların çoğunluğunun onayı şarttır¹⁸². İlk toplantıda yetersayı elde edilemezse, en geç bir ay içinde ikinci bir toplantı yapılabilir. İkinci toplantıda toplantı nisabı ortaklık sermayesinin en az üçte birinin temsiliyle gerçekleştirilebilir. Söz konusu nisapları düşüren veya nispi çoğunluğu öngören esas sözleşme hükümleri geçersiz sayılmaktadır. TTK. m. 421/2 ve m. 421/3 'e göre,

¹⁸⁰ Moroğlu, s. 68.

¹⁸¹ Soykan, s. 343.

¹⁸² Pulaşlı, s. 495; Moroğlu, s. 75.

belirtilen yetersayılara ikinci toplantıda da ulaşamadığı takdirde, sonraki toplantılarda ilk toplantı için gerekli yetersayı öngörülmüştür. TTK m. 421/1 hükmüne uygun olarak, iki toplantıda da karar yeter sayısı toplantıdaki mevcut oyların çoğunluğuyla alınır. TTK. m. 421/1 hükmü, mevcut pay sahiplerinin çıkarlarını koruyan nisbi emredici niteliktedir¹⁸³. Esas sermaye sisteminde sermaye artırımını bir esas sözleşme değişikliği olduğundan TTK'nın 452-453 ve 456/2 hükmüne göre karar verme yetkisi yalnızca genel kurula aittir ve bu yetki başka bir organa devredilemez. Böyle bir yetki devrini öngören esas sözleşme hükmü veya genel kurul kararı mutlak hükümsüzdür (TTK. m. 408/2, a ve 447/1, c)¹⁸⁴. Ancak, sermaye artırımında karar verecek olan genel kurul yetkileri sınırsız değildir. Artırımla ilişkili olarak genel kurul kararının geçerli olabilmesi için, kanun, ana sözleşme hükümleri ve objektif iyiniyet ilkelerine uygunluk esastır. TTK. m. 409 hükmüne uygun olarak, sermaye artırımını, genel kurul olağan toplantısında karar alınabileceği gibi, olağanüstü yapılacak bir toplantıya da artırım için çağrılabilir.

TTK. m. 422/1 hükmüne göre, sermaye artırım kararının geçerli olabilmesi için Genel kurul toplantısında TB temsilcisinin hazır bulunup toplantı tutanağını, toplantı başkanlığıyla birlikte imzalaması şarttır. Aksi halde karar yoklukla malul sayılacaktır¹⁸⁵.

2.2.4. İmtiyazlı Pay Sahiplerinin veya Oluşturdukları Kurulların Tasdik Kararları

İmtiyazlı payların oluşumlarıyla ilgili olarak TTK m.478'de, ilk esas sözleşmeyle veya esas sözleşmenin değiştirilmesiyle bazı paylara imtiyaz tanınması açıkça düzenlenmiştir. Ayrıca TTK m.478/1 hükmüyle, eTTK m. 401'le paralel olarak imtiyazın esas sözleşmeyle öngörülebileceği belirtilmiş, ancak eTTK'dan farklı olarak sonradan da yapılacak bir esas sözleşme değişikliğiyle de imtiyazın öngörülebileceği düzenlenmiştir¹⁸⁶. TTK m.478/2'de aynı zamanda imtiyaz kurumuna ilişkin temel

¹⁸³ Pulaşlı, s. 496, Moroğlu, s. 75-78.

¹⁸⁴ Moroğlu, s. 69

¹⁸⁵ a.g.e., s. 74; Pulaşlı, Şerh II, s. 1013; Şener, s. 531

¹⁸⁶ Söz konusu değişikliğe ilişkin genel kurul karar nisabı TTK m. 421'e göre sermayenin en az yüzde yetmiş beşini oluşturan paysahiplerinin olumlu oyunu gerektirmektedir, bkz. Akad, s. 10.

ilkeler de belirtilmiştir¹⁸⁷. Sermaye artırımını yapan anonim ortaklıklarda imtiyazlı paylar, kâr payı, tasfiye payı, genel kurula katılma hakkı, rüçhan ve oy hakkı gibi haklarda, paya tanınan üstün bir hak veya kanunda öngörülmemiş yeni bir pay sahipliği hakkıdır (m.478/2). İmtiyazlı paylar; kâr payı, tasfiye payı, genel kurula katılma hakkı, rüçhan ve oy hakkı gibi haklarda, paya tanınan üstün bir hak veya kanunda öngörülmemiş yeni bir pay sahipliği hakkıdır (TTK m. 478/2). Kural olarak imtiyaz paya tanındığından (TTK m.478/1), pay kime devredilirse, imtiyaz da devralana geçmiş olur. İmtiyazlı paylarda ilk oluşum kuruluş aşamasında esas sözleşmenin düzenlenmesiyle mümkün görüldüğünden esas sözleşmede imtiyazın bir grup paya tanındığının belirtilmesi yeterli olmayıp, konusu (yani imtiyazın hangi pay sahipliği hakkına ilişkin olduğunun, kâr payı, tasfiye payı vs.), kapsamı (yani imtiyazın hangi payları kapsadığı) varsa süresi ve şartları açıkça belirtilmelidir¹⁸⁸. Anonim şirketlerde haklardan yararlanmada oransallık ilkesi geçerli olması nedeniyle, bu ilkeden ayrılabilmek için esas sözleşmede mutlaka açık bir hükmün bulunması gerekmektedir¹⁸⁹. İPSÖK, paylara tanınmış imtiyazlara ilişkin belirli niteliklerde ihlalin söz konusu olduğu hallerde devreye girmektedir. İmtiyazlı pay sahipleri kurulunun öngörülüş amacı, imtiyazlı pay sahiplerinin haklarının korunmasını sağlamak, yani azınlığın, çoğunluğun sömürüsüne karşı imtiyaz haklarının ihlal edilmesinin önüne geçilmesi anlayışına dayanmaktadır¹⁹⁰. İmtiyazlı pay sahipleri kurulu sadece TTK 454/1 (6762 sayılı TTK 389/1) hükmünde belirtilmiş olan kararlar için öngörülen özel bir kuruldur. Anılan hükümde, imtiyazlı pay sahiplerinin onayına bağlı olarak; Genel Kurulun esas sözleşmenin değiştirilmesi, Yönetim kuruluna sermayenin arttırılması konusunda genel kurulun yetki vermesine dair karar ve Yönetim kurulunun sermaye artırımına ilişkin kararı olmak üzere üç karar alınmıştır. Söz konusu üç halde alınan kararların, imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını ihlal edecek

¹⁸⁷ Kendigelen; **a.g.e.**, s. 383; Moroğlu, s. 83.

¹⁸⁸ Sami Karahan, **Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması**, s. 25, Abuzer Kendigelen, **Anonim Ortaklıkta Yönetim Katılma Haklarında İmtiyaz**, s. 36, Oruç Hami Şener, **Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku**, s. 190; Akad, s. 11

¹⁸⁹ Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, s. 577; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 83-88; Osman Tufan Kayıran ‘İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulu’na İlişkin Değerlendirmeler’, **Dünya Multidisipliner Araştırmalar Dergisi**, C. 2019, S. 2, 2019, s. 61- 82.

¹⁹⁰ Erdoğan Moroğlu, ‘Anonim Ortaklıkta Çoğunluk Pay Sahiplerinin Azınlık ve İmtiyazlı Pay Sahiplerine Karşı Korunması’, **Makaleler I**, İstanbul, 2001, s. 215; Akad, s. 25.

nitelikte olursa, bu kararlar İPSÖK tarafından onanmadıkça uygulanamaz¹⁹¹. Başka bir deyişle, İPSÖK onayının zorunlu olması için (kayıtlı sermaye sistemine geçilmesi dahil) esas sözleşme değişikliğine ilişkin bir GK kararının olması ya da kayıtlı sermaye sistemi kapsamında sermaye artırımına ilişkin bir YK kararının bulunması ve bu kararların imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını da ihlal eder nitelikte olmasıdır. Ayrıca, Anonim ortaklıkta birden fazla farklı konularda imtiyazlı pay bulunması durumunda, GK veya YK kararı hangi türde imtiyazı ihlal etmiş ise, sadece o konuda imtiyazlı pay sahiplerinin katılabilecekleri özel bir toplantıda alacakları bir kararla söz konusu GK veya YK kararının onaylanması gerekir¹⁹². Ancak, TTK m. 454'te öngörülen toplantı ve karar nisabına uygun olarak, imtiyazlı pay sahipleri paylarının en az yüzde altmışının mevcut bulunduğu ve çoğunluğun olumlu oy verdiği bir genel kurulda alınan karar, ayrıca İPSÖK'ün özel bir toplantı yapıp onayına gerek kalmaksızın uygulanabilecektir¹⁹³. Moroğlu¹⁹⁴, imtiyazlı paylar tek bir kişiye ait ise herhangi bir toplantının gerekmediği ve söz konusu pay sahibinin iradesini özel olarak GK tutanağına yazdırması veya kendi imzasını taşıyan ve ortaklığa hitaben imzalı bir yazıyla bildirmesinin yeterli olduğunu belirtmiştir.

TTK m. 454/2-1.c.'de, İPSÖK'ü toplantıya çağırma yetkisinde öncelik sırası belirlenmekte, anılan kurulu toplantıya çağırmada öncelik hakkının GK kararının ilân edildiği tarihten itibaren bir ay süreyle münhasıran yönetim kuruluna ait olduğu belirtilmektedir¹⁹⁵. Moroğlu¹⁹⁶; bu hükmün “*genel kurul toplantısının ilan edildiği tarihten itibaren*” şeklinde olması gerektiğini belirtmiştir. Bu süre içerisinde yönetim kurulunun imtiyazlı pay sahiplerini toplanmaya çağırmaması durumunda, TTK m. 454/2-2.c. hükmüne göre, “*söz konusu sürenin son gününden başlamak üzere, on beş gün içinde, imtiyazlı pay sahiplerinden her biri imtiyazlı pay sahiplerinin*

¹⁹¹Kırca, Şehirali Çelik ve Manavgat, s. 326.

¹⁹²Kendigelen, s. 354; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, s. 589; aynı yönde görüşler için bkz. Şener, s. 559.

¹⁹³Pulaşlı, s. 496; Moroğlu, s. 84; Akad, s. 48

¹⁹⁴Erdoğan Moroğlu, **Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, Güncellenmiş 9. Baskı, Oniki levha, İstanbul 2020, s.19.

¹⁹⁵Buna göre “Yönetim Kurulu, en geç genel kurul kararının ilân edildiği tarihten itibaren bir ay içinde özel kurulu toplantıya çağırır. Aksi hâlde, her imtiyazlı pay sahibi yönetim kurulunun çağrı süresinin son gününden başlamak üzere, on beş gün içinde, bu kurulun toplantıya çağırılmasını şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinden isteyebilir.” denmektedir (TTK m. 454/2).

¹⁹⁶Moroğlu, **Sermaye artırım**, s. 86.

toplantıya çağırılmasını şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinden isteyebilecektir". Anılan hükme göre İPSÖK'e çağrı mahkeme tarafından yapılacak olup toplantıya çağrı için talepte mahkeme tarafından temsilen kayyım ataması gerekecektir¹⁹⁷.

6762 sayılı eTTK ve 6102 sayılı TTK'da İPSÖK toplantılarına çağrının şekliyle ilişkili bir hüküm mevcut değildir. Ancak, GK çağrısına ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanmasıyla aşılması gerektiği savunulmuştur¹⁹⁸. Buna göre, İPSÖK'e çağrı ortaklığın internet sitesinde ve TTSG'de yayınlanarak (esas sözleşmede genel kurul ya da İPSÖK'ün toplanmasına ilişkin bir usul belirtilmişse buna da uyularak), imtiyazlı pay sahiplerine toplantı için en az on beş günlük süre tanınmalı ve nama yazılı imtiyazlı pay sahiplerinin tümüne, hamiline yazılı imtiyazlı pay sahiplerinden ise şirkete önceden pay sahipliğini ispat eden kişilerin adreslerine iadeli taahhülle yapılmalıdır.

İPSÖK, genel kurul kararının TTSG'de ilan edildiği tarihten itibaren toplam 45 gün içinde toplantıya davet edilmelidir. İçeriğinde *"her bir pay sahibinin belli bir yer ve zamanda genel kurulun toplanacağını anlayabilmesine imkân verecek nitelikte olması"* ve *"çağrıda toplantının hangi anonim ortaklıkla ilgili olduğu, yeri ve zamanı ve gündem açıkça yer almalıdır"*¹⁹⁹. TTK m. 413 uyarınca gündem, GK toplantıya çağırın tarafından belirlenir. İPSÖK özel bir amaca hizmet eden bir organ olduğu için gündem de ilgili genel kurulun imtiyazlı pay sahiplerinin onayına sunulmasıdır²⁰⁰. TTK m. 454/5'e göre *"çağrıya rağmen, süresi içinde özel kurul toplanamazsa, genel kurul kararı onaylanmış sayılır"*²⁰¹. TTK m. 454/3 uyarınca İPSÖK *"payları temsil eden*

¹⁹⁷ Oruç Hami Şener, **Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 3. b., Ankara, 2017, s. 561.

¹⁹⁸ Genel kurulu toplantıya çağırmaya ilişkin şekil kuralları TTK m. 414'te *"Genel kurul toplantıya, esas sözleşmede gösterilen şekilde, şirketin internet sitesinde ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanan ilânla çağrılır. Bu çağrı, ilân ve toplantı günleri hariç olmak üzere, toplantı tarihinden en az iki hafta önce yapılır. Pay defterinde yazılı pay sahipleriyle, önceden şirkete pay senedi veya pay sahipliğini ispatlayıcı belge vererek adreslerini bildiren pay sahiplerine, toplantı günü ile gündem ve ilânın çıktığı veya çıkacağı gazeteler, iadeli taahhütlü mektupla bildirilir."* şeklinde düzenlenmiştir.

¹⁹⁹ Erdoğan Moroğlu, **Anonim Ortaklıklarda Esas Sermaye artırımı**, s. 85.

²⁰⁰ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 83-88.

²⁰¹ Kendigelen söz konusu düzenlemeyi eleştirerek, *"...belirli bir pay grubuna esas sözleşme ile imtiyaz tanındıktan sonra artık korunması gereken kişi anonim şirket değil, aksine imtiyazlı pay sahipleri olmalıdır. İmtiyazlı pay sahiplerinin toplantıya katılmamalarına ise esas sözleşme değişikliğine onay verdikleri değil ancak bu değişikliği kabul etmedikleri anlamı yüklenebilir"* ifadesini kullanmıştır.

sermayenin yüzde altmışının çoğunluğuyla toplanır” denilerek eTTK’ya göre toplantı yeter sayısı artırılmıştır. Bu şekilde ortaklığın imtiyazlı pay sahiplerine karşı hem artırılmış nisaplarla hem de İPSÖK’un ilk toplantısında toplantı nisabına ulaşamaması halinde ikinci toplantının önü kesilerek korunması ortaklığın ve imtiyazlı pay sahipleri arasındaki menfaat çatışmasında, dengenin orantısız bir şekilde ortaklık lehine dönmesine yol açmış olduğu yönünde bazı yazarlarca eleştirilmiştir²⁰².

TTK m. 454/1 uyarınca, *“İmtiyazlı pay sahiplerinin haklarının ihlal edildiği sonucuna varılırsa karar gerekçeli bir tutanakla belirtilir. Tutanak 10 gün içinde şirket yönetim kuruluna teslimi zorunludur. Tutanakla birlikte, genel kurul kararın onaylanmasına olumsuz oy verenlerin, en az nisabı oluşturan sayıda imzalarını içeren liste ile bu maddenin sekizinci fıkrası hükmü gereği açılacak dava için geçerli olmak üzere ortak bir tebligat adresi de yönetim kuruluna verilir. Tutanak, birlikte verilen bilgilerle beraber tescil ve Türkiye Ticaret Sicili gazetesinde ilan edilir”* denilmektedir.

TTK m. 454/3 uyarınca İPSÖK’nun olumsuz bir karar vermesi halinde: (1) tutanakta gerekçe belirtilmeli, (2) en azından kanunda ya da esas sözleşmede öngörülen asgari karar yeter sayısını oluşturan imtiyazlı pay sahipleri tarafından imzalı ek bir liste hazırlanmalı, (3) ortak bir tebligat adresi belirlenmeli, (4) tutanak ve (2) ve (3)’te belirtilen ek belgeler yönetim kuruluna verilmeli ve (5) tescil ve ilan edilmelidir²⁰³. Yani, İPSÖK sermaye artırımını hiçbir sebep göstermeksizin engelleyemeyecektir²⁰⁴.

TTK m. 454/6’da ise, özel kurul toplantısında, m. 407/3 çerçevesinde, Bakanlar Kurulu tarafından açıklanacak şirketlerin İPSÖK toplantısında Gümrük ve Ticaret Bakanlığı temsilcisinin de hazır bulunması ve tutanağı imzalaması hükme bağlanmıştır. İPSÖK onayı alınmaksızın verilen sermaye artırım kararı, TTK m. 454’teki koşulun yerine getirilmemiş olması sebebiyle infaz uygulanamayacaktır²⁰⁵. Halka açık olmayan anonim ortaklık kayıtlı sermaye sistemine geçerken İPSÖK’un onayı

²⁰² Murat Oruç, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Ortaklıkta İmtiyazların Korunması”, s. 191; Akad, s. 58.

²⁰³ Akad, s. 66; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 83-88.

²⁰⁴ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku I**, N. 804.

²⁰⁵ Soykan, s. 9-11.

aranmaktadır. Sistem içindeki artırımlarda (yani başlangıç sermayesi ile kayıtlı sermaye arasındaki yapılmış olan sermaye artırımlarında) İPSÖK onayı aranmaz. İPSÖK'na, yönetim kurulunun her sermaye artırımında yetki verilmesi bu sistemin özüne aykırıdır ve sistemin hantallaşmasına sebebiyet verir²⁰⁶, bu nedenle kanaatimizce, eTTK'dan farklı olarak sadece imtiyazlı pay sahiplerinin haklarının ihlali söz konusu olduğu hallerde İPSÖK onayının zorunlu olması isabetli olmuştur.

İPSÖK karar alırken hakkaniyet ve dürüstlük kurallarına uygun davranmalı, ortaklığın menfaatiyle diğer ortakların da haklarını ihlal edecek yönde hareket etmeleri halinde anonim ortaklığın ekonomik yönden zarara uğramalarına neden olacaktır. Bu şartlarda YK, genel kurul kararını onaylamayan imtiyazlı pay sahibi ortaklarına dava açmayacaklardır. İPSÖK tarafından alınan karara karşı bir ay içinde YK tarafından açılacak iptal davasında, TTK m. 454/8'de, GK kararının onaylanmasına olumsuz oy kullanan imtiyazlı pay sahiplerinin dava edileceği, davacı tarafın ise, YK olacağı belirtilmiştir. TTK m. 454/7-8 uyarınca açılacak davada imtiyazlı pay sahiplerinin haklarının GK kararıyla ihlal edilmediği ispat edilecek, İPSÖK kararının iptali ve GK kararının tescil edilmesi talep edilecektir. Yetkili ve görevli mahkemede, şirket merkezinin bulunduğu yer olan Asliye Ticaret Mahkemesi'dir²⁰⁷.

2.2.5. Yeni Pay Alma Hakkının Kullanımı ve İştirak Taahhüdü

Dış kaynaklardan esas sermaye artırımı kararı GK tarafından alındıktan ve gerekiyorsa İPSÖK'da bu kararı onayladıktan sonra TTK m. 459/1 kapsamında artan sermaye taahhüt edilir. Bu da Kanunda iştirak taahhüdü olarak adlandırmaktadır. Ana sözleşme değişikliğiyle birlikte İştirak taahhüdü taahhüt edilebildiği gibi ayrı bir iştirak taahhütnamesiyle de düzenlenebilir. Bu durumda, iştirak taahhüdü aynı olabileceği gibi nakdi de olabilir. TTK m. 459/1'e göre iştirak taahhüdü, yeni pay almaya ilişkin m. 461 hükmü çerçevesinde, kayıtsız, şartsız ve yazılı olarak yapılır. TTK m. 459/2'de düzenlendiği şekliyle iştirak taahhütnamesinde bulunması gereken hususlar, taahhütnamenin verilmesine sebep sermaye artırımı belirtilerek; taahhüt edilen payların sayılarını, itibarî değerlerini, cinslerini, gruplarını, peşin ödenen tutarı,

²⁰⁶ Düden, s. 96.

²⁰⁷ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 83-88; Kayıran, **a.g.m.**, s. 1-21.

taahhülle bağı olunulan süreyi, varsa çıkarma primi ile taahhüt sahibinin imzasını içermesi gerekir. Kanunda belirtildiği üzere taahhütnamenin temsilci aracılığıyla imzalanması mümkün olmadığından bizzat pay sahibinin imzası şarttır²⁰⁸.

Rüçhan Hakkıyla ilgili olarak 3. bölümde ayrı bir başlık altında ve detaylı bir değerlendirmede bulunacağımızdan dolayı burada konuya dair kanunda belirtilen kısa bir açıklamayla yetineceğiz.

Rüçhan hakkı, TTK m. 461’de düzenlenmiştir. Anılan hüküm: “*Her pay sahibi, yeni çıkarılan payları, mevcut paylarının sermayeye oranına göre, alma hakkını haizdir*” (TTK m. 461/1). “*Genel kurulun, sermayenin artırımına ilişkin kararı ile pay sahibinin rüçhan hakkı, ancak haklı sebepler bulunduğu takdirde ve en az esas sermayenin yüzde altmışının olumlu oyu ile sınırlandırılabilir veya kaldırılabilir*” şeklindedir.

2.2.6. Nakdi Sermaye Taahhüdünün Ödenmesi

TTK m. 459/3 gereği Halka açık olmayan anonim ortaklıkların sermaye artırımlarında yapılan nakdi sermaye taahhütlerine ilişkin olarak kuruluştaki nakdi sermaye taahhüdü hükümlerinin kıyas yoluyla uygulanacağı belirtilmiştir. Aynı kapsamda aynı sermaye getirilmesi halinde TTK m. 342 kapsamında olan sınırlamalara dikkat edilmeli, değerlemeye ilişkin olarak m. 343 madde hükmü uygulanmalıdır. Nakdi sermaye taahhüt edilmesi halinde TTK m. 459/3 yollamasıyla m. 344 ile m. 345 hükümleri uygulama alanı bulacak, sermayenin dörtte biri peşin olarak bankada blokeli hesaba yatırılacak, dörtte üçü ise sermaye artırım kararının ticaret sicile tescilini izleyen yirmi dört ay içerisinde ödenmelidir. Bankada blokede tutulacak bedel, anonim ortaklık adına olması gerekir. Bu kapsamda, nakden ödeneceği taahhüt edilen pay bedellerinin en az yüzde yirmibeşinin ve çıkarma primlerinin tamamının sermaye artırımının tescilinden önce, kalan kısmın ise tescili takip eden yirmidört ay içerisinde ödenmesi gerekmektedir²⁰⁹. Kısaca, TTK m. 459/3, bu tür sermaye artırımında nakdî sermaye

²⁰⁸ Şener, s. 570, 571; Pulaşlı, **Şerh II**, s. 1780; Soykan, s. 484.

²⁰⁹ Soykan, s. 484.; Pulaşlı, **Şerh II**, s. 1780; Şener, s. 570, 571; *Nakdî ödemeler, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu’na bağlı bir bankada, ortaklık adına açılacak özel bir hesaba ve sadece ortaklığın kullanabileceği şekilde yatırılır. Ticaret siciline yöneltilecek bir banka mektubuyla, taahhüt edilen paylar, kanun ya da esas sözleşmede öngörülmüş ve kanunda yazılandan daha yüksek olan tutarlarının ödendiği ispatlanır, bkz. Kısacık, s. 16-17.*

taahhüdüne m. 341, aynı sermaye konulmasına m. 342 ve m. 343, bedellerin ödenmesine m. 344 ve m. 345, halka arz edilecek paylara m. 346, ihraç edilecek paylara m. 347'nin kıyas yoluyla uygulanması gerektiğine hükmetmiştir.

Ancak, halka açık anonim ortaklıklarda taahhüt bedellerinin ödenmesinde farklı bir süre öngörülür. Anonim ortaklıkların paylarının halka arzında taahhüt edilen paylar, esas sözleşmede, sermaye artırımının tescilinden itibaren iki ay içerisinde halka arz edileceği belirtilir ve taahhüt sahipleri tarafından garanti verilir. Nakdî olan payların karşılıkları da satıştan elde edilen gelirden ödenir. Bu durumda üç aşamadan oluşur; Anonim ortaklıkların paylarını halka arz etmesi, halka arz edilecek olan payların taahhüdü ve payların halka arz edilmesi. SPK hükümlerine göre pay senetlerinin halka arzı yapılır. Satış süresi sona erdiğinde, payların itibarî değerleri, varsa çıkarma priminin karşılığı ortaklığa, giderlerin düşülüp kalan tutar da payların senetlerini halka arzeden pay sahiplerine ödenir. Halka arzda ortaklık paylarını satın alacak olanların ise SPK m. 12/1 uyarınca, bu payların bedellerini nakden ve tamamen ödemeleri gerekmektedir. Aynı sermayenin taahhüt edilmesi durumunda, mahkemece atanacak bilirkişilerce bunun değeri belirlenir. Aynı sermayenin niteliği gereği bilirkişinin, dilediği yöntemi seçme hakkı vardır²¹⁰. Değerleme raporunda, bu yöntemin somut olayın özelliklerinin herkese adil ve uygun olarak seçilmiş olduğu, gerçekliği ve geçerliğinin belirlendiği, tahsil edilebilir olduğu tam değerleri gibi unsurlar hesap verme ilkesinin gereklerine uygun olarak açıklanır²¹¹.

2.2.7. Yönetim Kurulu Beyanı

TTK m. 457/1 kapsamında sermaye artırım kararından sonra YK bir beyanda bulunur. Beyan TTK m. 349'daki kurucular beyanı ile benzer nitelik taşır²¹². Sermaye artırımının türüne göre TTK m. 457 kapsamında yönetim kurulunca, açık, eksiksiz, doğru ve dürüstlük ilkesine göre bir beyan imzalanır. Beyanda; Nakdî sermaye konuluyor ise, artırılan kısmın tamamen taahhüt edildiği, kanun veya esas sözleşme

²¹⁰ Ali Paşlı, Yeni Türk Ticaret Kanunu Anonim Ortaklık Hükümlerinin Tanıtılması (III) YTK Kitap 2-Kısım 4- Bölüm 1 "Kuruluşun Hükümleri", **BATİDER**, C. XXVIII, S. 3, Eylül 2012, s. 182; Kısacık, s. 17.

²¹¹ Kısacık, s.17; Çonkar, **Aynı Sermaye**, s. 326.

²¹² Şener, s. 571.

gereğince ödenmesi gerekli tutarın ödenmiş olduğu; Ayni sermaye konuluyor ya da bir ayın devralınıyorsa bunlara verilecek olan karşılığın uygun olduğu, devralınmış olan ayni sermaye, aynın türü, değerlendirme yöntemi, isabeti ve haklılığı; gerekli organların ve kurumların onaylarının alındığı; kanuni ve idari gerekliliklerin yerine getirildiği; rüçhan hakları sınırlandırılmış veya kaldırılmışsa sebepleri, miktar ve oranı; kullanılmayan rüçhan haklarının kimlere, niçin, ne fiyatla verildiğiyle ilgili belgeli olarak gerekçeli açıklamaların yer alması gerekir²¹³.

2.2.8. Ticaret Siciline Tescili ve İlanı

Taahhüt edilen sermayenin tümü ödenmiş olsa da sermaye artırımını ticaret siciline tescil edilmeden geçerlilik kazanmaz. Yani, sermaye artırım kararının hüküm ifade edebilmesi için tescil edilmesi şarttır²¹⁴

Özetle; sermaye artırımını çerçevesinde YK tarafından, yeni sermaye tasarısı kararı alınır ve GK toplantıya çağırılır. Genel kurulca ana sözleşme maddesinin değişikliğine ilişkin tadil metni karara bağlanır. Gerekliyse İPSÖK'den izin alınır. Akabinde Yönetim kurulunca TTK m. 457 kapsamında beyan verilerek TTK m. 456/3 çerçevesinde sermaye artırımına ilişkin GK kararının tescili için ticaret sicil müdürlüğüne karar tarihinden itibaren üç ay içinde başvuru yapılır²¹⁵.

3. KAYITLI SERMAYE SİSTEMİNDE DIŞ KAYNAKLARDAN SERMAYE ARTIRIMI

3.1. Artırım Türleri

Kayıtlı sermaye sisteminde halka kapalı veya açık olan anonim şirketler dış kaynaklardan, ancak yeni pay oluşturmak suretiyle sermaye artırımını yapabilirler. Ancak, yeni pay oluşturmak suretiyle yapılacak artırımın hukuki niteliği konusu öğretide tartışmalıdır. Moroğlu'na göre, kayıtlı sermaye sisteminde sermaye artırımını bir esas sözleşme değişikliği olmayıp yönetim kurulu işlemidir ve esas sözleşme değişikliği de sadece esas sözleşme de gösterilmesi zorunlu olan kayıtlı sermaye rakamının

²¹³ Pulaşlı, s. 623.

²¹⁴ Moroğlu, **Sermaye artırımını**, s. 75; Kaya, **a.g.e.**, s. 27; Pulaşlı, **Sermaye artırımını**, s. 39.

²¹⁵ Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 623.

yükseltilmesinde söz konusudur. Anılan işlem de bir sermaye artırımı işlemi değildir²¹⁶. Dolayısıyla bu sistemde mevcut payların itibari değerleri yükseltilerek sermaye artırımı yapılamaz. Diğer bir görüşte, yeni pay oluşturmak suretiyle yapılacak artırımın, kayıtlı sermaye sisteminde de esas sözleşme değişikliği niteliğinde olduğudur²¹⁷.

Biz de ortaklığın çıkarılmış sermayesinin kayıtlı sermaye rakamına ulaşana kadar yönetim kurulu kararıyla artırılabilmesi, sermaye artırımı için esas sözleşme değişikliğinin söz konusu olmaması nedeniyle sermaye artırımının, esas sözleşme değişikliği niteliğinde olmadığı kanaatindeyiz.

3.1.1. Yeni Pay Oluşturmak Suretiyle Artırım

Kayıtlı sermaye sisteminde sermaye artırımı, esas sözleşmeyle belirlenen kayıtlı sermaye tavanı içinde kalmak şartıyla yönetim kurulu kararıyla yapılır (TTK m. 460/1; Bakanlık tebliği m. 9/5). Yönetim kurulu bu kararı alırken özen yükümlülüğüne riayet etmelidir²¹⁸. Yönetim kurulu da esas sermaye sisteminde sermayenin artırılmasına ilişkin hükümlere tabi olmaksızın, özellikle de genel kurul sürecini uygulamadan yeni pay oluşturmak suretiyle sermaye artırımı yapabilir. Kayıtlı sermaye sistemine özgü bu esneklik de sermayenin artırılıp artırılmaması, artırılacak ise hangi tutarda artırılacağı gibi hususlar tamamen yönetim kurulunun yetkisinde olmaktadır²¹⁹.

3.1.1.1. Halka Kapalı Anonim Şirketlerin Halka Arz Edilmeden Yapılan (Olağan) Artırım

Kayıtlı sermaye sisteminde yeni pay ve pay senetleri çıkarılarak dış kaynaklardan halka kapalı anonim şirketlerin halka arz edilmeden (olağan) artırım, halka kapalı anonim şirketlerin esas sermaye artırım usulü ile benzerlik göstermektedir²²⁰.

TTK m. 460/3 uyarınca yönetim kurulunca arttırılacak sermayenin karşılığı olarak çıkarılacak yeni payların taahhüt edilmesi, nakdi sermaye taahhüdünde bulunulacaksa

²¹⁶ Moroğlu, **a.g.e.** s. 349; Aynı yönde bkz. Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 306.

²¹⁷ Manavgat, Kırca ve Şehirali Çelik, **Anonim Şirketler**, s. 324; Soykan, s. 29; Cenkçi, **Kayıtlı Sermaye Sistemi**, s. 135-141.

²¹⁸ İpekeli, s. 1433; Pulaşlı, **Sermaye artırımı**, s. 42; Kısacık, s. 21-26.

²¹⁹ Pulaşlı, **Sermaye artırımı**, s. 42; Kısacık, s. 21-26.

²²⁰ Moroğlu, **Sermaye artırımı**, s. 349; Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 306; Düden, s. 109.

ödenmesi gerekli asgari tutar, aynı sermayenin konulması gibi diğer konular hakkında esas sermaye artırımıyla kayıtlı sermaye artırımı arasında bir fark öngörülmemiştir. Yani, halka kapalı anonim şirketlerde artırılan sermayenin karşılığında nakit ya da ayın konulmasına, nakit sermaye artırımlarında da pay bedelleri ödemelerinin taksitle yapılmasına izin verilmiştir²²¹.

Halka kapalı anonim şirketlerde, dış kaynaklardan sermaye artırımı, YK kararıyla, ortaklığın çıkarılmış sermayesinin yeni paylar çıkarılıp mevcut pay sahiplerine ya da pay sahiplerinin yeni pay alma hakları kısmen veya tamamen sınırlanarak üçüncü kişilere satılması suretiyle yapılır²²². Ancak, mevcut çıkarılmış sermayeyi temsil eden pay bedellerinin tamamen ödenmesi ve sermayenin karşılıksız kalmaması (TTK m. 456/1; 6103 sayılı m. 20/3 ile Bakanlık tebliği m. 5/2)²²³ önkoşuluna uyulmaması durumunda yapılacak artırım mutlak olarak hükümsüz olmaktadır.

Halka kapalı anonim şirketlerin dış kaynaklardan yapılacak sermaye artırım usulü de TTK m. 460 ve özellikle 6103 sayılı TTK'nın Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun m. 20/3'e dayanarak TB'ce çıkarılan Tebliğde düzenlenmiştir²²⁴.

Yönetim kurulu öncelikle, tadil metnini hazırlar ve TB izni gerekiyorsa bu izni alır. İzin alınması gerekmiyorsa YK yeni metnin kararıyla kesinleştirir²²⁵. Alınan kararda; artırılan sermaye miktarı, ödenmesi gereken en az nakdi tutar, çıkarılacak yeni payların itibari değerlerini, sayısı, cinsi, süresi, prime dair kayıtları veya imtiyazlı olup olmadıkları, rüçhan hakkına ilişkin bilgiler (imtiyazlı paylara ve rüçhan haklarına

²²¹ İpekel, s. 1436.

²²² Moroğlu, **a.g.e.**, s. 351.

²²³ Moroğlu, **a.g.e.** s. 352.

²²⁴ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 355.

²²⁵ Moroğlu, bu iznin kayıtlı sermayeye girişle ilgili olduğunu, kanunda TTK'nın Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkındaki 6103 Sayılı Kanunun 20/3'e göre Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca çıkarılan 19 Ekim 2012 tarihli Halka Açık Olmayan Şirketlerde Kayıtlı Sermaye Sistemine İlişkin Esaslar Tebliği m. 5/1'de sadece kayıtlı sermaye sistemine geçişle ilgili olarak izinden sözedildiğini, m. 6/1'de ise açıkça kayıtlı sermaye sistemine geçmesine izin verilen şirketlerin kayıtlı sermaye tavanı içinde yapacakları sermaye artırımlarında Bakanlık izninin aranmayacağı hükmünün yer aldığını belirterek, kayıtlı sermaye sistemine göre sermaye artırımı için Bakanlık izninin aranmasının kayıtlı sermaye sisteminin mantığı ve işlevine aykırı olduğu tesbitinde bulunarak eleştirmektedir (Moroğlu, **Sermaye artırım**, s. 352-353). Aynı yönde bkz. Serder Yılmaz, s. 189.

ilişkin sınırlandırmaları), kullanma şartları ile gerekli diğer bilgiler yer alır²²⁶. İmtiyazlı veya itibari değerinin üzerinde pay çıkarılabilmesi ve pay sahiplerinin yeni pay alma (rüçhan hakkı) haklarının sınırlandırılabilmesi için yönetim kurulunun esas sözleşmeyle yetkili kılınması gerekir (TTK m. 460/4 ve 19 Ekim 2012 tarihli Tebliğ m. 9/6). TTK m. 461/2' e göre, yönetim kurulu kararıyla, pay sahiplerinin yeni pay alma hakları da haklı nedenlerin bulunması halinde sınırlandırılabilir veya kaldırılabilir²²⁷. Yönetim kurulu, esas sözleşmede aksine ağırlaştırıcı bir hüküm yoksa, üye tam sayısının çoğunluğuyla toplanır, toplantıdaki üyelerin çoğunluğuyla karar alır (TTK m 390)²²⁸.

TTK m. 457/2-a uyarınca YK beyanda bulunur. Yönetim kurulu tarafından kararın uygulanması hakkındaki kurallar esas sözleşmede öngörüldüğü şekilde gerekli belgelerle birlikte ticaret siciline başvurur ve sermaye artırımını tescil ve TTSG'de ilan edilir (TTK m. 460/6; 35/3-4; TSY m. 72; m. 74; TB'nın 19 Ekim 2012 tarihli Tebliği m. 9/3)²²⁹. İnternet sitesi oluşturma yükümlülüğüne tabi olan şirketlerde ise internet sitesinde yayınlar (TTK m. 460/2). Yönetim kurulunca ilan edilen kararda belirtilen tarihlerde yeni pay alma hakkının kullanılması sağlanır. Yeni pay alma hakkının kullandırılmaması durumunda çıkarılan payların satışı yapılır²³⁰.

3.1.1.2. Halka Arz Yoluyla Artırım

Halka kapalı anonim şirketlerde dış kaynaklardan yapılan sermaye artırımında olduğu gibi halka açık anonim şirketlerde de kayıtlı sermaye sisteminin niteliği gereği (genel kurul kararıyla belirlenen sermaye tavanı içinde kalmak şartıyla) sermaye artırım kararı yönetim kurulunca alınır. Başka bir deyişle, YK, sermaye artırımına ilişkin hükümlerine tabi olmaksızın, genel kurul sürecini de uygulamaksızın yeni pay çıkararak sermayeyi

²²⁶ Moroğlu, "Kayıtlı sermaye sistemine göre sermaye artırımının bir anasözleşme değişikliğini gerektirmemesi ve genel kurulda veya İPSÖK'nda paysahiplerinin oylarıyla değil, yönetim kurulu kararıyla gerçekleştirilmesine göre, İPSÖK'un sermaye artırımını onaylaması hususunun kayıtlı sermaye sistemine yabancı olduğunu" ifade ederek, SPK m 18/4'de "...Ortaklıkların kayıtlı sermaye tavanı dahilindeki sermaye artırımlarında ayrıca İPSÖK kararı aranmaz" dendiğini belirterek İPSÖK izni alınmasının gerekli olmadığını belirtmiştir (Moroğlu, **a.g.e.**, s. 353).

²²⁷ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 354, 356.

²²⁸ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 355.

²²⁹ Hasan Pulaşlı, "Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerde Sermaye Artırımı", **BATİDER**, C. 23, S. 4, 2006, s. 39; Moroğlu, **a.g.e.**, s. 356.

²³⁰ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 356; Kısacık, s. 21-26; Cenkçi, s. 227.

artırılabilir²³¹. Bu kapsamda YK esas sözleşmede öngörülen tavan sermayeye kadar, ihtiyaç duyduğu ve uygun bulunduğu miktarda yeni paylar çıkarmaya yetkilidir²³². Halka açık anonim şirketler veya paylarını halka arz yoluyla artırım yapmak için SP Kurulu'na başvuran şirketlerce gerçekleştirilecek sermaye artırımı, SPK m. 18 ve II-18.1 sayılı "Kayıtlı Sermaye Sistemi Tebliği"²³³ uyarınca gerçekleştirilir. Yönetim kurulu kararıyla anonim şirketin çıkarılmış sermayesi en çok esas sözleşmede yer alan kayıtlı sermaye tavanına kadar artırılabilir (SPK m. 18/2; SPK'nun II-18, 1 sayılı Tebliği m. 11). Yönetim kurulu kararı, TTK m. 390/1'deki nisaplarla alınır. Kayıtlı sermaye sisteminde halka arz yoluyla artırım için mevcut çıkarılmış sermayeyi temsil eden pay bedellerinin tamamen ve ödenmiş olması (SPK m. 12/1) veya satılamayan payların iptal edilmiş olması şarttır (SPK m. 18/3). Bu şart, pay sahipleri, şirketten alacaklı olanlar ve sermaye piyasasının korunmasına hizmet eder.

Söz konusu şarta uyulmaması halinde alınmış artırım kararı mutlak hükümsüzdür²³⁴. Esas sermaye sisteminden farklı olarak kayıtlı sermaye sisteminde yetki süresi ve tavan tutar gözetilerek sermaye artırım yetkisi yönetim kurulunda olduğundan sermaye artırımıyla ilişkili süreç de YK kararı ile başlar. Alınacak YK kararında; artırılacak sermayenin miktarı, yeni çıkarılacak payların adedi, cinsi, yeni pay alma hakları kısıtlanacak ise kısıtlamayla ilişkili açıklamalar, tahsisli satış olaksa tahsisli satışın esasları, imtiyazlı veya itibari değeri üzerinde primli paylar çıkartılması veya imtiyazlı pay sahipleri haklarının sınırlandırılması durumlarına yer verilir (SPK m. 18/5) Ancak, SPK m. 18/5 hükmü uyarınca yeni pay alma hakkının sınırlanma yetkisi şirketin paysahipleri arasında eşitsizlik yaratacak şekilde kullanılamaz.²³⁵

²³¹ Pulaşlı, **Sermaye artırımı**, s. 42.

²³² Saraç, **a.g.e.**, s. 25; Hasan Pulaşlı, "Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerde Sermaye Artırımı", 23 c., **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, 2006, s. 66-68; Moroğlu, **a.g.e.**, s. 358; Kısacık, s. 21-26.

²³³ TTK m. 1524 uyarınca denetime tabi olan sermaye şirketleri, kuruluşlarının ticaret siciline tescili tarihinden itibaren 3 (üç) ay içinde bir internet sitesi açmak ve bu sitenin belirli bir bölümünü şirketçe kanunen yapılması gereken ilanların yayımlanmasına özgülemek zorundadır. Sermaye Şirketlerinin Açacakları İnternet Sitelerine Dair Yönetmelik, internet sitesi açılmasına ve bu sitenin belirli bir bölümünün şirketçe kanunen yapılması gereken ilanların yayımlanması için özgülenmesine ve bilgi toplumu hizmetlerine ayrılmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir.

²³⁴ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 358, 362; İpek, s. 1436.

²³⁵ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 362; Pulaşlı, s. 38

Yönetim kurulunca alınan sermaye artırımı kararı, SPK'nın özel durumların açıklanmasıyla ilişkili düzenlemeler gereği kamuya açıklanır. Ayrıca, söz konusu karar, Kayıtlı Sermaye Tebliği uyarınca 10 iş günü içerisinde tescil ve ilan edilmesi gerekir.

Halka açık anonim ortaklıklar ile paylarını halka arz etmek üzere SPK'na başvuranların paylarını halka arz edebilmesi için yönetim kurulunca izahname hazırlaması ve SPK'ca onaylanması gerekir. SPK'ca yapılacak incelemede izahnamedeki bilgiler eğer eksiksiz, tutarlı ve anlaşılabilir durumunda ise izahnameyi onaylamaya karar verir. İzahname ilanı ile birlikte on gün içinde yeni pay alma hakkı kullanımı başlatılır. Daha sonra izahnamede belirtilmesi şartıyla geriye kalan paylar halka arz edilmeden satılabilir²³⁶.

Ayrıca, pay senetlerinin halka arzı ve satışında aracı bir kuruluşun görevlendirilmesiyle aracı kuruluşla ilgili ortaklık arasında aracılık sözleşmesi imzalanabilir ve gerekli görülürse ek olarak aracılık konsorsiyumu sözleşmesi de yapılabilir²³⁷.

Yönetim kurulu beyanında, kayıtlı sermaye artırımını usulüne uygun yaptığına ve gerekli tüm koşulları yerine getirdiğine dair açıklamalara yer verilir. Sonuçta, sermaye artırımı işlemleri ticaret siciline tescille tamamlanır ve hüküm doğurur. Yani, sermaye artırımı ve sermaye artırımı sonucunda çıkarılan paylar bakımından tescil kurucu niteliktedir²³⁸. Tescilden sonra, sermaye artırımı işlemi TTSG'de ilan edilir ve ilgili şirketin internet sitesinde duyurulur. Sermaye artırımının TTSG'de ilanını izleyen 6 iş günü içinde de yönetim kurulu ilgili ilanları SPK'na göndermek zorundadır²³⁹.

3.1.2. Mevcut Payların İtibari Değerleri Yükseltilerek Yapılan Artırım

Çalışmamızın birinci bölümünde bahsettiğimiz üzere, bu tür artırımda, mevcut payların itibari değerleri belli oranda yükseltilerek şirket sermayesi ve esas sözleşmedeki sermaye rakamının artmasına karşın, paylar ya da pay senetleri sayısında artış olmamaktadır²⁴⁰. Bu yöntem, TTK' da sermayenin artırılması olarak ifade edilmemektedir. Anonim ortaklığın önemli sermaye kayıpları ya da borca batıklık durumunda (TTK m. 376) başvurulabilen tedbir niteliğinde olan bir yöntem olup,

²³⁶ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 368.

²³⁷ **a.g.e.**, s. 366-367.

²³⁸ Moroğlu, **Sermaye artırımı**, s. 373; Kısacık, s. 21-26

²³⁹ Moroğlu, **a.g.e.** s. 374; Kısacık, **a.g.e.**

²⁴⁰ Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 369.

sermaye sistemlerinden bağımsız olarak, pay sahiplerinin taahhütlerinin artırılmasına yönelik genel kurulca karar alınmasını gerektirir. Söz konusu tedbirin niteliği gereği, YK kararıyla kayıtlı sermaye sisteminde mevcut payların yükseltilmesi suretiyle sermaye artırılamamaktadır²⁴¹.

Öğretide *Moroğlu*, kayıtlı sermaye sisteminde bu yöntemle başvurulamamasının nedeni olarak, kayıtlı sermaye sisteminde sermaye artırımının bir esas sözleşme değişikliği olmaması şeklinde yorumlamıştır²⁴².

Kanaatimizce de kayıtlı sermaye sisteminde sermaye artırım kararının Yönetim Kurulunca verilmesi nedeniyle, mevcut payların itibari değerleri yükseltilerek yapılacak artırım, kayıtlı sermaye sisteminin yapısına da uygun olmadığı için mümkün değildir.

3.2. Kayıtlı Sermaye Sisteminde Dış Kaynaklardan Sermaye Artırım Usulü

Kayıtlı sermaye sisteminde dış kaynaklardan sermaye artırımında uygulanacak mevzuat hükümleri ve sermaye artırım usulü farklıdır. SerPK m. 2’de halka kapalı anonim ortaklıkların bu kanunun kapsamı dışında olduğu ve söz konusu ortaklıklarda sermaye artırımlarının sadece TTK hükümleri uygulanarak gerçekleşeceği belirtilmektedir. Ancak, halka arz yoluyla dış kaynaklardan sermaye artırımını yapacak anonim ortaklıklar, TTK hükümlerinin yanı sıra sermaye piyasası mevzuatına da tâbi olmaktadır²⁴³.

Halka açık veya halka arz yoluyla dış kaynaklardan artırım yapan, SPK’na başvurmuş anonim şirketlerde kayıtlı sermaye artırım usulü SPK m. 18 ve SPK tarafından çıkarılmış, RG. 25.12.2013 tarihli, SPK II-18.1 sayılı KST Tebliğiyle düzenleme yapılmıştır²⁴⁴. Halka arz yoluyla dış kaynaklardan kayıtlı sermaye artırımını ilgili düzenlemeye göre bu bölümde ele alacağız.

²⁴¹ Bahtiyar, **a.g.e.**, s. 100; Moroğlu, **a.g.e.**, s. 341.

²⁴² **a.g.e.**, s. 341-342; Cenkçi, s. 226.

²⁴³ Düden, s. 111, Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 361.

²⁴⁴ **a.g.e.**, s. 361.

3.2.1. Yönetim Kurulu'nun Sermaye Artırım Kararı ve İlanı

Kayıtlı sermaye tavanı dâhilinde YK, sermaye arttırımı yapabilmek için bir karar alır (SPK m. 18/2; SPK'nun II-18, 1 Tebliği m. 11). YK, karar alırken özen yükümlülüğüne riayet etmek zorundadır. Daha önce açıkladığımız üzere YK'nun alacağı artırım kararı esas sözleşme değişikliğini gerektirmez. YK kararı, TTK m. 390/1'deki nisaplarla alınır. Kararda, kayıtlı sermaye tavanı dâhilinde artırılabilecek sermaye tutarı, çıkarılacak yeni payların adedi, itibarî değerleri, sayıları, cinsi (nama veya hamile yazılı olduklarını), primli paylar çıkarılması ve imtiyazlı olup olmadıkları, yeni pay alma haklarının sınırlandırılıp sınırlandırılmadığı hususları (SPK m. 18/5) ve kullanılma şartları ve süresi gibi gerekli görülen diğer hususlara yer verilir²⁴⁵. Esas sözleşmeyle tanınan yetkisi dahilinde yönetim kurulu aldığı kararları, kamuyu aydınlatma ilkesi uyarınca açıklamakla yükümlüdür (SPK m. 18/8). SPK II-18,1 Tebliğ m.12 uyarınca, yönetim kurulu tarafından kararın alınmasından itibaren 10 iş gününde ticaret siciline tescil ettirilip TTSG'de ilan edilir²⁴⁶.

3.2.2. İzahname ve Sirküler Düzenlenmesi, SPK'dan Onay Alınması

SerPK m. 4/1 uyarınca, kayıtlı sermayeli halka açık anonim ortaklıklarda, sermaye piyasasındaki araçlarının halka arz edilebilmesi veya borsada işlem görebilmesi için, yani, yeni payların satışı için yönetim kurulu tarafından aracılık sözleşmesi ile izahname ve sirküler düzenlenmesi ve izahnamenin de SPK'nca onaylanması şarttır²⁴⁷. SerPK m. 4/2 uyarınca da hazırlanacak olan izahnamedeki bilgiler yatırımcı için kolayca anlaşılabilir ve değerlendirilebilir olmasına uygun bir şekilde sunulması gerekir. İzahname onayı için, YK tarafından sermaye artırım kararının alındığı tarihten itibaren otuz gün içinde SPK'a başvurulur (Pay Tebliği, m. 12/2)²⁴⁸.

SPK, izahnamede bulunması gerekli asgari bilgiler, garantör ve garantinin niteliği, izahnameyi oluşturan belgeler, izahname şekli, kamuya duyurulması, yayımlanması, ilan ve reklamlar, satış şartları, onaylanan izahnamede değişiklik yapılması ve

²⁴⁵ a.g.e., s. 362; İpek, s. 1434; Bahtiyar, **Kayıtlı Sermaye Sistemi**, s. 116.

²⁴⁶ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 362; Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 306; İpek, s. 1437.

²⁴⁷ Moroğlu, a.g.e., s. 363; Cenkçi, **Kayıtlı Sermaye**, s. 255; Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 306.

²⁴⁸ Cenkçi, **Kayıtlı Sermaye**, s. 255.

izahnamenin hazırlanma ve yayımlanmasından kısmen veya tamamen muafiyetine ilişkin usulü ve esasları belirler (SerPK m. 5).

Sermaye artırımını yoluyla halka arzda, hazırlanan izahnamenin onaylanması için YK tarafından bir dilekçeyle SPK'ya başvuru yapılır. SPK'nun VII 128. 1 sayılı Tebliğinin 3 No.lu ekinde belirtilmiş olan belgeler²⁴⁹ de dilekçeye eklenerek izahname onayı için SPK'ya başvuru yapılır.

İzahnamede yer alan bilgiler tutarlı, anlaşılabilir ve SPK'ca belirlenen standartlara uygun ve eksiksiz ise SPK, izahnamenin onaylanmasına karar verir. SerPK m. 6/1 uyarınca, izahnamenin onaylanmış olması, izahnamedeki bilgilerin SPK tarafından kabul edildiği anlamına gelmemektedir. Halka arz edilmeyen ihraçlarda da izahname yerine ihraç belgesi düzenlenir²⁵⁰.

Kayıtlı sermaye sisteminde yapılacak artırım, TTK m. 456/2 uyarınca yönetim kurulu kararı tarihinden geçerli olmak üzere üç ay içinde tescil edilmelidir. Aksi halde, yönetim kurulu kararıyla beraber alınan izin de geçersiz olur ve m. 345/2 uygulanır. Kurulda geçen inceleme süresi, SerPK m.12/5 uyarınca, sermaye artırımını nedeniyle SPK'ya yapılan başvurularda, bu üç aylık sürenin hesaplanmasında dikkate alınmaz²⁵¹.

3.2.3. Satışta Aracılık Sözleşmesi ve Konsorsiyumu

Kayıtlı sermaye sisteminde halka açık anonim şirketler, uygulamada genellikle yeni paylarının halka arzında aracı bir kuruluşla anlaşmayı tercih etmektedirler²⁵². SPK tarafından istenmediği sürece pay senetlerinin halka arz ve satışında aracı bir kuruluşun görevlendirilmesi zorunlu değildir²⁵³. Ancak, anonim ortaklık isterse hisse senetlerinin bedelleri kısa sürede peşin ve nakden ödensin diye aracı bir kuruluşla anlaşma sağlayabilir²⁵⁴. SPK'nın V-46 sayılı Tebliği m. 41. uyarınca, anonim ortaklık, aracı kurum veya bankaya böyle bir görevlendirmede bulunmuşsa, aracı kurumla

²⁴⁹ Eklenacak belgeler için bkz. Moroğlu, **Sermaye artırımını**, s. 363-366.

²⁵⁰ Cenkçi, **Kayıtlı Sermaye**, s. 255.

²⁵¹ Moroğlu, **Sermaye Artırımını**, s. 366;

²⁵² Hasan Pulaşlı, “**Şirketler Hukuku Şerhi**”, Adalet Yayınevi, C.1, Değişiklikler ve İkincil Mevzuat Düzenlemeleriyle Güncelleştirilmiş 2. Baskı, Ankara 2014, s. 567.

²⁵³ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 367; Pulaşlı, **Şerh I**, s. 567.

²⁵⁴ Pulaşlı, **a.g.e.**

arasında yazılı bir aracılık sözleşmesi yapması şarttır. Gerekli görülmesi halinde ve ortaklık da onaylarsa aracılık sözleşmesinde veya ayrı olarak ilaveten aracılık konsorsiyumu sözleşmesi de yapılabilir. V-46 sayılı Tebliğ m. 41-43'te söz konusu sözleşmelerde yer alması gereken asgari konuların SPK tarafından belirleneceği belirtilmiştir²⁵⁵.

3.2.4. Mevcut Pay Sahipleri Tarafından Rüçhan (Yeni Pay Alma) Haklarının Kullandırılması

TTK m. 461 hükmü uyarınca, kayıtlı sermaye artırımında da sadece yeni paylar çıkarılarak yapılan dış kaynaklardan sermaye artırımında her pay sahibinin yeni çıkarılan payları, mevcut paylarının sermayeye oranına göre öncelikle alma hakkı vardır²⁵⁶.

SerPK'nın kayıtlı sermaye sisteminde dış kaynaklardan sermaye artırımının da yeni pay alma hakkına ilişkin m. 18'de iki hüküm yer almaktadır. Bunlardan ilki, 18/5 düzenlemesine göre, dış kaynaklardan kayıtlı sermaye artırımında yeni pay alma hakkını sınırlama yetkisi pay sahipleri arasında eşitsizliğe yol açacak şekilde kullanılamayacaktır. İkincisinde de yine 5. fıkradaki hükümde 'pay sahiplerinin yeni pay alma haklarını sınırlandırabilmesi veya kaldırabilmesi için YK'nun esas sözleşmeyle yetkilendirilmiş olması şart koşulmuştur. Hükümün devamında da yeni pay alma hakkını düzenleyen TTK m. 461'in 2. ve 3. fıkralarının halka açık ortaklıklar için uygulanamayacağı belirtilmiştir. Yani, pay sahiplerinin yeni pay alma hakları, esas sözleşmeyle YK'nın yetkili kılındığı haller dışında kayıtlı sermayeli halka açık anonim ortaklıklarda sınırlandırılmaz veya kaldırılamaz²⁵⁷.

SerPK'daki iki düzenleme dışında, SPK'nın VII-128.1 sayılı Tebliği m. 22 ile m. 23'te, mevcut pay sahipleri ve tasarruf sahiplerinin yeni pay alma hakkının kullanıma

²⁵⁵ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 367.

²⁵⁶ eTTK m. 394 hükmünde de *yeni pay alma hakkı, genel kurulun esas sermayenin artırılmasına ilişkin kararında aksine şart olmadıkça pay sahiplerinden her birinin yeni hisse senetlerinden şirket sermayesindeki payı ile uygun miktardan alma hakkı*, şeklinde ifade edilmişti, bkz. Nihan Değirmencioğlu Aydın, Anonim Şirketlerde Rüçhan Hakkı, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Özel Hukuk Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2020.

²⁵⁷ Moroğlu, **Sermaye artırımı**, s. 375; Tekinalp, Poroy ve Çamoğlu, **a.g.e.**, N. 1359.

süresi ve şekline ilişkin ikincil düzenlemeler getirilmiştir. HAAO'ların sermaye artırımlarında yeni pay alma hakkı kullanım süresi ile ilgili olarak pay Tebliği m. 22'nin ilk fıkrasında, *izahnamenin ilanını takip eden on gün içinde başlatılması zorunludur* denmiştir. Yeni pay alma hakkının kullanılma şekliyle ilişkili olarak SPK'nın VII-128.1 sayılı Tebliği m. 22/5'te, *“Yeni pay alma hakları, payları borsada işlem görmeyen halka açık ortaklıklar için on beş günden az yüz yirmi günden fazla olmamak üzere yeni pay alma kuponları karşılığında ve payları borsada işlem gören ortaklıklar için ise on beş günden az altmış günden fazla olmamak üzere izahnamede belirlenen süre ve esaslar dahilinde kullanılır. Ortaklar bu süre içinde pay bedellerinin tamamını bir bankada açılan ve izahnamede belirtilen özel hesaba veya MKK tarafından belirlenen esaslar çerçevesinde ilgili hesaba yatırarak, sermaye artırımına katılabilir veya yeni pay alma haklarını bedelli ya da bedelsiz olarak devredebilirler. Kuruldan izin almak suretiyle, yeni pay alma hakkı kullanım süresi uzatılabilir. Bu hakkın kullanılma süresi hak düşürücü süredir”* hükmüne yer verilmiştir²⁵⁸.

Yeni pay alma hakları kullanıldıktan sonra payların kalanı, izahnamede belirtilmesi koşuluyla, halka arz edilmeden satılabilir.

3.2.5. Yeni Pay Senetlerinin Halka Arzı ve Satışı

Kayıtlı sermaye sisteminde sermaye artırımıyla çıkarılan paylar halka arz edilerek ya da halka arz edilmeden satılabilir (SPK II-5.2 sa. Tebliğ, m. 6/1). Yeni pay senetlerinin halka arzı ve satışı bizzat ortaklık tarafından yapılabileceği gibi aracı bir kurum tarafından da yapılır²⁵⁹.

SPK II-5.2 sa. Tebliğ, m. 10/1 uyarınca, yeni pay senetlerinin halka arzı ve satışı en erken izahname ve fiyat tespit raporu yayımını izleyen üçüncü günde başlanır. İlgili Tebliğin 10. maddesinin onuncu fıkrası uyarınca da yeni pay alma hakkı kullanımı sonrası kalan

²⁵⁸ Moroğlu, **Sermaye artırım**, s. 367-369.

²⁵⁹ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 368; Pulaşlı, Şerh I, s. 567.

payların satışı, yeni pay alma hakları kullanımının bitmesinden itibaren on iş günü içinde başlanır²⁶⁰.

Halka açık olan ve ilk defa açılacak ortaklıklarda artırılan sermayeyi temsil eden paylar kısmen ya da tamamen halka arz edilmesinde; talep toplama yoluyla satış, talep toplamadan satış ve borsada satış olmak üzere değişik satış yöntemlerini kullanabilirler (SPK II-5.2 sa. Tebliğ m. 13-16 vd.)²⁶¹.

Talep toplama yoluyla yapılan satışta, yatırımcıların halka arz edilen paylarına ilişkin talepler toplanır ve bu talepler daha önceden belirlenmiş usule ve esaslara göre karşılanan kısmına ilişkin satışını ifade etmektedir. Söz konusu yöntemde, SPK II-5.2 sa. Tebliğ, m. 14/1, 2 uyarınca, yatırımcıların satışa sunulan yeni paylarına ilişkin talepleri talep formu düzenlenerek toplanır ve satış işlemi de talep toplandıktan sonra izahnamede belirlenen usule ve esaslara uygun olarak yapılır²⁶².

Payları borsada işlem görmeyen HAAO'ların başvurabileceği talep toplamadan satış yönteminde de paylar ortaklık ya da aracı kuruluşlarca belli bir fiyattan izahnamede belirlenecek usulle halka arz edilerek satışı yapılır. Söz konusu yöntemde yatırımcılar, tasarruf sahiplerine satışın duyurulmasında belirtilmiş olan sürede pay bedelleri izahnamede belirtilmiş olan ve bankada açılan özel bir hesaba aktarılarak sermayenin artırımına katılır (SPK II-5.2 sa. Tebliğ, m. 15). Borsada satış yönteminde ise; sermaye piyasası araçlarının borsadaki düzenlemeler çerçevesinde borsadaki satışı ifade eder (SPK II-5.2 sa. Tebliğ, m. 16)²⁶³. Payların satış koşullarının izahname ve sirkülerde belirtilmesi gerekir. Buna uygun olarak, aracı kurum ve ortaklık, payların halka satışını izahname ve sirkülerdeki satış koşulları ve ilgili mevzuatın hükümlerine uygun olarak yerine getirmekle yükümlüdürler, aksi halde bundan doğacak zararlardan sorumludurlar²⁶⁴.

²⁶⁰ Cenkci, **Kayıtlı Sermaye**, s. 263.

²⁶¹ Moroğlu, **Sermaye artırım**, s. 369.

²⁶² Cenkci, **Kayıtlı Sermaye**, s. 264.

²⁶³ Cenkci, **a.g.e.**, s. 264.

²⁶⁴ Moroğlu, **Sermaye artırım**, s. 370; Pulaşlı, **Şerh I**, s. 567.

3.2.6. İştirak Taahhütnameleri

Artırılan sermayeyi temsil edecek olan yeni çıkarılacak payların ya değiştirilen esas sözleşmede ya da “iştirak taahhütnamesi” adı verilen bir belge ile taahhüt edilir (TTK m. 460/3, TTK m. 459/1). TTK m. 459/2’de taahhütnamenin şekliyle içeriğinde yer alması gerekli hususlar düzenlenmektedir²⁶⁵. Söz konusu iştirak taahhüdü, kayıtsız, şartsız olarak yazılı şekle tabidir (TK m. 459/2-c.1; TBK m. 12 vd.). TTK m. 459/2-c.2 uyarınca, iştirak taahhütnamesi, verilmesinin nedeni olan sermaye artırımını belirtilerek; taahhüt konusu payların sayıları, itibarî değerleri, cinsleri, grupları, ödenen peşin tutarı, taahhütle bağlı süre ve varsa çıkarma primiyle taahhüt sahibinin ya da temsilcisinin imzasını içermesi gerekir (eTK m. 283/2)²⁶⁶. TBK m. 12/2 hükmüne göre, iştirak taahhütnamesinin şekil ve içeriğine uyulmaması hükümsüzlük sonucunu doğurur²⁶⁷.

Ayrıca, her bir iştirak katılımcısı için ayrı iştirak taahhütnamesi düzenlenip imzalanması zorunluluğu yoktur. İştirak taahhüdünde bulunacakların sayısı fazla ise, TTK m. 459/2’deki unsurları içeren iştirak taahhütnamesi metni altındaki ya da ekindeki isim listesi hâlindeki tek bir belgenin imzalanmasıyla tüm iştirak taahhütlerinin bir belgede toplanması mümkündür²⁶⁸.

TTK m. 459/2 hükmüne uygun bir şekilde düzenlenen, yani icap niteliğinde olan bir iştirak taahhütnamesinin ortaklık veya aracı kurum tarafından açık veya kapalı olarak kabulüyle iştirak sözleşmesi kurulmuş olur²⁶⁹. İştirak taahhüdü, şekle tabi olduğu halde iştirak sözleşmesi bir şekle tabi değildir²⁷⁰.

SPK II-5.2 sa. Tebliğ 1 No’lu Ek’ini oluşturan Talep Formlarına, TTK’na uygun olarak doldurulacak iştirak taahhütnamelerinin eklenmesi zorunludur²⁷¹.

²⁶⁵ Cencki, **a.g.e.**, s. 259; Moroğlu, **a.g.e.**, s. 370; Soykan, s. 479.

²⁶⁶ Soykan, s. 479; Moroğlu, **a.g.e.**, s. 370.

²⁶⁷ Moroğlu, **Sermaye artırımı**, s. 92; ayrıca bkz. TK m. 284/c.1.

²⁶⁸ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 93; Soykan, s. 482.

²⁶⁹ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 93; Soykan, s. 483.

²⁷⁰ Soykan, **a.g.e.**, s. 483.

²⁷¹ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 371.

TTK m. 455'e göre, artırılan sermayeyi temsil eden, iştirak taahhüdünde taahhüt edilen payların oluşması ve paylara dayalı olarak pay sahipliği sıfatı kazanımı için artırım, ticaret siciline tescil ettirilerek tamamlanır²⁷².

3.2.7. Satılan Pay Senet Bedellerinin Tam ve Nakden Ödenmesi

SerPK m. 12/1'de, '*İhraç olunan payların bedellerinin tamamen ve nakden ödenmesi şarttır*' hükmünden dolayı, HAAO'larda "tam olarak ve nakden ödeme" dışında bir iştirak taahhüdü söz konusu olamamaktadır²⁷³.

Sadece nakden veya nakden konulduğu mali müşavir raporuyla tespiti yapılan fonlar nedeniyle oluşan borçların ödenme zamanı gelmiş olması kaydıyla, sermaye koyma borcuna mahsup edilebilir. Bunun dışındaki, ortaklığa nakit dışında bir varlık devrinden kaynaklı borçlara mahsup edilerek sermaye koyma borcu gerçekleştirilemez (Pay Tebliği, m. 12/4)²⁷⁴.

Pay sahipleri, belirlenen bir süre içinde satılan pay bedellerinin tamamını izahnamede belirtilen, özel bir bankada ortaklık adına açılan, bloke edilen özel hesaba veya MKK esasları çerçevesinde ilgili hesaba yatırıp sermayenin artırımına katılabilir ya da rüçhan haklarını bedelli olarak veya bedelsiz devredebilir (SerPK m. 12/1; Pay Tebliği, m. 22/4)²⁷⁵.

Ödemeler, iştirak taahhüdü imzasından önce, taahhüt sırasında veya daha sonra da yapılabilir. Süresi içinde iştirak taahhüdünde bulunanlar ödeme yapmazlarsa, ortaklık veya aracı kurum bu kişilerin iştirak taleplerini reddedebilir veya ifaya zorlayabilir²⁷⁶. Hesapta pay bedelleri üzerine konulmuş bankanın blokajı, ortaklıkça sermaye artırımının tamamlanması için gerekli belgelerin ilgili İl Ticaret Müdürlüğüne ibrazın takiben söz konusu müdürlüğün yazısıyla kaldırılır²⁷⁷.

²⁷² a.g.e., s. 93-94; Soykan, a.g.e., s. 483.

²⁷³ Moroğlu, a.g.e., s. 98.

²⁷⁴ Cenkçi, s. 264.

²⁷⁵ Cenkçi, s. 262; Moroğlu, Sermaye Artırımı, s. 371.

²⁷⁶ Moroğlu, a.g.e., s. 371.

²⁷⁷ a.g.e., s. 372.

SerPK m. 12/6 uyarınca, TTK m. 346'nın halka açık veya halka açılmak üzere SPK'ya başvurmuş ortaklıklara uygulanamayacağı koşuluyla, bedeli tam olarak ve nakden ödenmeyen payların halka arzının önüne geçilmiştir²⁷⁸.

3.2.8. Pay Senetlerinin Sahiplerine Teslimi

SerPK m. 12/3' deki, halka açık anonim ortaklıklarda *“sermaye piyasası araçlarının satış esnasında alıcıya teslimi şarttır”* şeklindeki hükmü²⁷⁹, payların da sermaye piyasası aracı olmasından dolayı pay senetlerini de kapsar (SerPK m. 3/1)²⁸⁰. SPK' un *“esas sermaye sisteminde yapılacak ihraçlara, sermaye piyasası araçlarının kaydıleştirilmesine ve takas işlemlerine ilişkin düzenlemeleri saklıdır”*²⁸¹ düzenlemesine yer verilmiştir. Sermaye artırımının kayıtlı sermaye sisteminde SerPK' da farklı bir hukuki nitelikte olmasından ve bazı farklı özelliklerinden anlaşılan, kanun koyucunun amacının, esasında pay senetlerinin tescilden önce teslim edilmesinin mümkün olamayacağıdır. 2499 sayılı SerPK m. 7/4; SerPK m. 12/3'te yer alan *“pay sahipliği sıfatının hisse senetlerinin teslimiyle kazanılacağı”* hükmü, *“pay sahipliği hakkı, sermaye artırımının tescili şartına bağlı olarak kazanılır”* anlamına gelir²⁸². Bu açıdan, payın ve pay sahipliğinin hakları bakımından, tescil kurucu etkiye sahip olmaktadır.

²⁷⁸ Cenkçi, s. 264.

²⁷⁹ Bu düzenleme, çeşitli açılardan 2499 sayılı SerPK m. 7/4'ten farklıdır:

(1) SerPK'da, 2499 sayılı SerPK' da olduğunun aksine, pay senetlerinin teslimi bakımından *“sermaye piyasası aracı – pay senetleri”* ayrımı yapılmamıştır.

(2) Pay sahipliği haklarının kazanılması anının tespitine ilişkin olarak 2499 sayılı SerPK' deki *“hisse senetlerinin satış esnasında alıcıya tesliminden itibaren pay sahipliği hakkı kazanılır”* şeklindeki düzenlemeye, SerPK' da yer verilmemiştir.

(3) 2499 sayılı SerPK'da tescilden önce çıkarılan payların geçersiz olacağına ilişkin olarak 6762 sayılı TTK m. 395, m. 412 hükümlerinin kayıtlı sermaye sisteminde uygulanmayacağı açıkça düzenlemiş olmasına rağmen, SerPK'da söz konusu düzenlemelerin TTK karşılığı olan m. 486'nın, kayıtlı sermaye sisteminde uygulanmayacağına dair bir düzenleme yapılmamıştır. (4) 2499 sayılı SerPK'da esas sermaye ve kayıtlı sermaye sisteminde pay senetlerinin teslim zamanı ayrı ayrı düzenlenmişken; SerPK'da sadece esas sermaye sisteminde yapılacak ihraçlar açısından SPK düzenlemelerine gönderme yapılmıştır.

(4) SerPK' da kaydi sistem esasları saklı tutulmuştur. Ayrıntılar için bkz. Cenkçi, s. 267.

²⁸⁰ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku II**, N. 1402.

²⁸¹ Cenkçi, s. 266, Moroğlu, s. 372.

²⁸² Pulaşlı, **Şerh**, s. 1817 vd.; Hasan Pulaşlı, **Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları**, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2013, s. 41, § 5. 40; Cenkçi, s. 270.

TTK m. 486/1 uyarınca, çıkarılan paylar, sermaye artırımını tescil edilmeden önce hükümsüzdür. Dolayısıyla, mevcut ve geçerli payı temsil etmeyen pay senetleri de hükümsüz olmaktadır. Bu payları devralan üçüncü kişilerin iktisabı, söz konusu kişiler iyiniyetli olsa da hüküm ve sonuç doğurmaz²⁸³. Bu durumda, yatırım yapanlar zarara uğrayacağından, sermaye piyasasına olan güven azalacak ve sermaye piyasasının da gelişimi olumsuz şekilde etkilenecektir.

Bu hususta aynı fikirde olduğumuz, *Pulaşlı*, payın doğması, içeriği, tescilin anlamıyla işlevleri bakımından TTK ve SerPK' nin farklı esaslar getirmediği görüşünde olup SerPK m. 12/3'de yer alan düzenlemenin uygulamasına yönelik olarak da; ‘pay senedi açıklayıcı kıymetli evrak niteliğinde olduğundan üzerinde tescil tarihi, esas sermaye miktarı gibi hususların bulunmamasının bu senedi geçersiz hale getirmediği, pay senedi çıkarılıp satılmasıyla da pay, sermaye artırımının tescili geciktirici şartına bağlı olarak doğmaktadır’ şeklinde öneride bulunmuştur²⁸⁴.

Manavgat²⁸⁵ da düzenlemenin tüm sermaye piyasası araçlarını kapsamış olduğu, ancak, pay senetlerine özgü olmadığı, bu düzenlemeye dayanılarak da pay senetlerinin tescilden önce teslim edilemeyeceği görüşünü savunmuştur.

Cenkçi²⁸⁶ ise, 2499 sa. SerPK 'da ilgili hükümlerin SerPK'da öngörölmüş düzenlemeden farklı olduğunu, kanunda amacın, gerçekte pay senetlerinin tescilden önce teslimi olamayacağını; SerPK m. 12/3'te sermaye piyasası araçlarının satış esnasında alıcıyla tesliminin şart olduğu belirtilen ilgili hükmün pay senetlerinin teslimine uygulanmamasını, kayıtlı sermaye artırımına da uygulanacak olan TTK m. 455 hükmünce, pay senetlerinin tescilden sonra sahiplerine teslim edilmesi gerektiği görüşündedir.

Çıkarılmış sermayenin 2499 sayılı SerPK' da olduğu gibi, SerPK'da da “kayıtlı sermayeli anonim ortaklıkların satışı yapılmış paylarını temsil eden sermaye” şeklinde tanımlanması

²⁸³ Kırca, Şehirali Çelik ve Manavgat, s. 376; Moroğlu, **Sermaye artırımını**, s. 105 ve dn. 143; Cenkçi, s. 271.

²⁸⁴ Geciktirici şarta bağlı hukuki işlemde hak kazanacak olan kimsenin hakkı “beklemece hak” olarak ifade edilmektedir. Beklemece hak sahibinin, eşya üzerinde herhangi bir müdahale etme yetkisi bulunmamaktadır. Burada hukuki işlemin hükümleri askıda olup aksi kararlaştırılmadığı sürece sonuçlarını şartın gerçekleşmesiyle birlikte kendiliğinden doğurur (Bkz. **Akıpek, Ş.**, “Tamamlayıcı Olgunun Hukuki İşleme Etkisi”, AÜHFD, C. 44, S. 1-4, Y. 1995, (s. 269-291), s. 286 vd.).

²⁸⁵ Manavgat, Kırca ve Şehirali Çelik, s. 321.

²⁸⁶ Cenkçi, **Kayıtlı Sermaye**, s. 270.

(SerPK m. 3/1, d), bu noktada yanıltıcı değildir. Bu tanım, SerPK m. 12/1 ve m. 18'in üçüncü ve yedinci fıkralarıyla uyumludur. Bedeli ödenmiş payları temsil eden sermaye çıkarılmış sermayedir. Satılamayan paylar da iptal edileceğinden dolayı bu değerlendirmede yeri yoktur. Pay bedelleri tam olarak ve nakden ödenmek zorunda olduğu için satışı yapılmış olan payları temsil eden sermaye, SerPK m.18/7 uyarınca ticaret siciline tescil edilmiş sermayedir²⁸⁷. Nitekim doktrinde de baskın görüşe uygun olarak, pay senetlerinin tescilden sonra sahiplerine tesliminin gerçekleştirilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

3.2.9. Halka Satılamayan Pay Senetlerinin İptal edilmesi

SerPK m.18/3 uyarınca, satılamayan paylar iptal edilmediği sürece ortaklık yeni sermaye artırımı kararı alamayacaktır. Ortaklığın izahnamede belirtilen satış süresi içinde satılamayan payları, satış süresinin sona ermesini izleyen altı iş günü içinde iptal etmesi gerekir (Pay Tebliği m.25/1-a). Bununla beraber, SerPK m. 12/ hükmü uyarınca, artırılacak sermayeyi temsil eden paylardan satılamayanlar için pay sahipleri, kurucular veya aracı kurum tarafından satın alma taahhütnamesi verilmesi de mümkündür²⁸⁸. Söz konusu taahhütnamede, pay tebliği m. 25/1-b uyarınca, satılamayan paylar satış süresi bitiş tarihinden başlamak üzere üç iş günü içinde, halka arz fiyatı ortalamasından aşağı olmamak şartıyla bedellerinin tamamen ve nakden ödenerek satın alınacağı ilgili kişilerce ortaklığa karşı taahhüt edilmesi gerekmektedir. Taahhütnameyi tüzel bir kişinin vermesi durumunda, tüzel kişinin yetkili organı tarafından taahhüde ilişkin olarak karar alması şarttır (Pay Tebliği, m. 25/3). Satış süresi bitiminden başlayarak üç iş günü içerisinde, süresinde satılamayan paylar için satın alma taahhüdünde bulunanlara başvuruda bulunularak satış tamamlanmış olur (Pay Tebliği m. 25/1, b)²⁸⁹.

Eğer böyle bir satın alma taahhüdü bulunmuyor ise, satış süresi bittikten hemen sonra satılamayan pay senetlerinin 6 iş günü içerisinde iptal ettirilmesi ve yapılmış olan satış tutarına ilişkin olan belgeler ve YK kararıyla tescil için dayanak teşkil edecek belgenin

²⁸⁷ Cenkcı, **a.g.e.**, s. 270; Düden, s.120.

²⁸⁸ Moroğlu, **Sermaye artırımı**, s. 373; Cenkcı, **Kayıtlı Sermaye**, s. 272; Düden, s. 121.

²⁸⁹ Cenkcı, **a.g.e.**, s. 272.

alınması için SPK'ya başvuruda bulunulması gerekir (SPK'nın VII-128.1 sa. Tebliği m. 25).

Payların kayden izleniyorsa, satılamayan paylara ilişkin olan bilgiler, satış süresi bitimini izleyen iş günü ihraç eden kişi tarafından MKK' ye bildirilerek, söz konusu paylar, söz konusu kişinin havuz hesabından silinir (II-13.1 sa. Tebliğ, m. 16/10)²⁹⁰.

Halka satılamayan pay senetlerinin iptal edilmesi de söz konusu payın tescilden önce çıkarılamayacağı kuralıyla çelişmemektedir²⁹¹. Ancak, satılamayan pay senetlerinin, çıkarılmış sermayenin kapsamına dâhil edilmeyeceğini; yani, dikkate alınmayacağını gösterir²⁹²

3.2.10. Yönetim Kurulu'nun Beyanı

Yönetim kurulu, dış kaynaklardan kayıtlı sermaye sistemine göre sermayenin artırılması kapsamında yapılan, ortaklık, pay sahipleri ve üçüncü kişilerin de menfaatlerini koruyan her işlemin detaylarıyla ilgili bir beyan hazırlaması gerekir. Bu beyanın kapsamı TTK m. 457'de sayılanlarla da sınırlı değildir. Çünkü, YK, sermaye artırım türüne göre hazırlaması gerekli beyanda doğru ve dürüst bir şekilde hesap verme ilkesini gözetmeli ve eksiksiz bilgi vermelidir (TTK m. 457/1). Bu sebeple, HAAO'larla halka açık olmayan anonim ortaklıklarda, sermayenin artırım kapsamında yapılan işlemler de farklılık olabileceğinden, hazırlanacak beyanın kapsamında da değişiklikler olabilir²⁹³.

Yönetim kurulu, HAAO'larda dış kaynaklardan kayıtlı sermaye sistemine göre sermaye artırımının gereklerinin yerine getirildiğini gösterir gerekçeli, belgeli ve yazılı olarak bir beyanı hazırlayıp tescil edilmesi talebiyle birlikte ticaret sicil müdürlüğüne vermesi gerekmektedir (TTK. m. 457 / 2-a; SPK. m. 2/2)²⁹⁴.

²⁹⁰ Cenkci, s. 273

²⁹¹ Manavgat ve Şehirali Çelik, **Anonim Şirketler**, s. 321.

²⁹² Cenkci, s. 272; Manavgat ve Şehirali Çelik, **Anonim Şirketler**, s. 321.

²⁹³ Cenkci, s. 273.

²⁹⁴ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 373.

Bu bağlamda, daha önce yönetim kurulunun hazırlamış olduğu beyanın içeriğiyle ilgili detaylı olarak açıklamalarda bulunduğumuzdan dolayı tekrara düşmemek adına bu başlık altında sadece konuyla ilgili kısa bir bilgi vermekle yetiniyoruz.

3.2.11. Tescil ve İlan

Sermaye artırımını usulünce ve SerPK tebliğlerine de uygun olarak gerçekleştirilmesinin ardından, YK, SerPK'dan almış olduğu tescil belgesi ve kayıtlı sermaye tavanı ile çıkarılmış sermayeyi gösteren esas sözleşmenin sermayeye ilişkin maddesinin yeni şeklinin tescili için ticaret siciline başvuruda bulunur ve tescil ettirir (TTK m. 460/6; SerPK m. 18/7; TSY m. 74/2, c). Yani, YK, sermaye artırımını sonucunda çıkarılmış sermayenin ulaştığı yeni değeri gösteren şeklini tescil ettirmiş olur²⁹⁵. Yönetim Kurulunun sermaye artırımına ilişkin kararı tescil edilmez. Diğer taraftan, HAAO'larda YK'ca SerPK m. 18 çerçevesinde alınan kararlar, SPK'ca belirlenecek esaslar çerçevesinde duyurulması gerekir (SerPK m. 18/8)²⁹⁶.

HAAO'larda, artırımın yeni şekline SerPK'nın uygun görüşünün ardından on gün içinde (TTK m. 460/7; II-18.1 sayılı Tebliğ, m. 12/2; Pay Tebliği, m. 25/1, ç), halka açık olmayan anonim ortaklıklarda, YK'ca, sermaye artırımının tamamlandığına dair kararın alınmasını takiben otuz gün içinde, YK'ca, sermaye artırımını tescil talebi ile

²⁹⁵ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 373; Cenkçi, **a.g.e.**, s. 274-275, dph. 1052: TSY m. 74/2 uyarınca sermaye artırımında sicile aşağıdaki hususlar tescil edilir:

'a) Artırılan sermayeyi temsil eden payların tamamının değişik ortaklık sözleşmesi ile ya da iştirak taahhütnameleriyle taahhüt edildiği.

b) Esas sermaye sisteminde sermaye artırımına ilişkin GK kararı, kayıtlı sermaye sisteminde ise YK kararı.

c) Sermaye artırımından sonraki esas sermaye veya kayıtlı sermaye sisteminde kayıtlı sermaye tavanı ve çıkarılmış sermayenin tutarı.

ç) Sermaye artırımından sonra sermayeyi oluşturan payların türleri, itibari değeri ve sayısı ile pay senetlerinin hamiline veya nama yazılı oldukları.

d) Ortaklık sözleşmesinin sermayeye ilişkin maddesinin sermaye artırımından sonraki yeni metni.

e) Sermaye artırımının ortaklığın serbestçe tasarruf edebileceği iç kaynaklardan yapılması halinde bu husus.

f) Varsa oy hakkında imtiyazlı paylar ve bunlara bağlı imtiyaz konuları.

g) Varsa pay devri sınırlandırmaları.

ğ) Rüçhan haklarının sınırlandırılması, kaldırılması veya primli hisse senedi çıkarılması halinde bunların; gerekçelerini, yeni payların primli ve primsiz çıkarılmasının sebeplerini ve primin nasıl hesaplandığını gösterir YK raporu.

h) Varsa İPSÖK kararı ile birlikte GK kararına olumsuz oy verenlerin, en az nisabı oluşturan sayıda imzalarını içeren liste ile ortak bir tebliğat adresi".

²⁹⁶ Cenkçi, s. 283

ortaklığın merkezindeki ticaret sicili müdürlüğüne TSY' nin m. 73'te sayılan belgelerle beraber başvuru yapılması gerekir (TSY, m. 72/1). Tescilin, artırım kararının alınmasından itibaren üç aylık sürede yapılması gerekir; aksi halde, YK kararı ve alınmışsa izin geçersiz olur (TTK m. 456/3). Süresinde tescil yapılamadığı takdirde YK kararı geçersiz olacağından, varsa sermaye taahhüdü nedeniyle ödenen bedeller sahiplerine iade edilir (TTK m. 456/3; m. 345)²⁹⁷.

Diğer taraftan, HAAO'larda, YK'nın sermaye artırım kararı İPSÖK onayına tabi olmadığından dolayı (SerPK m. 18/4, c. 2), TSY m. 71/3 söz konusu ortaklıklara uygulanmaz. Sermayenin artırılması açısından ticaret siciline tescil, kurucu etkiye haizdir (TTK m. 455, m. 456) sermaye artırımını tescille hüküm doğurur, yeni paylar tescille doğar²⁹⁸. Tescilden önce, sermaye taahhütleri yerine getirilmiş olsa dahi, pay sahipliği hakları doğmaz²⁹⁹.

Konuyla ilgili olarak, *Moroğlu*, TTK m.455'in son cümlesinin, TTK' nin diğer *bazı hükümlerinin zorunlu sonucu olduğunu*; anılan hükümle 6762 sayılı TTK' den farklı bir düzen öngörülmediğini, tescilden önce sermaye artırım kararı icrasına ilişkin olan hususların yerine getirilmesi zorunluluğu olduğunu (TTK m. 553), iştirak taahhüdünde bulunulabileceğini (TTK m. 461), kararın aleyhine iptal davası açılabilceğini (TTK m. 445); bununla beraber sermaye artırımının iç ve dış ilişki bakımından tekemmül edebilmesi için tescilin zorunlu olduğunu, aksi durumda sermaye tamamen taahhüt edilmiş olsa ve zorunlu ödemeler de yapılmış olsa dahi sermayenin artırılmış olamayacağını belirtmektedir. Buna göre, yeni paylar tescil ile doğar; oy hakkıyla esas sözleşme veya iştirak taahhüdünde aksine bir karar belirtilmemişse kâr payı hakkı da

²⁹⁷ Cenkçi, s. 275

²⁹⁸ Karayalçın, Y., "Türk Hukukunda Ticaret Siciline Tescilin Etkileri", **BATİDER**, C. VIII, Y. 1975, (s. 1-29), s. 7-14; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s. 596, §28-14 ve ayrıca s. 613, §29-60; Ünalp Tekinalp, "İki Güncel Sorunun Çözümünde Teorik Yaklaşım Denemesi: AO Tipi İçinde Sınıf Değiştirme-Kayıtlı Sermaye Sisteminde Çıkarılan Sermayenin Hukuki Niteliği", **BATİDER**, C. XVII, S.2, Aralık 1993 (s. 29-37), s. 34; Yargıtay 11. HD., 21.10.2005 T., 2004/11672 E., 2005/10136 K (Sinerji); Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, s. 547, N. 764; Sermaye artırımının tescilinden önce çıkarılan paylar geçersizdir. Tescilden önce pay senedi çıkaranlar, bundan doğan zararlardan sorumludur (TTK m. 486/1, 3).

²⁹⁹ Moroğlu, **Sermaye artırım**, s. 77 vd., 105; Pulaşlı, **Kıymetli Evrak**, s. 41, § 5. 40.

tescilden itibaren kazanılır. Tescilden önce çıkarılan pay da hükümsüz olur ve bu pay senetlerini devralan üçüncü kişiler için bir hak sağlamaz³⁰⁰.

Ticaret siciline tescil edilmiş olan sermayenin artırım kararı TTSG’de (TTK m. 35/4) usulüne uygun olarak ilan edilir. İlan edilen artırım kararı ayrıca, TTK m. 1524 uyarınca ortaklık internet sitesinde yayımlanır (TTK m. 455, m. 456/5). YK, artırım kararının TTSG’nde ilanını izleyen 6 iş gününde ilan verilen gazetenin bir nüshasını SPK’ya göndermesi gerekir (SPK’nın VII-128.1 sa. Tebliği m. 25/2). Esas sermaye sistemine göre sermaye artırımı kararının tescili ve ilanı, Kayıtlı sermayeli halka açık sermayenin artırım kararının tescili ve ilanı bakımından da geçerli olup, sadece tescilin talep dilekçe ekinde yer alacak halka açık sermaye artırımına özgü belgeler bakımından farklılık arz etmektedir. İzahname, sirküler, aracılık sözleşmesi, SPK’nın tescil belgesi pay senetleri örneği gibi belgelerin ticaret sicil müdürlüğüne verilmesi gerekir³⁰¹.

³⁰⁰ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 77 vd., 105. Ayrıca bkz. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 37-39; Bahtiyar, **Tescil**, s. 13.

³⁰¹ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 374.

III. BÖLÜM

DIŞ KAYNAKLARDAN SERMAYE ARTIRIMINDA RÜÇHAN HAKKI, ARTIRIMIN GERÇEKLEŞEMEMESİ VE VERGİSEL TEŞVİKLER

1. RÜÇHAN HAKKI

1.1. Genel Olarak

Anonim ortaklıkta pay; pay sahiplerinin ortaklıktaki haklarını ve ortaklığa karşı güçlerini gösteren temel ölçü birimidir; sahibine ekonomik ve yönetsel nitelikte çeşitli haklar kazandırır. Öncelikle ekonomik güç olmak üzere ortaklık yönetiminde etkili olmak gibi farklı yönetsel haklar söz konusudur. Dolayısıyla her bir pay sahibi mevcut payını koruduğu müddetçe bu güçleri de muhafaza etmek ister. İşte anonim şirketlerde rüçhan hakkını düzenleyen TTK m. 461/1 hükmü, pay sahiplerinin mevcuttaki malvarlıksal ve ekonomik güçlerinin korunmasına yönelik bazı hukuki araçlar öngörmüş ve bunların en başında da rüçhan hakkını tanımıştır³⁰². Söz konusu hükme göre, her pay sahibi, dış kaynaklardan sermaye artırımla çıkarılacak yeni payları, mevcut paylarının sermayeye bölünmesiyle ortaya çıkan orana kadar itibari değer nispetinde öncelikle alma hakkını haizdir³⁰³. Bu da şirketler hukukunda rüçhan (yeni payları almada öncelik)³⁰⁴ hakkı olarak tanımlanmaktadır. Kökeni Arapça olan “rüçhan”, TDK sözlüğünde “*üstünlük, öncelik*” anlamındadır³⁰⁵.

Hukukumuzda, pay sahiplerinin yeni çıkarılacak paylardan payları oranında satın alma haklarını ifade eden “rüçhan hakkı” için öğretide farklı tanımlamalar yapılmıştır³⁰⁶.

³⁰² Yavuz, s. 15; Karahan ve Bozgeyik, 2012, s. 617.

³⁰³ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 176; Cenkcı, **Kayıtlı Sermaye**, s. 162; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **Ortaklıklar II** 2017, N.1348; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s. 573; Bahtiyar, **a.g.e.**, s. 302; Soykan, s. 447; Değirmencioğlu Aydın, s. 5; Özsungur, s. 147; Yavuz, s. 12; Adıgüzel, s. 1.

³⁰⁴ TTK m. 461 gerekçesi; Altaş, **Anonim Şirketler**, s. 666.

³⁰⁵ <https://sozluk.gov.tr> (e.t: 03.08.2023).

³⁰⁶ Öğretide “yeni pay alma hakkı” (Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 302-303; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 142), “ön alım hakkı” (İmregün, s. 445), “önce alım hakkı” (Ansay, **Anonim Şirketler Hukuku**, **BATİDER**, S. 143, 6. Baskı, Ankara 1982, s. 218), “öncelik hakkı” (Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 142; Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku II**, N. 1348), “önerilmeye muhatap olma hakkı” (Pulaşlı, **Tasarı**, s. 81) şeklinde tanımlamalar yapılmıştır, bkz. Düden, s.124; terminoloji konusunda daha ayrıntılı açıklamalar için bkz. Yıldız, **Yeni Pay**, s. 2-5; Görmez, s. 8-10; Moroğlu, **a.g.e.**, s. 142-143, dpn. 191.

Söz konusu hak, TTK m. 461’de ve uygulamada “rüçhan hakkı” olarak adlandırılmaktadır³⁰⁷. Ancak TTK m. 460/4, 461/3’te, “yeni pay alma hakkı” terimi de yer almaktadır. 6762 sayılı eTTK’daki gibi 6362 sayılı SerPK’da da “yeni pay alma hakkı” kavramı, tercih edilmiştir³⁰⁸. Biz, ortakların artırılan sermayeden yeni pay almadaki önceliğini vurgulayan TTK m. 461’in kenar başlığını da oluşturan “rüçhan hakkı” ifadesini tercih etmekteyiz³⁰⁹.

Rüçhan hakkı; paya bağımlı ve kural olarak ortaklık sıfatının kazanılmasıyla elde edilen, sübjektif, genel nitelikte olan kanuni bir haktır. Söz konusu düzenlemeyle, azınlık pay sahiplerinin haklarının güçlendirilmesi, çoğunluk pay sahiplerinin gücünü kötüye kullanmalarının önüne geçilmesi, genel kurullarda pay sahibinin yönetsel ve malvarlığı haklarından olan oy hakkı, kâr payı, tasfiye bakiyesi gibi haklarının, mevcuttaki (nispi) değerinin dış kaynaklardan sermaye artırımını nedeniyle azalmasının engellenmesi amaçlanmış, böylece pay sahiplerinin mevcut haklarının korunmasıyla ilgili önemli kazanımlar elde edilmiştir. Bununla beraber, dış kaynaklardan yapılacak sermaye artırımlarında yeni çıkarılan payların öncelikle mevcuttaki pay sahiplerince alınması, özellikle aile ortaklıklarında ortaklığın yabancılaştırmasını önleyici niteliğe de sahiptir. Pay sahipleri rüçhan hakkı sayesinde, sermayeye katılım oranının değişmemesini sağlayarak bir yandan malvarlığı haklarındaki meydana gelecek muhtemel azalma nedeniyle maddi kayba uğramayacak, diğer yandan ise katılım haklarını ve şirket yönetimindeki etkinliklerini koruyacaktır. Dolayısıyla, rüçhan hakkının hem malvarlığı hem de yönetime katılma hakkı bahsettiği için karma bir hak olması gerektiği de ileri sürülmektedir³¹⁰.

Rüçhan hakkı, sermaye artırım kararıyla doğar ve kullanılır duruma gelir. Dış kaynaklardan sermaye artırım kararı, payın sahibine ait olan söz konusu hakkı soyut olmaktan çıkararak, ortaklığa karşı kullanılabilir somut hakka dönüştürür. TTK m. 461/1 hükmü, bazı hakların kullanılması bakımından eTTK’ya göre daha kolay, şeffaf

³⁰⁷ Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s. 573; Tekinalp, Poroy ve Çamoğlu, **Ortaklıklar II**, N.1348.

³⁰⁸ Cenkçi, s. 327, dpn. 44.

³⁰⁹ Bkz. TTK m. 461 gerekçesi; Altaş, **Anonim Şirketler**, s. 666.

³¹⁰ Yavuz, s. 13; Atay, s. 5-6; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku II**, N. 1349; Soykan, s. 499; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 143; Şener, s. 586; Atay, s. 5-6; Aytaç, **TTK-Rüçhan Hakkı**, s. 303.

ve etkili hale getirilmiş, hukuki imkânların kullanım fırsatı artırılmıştır. Anonim şirketler için düzenlenen pay sahiplerinin bu hakkı, ancak dış kaynaklardan sermaye artırımında söz konusu olmakta, elde edilen yeni paylarda öncelikle alma hakkı paylarıyla orantılı olarak pay sahiplerine tanınmakta; iç kaynaklardan yapılacak sermaye artırımlarında ise rüçhan hakkı söz konusu olmamaktadır³¹¹.

Paya bağlı olan rüçhan hakkının kullanımının sınırlanması ya da kaldırılması, TTK'da öngörülen şartlar çerçevesinde mümkün olmaktadır. Rüçhan hakkı kullanımı, dış kaynaklardan sermaye artırımına bağlıdır. TTK'da dış kaynaklardan sermayenin artırımı açısından esas sermaye ve kayıtlı sermaye sistemlerinde rüçhan hakkının düzenlenmesine ilişkin olarak TTK m. 461 dışında, başka maddelerde de yer verilmiştir. Rüçhan hakkı kullanımının sınırlanması ya da kaldırılması TTK m. 461'de yer alan kurallar çerçevesinde, söz konusu sermaye sistemlerinde de uygulanmaktadır. Gerek sermaye sistemlerine (esas sermaye sistemi ve kayıtlı sermaye sistemi) ilişkin gerekse sermaye artırım yöntemlerine ilişkin [dış kaynaklardan sermaye artırım (ki bu hükümler sermaye sistemlerine ilişkin hükümlerle aynı olup TTK m. 459 ve m. 460 düzenlemeleridir) ve şarta bağlı sermaye artırım] TTK'daki hükümler, doğrudan veya dolaylı olarak m. 461'e atıf yapmaktadır³¹².

1.2. TTK'da Rüçhan Hakkı ve Hukuki Niteliği

Rüçhan hakkı kullanımı ve artırılan sermayeyi temsil edecek payların taahhüdü bakımından esas sermaye ve kayıtlı sermaye sistemleri arasında ilkesel olarak bir fark yoktur³¹³. Bu açıdan konuyla ilgili açıklamalarımız, esas sermaye ve kayıtlı sermaye sistemleri açısından da geçerlidir.

Paydan kaynaklı ve kök paya bağlı kanuni bir hak³¹⁴ olan rüçhan hakkı, pay sahipliği hakkı olmanın yanında, sermaye artırım kararının alınmasından sonra hukuki anlamda

³¹¹ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku II* s. 217; Bilgili ve Demirkapı, s. 525; Yavuz, s. 12; Adıgüzel, s. 3.

³¹² Adıgüzel, a.g.e.

³¹³ Soykan, s. 477.

³¹⁴ *Rüçhan hakkı, payın semeresi değil asıl payın bir genişlemesi ve onun bir parçasıdır* (Yargıtay 11. H.D.'nin 01.03.2016 tarihli ve E.2015/12283, K.2016/2237 sayılı kararı), anıldığı yer Yavuz, s. 15; Tekinalp, Poroy ve Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku*, N. 1349; Moroğlu, *Sermaye Artırımı*, s. 149, 180.

somut bir alacak hakkı durumuna dönüşmüş olur³¹⁵. Sermaye artırım kararının alınmasından sonra bu alacak hakkı, paydan ayrı olarak devredilebilir (TTK m. 461/4)³¹⁶, vazgeçilebilir, miras olarak bırakılabilir, rehnedilebilir, bağışlanabilir ve haczedilebilir³¹⁷. Söz konusu hak, sübjektif, nispi nitelikte ve sadece ortaklığa karşı ileri sürülebilen malvarlığı hakkıdır³¹⁸. Bu hakkın belirlenmesinde pay sahibinin mevcuttaki pay sayıları değil, payların itibari değeri esas alınmaktadır ve oransallık ilkesi geçerlidir³¹⁹. TTK m. 478/2 hükmüyle de rüçhan hakkında imtiyazlı pay çıkarılması mümkündür.

Diğer taraftan pay sahipliği hakları, hukuki niteliği açısından mali ve kişisel hak bakımından iki grupta değerlendirilmektedir. Ancak, rüçhan hakkının hangi gruptan olduğu konusu öğretilerde tartışmalıdır. Moroğlu³²⁰, bu hakkın hem mali bir değer taşıması hem de kişisel hak niteliğinde olan oy hakkını da barındırması nedeniyle “karma” nitelikte bir hak olduğunu savunmaktadır. Yazar rüçhan hakkının, sadece kâr, tasfiye bakiyesi, hazırlık devresi faizi gibi mali nitelikte bir hak olmadığı görüşündedir. Öğretilerde çoğunlukla, pay sahipliği hakkının mali hak niteliği taşıdığı görüşü hakimdir³²¹. Kanaatimizce rüçhan hakkı, mali nitelik taşıması yanında kişisel hak niteliğinden dolayı karma nitelik taşıyan bir haktır.

Rüçhan hakkının imtiyaz hakkı veya müktesep bir hak olup olmadığı konusunda öğretilerde farklı görüşler ileri sürülmüştür³²². Baskın görüş, rüçhan hakkının müktesep hak olarak kabul edilemeyeceği yönündedir. Biz de TTK m. 461/2 hükmüyle, rüçhan

³¹⁵ TTK m. 478/1 ve 2’ de, “İlk esas sözleşme ile veya esas sözleşme değiştirilerek bazı paylara imtiyaz tanınabilir. İmtiyaz; kâr payı, tasfiye payı, rüçhan ve oy hakkı gibi haklarda, paya tanınan üstün bir hak veya kanunda öngörülmemiş yeni bir pay sahipliği hakkıdır” hükmü yer almaktadır; Yavuz, s. 15; Soykan, s. 447.

³¹⁶ Düzenlemenin dördüncü fıkrası ile rüçhan hakkının devredilebileceği, beşinci fıkrası ile şirketin rüçhan hakkı tanıdığı pay sahiplerinin bu haklarını kullanmalarının nama yazılı hisse senetlerinin bağlam kuralına tabi olduğu ileri sürülerek engellenemeyeceği hükme bağlanmıştır, bkz. Şener, s. 586.

³¹⁷ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku**, N. 1349; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 149; Düden, s. 126

³¹⁸ Soykan, s. 447; Pulaşlı, **Sermaye Artırımı**, s. 56-57; Adıgüzel., s. 2; Cenkcı, s. 225; Şener, s. 586; Moroğlu, **a.g.e.**, s. 143; Yavuz, s.15.

³¹⁹ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku II**, N. 1349; Moroğlu, **a.g.e.**, s. 176-177; Soykan, s. 447, dpn. 399.

³²⁰ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 148.

³²¹ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku II**, N. 1349; Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 298; İmregün, s. 290.

³²² Biçer, **İmtiyaz**, s. 102, 163; Cenkcı, **Rüçhan Hakkı**, s. 317; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 148

hakkının sınırlandırılması ve kaldırılması mümkün olduğundan dolayı bu hakkın müktesep bir hak olarak kabul edilemeyeceği kanaatindeyiz³²³. TTK m. 478/2’de tanımlanan imtiyaz hakkı, tasfiye payı, kâr payı hakkı ve oy hakkı gibi haklarda rüçhan hakkından farklı anlamda paya tanınan üstün bir hak veya kanunda öngörülme-yen yeni bir pay sahipliği hakkıdır³²⁴. Ancak, esas sözleşmeyle yeni paylardan alma hususunda imtiyazlı paylar çıkarmak mümkündür (TTK. md. 478/2)³²⁵.

Ayrıca, rüçhan hakkıyla benzer kavramlar birbirinden farklıdır. Özellikle önalım hakkıyla rüçhan hakkı arasında çok temel bir fark vardır. Rüçhan hakkı, mevcut paylar bakımından söz konusu değildir. Rüçhan hakkı, sadece yeni paylar üzerinde söz konusu olur³²⁶.

1.3. Rüçhan Hakkının Türleri

Kaynağı yönünden rüçhan hakkı; “kanuni rüçhan hakkı (TTK m. 461)” ve “sözleşmesel rüçhan hakkı” olarak ikiye ayrılır. Kanuni rüçhan hakkı, daha önce tanımladığımız üzere, TTK m. 461 uyarınca, sermaye artırımıyla çıkarılacak yeni paylardan, pay sahiplerinin paylarıyla orantılı olarak alma hususunda mevcut pay sahiplerine tanınmış öncelik hakkıdır. Söz konusu hak kanundan kaynaklanması nedeniyle “kanuni rüçhan hakkı” olarak adlandırılır³²⁷. Sözleşmesel rüçhan hakkı, kanuni rüçhan hakkının sınırlanması veya kaldırılması durumunda ya da pay sahipleri tarafından kanuni rüçhan hakkının kullanılmamış olması şartıyla ortaklık esas sözleşmesiyle veya ortaklığın bunun dışında yapılan bir sözleşme ile pay sahibi olsun ya da olmasın kişilere tanındığı haktır³²⁸. Sözleşmesel rüçhan hakkı, ortaklığın pay sahipleri veya üçüncü kişilerle yaptığı sözleşmeden doğan rüçhan hakkı olarak farklı durumlar için uygulanmaktadır³²⁹. Başka bir deyişle, söz konusu hak, kaynağını

³²³ Bu yönde bkz. Moroğlu, **a.g.e.**, s. 148; Cenkçi, **Rüçhan Hakkı**, s. 317.

³²⁴ Biçer, s. 102; Düden, s. 124.

³²⁵ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 149.

³²⁶ Bilgin, s. 1915; Yavuz, s. 17-18.

³²⁷ Korkmaz, s. 44; Yalçın, s. 29; Moroğlu, **a.g.e.**, s. 150; Mehmet Bahtiyar, “Anonim Ortaklıkta Payların Üçüncü Kişilere Satılması Durumunda Diğer Ortaklara Önalım Hakkı Tanıyan Anasözleşme Hükümleri ve Etkileri”, **BATİDER**, C. 21, S. 2, 2001, s. 84.

³²⁸ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 150-151.

³²⁹ Melih Can Korkmaz, **Anonim Ortaklıkta Rüçhan Hakkı**, 1. Baskı, Ankara-Seçkin yayıncılık, 2022, s. 45-48

ortaklığın esas sözleşmesinden ya da ortaklığın üçüncü kişilerle yapmış olduğu bir sözleşmeden almaktadır. Özellikle halka kapalı, aile tipi anonim şirketlerin paylarının üçüncü kişilere satışı durumunda diğer ortaklara rüçhan hakkı tanınmasında sıklıkla rastlanmakta olan bu uygulamanın amacı, ortaklığa yabancı kişilerin katılımını önlemektir³³⁰. Kanuni rüçhan hakkı, pay sahibinin üçüncü kişilere karşı ileri sürebilmesi mümkün iken, sözleşmesel rüçhan hakkında, pay sahibinin bu hakkını üçüncü kişilere karşı ileri sürebilmesi mümkün olmamaktadır³³¹. Esas sözleşmeyle kararlaştırılan rüçhan hakkı ihlal edilen taraf, pay mülkiyetini henüz almamış ise, bu hakkını sadece taahhütte bulunmuş olan ortağa karşı ileri sürebilir ve sadece taahhütte bulunan ortak esas sözleşme hükümlerine aykırılıktan sorumlu olur³³².

Kullanılma şekline göre rüçhan hakkını “doğrudan doğruya rüçhan hakkı” ve “dolaylı rüçhan hakkı” olarak ikiye ayırabiliriz. Doğrudan rüçhan hakkı, kanundan veya sözleşmeden kaynaklanıp kaynaklanmamasına bakılmadan rüçhan hakkının doğrudan doğruya ortaklık tarafından pay sahibine kullandırıldığı durumlarda söz konusu olur. Esas sözleşmeyle rüçhan hakkının dolaylı kullanımı öngörülmedikçe kural olarak rüçhan hakkı doğrudan doğruya kullanılır³³³.

Dolaylı rüçhan hakkında doğrudan rüçhan hakkının aksine yeni çıkarılan paylar, hak sahiplerine aracı kuruluşlar, banka veya çoğunlukla bir konsorsiyum aracılığıyla dağıtılır. Yani, genel kurulca artırım kararının alınmasından sonra, pay sahiplerinin kanuni rüçhan hakkı kaldırılarak (TTK m. 461 vd.) yeni çıkarılacak paylardan alma hakkı, üçüncü kişilere bırakılmaktadır³³⁴. Söz konusu aracı kuruluşlar, ortaklıkla aralarında daha önce yaptıkları sözleşmedeki şartlara dayanarak yeni çıkarılacak payları hak sahiplerine arzı taahhüt ederler. Bu sözleşme (SPK VII-128.1 sa. Tebliği m. 13 ve 6 No’lu Ek’i) BK m. 129’a göre üçüncü kişi lehine bir sözleşme olup, pay sahiplerinin bu hakkı kullanma yükümlülükleri bulunmamaktadır. Ancak söz konusu hakkı kullanırlarsa aracı kuruma gerekli bedeli ödemek zorundadırlar. Yani pay sahipleri, sözleşme gereği, rüçhan haklarını ortaklığa değil, aracı kuruma karşı dolaylı

³³⁰ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 150; Bahtiyar, **Önalım Hakkı**, s. 85, 88.

³³¹ Bahtiyar, **a.g.e.**, s. 92-93; Düden, s. 128.

³³² Bahtiyar, **a.g.e.**, s. 93; Düden, s. 128.

³³³ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 151.

³³⁴ **a.g.e.**, s. 151.

olarak kullanılır. Bu hak kullanılırken pay sahiplerinin iştirak taahhütnamesi imzalamaları gerekmemektedir³³⁵. Dolaylı rüçhan hakkı; kullanımının anonim ortaklık için iştirak taahhüdü merasimine gerek olmadan sermaye artırımının çok kısa zamanda gerçekleşmesi imkânı sunması, payların tamamen taahhüt edilmemesi nedeniyle artırımın gerçekleşmemesini veya tekrarlanmasını önlemesi ve yeni çıkarılacak payların halka arzının aracı kuruluşlarca en iyi şekilde yapılabilecek olması bakımından yararları bulunmaktadır³³⁶.

Ödemeyi gerektirip gerektirmemesine göre rüçhan hakkı, “ödemesiz(bedelsiz) rüçhan hakkı” ve “ödemeli rüçhan hakkı” olarak ikiye ayrılmaktadır³³⁷. Bedelsiz rüçhan hakkı kullanımı, ortaklık kendi iç kaynaklarından sermaye artırımını yaptığı zaman söz konusudur ve pay sahipleri yeni çıkarılacak payları iktisap ederken herhangi bir bedel ödemezler. Ödemeli rüçhan hakkı ise, hak sahiplerinin söz konusu hakları yeni payın ihraç değeri kadar bedeli sermaye olarak ortaklığa taahhüt etmeleri koşuluyla kullanılır³³⁸. Yeni paylar çıkarılarak yapılacak dış kaynaklardan sermaye artırımını için her zaman ödemeli rüçhan hakkı söz konusu olmaktadır³³⁹.

1.4. Rüçhan Hakkını Kullanma Yetkisine Sahip Olan Kişiler

Rüçhan hakkını kullanma yetkisi; kanun, esas sözleşme veya genel kurul kararıyla rüçhan hakkına sahip olanlar ya da bunların temsilcilerine aittir³⁴⁰. Rüçhan hakkı payın sahibine aittir. Bu husus, TTK m. 461/1’de açıkça ifade edilmiştir. Söz konusu hak, bütün pay sahipleri için geçerli bir haktır³⁴¹. Payların sahibi anonim ortaklık ise TTK m. 389 uyarınca ortaklık rüçhan hakkını kullanamaz. Zira, bedelsiz payların çıkarılması rüçhan hakkıyla ilgili değildir³⁴². Ayrıca, payın intifa ya da rehin hakkına konu olması, yeni edinilen paylarda pay sahibinin rüçhan hakkının doğmasına engel teşkil etmez. Anılan durumda yeni paylar üzerinde intifa hakkının doğup doğmadığı,

³³⁵ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 152.

³³⁶ **a.g.e.**, s. 154.

³³⁷ **a.g.e.**, s. 154.

³³⁸ **a.g.e.**, s. 155; Düden, s. 129.

³³⁹ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 155.

³⁴⁰ **a.g.e.**, s. 161.

³⁴¹ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku II**, N. 1353; Yavuz, s. 15-16; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 161.

³⁴² Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku II**, N. 1353, s. 226.

intifa hakkı sahibinin sermaye artırımıyla hak kaybına uğrayıp uğramadığı ile bağlantılı olmaktadır³⁴³.

Rüçhan hakkı münhasıran pay sahibine ait olduğu için, aksi şart koşulmamışsa, rehin alacaklısı, yeni payların da rehin kapsamında olduğunu (paylar bedelsiz de olsalar) ileri süremez³⁴⁴.

1.5. Rüçhan Hakkıyla İlgili Yönetim Kurulunun Karar Alması ile Kararın Tescil-ve İlanı

TTK m. 461/3 hükmünde, YK'nın rüçhan hakkının kullanılabilmesinin esaslarını bir kararla belirleyeceği ve bu kararda pay sahiplerine en az on beş gün süre vereceği öngörülmüştür. Bu kararda, rüçhan hakkının hangi tarihlerde, nerede ve ne şekilde kullanılacağıyla ibrazı gerekli belgeler açıkça belirtilir³⁴⁵. Kararda bulunması gerekli hususlar; *ilan başlama ve sona erme tarihleri ve mesai saatlerine aykırı olmayan sona erme saatleri, rüçhan hakkının kullanılacağı yerler, kullananın gerçek veya tüzel kişi olmasına göre gerekli belgeler, vekâleten kullanımın şartları, kullanmanın pay senetlerinin arkalarına şerh verilerek mi, yoksa kupon karşılığı mı yapılacağı, kayden izlenen paylarda usulün ne olacağı* şeklinde sıralanabilir³⁴⁶. Rüçhan hakkı kullanımı için YK, on beş günlük süreyi daha uzun olarak belirleyebilir, ancak kısaltamaz³⁴⁷. Belirlenen bu süre hak düşürücü niteliktedir. Süre ilan tarihini izleyen günden itibaren başlar. Yönetim kurulu tarafından alınan bu karar, rüçhan hakkını kaldıramaz ya da sınırlandıramaz³⁴⁸. Çünkü bu konu GK yetkisindedir, ancak GK kararıyla gündeme gelen rüçhan hakkı, sonradan YK tarafından kısıtlanamaz ya da kullanılması zorlaştırılmaz³⁴⁹. Diğer taraftan, rüçhan hakkının kullanılabilmesinin esaslarını belirleyen YK kararı, ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi'nde ilan

³⁴³ Bilgili ve Demirkapı, s. 526; Yavuz, s. 15-16.

³⁴⁴ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, N. 1356a, s. 227.

³⁴⁵ Yavuz, s. 16

³⁴⁶ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 229; Yavuz, s. 16,

³⁴⁷ Yargıtay 11. H.D.'nin 10.12.2018 tarihli ve E.2017/2255, K.2018/7740 sayılı kararı, anılan yer Yavuz, s. 16.

³⁴⁸ YK, TTK m. 461/3'te öngörülen kurallara uymaz ve pay sahibi rüçhan hakkını kullanamaz ise pay sahibi oluşacak zararının giderilmesini TTK m. 553 kapsamında YK üyelerinden talep edebilir, bkz. Şener, s. 588. Ayrıca, pay sahibi sermaye artırımını sonrasında oluşacak yeni paylar henüz ortaklığın elindeyse ortaklığa karşı ifa davası da açabilir, bkz. Şener, s. 588.

³⁴⁹ Bilgili ve Demirkapı, s. 529.

edilir. Anonim şirket, internet sitesi kurmakla yükümlüyse söz konusu karar sicil gazetesinde yayımlandığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde internet sitesine konulur³⁵⁰.

1.6. Rüçhan Hakkının Kullanılması

Rüçhan hakkı, pay sahiplerine tanınan bir hak olup pay sahibinin bu hakkı kullanım yükümlülüğü yoktur; diğer bir deyişle bu hak kullanımı zorunlu ve vazgeçilemez bir hak olmayıp iradi bir haktır³⁵¹. Pay sahipleri, bu haklarını kısmen ya da tamamen kullanıp kullanmama konusunda özgürdürler. Bu hakkı kullanmaya esas sözleşme ve GK kararı ile de zorlanamazlar. TBK m. 26-27 çerçevesinde pay sahipleri bizzat bununla ilişkili olarak taahhütte bulunmadıkça da rüçhan haklarını kullanmaya zorlanamayacakları gibi herhangi bir müeyyideye de uğramazlar³⁵². Hakkın kullanılabilmesi öncelikle şirketin sermaye artırımıyla söz konusu olmaktadır. Rüçhan hakkının pay sahiplerince kullanılabilmesi, GK'nın esas sermayenin artırımına karar vermesi ve GK ya da YK tarafından bu hakkın kaldırılmamış olması ön şartına bağlıdır³⁵³. Söz konusu şartlara bağlı olarak mevcut pay sahipleri rüçhan haklarını kullanabilirler; ilgili pay sahibi bu hakkı kullanmadan diğer pay sahipleri ya da üçüncü kişiler yeni payları satın alamazlar. Sermaye artırımından sonra somut hale gelen hakkın kullanımı, pay sahibinin tek taraflı irade beyanıyla olur ve bundan dolayı ortaklığın kabulü gerekmez. Rüçhan hakkının pay sahiplerince kullanımı, öngörülen süre içerisinde ortaklığa yapacakları başvuru ve imzalayacakları iştirak taahhüdüyle

³⁵⁰ Yavuz, s. 16.

³⁵¹ Yavuz, s. 16-17; Moroğlu, *Sermaye Artırımı*, s. 155.

³⁵² Moroğlu, *a.g.e.*, s. 155; Düden, s. 130.

³⁵³ Moroğlu, *a.g.e.*, s. 156.

gerçekleşir³⁵⁴. Bu hakkı kullanan pay sahipleri, taahhüt ettikleri payın bedelini ifa etmekle yükümlüdürler³⁵⁵.

YK tarafından öngörülen süre içerisinde pay sahibi veya bu hakkı devren iktisap etmiş olanlar, bu haklarını kullanmazlar ise süre bitiminde rüçhan hakları düşer³⁵⁶. Rüçhan hakkı kullanım süresi, hak düşürücü niteliktedir³⁵⁷. Süresi içerisinde kullanılmayan rüçhan haklarının akıbetiyle ilgili olarak ne TTK ne de SerPK’da bir hüküm yer almaktadır. Kullanılmayan hak ile ilgili olarak ortaklık, yeni payları ortak olsun ya da olmasın üçüncü kişilere satabilir. TTK m. 462/4 hükmüyle rüçhan hakkı devredilebilir olup bu kural kanuni bir düzenleme niteliğinde olduğundan hakkın devri ortaklık tarafından yasaklanamaz ya da sınırlandırılmaz. Rüçhan hakkının devri alacağın devri hükümlerine tabidir³⁵⁸. Sadece SPK VII/128.1 sa. Pay Tebliği m. 22/5’te *“izahnamede belirtilmesi şartıyla, rüçhan hakkı kullanımı sonrasında kalan paylar halka arz olmadan da satılması mümkündür”* denilmektedir³⁵⁹. Diğer taraftan, öğretide kullanılmayan rüçhan hakları üzerinde pay sahiplerinin haklarının bulunmadığı savunulmaktadır³⁶⁰.

Pay sahipleri tarafından kullanılan rüçhan hakkı, ortaklığın benimsemiş olduğu sermaye sisteminden bağımsız olduğu için, TTK m. 463 hükmüyle kullanılan rüçhan hakkı, kayıtlı sermaye sistemi için de uygulanır. Diğer taraftan TTK m. 460/2’e göre kayıtlı sermaye sisteminde, YK’nın sermaye artırım kararında rüçhan haklarının kullanılmasına ilişkin esasların da belirleneceği belirtilmektedir. Bu nedenle kayıtlı

³⁵⁴ “Pay Tebliği” uyarınca izahname ilanını takip eden on gün içinde rüçhan hakkı kullanımının başlatılması zorunludur. Pay senetleri borsada işlem görmeyen bir şirkette rüçhan haklarının kullanımı için onbeş günden az, yüzyirmi günden çok olmamak kaydıyla bir süre verilir. Payları borsada işlem gören anonim şirketler için ise on beş günden az, altmış günden fazla olmamak üzere bir süre belirlenir; anılan yer: Kısacık, s. 20

³⁵⁵ Yavuz, s. 16-17.

³⁵⁶ Düzenleme 461/3 kapsamında, YK’nın rüçhan hakkının kullanılabilmesinin esaslarını bir kararla belirlemesi ve söz konusu kararda pay sahiplerine en az onbeş gün süre vermesi gerektiğini hükme bağlanmıştır. Yargıtay uygulamasında da YK’nın alacağı bu kararın eşitlik ilkesine aykırı olamayacağı belirtilmiştir. Düzenlemede geçen on beş günlük süre en az süre olup uzatılması yönetim kurulunun takdirindedir. On beş günlük süre YK kararının ticaret sicil gazetesinde ilanıyla başlar ve rüçhan hakkı kullanılmaz ise hak düşer, bkz. Şener, s. 588.

³⁵⁷ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku II**, N. 1378 g.

³⁵⁸ Yavuz, s. 16-17; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, N. 1378 h; Karahan ve Bozgeyik, s. 618.

³⁵⁹ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, N. 1378 h.

³⁶⁰ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 90; Soykan, s. 511; Yavuz, s. 16-17.

sermaye sisteminde YK'nın rüçhan hakkının kullanılmasıyla ilgili olarak, ayrıca bir karar alması gerekmemektedir³⁶¹.

1.7. Rüçhan Hakkının Sınırlandırılması veya Kaldırılması

Rüçhan hakkı, TTK m. 461'de güçlü bir şekilde düzenlenmiş, kanuni bazı istisnalar dışında, esas sözleşme ve GK kararıyla sınırlandırılmayacağı ve kaldırılamayacağı esası benimsenmiştir³⁶². TTK m. 461/1 ve 2 emredicidir. Bu hak, esas sözleşmeyle sınırlandırılmaz veya kaldırılamaz³⁶³. Ancak, TTK'da pay sahiplerinin söz konusu haklarının sınırlandırılabilmesi ve kaldırılabilmesine dair dört istisnai düzenleme öngörülmüş olup, bunlardan ilki, TTK m. 461/2'de, rüçhan hakkının haklı nedenlerin varlığı şartıyla genel kurul kararıyla sınırlandırılması veya kaldırılmasıdır ki TTK m. 461/2, c. 4 hükmü, nisaba ilişkin şartın dışında kayıtlı sermaye sisteminde YK'nın artırım kararına da uygulanmaktadır (ayrıca, SPK m. 18/5)³⁶⁴. TTK m. 478/2 hükmüyle de söz konusu hak konusunda bazı paylara esas sözleşmeyle imtiyaz hakkı tanınmakta ve TTK m. 503'e göre rüçhan hakkını tanıyan intifa senetleri çıkarılabilmektedir³⁶⁵. Son istisnai düzenleme ise TTK m. 463 vd. yer alan, şirket alacaklıları veya çalışanlarına alım veya değiştirme hakları tanınması suretiyle şarta bağlı sermaye artırımında, pay sahiplerinin rüçhan hakkının kaldırılması gerektiği hususudur³⁶⁶. Bu artırımda rüçhan hakları baştan itibaren ve genel kurul kararıyla kaldırılır. Sermaye artırımını da daha sonra peyder pey gerçekleştirir. Şarta bağlı sermaye artırımında, rüçhan hakkının kaldırılması kararı, TTK m. 461/2'de öngörülen nisap çerçevesinde alınması gerekir. Söz konusu artırımda, haklı sebep kendiliğinden var olduğu için haklı sebebin kontrol edilmesi gereği bulunmamaktadır³⁶⁷.

³⁶¹ Düden, s. 133; Cenkeci, s. 351.

³⁶² Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 183; Soykan, s. 449

³⁶³ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku II**, N. 1360.

³⁶⁴ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 184.

³⁶⁵ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 183; Yavuz, s. 18-20.

³⁶⁶ Düden, s. 135; Adıgüzel, s. 45; Pulaşlı, s. 1767.

³⁶⁷ Adıgüzel, s. 45.

Anonim ortaklıklar ve HAAO'larda rüçhan hakkı, esas sermaye ve kayıtlı sermaye sistemlerinde, esas sözleşmeyle ya da GK veya YK kararıyla sınırlandırılabilir, kaldırılabilir. TTK ve SerPK'da bu hususlarda farklı düzenlemeler getirilmiştir³⁶⁸.

TTK m. 461/2 hükmüne göre genel kurulun, sermaye artırımına ilişkin kararıyla pay sahibinin rüçhan hakkı, ancak bazı haklı sebepler bulunduğu takdirde ve en az esas sermayenin yüzde altmışının olumlu oyu ile sınırlandırılabilir veya kaldırılabilir³⁶⁹. Rüçhan hakkının Genel Kurulca sınırlandırılabilmesinin kanunda öngörülen ilk şartı haklı nedenlerin varlığıdır. Rüçhan hakkının sınırlandırılma ya da kaldırılmasıyla ilgili olarak haklı sebepler kanunda örnekleyici ve istisnai olmayan bir şekilde sayılmıştır. Haklı neden, ortaklık menfaati olup, pay sahiplerinin rüçhan hakkından üstün tutulması gereken objektif bir nedendir³⁷⁰. Bu nedenler arasında TTK m. 461/2, c. 2'de gösterildiği gibi, özellikle halka arz, işletmeler, işletme kısımları, iştiraklerin devralınmasıyla işçilerin şirkete katılımları yer almaktadır³⁷¹. Bunların dışında, ortaklığın ihtiyacı olan nakdi sağlayacak, artı değer kazandıracak bir kişinin ortaklığa alınması, kaynak sağlayacak yatırımcı çevresinin genişletilmesi, ortaklık borçlarının geri ödenmesi gibi nedenler de haklı nedenler arasında sayılabilir³⁷².

Görüldüğü üzere, TTK, rüçhan hakkının sınırlandırılması veya kaldırılması açısından hem esasa hem de usule yönelik bazı şartlar koymuştur. eTTK'da bulunmayan bu kural,

³⁶⁸ Tekinalp, Poroy ve Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku II**, N. 1357.

³⁶⁹ Kanunda, rüçhan hakkının sınırlandırılmasının ya da kaldırılmasının öngörülen amacın dışında kullanımını engellemek için, uygulamayı belli esaslara bağlamıştır. Bu çerçevede, söz konusu kanunun m. 461/2 hükmünde, *"Genel kurulun, sermayenin artırımına ilişkin kararı ile pay sahibinin rüçhan hakkı, ancak haklı sebepler bulunduğu takdirde ve en az esas sermayenin yüzde altmışının olumlu oyu ile sınırlandırılabilir veya kaldırılabilir. Özellikle, halka arz, işletmelerin, işletme kısımlarının, iştiraklerin devralınması ve işçilerin şirkete katılmaları haklı sebep kabul olunur. Rüçhan hakkının sınırlandırılması ve kaldırılmasıyla, hiç kimse haklı görülmeyecek şekilde, yararlandırılamaz veya kayba uğratılamaz. Nisaba ilişkin şart dışında bu hüküm kayıtlı sermaye sisteminde yönetim kurulu kararına da uygulanır. Yönetim kurulu, rüçhan hakkının sınırlandırılmasının veya kaldırılmasının gerekçelerini; yeni payların primli ve primsiz çıkarılmasının sebeplerini; primin nasıl hesaplandığını bir rapor ile açıklar. Bu rapor da tescil ve ilan edilir."* ifadelerine yer verilmiştir, bkz. Moroğlu, Sermaye Artırımı, s. 184.

³⁷⁰ Cenkçi, s. 327; Özsungur, s. 148.

³⁷¹ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, N. 1361; Şener, s. 589; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 184; Şaban Kayıhan, **Şirketler Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, Gözden Geçirilmiş 4. Baskı, Ankara 2020, s. 240.

³⁷² Cenkçi, s. 327; Çağlar Manavgat, İsmail Kırca ve Feyzan Hayal Şehirli Çelik), **Anonim Şirketler Hukuku**, C. 1, Temel Kavramlar ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu, Ankara, 2013, s. 334.

söz konusu hak ile ilgili getirilmiş olan önemli bir yeniliktir ve böylece GK kararına haklı nedenler kontrolü getirilmiştir. Anılan kontrolle ilgili bazı hususlar, m. 461/2 hükmünde örnek olarak sayılmış, diğer muhtemel haklı sebeplerin tespiti ise öğreti ve uygulamaya bırakılmıştır³⁷³. Bunun yanında, maddede sayılan haklı nedenler, diğer haklı nedenleri belirlemek için anahtar role sahiptir. Hüküm dikkate alındığında bu nedenlerde; hukuk politikaları, ortaklığın çıkarları, büyüme stratejileri ve gereklilikler dikkate alınır³⁷⁴. Rüçhan hakkının sınırlandırılması veya kaldırılması kararının geçerli olması için kararın; söz konusu kanun, esas sözleşme, dürüstlük kuralı, eşit işlem ilkesi ve hakların kişilere zarar vermeyecek şekilde kullanılması (TTK m, 445 vd.), hiçbir kimsenin haksız bir şekilde yararlandırılmaması ya da kayba uğratılmaması gibi ilkelere (TTK m. 461/2) uygun olması gerekmektedir³⁷⁵. TTK m. 357 gereği, rüçhan hakkı sınırlandırılmalarında eşit işlem ilkesi tam olarak uygulanır. TTK m. 391/1-a hükmüne göre, eşit işlem ilkesine aykırı YK kararları batıldır. Anılan hüküm, kayıtlı sermayeli halka açık veya halka kapalı AO'larda önem arz eder³⁷⁶. Ayrıca, TTK m. 461/2, c. 3'te rüçhan hakkının sınırlandırılmasıyla hiç kimsenin haklı görülmeyecek şekilde yararlandırılamayacağı ya da kayba uğratılamayacağı hükmüyle sınırlandırma bakımından eşit işlem ilkesinin önemine işaret edilmektedir³⁷⁷. Rüçhan hakkının sınırlandırılma veya kaldırılma nedeninin nesnel olması şarttır³⁷⁸, rüçhan hakkı keyfi olarak pay sahiplerinin kişisel çıkarlarına hizmet amacıyla kısıtlanır veya kaldırılırsa bu halde nesnellikten bahsedilemez. Nesnellik ile kastedilen, sınırlandırma sebebinin; anonim ortaklığın çıkarına hizmet etmesi ya da ortaklığa güçlü sermaye, teknoloji veya marka değeri kazandırılmasına hizmet etmesidir. Adil olması ise sınırlandırma gerekçesinin ikna edici makul nedenlere dayanması ve menfaat dengelerini gözeten özellikte olmasıdır³⁷⁹. Bu bağlamda, ortaklığın finansal çıkarları, ödeme dar boğazından çıkma, teknolojik kazanım, fikri mülkiyet haklarına kavuşabilme, yapısal değişikliklerin ve yenilenmenin önünün açılması, ortaklığı verimli hale getirme gibi

³⁷³ Yavuz, s. 19-21; Adıgüzel, s. 5.

³⁷⁴ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku II**, N. 1361; Yavuz, s. 19-21.

³⁷⁵ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 186.

³⁷⁶ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku II**, N. 1363.

³⁷⁷ Cenkçi, s. 328.

³⁷⁸ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, N. 1362.

³⁷⁹ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 223; Yavuz, s. 19-21.

hususlar da haklı sebeplerden sayılabilir³⁸⁰. Rüçhan hakkının genel kurulca sınırlandırılabilmesinin veya kaldırılabilmesinin kanunda öngörülen diğer şartı, esas sermayenin en az yüzde altmışının olumlu oyu ile kararlaştırılabilmesi olup, bu bakımdan ağırlaştırıcı bir nisap öngörölmüştür³⁸¹. TTK'da öngörülen bu nisabın esas sözleşmeyle düşürülmesi mümkün değildir. Kanunda belirlenen bu nisap hem toplantı hem de karar sayıları için aranmakta ve gerek nakdi gerekse aynı sermaye artırımında aynı kural uygulanmaktadır³⁸². Söz konusu çoğunluk sağlanamadığı durumda rüçhan hakkının sınırlandırılması veya kaldırılması gerçekleşemeyecektir³⁸³.

TTK m. 413/2 hükmü uyarınca, rüçhan hakkının sınırlandırılmasının GK'da görüşülüp karara bağlanabilmesi, kanuni istisnalar saklı olmak üzere, açık bir şekilde gündemde gösterilmiş olmasına bağlıdır³⁸⁴. TTK m. 461/2 uyarınca da GK, sadece sermaye artırım kararının verildiği toplantıda rüçhan hakkını sınırlandırabilmektedir³⁸⁵. Rüçhan hakkının sınırlandırılması veya kaldırılması kararı, sermayenin artırılması kararının bir parçası değil, bağımsız bir karar olup sınırlama ve kaldırma kararının yokluk veya butlanının tespiti ya da iptali, artırım kararını da hükümsüz kılmaz³⁸⁶.

Dış kaynaklardan sermaye arttıran kayıtlı sermayeli anonim şirkette YK, artırım kararında esas sözleşmede açıkça bu yönde bir yetkisi varsa (TTK m. 460/4), TTK m.460/2'deki usule uygun olarak rüçhan haklarını sınırlayabilir veya kaldırabilir. Yönetim kurulu, TTK m.461/2 hükmüne uygun olarak karar almak zorundadır, esas sözleşmede gösterilen nedenlerin dışında, rüçhan hakkını sınırlandırma veya kaldırma kararı alamaz³⁸⁷. Tebliğ m. 9/7'de, *“Yönetim kurulunun yeni çıkarılacak paylara ilişkin rüçhan haklarını kısıtlama yetkisi, pay sahipleri arasında eşitsizliğe yol açacak şekilde kullanılamaz”* hükmü getirilmiştir³⁸⁸. YK, rüçhan hakkının

³⁸⁰ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, N. 1358; Soykan, s. 501; Şener, s. 590.

³⁸¹ Soykan, s. 501; Şener, s. 590.

³⁸² Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 185; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, N. 1372; Kayıhan, s. 240; Düden, s. 136.

³⁸³ Şener, s. 590; Düden, s. 136.

³⁸⁴ Şükrü Yıldız, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda Rüçhan Hakkı Konusunda Getirilen Değişiklikler”, **MÜHFD**, C. 18, S. 2, 2012, s. 815; Düden, s. 137.

³⁸⁵ Düden, s. 137; Yıldız, **Rüçhan Hakkı**, s. 814.

³⁸⁶ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 186.

³⁸⁷ Adıgüzel, s. 34; Manavgat, Kırca ve Şehirali Çelik, s. 334.

³⁸⁸ **a.g.e.**, s. 335; Adıgüzel, s. 34.

sınırlandırılmasının veya kaldırılmasının gerekçelerini, yeni payların primli ve primsiz çıkarılmasının nedenlerini, primin nasıl hesaplandığını bir raporla açıklar ve rapor da tescil ve ilan edilir³⁸⁹. YK'nın bu yükümlülüğü hem kayıtlı sermaye sistemi hem de esas sermaye sistemi için geçerlidir³⁹⁰. Söz konusu raporun GK' da sunulması şeffaflığın sağlanması ve pay sahiplerinin yeterince bilgi sahibi olmaları için önemlidir³⁹¹. SerPK m.18/5'in son cümlesi gereğince TTK m. 461/2 ve 3, HAAO'larda uygulanamaz. Buna göre, HAAO'lar, esas sermayeli veya kayıtlı sermayeli de olsalar TTK m. 461/2'de öngörülen şartlara tabi olmaksızın rüçhan hakkını sınırlayabilir ya da kaldırabilirler. SerPK m. 18/5, c.3'ün öngörülme amacının tespiti güçtür ve SPK'nın rüçhan hakkını tebliğle sınırlandırması veya kaldırmasının hukuki dayanağının olmadığı yönündeki görüşe³⁹² katılmaktayız.

1.8. Rüçhan Hakkının İhlali ve İhlale Bağlı Çözüm Şekli

Rüçhan hakkının kullanma/kullandırılma usulü TTK m. 461'de düzenlenmiştir. Ancak pay sahibinin veya ilgilinin söz konusu hakkının ihlal edilmesi durumunda nasıl bir yol izlenecektir? Pay sahibi veya devralan sıfatıyla rüçhan hakkı sahibi olduğu halde kişinin kendisine bu hak tanınmamış ise, hak yanlışlıkla veya kasıtlı olarak başkasına kullandırılmış ise, rüçhan hakkının kanuna aykırı şekilde sınırlandırılması veya kaldırılması nedeniyle kişi haktan yoksun bırakılmış ise, rüçhan hakkının sınırlandırılması veya kaldırılması sonucu başkaları haklı görülemeyecek şekilde yararlandırılmış ya da kayba uğratılmış (TTK m. 461/2-c.3) ise, bu durumda ilgili kişilerin dava hakları söz konusudur³⁹³.

Açılacak bu davalar tespit ile hakkın tanınması veya TTK m. 461/2-c.3'te ifade edilen yasağa aykırılığın kaldırılması; hak başkasına kullandırılmış ise, haksız olarak edinilen payların iadesi ve sahibi adına kaydı davasıdır. Zarar varsa YK'ya ve haksız pay edinen kişiye tazminat davası da açılabilir.

³⁸⁹ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku II**, N. 1373; Düden, s. 138.

³⁹⁰ Soykan, s. 501; Düden, s. 138.

³⁹¹ Mustafa Yavuz, "Sermaye Artırımında Rüçhan Hakkının Sınırlandırılması veya Tamamen Kaldırılması", Vergi Raporu, Makaleler, 2013, S. 165, s. 92.

³⁹² Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, N. 1359.

³⁹³ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, N. 1376.

Nitekim Yargıtay farklı tarihlerdeki kararlarında bu hususa ilişkin çözüm yolunu göstermiştir. Genel kurul tarafından veya kayıtlı sermaye sisteminde yönetim kurulu tarafından verilen sermaye artırımı kararıyla ve bu bağlamda hak sahibinin tek yanlı irade açıklamasıyla kullanılabilecek hale gelmiş bulunan rüçhan hakkının ihlali durumunda ilgili pay sahiplerinin genel hükümlere göre şirkete ve haksız yararlandırılan kişiye karşı dava hakları vardır. Yönetim kurulunun bu hakkı ihlâl eden eylem ve kararlarının, genel kurul tarafından onaylanmış olması batıl olan bu işlemlere geçerlilik kazandırmaz. Dolayısıyla, rüçhan hakkını ihlâl eden eylem ve kararlara karşı açılacak dava iptal davasının şartlarına tabi tutulamaz³⁹⁴. eTTK döneminde önüne gelen bir davada Yargıtay;

*“...şirket genel kurulunca esas sermaye artırımı ile somut ve tek yanlı olarak kullanılabilecek hale gelmiş bulunan yeni pay alma [rüçhan] hakkının ihlali halinde, bu hakkı ihlal edilen ortağın genel hükümlere göre dava hakkı mevcut bulunmaktadır. Şirket yönetim kurulunun bu hakkı ihlal eden eylem ve kararların şirket genel kurulunca bir karara bağlanarak onaylanmış olması TTK. nun 392/2. maddesi gereğince batıl olan bu işlemlere geçerlilik kazandıramayacağı gibi, yeni pay alımını ihlal eden eylem ve kararlara karşı açılması gereken dava da, şirket genel kurulunda alınmış bulunan diğer kararlar gibi TTK. nun 381/1. maddesine göre sınırlandırılması ve bu maddede belirtilen dava açma koşullarına tabi tutulması mümkün değildir.”*³⁹⁵ demek suretiyle bu konuyu hükme bağlamıştır.

Rüçhan hakkının ihlaline ilişkin bir başka kararında Yargıtay; “...Bu itibarla mahkemece, yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda, davacı ortakların artırılan sermayeden yeni pay alma (rüçhan) hakları ihlal edilecek şekilde alınan sermaye artırımı kararının eşitlik ve iyiniyet kuralları ile bağdaşmadığının kabulü ile iptaline karar verilmesi gerekirken, eksik incelemeye dayalı yazılı şekilde hüküm tesisi doğru

³⁹⁴ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, N. 1376.

³⁹⁵ Yargıtay 11. HD., E. 1982/4988 K. 1982/5387 T. 14.12.1982 (www.lexpera.com,e.t.:26.08.2023).

olmamış, kararın bu nedenle bozulması gerekmiştir."³⁹⁶ Şeklindeki ifade ile eşitliğe aykırı eylemi iptal davasının konusu olarak nitelemiştir.³⁹⁷

TTK m. 461'de öngörülen rüçhan hakkının usul ve esaslara aykırı olarak veya haklı bir neden olmaksızın ihlal edilerek sınırlandırılması ya da kaldırılmasına veya söz konusu hakkın kullanımının ortadan kaldırılmasıyla ilişkili olarak alınan genel kurul/yönetim kurulu kararları için başvurulabilecek iki yaptırım türü olup bunlar iptal edilebilirlik ve butlandır³⁹⁸. Koşulları olduğu takdirde yokluğun tespiti de talep edilebilecektir. Bu konuda, genel görüş söz konusu ihlalin yaptırımının iptal edilebilirlik olduğu yönündedir³⁹⁹. Yani, TTK m. 461/2 uyarınca alınan kararın, rüçhan hakkının sınırlandırılma veya kaldırılmasıyla ilişkili olarak dürüstlük kuralına ve kanuna aykırı olması nedeniyle iptal edilebilirliği söz konusu olacaktır⁴⁰⁰. Bahsi geçen nitelikteki kararların iptali için TTK m. 445-446 uyarınca, genel kurul kararı tarihinden itibaren üç ay içinde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde dava açabilirler. Yargıtay da bir kararında, genel kurulca ihlal edilen rüçhan hakkının butlan değil, iptal edilebilirlik yaptırımına tabi olduğuna hükmetmiştir⁴⁰¹. Genel kurul kararının iptaliyle ilişkili olarak TTK m. 445 vd. hükümleri uygulanacaktır. Anılan hükme göre, ilgili karar tarihinden itibaren üç ay içinde davanın açılması gerekmektedir⁴⁰². Kayıtlı sermayeli halka kapalı anonim ortaklıklarda YK'ca alınacak rüçhan hakkının sınırlandırılması veya kaldırılması kararına karşı da TTK m. 460/5 hükmü uyarınca m. 445'te öngörülen nedenlerle, kararın ilanı tarihinden itibaren bir ay içinde iptal davası açılacaktır. SerPK m.18/6 hükmü ise yönetim kurulunun aykırı kararları hakkında, TTK'ya atıf yaparak GK kararlarının iptaline ilişkin m. 445

³⁹⁶ Yargıtay 11. HD., E. 2010/165 K. 2011/11199 T. 29.09.2011 (www.lexpera.com,e.t.:26.08.2023).

³⁹⁷ Benzer Yargıtay kararları için bkz.: 11. HD., E. 2019/88 K. 2019/7008 T. 11.11.2019 (www.lexpera.com,e.t.:26.08.2023); 11. HD., E. 2021/1887 K. 2022/6427 T. 28.9.2022 (www.lexpera.com,e.t.:26.08.2023); 11. HD., E. 2018/2466 K. 2019/4348 T. 12.6.2019 (www.lexpera.com,e.t.:26.08.2023); 11. HD., E. 2016/2698 K. 2017/6435 T. 22.11.2017 (www.lexpera.com,e.t.:26.08.2023); 11. HD., E. 2014/18955 K. 2015/3213 T. 09.03.2015 (www.lexpera.com,e.t.:26.08.2023); 11. HD., E. 2012/15703 K. 2014/5578 T. 21.3.2014 (www.lexpera.com,e.t.:26.08.2023).

³⁹⁸ Aytaç, s. 336; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 178; Göksoy, s. 431; Yıldız, **Yeni Pay**, s. 306-307; Yavuz, s. 22.

³⁹⁹ Yavuz, s. 22.

⁴⁰⁰ Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 221 vd.

⁴⁰¹ Yargıtay 11. HD'nin 18.02.2016 tarihli ve E.2015/5672, K.2016/1675 sayılı kararı, anılan yer: Yavuz, s. 22.

⁴⁰² Adıgüzel, s. 41; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 433.

vd. hükümleri çerçevesinde YK üyeleri veya hakları ihlal edilen pay sahiplerinin kararın ilanından itibaren otuz gün içinde iptal davası açabileceklerini öngörmüştür. TTK m. 460/5 hükmündeki süreyle SerPK arasındaki süre farklıdır. TTK’da bir aylık süre öngörülmüş, diğerinde ise otuz gün olarak belirtilmiş olup, iptal davasının açılacağı zaman bu duruma göre değişiklik gösterecektir⁴⁰³.

Rüçhan hakkının sınırlandırılması veya kaldırılmasıyla ilişkili genel kurul kararının TTK m. 461/2’de öngörülmüş olan nisaba uygun olmaksızın alınması durumundaki yaptırımın butlan olacağı ileri sürülmektedir⁴⁰⁴. Ancak kanaatimizce, burada nisaplara aykırılık söz konusu olduğundan yokluk yaptırımının uygulanması gerekmektedir. Ayrıca, rüçhan hakkının sınırlandırılma veya kaldırılması kararı nedeniyle rüçhan hakları ihlal edilmiş olan kişilerce duruma ilişkin kararın iptali ya da butlanı dava ve talep edilebilir⁴⁰⁵. Bu davayla beraber, sermaye artırımı, sınırlandırma ya da kaldırmaya ilişkin YK veya GK kararının uygulanmasının ertelenmesine karar verilmesini de TTK m. 449 gereğince talep edebilirler⁴⁰⁶. GK kararlarının butlanına ilişkin TTK m. 447’de, üç durum örnek olarak gösterilmiştir. Butlan hallerinden biri, (a) bendindeki pay sahibinin, GK’a katılma, asgari oy, dava ve kanunen vazgeçilemez olan haklarını sınırlandıran ya da ortadan kaldıran kararlardır. Alınan kararın TTK m. 461/2 hükmündeki hususlara aykırı olması halinde kararın bu sebeple butlanı istenebilecektir⁴⁰⁷. Diğer görüş, GK kararının butlanı değil, iptali gerektiği, TTK m. 447/1 (c) bendine dayanılamayacağı gerekçesini göstermektedir⁴⁰⁸.

TTK m.447/1 (a)’daki hüküm vazgeçilmez haklara atıf yapmaktadır, rüçhan hakkı vazgeçilemez bir hak niteliğinde olmadığından kanımızca, rüçhan hakkının sınırlanması veya kaldırılması kararını butlan yaptırımına tabi tutmak mümkün olmayıp, iptal edilebilirlik yaptırımına tabi olmalıdır⁴⁰⁹.

⁴⁰³ Adıgüzel, s. 41; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**

⁴⁰⁴ Yargıtay 11. HD’nin 07.05.2019 tarihli ve E.2017/4590, K.2019/3495 sayılı kararı, anılan yer: Yavuz, s. 22.

⁴⁰⁵ Tekinalp, Poroy ve Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku II**, N. 1374; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 186.

⁴⁰⁶ **a.g.e.**, s. 186; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 238-245; Düden, s. 138.

⁴⁰⁷ Ömer Korkut, **Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Butlanı**, 1. Baskı, Karahan yayınları, 2012, s.118.

⁴⁰⁸ Karahan ve Saraç, s. 557; Adıgüzel, s. 41.

⁴⁰⁹ Aynı yönde, Şener, s. 556; Adıgüzel, s. 41.

Öğretide, rüçhan hakkının sınırlanmasına veya kaldırılmasına karşı açılacak iptal davasının sermaye artırımı kararıyla birlikte açılıp açılmayacağı hususu tartışmalıdır⁴¹⁰. Bir görüş, iki husus birbirlerinden ayrı nitelikler arz ettiğinden birlikte iptalinin söz konusu olamayacağı yönündedir⁴¹¹. Diğer görüş ise, anılan kararın iptalinin aynı zamanda sermaye artırımı kararının da iptalini gerektirdiğini savunmaktadır⁴¹². Biz ise farklı nitelik taşımaları nedeniyle, her iki genel kurul kararının birbirinden ayrı ele alınması gerektiğini, pay sahiplerinin sermaye artırımına olumlu, rüçhan hakkının sınırlandırılmasına olumsuz oy kullanabilecekleri göz önüne alındığında, sadece rüçhan hakkının sınırlandırılması veya kaldırılmasına ilişkin kararın iptali talebinin mümkün olabileceği kanaatindeyiz.

TTK m. 461/2 uyarınca öngörülen rüçhan hakkının sınırlanması veya kaldırılmasıyla ilişkili olarak da alınan kararın toplantı ve karar nisabına aykırı olarak alınması halinde uygulanacak yaptırım da yokluk olacaktır⁴¹³.

Diğer yandan, ortak olduğu halde, bir takım kanuni veya sözleşmesel nedenlerle pay sahipliği haklarını kullanma yetkisi olmayan kişinin, rüçhan hakkını yanlışlıkla veya kasten başkasına kullandırması mümkündür. Bu yüzden mağdur olan hak sahiplerinin, TTK m. 461/2-3'te yer alan düzenlemeler çerçevesinde dava hakları vardır. Açılacak dava, hakkın tanınması ya da TTK m. 461/2-3'teki yasağa aykırılığın kaldırılması, söz konusu hak başkasına kullandırılmışsa payların iadesi ve gerçek sahibinin adına kaydı davasıdır. Zarar mevcut ise YK'ya ve haksız yere pay edinen şahsa tazminat davası da açılabilecektir⁴¹⁴. Yargıtay da bir kararında, sermaye artırımı kararı sonrası pay sahibinin tek taraflı irade beyanıyla kullanılabilir haldeki rüçhan hakkının ihlali halinde, mağdur olan pay sahiplerinin ortaklığa ve yararlandırılan kişiye karşı genel hükümler uyarınca tazminat davası açabileceğine hükmetmiştir⁴¹⁵.

⁴¹⁰ Bilgili ve Demirkapı s. 528; Yıldız, **Yeni Pay**, s. 307; Moroğlu, **Esas Sermaye**, s.176; Adıgüzel, s. 42.

⁴¹¹ Yıldız, **a.g.e.** s. 307.

⁴¹² Moroğlu, **Esas Sermaye**, s. 176.

⁴¹³ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 433; Adıgüzel, s. 42.

⁴¹⁴ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 227; Yavuz, s. 22.

⁴¹⁵ Y.11.HD, 14.12.1982-1982-4988/1982-5387, YKD, C. 9, 1983, S. 3, s. 378 vd, anılan yer: Düden, s. 139.

Yargıtay, GK kararlarının iptali davalarına ilişkin kararlarında hakların sakınılarak kullanılması ilkesine vurgu yapmaktadır⁴¹⁶.

2. SERMAYE ARTIRIMININ GERÇEKLEŞMEMESİ VEYA GERÇEKLEŞEMEMESİ DURUMU

2.1. Sermaye Artırımından Vazgeçilmesi

Anonim ortaklık, sermaye artırımını işlemlerine başlamış olsa bile, bu artırımını tamamlamakla yükümlü olmayıp özgürce vazgeçme hakkına sahiptir⁴¹⁷. Ortaklık, çeşitli sebeplerle, olası yaptırımlarına rağmen sermaye artırımından vazgeçebilir⁴¹⁸.

Sermaye artırımından vazgeçilmesi, esas sermaye sisteminde işlemlerine başlanmış bir sermaye artırımında gelinmiş olan aşamaya göre YK veya GK ve kayıtlı sermaye sisteminde de YK’ca alınacak bir kararla açıkça ya da artırım işlemlerinin geldiği aşamada bırakılarak diğer bir deyişle artırım sonuçlandırılmayarak örtülü olarak cayılmasıdır⁴¹⁹. Bu yönüyle, açık ya da örtülü biçimde de olsa artırımdan vazgeçilmesi, vazgeçme iradesine dayanır⁴²⁰.

Esas sermaye sistemine tabi anonim ortaklıklarda, YK, artırım izni almış olmasına rağmen, açık ya da örtülü olarak kendi kararından vazgeçebilir ve önerisini GK’ya

⁴¹⁶ Y.11.HD. T. 21.12.2006 E. 2005/10060 K. 2006/13738; “...O halde, mahkemece, kar payının güçlü bir nispi müktesep hak olduğu ve TTK’nun 469/2’nci maddesinin TTK’nun 385’inci maddeye bertaraf eden bir hüküm olmayıp, gerektiğinde uygulanması mümkün istisnai bir nitelik taşıdığı, pay sahibinin yeterli oranda kar payı üzerinde müktesep hakkı bulunduğu ve TTK’nun 469/2’nci maddesinin uygulanması gerektiğinde gerçekten şirketin inkişafı ve sürekli kar dağıtılabilir durumda tutulması için kar payı dağıtılmamasının uygun ve faydalı olup olmadığının ispat yükünün davalı şirkete yüklenerek, çeşitli ihtimalleri karşılaştırmalı olarak kapsayan içerikte bilirkişi raporu alınıp, hakların sakınılarak kullanılması ilkesi çerçevesinde genel kurul kararının iyiniyetli olup olmadığının saptanması gerekir iken, yazılı gerekçeyle eksik inceleme sonucu hüküm kurulması doğru görülmemiş, kararın bu nedenle davacılar yararına bozulması gerekmiştir.”

⁴¹⁷ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 319; Soykan, 73; Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2332.

⁴¹⁸ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 319; HAAO’lar bakımından SPK’nın kayda alınma başvurusunu reddetmesi, SP’na ilişkin beklenti ve hesaplarda yanılma, mevzuata aykırılıklar ve eksiklikler bulunması gibi durumlar, artırımdan vazgeçilme sebeplerine örnek verilebilir (Bahtiyar, **Kayıtlı Sermaye**, s. 150; Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2332), bkz., Soykan, s. 513, dpn.1.

⁴¹⁹ Soykan, s. 513.

⁴²⁰ **a.g.e.**, s. 514.

götürmeyebilir⁴²¹. Ancak, kural olarak YK'nın vazgeçme yetkisi GK'ca sermaye artırım kararı alınıncaya kadar mümkün olmaktadır. Yani, esas sermaye sisteminde YK'nın, GK tarafından artırım kararı alınıncaya kadar olan süreçte, artırımdan açık veya örtülü olarak vazgeçme yetkisi vardır; GK'nın artırım kararı sonrası bu yetkisi son bulmaktadır. Çünkü, esas sermaye sisteminde anonim ortaklığın sermaye artırım iradesini oluşturan işlem, GK kararı olup söz konusu iradenin YK kararıyla artırım işlemlerine devam edilmeyerek ortadan kaldırılması hukuken mümkün değildir⁴²². YK'nın, herhangi bir sebebe dayanmayan vazgeçme kararının hukuki sorumluluğu TTK m. 553 ve TTK m. 364 hükmüyle de azledilme riski olmasına rağmen YK bunu göze alarak vazgeçme imkanına sahiptir⁴²³.

Esas sermaye sisteminde GK'nın artırımdan vazgeçme kararı, bir esas sözleşme değişikliği kararı olmadığından, artırım da tescil edilmediğinden, henüz ortaklığın sermayesi de artmış olmadığından ve esas sözleşmede daha da ağırlaştırılmış bir nisap da öngörülmemişse, artırım kararının geri alınmasına ilişkin GK kararının TTK m. 421/1'deki nisaplarla alınması gerekir⁴²⁴.

GK'nın artırımdan vazgeçme kararı için İPSÖK onayı gerekmemektedir. Çünkü, artırım kararı esas sözleşmeyi değiştirmedığından mevcut imtiyazlı pay sahiplerinin haklarının ihlali de söz konusu değildir⁴²⁵.

Kayıtlı sermaye sisteminde açık ya da örtülü olarak artırımdan vazgeçme yetkisi YK'da olup artırım kararı alan YK bu karar ilan edilmemişse karardan vazgeçebilir⁴²⁶. Ancak Soykan⁴²⁷, kayıtlı sermaye sisteminde artırım kararının TTK m. 460/2'e göre ilan edilmiş olmasının, artık artırımdan vazgeçilemeyeceği anlamına gelmediği, TTK'da kayıtlı sermaye sisteminde YK'nun artırım kararını ilan ettikten sonra artırımdan vazgeçmesini yasaklayan bir hükmün bulunmadığı, ilaveten artırım kararının ilanına da böyle bir işlev yüklenmemesi nedeniyle kayıtlı sermaye

⁴²¹ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku II**, N. 1416c.

⁴²² Soykan, s. 514.

⁴²³ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 320.

⁴²⁴ Soykan, s. 517; Moroğlu, **a.g.e.**, s. 82; Aytaç, **Sermaye Artırılmasından Dönülmesi**, s. 69.

⁴²⁵ Soykan, s. 517.

⁴²⁶ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku II**, N. 1416c; Soykan, s. 514.

⁴²⁷ Soykan, s. 515.

sisteminde de, esas sermaye sisteminde olduğu gibi artırım ticaret siciline tescil ettirilmediği sürece artırımdan vazgeçilebileceği görüşündedir. Öğretide başka bir görüşe göre⁴²⁸, YK, artırım kararı almış olsa bile, kararını ilan ettirmemişse, karardan vazgeçmesi artırım kararının ilan edilmesine kadar mümkündür. Öğretideki baskın görüş de⁴²⁹, kayıtlı sermaye sisteminde yapılacak artırımdan vazgeçilebilmesinin, artırımın en geç ticaret siciline tescil edildiği zamana kadar mümkün olacağı yönündedir. Kanaatimizce de gerek kayıtlı sermaye sisteminde gerekse esas sermaye sisteminde sermaye artırımlarının ticaret siciline tesciliyle kesinlik kazandığı dikkate alınarak, tescile kadar artırımdan vazgeçilebilir.

Bilindiği üzere, artırım kararının ticaret siciline tesciliyle artırım kesinleşmiş olacağı için tescilden sonra alınmış artırım karardan dönülebilmesi mümkün değildir, ancak, sermayenin azaltılması (TTK m. 473-475) yolu açıktır⁴³⁰. Artırımdan vazgeçilmesi durumunda, sermaye taahhüdünde ve ödemede bulunanlar ve/veya üçüncü kişiler, tazminatla beraber, kuruculara ödemiş oldukları paraları, faiziyle birlikte ve uğradıkları aşkın zarar da dahil olmak üzere isteyebilirler⁴³¹. Ancak, GK, hiçbir pay sahibi veya üçüncü kişilerle iştirak taahhütnamesi imzalamamış olması şartıyla, daha önce almış olduğu artırma kararını kaldırabilir ya da değiştirebilir.

Artırımın tescili öncesindeki aşamada iştirak taahhütnameleri imzalanmış ve ortaklığa “prim” de dahil olmak üzere ödemeler yapılmış (TTK m. 344/1) olması, artırımdan vazgeçilmesini engellemektedir. İştirak taahhüdünde bulunulmuş/iştirak sözleşmelerinin kurulmuş olması, iştirak sahiplerine, ortaklıktan, sermaye artırımını tamamlamasını isteme hakkı vermemektedir. Ancak sermayenin artırım işlemleri esnasında, pay sahiplerince rüçhan hakları kullanılarak ya da bu hakkın sınırlandırılması yahut kaldırılması hâlinde üçüncü kişiler tarafından taahhüt edilmesinden sonra artırımdan vazgeçilirse, iştirak sözleşmeleri de hükümsüz hâle geleceği için iştirak sahiplerinin ortaklığa yaptıkları ödemelerin (TTK m. 344/1),

⁴²⁸ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, N. 1416c.

⁴²⁹ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 319-320; Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2332-2333; Soykan, s. 575; Düden, s. 147.

⁴³⁰ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku II**, N. 1416c.

⁴³¹ Yargıtay 11. HD. 8. 2. 1993 gün, E. 6967, K. 785 sayılı karar, (Eriş A.Ş., s. 101): anılan yer; Moroğlu, s. 320, dpn. 464.

faiziyle birlikte iade edilmesi ve aşkın zararlarının da (TBK m. 122) karşılanması zorunludur⁴³².

Kayıtlı sermaye sisteminde de esas sözleşmede daha ağır bir nisap öngörülmemiş ise, TTK m. 390/1' de öngörülen nisaplara uyularak artırımdan vazgeçilmesine ilişkin karar alınmalıdır⁴³³.

Şarta bağlı sermaye artırımında, GK esas sözleşme metnini tescil ettirmemişse yeni bir kararla esas sermayenin artırılmasından vazgeçebilir. Şartların oluşması halinde söz konusu kararın iptali veya butlanının tespiti istenebilir⁴³⁴.

2.2. Sermaye Artırımının Yapılamaması

Yönetim kurulunca başlatılan sermaye artırım işlemleri, gerekiyorsa Ticaret Bakanlığı'ndan izin alınması, HAAO'larda SerPK onayı, GK artırım kararı, rüçhan hakkı kullanımı veya sınırlandırılması, halka arz edilmesi ve ticaret siciline tescilin yapılması, TTSG'nde ilan ve anonim ortaklığın internet sitesine konulması ile birçok aşamadan geçer ve artırım gerçekleşmiş olur⁴³⁵. Artırım işlemleri süresince söz konusu aşamalardan herhangi birinin gerçekleşmemesi halinde artırım yapılamaz. Bu aşamalara örnek vermek gerekirse; TB'nin sermaye artırımıyla ilgili olarak ana sözleşme değişikliği izni (TTK m. 333, 453) ya da HAAO'larda SPK'nın onay (SerPK m. 33/2) vermemesi ve bu hususta açılan tüm davalardan olumsuz sonuç alınması, esas sermaye sisteminde GK'nın sermaye artırımıyla ilgili esas sözleşme değişikliği önerisini reddetmesi, halka arz edilen paylara pay sahiplerinin veya halkın yeterli ilgiyi göstermemeleri, ticaret sicili müdürlüğüne artırımın tesciliyle ilgili talebin reddi ve bu karara karşı yapılan itirazın (TTK m. 34) olumsuz sonuçlanması, mahkeme tarafından GK'nın artırım kararı veya başka işlemlerinin hükümsüzlüğünün tespiti ya da iptali ya da ortaklığın fesih veya iflası gibi kararların verilmesi, ayrıca, artırımın

⁴³² Soykan, s. 515; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 320; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, N. 1416c.

⁴³³ Soykan, s. 578; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, N. 1416c.

⁴³⁴ **a.g.e.**, N. 1416c.

⁴³⁵ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 318.

ticaret siciline tescili yapılmadan ortaklığın dağılması veya iflasına hükmedilmesi gibi nedenlerle sermaye artırımını yapamayabilir⁴³⁶.

Bu durumda, sermaye artırımının yapılamaması, sermaye artırımından vazgeçilmesi durumundan farklı olup, ortaklığın açık veya örtülü bir iradesine dayanmamaktadır. Burada ortaklığın organları tarafından gerçekleştirilmek istendiği halde yukarıda saydığımız çeşitli nedenlerle artırım yapılamamaktadır⁴³⁷.

Sermaye artırımının yapılamamasında kusuru bulunmuş olan YK üyelerinin, ortaklık, pay sahipleri ve ortaklığın alacaklılarına karşı bu sebeple uğradıkları zararlar için TTK m. 553 vd. hükmü gereği sorumlulukları vardır⁴³⁸.

Ayrıca, dış kaynaklı sermaye artırımının yapılmasının imkânsız hale gelmesi veya TTK m. 459/2 hükmü uyarınca iştirak taahhüdünde gösterilmesi zorunlu taahhütle bağlı sürenin dolması durumunda, sermaye artırımının gerçekleşmesi şartına bağlı iştirak taahhütleri de hükümsüz olacağından dolayı pay sahipleriyle üçüncü kişiler iştirak taahhütlerinden kurtulmakla beraber yaptıkları ödemeleri de TTK m. 344/1'e göre faiziyle geri alabileceklerdir⁴³⁹. Diğer yandan Soykan⁴⁴⁰, eğer şartları oluşmuşsa, yine koşulları çerçevesinde, bu kimselerin aşkın zararlarının da TBK m. 122 hükmü uyarınca karşılanması gerektiği görüşündedir.

Yargıtay⁴⁴¹ bu hususla ilişkili verdiği bir kararında, sermaye artırımının tamamlanamaması halinde artırımla ilgili olarak tüm işlemlerin de hükümsüz sayılacağını ve artırım için ortaklığa yatırılan paraların iadesi için YK üyelerinin şirkete, ortaklara ve üçüncü kişilere karşı müteselsilen sorumlu tutulacağı görüşünü bildirmiştir⁴⁴².

⁴³⁶ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 318-319; Soykan, s. 518; Düden, s. 149-150;

⁴³⁷ Soykan, s. 518.

⁴³⁸ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 319.

⁴³⁹ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 319, 408; Soykan, s. 579.

⁴⁴⁰ Soykan, s. 518.

⁴⁴¹ Yargıtay 11.HD, 18.01.1992-1992-9599/1992-9987, anıldığı yer: Eriş, Anonim Şirketler Hukuku, s. 550-551.

⁴⁴² Düden, s. 150.

3. DIŞ KAYNAKLARDAN SERMAYE ARTIRIMINDA VERGİSEL TEŞVİK

3.1. Vergisel Teşvik ve Yararları

Sermaye artırımının tesciliyle hukuken somut nitelik kazanan yeni paylar, TTK m. 499 hükmü uyarınca iştirak taahhütlerine göre ortaklığın pay sahipleri defterine, payın sahipleri adına kaydedilir. Payları temsilen kıymetli evrak nitelikli pay senetleri veya nama yazılı pay ilmühaberleri çıkarılır. TTK m. 484 ile m. 486/2–uyarınca esas sözleşmeye göre pay senetleri nama veya hamiline yazılı olabilir ve bunlar için nama yazılı ilmühaber düzenlenebilir. Ancak, TTK m. 484 hükmü gereğince, hamiline yazılı pay senedi çıkarılabilmesi için ortaklığın esas sözleşmesinde öngörülmüş olmasıyla birlikte ilgili pay bedellerinin de tamamen ödenmiş olması zorunluluğu vardır. Halka açık olmayan anonim ortaklıklarda, özellikle aile şirketlerinde, basım ve saklama zorluğu nedeniyle büyük bir çoğunlukla pay senedi çıkarılmamaktadır⁴⁴³. Ancak, HAAO’ların SerPK m. 12/3 uyarınca, halka arz edecekleri paylar için pay senedi çıkarmaları zorunludur (Kaydi sisteme giren paylar için bu söz konusu değildir)⁴⁴⁴.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu’nda (GVK) yapılan son yıllardaki olumlu düzenlemelerle anonim ortaklıklarda pay senedi çıkarma kararı alınması kanun koyucu tarafından teşvik edilmiştir⁴⁴⁵.

Söz konusu hususla ilgili düzenlemede, GVK ’nın 4369 sayılı Kanunla değişik mülga m. 81/5’te ve aynı Kanuna 4444 sayılı Kanunla eklenen geçici m. 56/D-1’de pay senedi çıkaran ortaklıklarda pay sahiplerine çok önemli vergi avantajları getirilmiştir⁴⁴⁶.

⁴⁴³ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 113.

⁴⁴⁴ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 113, dpn. 159.

⁴⁴⁵ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 114.

⁴⁴⁶ Söz konusu maddeye göre; “İvazsız olarak iktisap edilenler hariç olmak üzere; hisse senetlerinin iktisap tarihinden başlayarak üç ay içinde veya iktisaptan evvel elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar ile diğer menkul kıymetlerin (menkul kıymetler yatırım fonlarının katılma belgeleri hariç) elden çıkarılmasından doğan kazançlar” değer artışı olarak kabul edilmektedir. Aynı Kanunun m. 81/5 hükmü uyarınca, “Dar mükelleflerin (kurumlar dahil), yabancı sermaye mevzuatına göre ilgili mercilerden izin almak suretiyle, Türkiye’ye bizzat getirdikleri nakdî veya aynî sermaye karşılığında iktisap ettikleri menkul kıymetler ile iştirak hisselerini elden çıkarmalarından doğan değer artışı kazançlarının hesabında, kur farkından doğan kazançlar dikkate alınmaz.”, bkz: Düden, s. 151.

GVK ‘nın yeniden düzenlenen mükerrer m. 80/1 hükmüne göre ivazsız olarak iktisap edilen ya da tam mükellef durumunda olan kurumların iki yılı aşkın süredir elde tutmuş oldukları hisse senetlerinin satışından sağladıkları kazanç gelir vergisinden muaf tutulmuştur⁴⁴⁷. Ayrıca, anonim şirketlerin çıkardıkları pay senedi ya da ilmühaberlerin iki yıl elde bulundurma şartına bakılmaksızın pay senedi teslimlerinden KDV alınmayacaktır⁴⁴⁸. Buna göre, TTK ile getirilen pay senedi çıkarma yükümlülüğü hem KDV hem de Gelir Vergisi açısından anonim ortaklıklara önemli avantajlar sağlamaktadır⁴⁴⁹.

Anonim ortaklık yeni paylarının borsadaki işlemlerinde kaydi sistemde olmaları sebebiyle senede bağlanması zorunlu değildir. Bundan dolayı payların devri işlemi payların pay ilmühaberine bağlanıp bağlanmaması durumu vergisel avantaj sağlama bakımından önem taşımamaktadır⁴⁵⁰.

3.2. Nakdi Sermaye Artırımında Vergisel Teşvik

07.04.2015 tarih ve 29319 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 6637 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 8. Maddesi ile 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu’nun “Diğer İndirimler” başlıklı m. 10/1. fıkrasına (1) bendi ile sermaye şirketlerine beyannamelerinde belirtilmiş olmaları şartıyla kurumlar vergisi matrahı hesaplanmasında işletme kazancından nakdi sermaye artışı için hesaplanan faiz tutarının indirilebilmesine imkân sağlanmıştır. Düzenlemeyle, nakit sermaye artırımı yapan kurumlara uygulanmak üzere kurumlar vergisi avantajı getirilmiş, nakit sermaye artırımını teşvik edilerek, fon, kredi gibi borçlanma araçları kullanmak yerine şirketlerin özkaynaklarını kullanmalarını cazip hale getirmek için teşvik düzenlemesi yapılmış ve 1. 7. 2015’ten sonra uygulamasına başlanmıştır⁴⁵¹.

⁴⁴⁷ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 114.

⁴⁴⁸ KDV Kanunu’nu 17/4-(g)’deki düzenleme “...6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre Türkiye’de kurulu borsalarda işlem görmek üzere ithali, borsaya teslimi ve borsa üyeleri arasında el değiştirmesi, döviz, para, damga pulu, değerli kâğıtlar, ...” şeklindedir, anılan yer: Düden, s. 152.

⁴⁴⁹ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 114.

⁴⁵⁰ Moroğlu, **a.g.e.**

⁴⁵¹ *İndirim, kurumlar vergisi beyannamesinin ve geçici vergi beyannamesinin “kazancın bulunması halinde indirilecek istisna ve indirimler” bölümünde yer alan “453-Nakdi sermaye artışı*

Söz konusu düzenlemeyle şirketlerin borca yönelmeleri ve finansal risk artışının önüne geçilmesi ve yabancı kaynaklar kullanılarak borçlanmanın özkaynağa karşı olan üstünlüğünün önlenmesi amaçlanmaktadır. Böylece uygulamayla hem şirketlerin nakit düzeyinde artışla özkaynaklarının güçlenmesinin desteklenmesi, yeni kurulan işletmelerde nakdi sermayeler üzerinden düzenlemeye belirtilmiş olan esaslar gözetilerek hesaplanan faizin matrahtan indirilmesi gibi avantajlar getirilmiş hem de ülke ekonomisi için olumlu kazanımlar elde edilmiştir. Ayrıca, düzenleme ile şirketlerin mali yapılarının güçlendirilmesi hedeflenmekte, öz kaynaklardan yapılan artırımın gider olarak gösterilememesi sonucu da kurumlar nezdinde meydana gelen kaybın, vergi indirimiyle kapatılması sağlanmaktadır. İlaveten, yeni vergi avantajıyla dış kaynaklara yönelen ve kendi öz kaynaklarıyla finansmanlarını sağlamayan şirketlerin aldıkları kredilerin faiz ve kur farklarını gider gösterip kurumlar vergisi matrahından düşürüp, öz kaynaklardan yapılan sermaye artırımına göre avantaj kazanmalarının önüne geçilmektedir. Yeni vergi indirimi düzenlemesinin sadece sermaye şirketlerine yönelik olması, sermaye şirketlerinde kurumsallaşmayı ve halka arz oranının artırılmasını sağlamayı da amaçlamaktadır⁴⁵².

5520 sayılı KVK'da ve Tebliğ'de (Kurumlar Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 1)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri No: 21)) yer verildiği üzere indirimden belirlenen şartları sağlayan sermaye şirketleri TTK m.124/2 uyarınca; anonim şirketler, limited şirketler ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerden gerekli şartları sağlayanlar nakdi sermaye artışından doğan indirimden yararlanabileceklerdir. Ancak, kurumlar vergisi mükellefi olan; bankalar, faktoring şirketleri, varlık kiralama şirketleri, finansal kiralama şirketleri, sigorta şirketleri gibi

kaynaklanan faiz indirimi (K.V.K.Mad.10/1ı)" satırında gösterilmelidir. Ayrıca ekler bölümünün "Nakdi sermaye artışından kaynaklanan faiz indirimi" tablosunun da doldurulması gerekmektedir, bkz. Moroğlu, a.g.e., s. 114.

⁴⁵² Zeki Doğan ve Ayşe Gül Köksal, "Sermaye Şirketlerinde Nakdi Sermaye Artırımlarının Vergi ve Diğer Avantajları", **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı 370, 2019, s. 14; TÜRMOB, "Nakit Sermaye Artırımlarında Faiz İndirimi Teşviki", Mali Mevzuat Yorum / Uygulama Sirküleri, Sirküler No: 7, Nisan 2021, s. 10.

finans, bankacılık, sigorta alanlarında faaliyet gösteren kurumlar ile kamu iktisadi teşebbüsleri bu düzenlemenin kapsamı dışındadır⁴⁵³.

KVK m. 10/1-ı uyarınca, sermaye şirketlerinin ilgili hesap dönemi içinde, ticaret siciline tescil edilmiş olan ödenmiş veya çıkarılmış sermaye tutarlarındaki nakdi sermaye artışları veya yeni kurulan sermaye şirketlerinde ödenmiş sermayenin nakit olarak karşılanan kısmı üzerinden Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası tarafından indirimden yararlanılan yıl için en son açıklanan “Bankalarca açılan TL cinsinden ticari kredilere uygulanan ağırlıklı yıllık ortalama faiz oranı” dikkate alınarak, ilgili hesap döneminin sonuna kadar hesaplanan tutarın %50’si kurumlar vergisi matrahından indirilebilecektir^{454,455}. HAAO’lar için halka açıklık oranına göre yüzde 150’ye kadar farklı oranlarda uygulamaya Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır. Bu oran, daha sonra Bakanlar Kurulu’nca bazı durumlar için yükseltilmiş, bazı durumlar için de sıfıra kadar indirilmiştir⁴⁵⁶.

⁴⁵³ Doğan ve Köksal, s. 13; Altaş, **Anonim Şirketler**, s. 642; TÜRMOB, Mali Mevzuat Yorum / Uygulama Sirküleri, s. 8.

⁴⁵⁴ TÜRMOB, Mali Mevzuat Yorum / Uygulama Sirküleri, s. 10; Konu, bir örnekle açıklanacak olursa örneğin; *A şirketinin 1.000.000 TL tutarında sermaye artırımını 2015 Temmuz ayında yaptığını ve TCMB tarafından en son açıklanan ticari kredilere uygulanan ağırlıklı yıllık ortalama faiz oranının ise yüzde 16 olduğunu kabul edelim. Bu durumda Kurumlar Vergisi matrahından indirilecek tutar şu formülle hesaplanır. Nakden Artırılan Sermaye Tutarı x TCMB Faiz Oranı x İndirim oranı = Yıllık indirim tutarı*
$$\text{Yıllık İndirim Tutarı} / 12 \times \text{Ay Sayısı} = \text{Dönem indirim tutarı}$$
$$1.000.000 \times 0,16 \times 0,50 = 80.000 \text{ TL}$$
$$80.000 / 12 \times 6 = 40.000 \text{ TL.}$$

A şirketinin Kurumlar Vergisi Matrahından 40.000 TL indirilecektir.

⁴⁵⁵ 14.10.2021 tarih ve 7338 sayılı Kanun m. 59 ile anılan ı) bendine eklenen Ek İkinci Paragraf hükmü ile “*Nakdi sermaye artışlarının, yurt dışından getirilen nakitle karşılanan kısmı için bu oran %75 olarak uygulanır.*” Yine 01.07.2022 tarih ve 7417 sayılı Kanun m. 49 ile getirilen düzenleme ile KVK m.10/1-ı) bendinin 3. Paragrafı değiştirilerek şu hükme yer verilmiştir: “*Bu indirimden, sermaye artırımına ilişkin kararın veya ilk kuruluş aşamasında ana sözleşmenin tescil edildiği hesap dönemi ile bu dönemi izleyen dört hesap dönemi için ayrı ayrı yararlanılır. Bu dönemlerde sermaye azaltımı yapılması hâlinde azaltılan sermaye tutarı indirim hesaplamasında dikkate alınmaz.*”

⁴⁵⁶ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 115; TÜRMOB, Mali Mevzuat Yorum / Uygulama Sirküleri, s. 7; İndirime ilişkin bilgiler kanunda genel olarak ifade edilmiş olmakla birlikte uygulamaya ilişkin detayların yer aldığı “*Kurumlar Vergisi Genel Tebliği (SeriNo.1)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (SeriNo:9) (‘Tebliğ’)*” ise 04.03.2016 tarihinde 29643 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır. Tebliğde indirimin kapsamına, indirimden yararlanacak olanlara ve indirim uygulamasına detaylı bir şekilde yer verilmiştir. Bakanlar Kurulu kendisine verilen yetkiye dayanarak yayınladığı kararnamede 4 farklı indirim oranı belirlemiştir: *i. Kanunda belirlenen genel %50 indirim oranı, ii. Payları borsada işlem gören halka açık sermaye şirketlerine uygulanacak olan indirim oranı borsada işlem görebilir nitelikteki paylarının nominal tutarı ödenmiş veya çıkarılmış sermayeye oranı %50 veya daha az ise %75, %50’den fazla ise %100 olarak uygulanacaktır, iii. Nakit olarak artırılan sermayeyi yatırım teşvik belgeli üretim ve sanayi tesisleri ile bu tesislere ait makine ve teçhizat yatırımlarında ve/veya bu yatırımların inşasına tahsis edilen arsa ve arazi*

Dış kaynaklardan sermaye artırımına karar verilmiş olması ve ticaret siciline tescil edilmiş olması indirimden yararlanmak için yeterli olmayıp, aynı zamanda sermayenin bankada şirket adına açılan hesaba da yatırılması gerekmektedir. Yatırılmayan nakdi sermaye artışları için herhangi bir indirim hesaplaması yapılmamakta, yatırılan kısım için ise süre, bankaya yatırıldığı ay itibariyle dikkate alınmaktadır. Ayrıca, bankaya para yatırılmış ancak, ticaret siciline tescil gerçekleştirilmemişse süre hesaplamasında ticaret siciline kayıt tarihi esas alınmaktadır⁴⁵⁷.

Vergi indiriminden, 01.07.2022 tarih ve 7417 sayılı Kanun m. 49 ile değiştirilen KVK m.10/1-1) bendinin 3. Paragraf hükmüne göre sermaye artırımına ilişkin kararın veya ilk kuruluş aşamasında ana sözleşmenin tescil edildiği hesap dönemi ile bu dönemi izleyen dört hesap dönemi için ayrı ayrı yararlanılabilecektir. Sonraki dönemlerde sermaye azaltımı yapılması hâlinde azaltılan sermaye tutarı, vergi indirimi hesaplamasında dikkate alınmayacaktır. Hesaplanacak indirim tutarı, nakdi sermayenin ödendiği ay kesri tam ay sayılmak suretiyle hesap döneminin kalan ay süresi kadar hesaplanır. Bu verilerden hareketle kurum kazancından indirilebilecek tutar Tebliğ'e göre aşağıdaki gibi hesaplanmaktadır⁴⁵⁸. Buna göre;

Kurum Kazancından İndirilebilecek Tutar = NS x TKFO x İÖ x S(1)

yatırımlarında kullanan şirketlere, yatırım teşvik belgesinde yer alan tutarla sınırlı olmak üzere %75 oranında uygulanacaktır,

iv. İndirim oranının sıfır olarak uygulanacağı şirketler ve durumlar aşağıdaki gibidir:

(i) gelirlerinin % 25 veya daha fazlası şirket faaliyeti ile orantılı sermaye, organizasyon ve personel istihdamı suretiyle yürütülen ticari, zirai ve serbest meslek faaliyeti dışındaki faiz, kar payı, kira, lisans ücreti, menkul kıymet satış geliri gibi pasif nitelikli gelirlerden oluşan sermaye şirketleri (Tebliğ,10.6.4.2.1.madde),

(ii) aktif toplamının %50 veya daha fazlası bağlı menkul kıymetler, bağlı ortaklıklar ve iştirak paylarından oluşan sermaye şirketleri (Tebliğ,10.6.4.2.2.madde),

(iii) artırılan nakdi sermayenin başka şirketlere sermaye olarak konulan veya kredi olarak kullandırılan kısmına denk gelen tutar (Tebliğ,10.6.4.2.3.madde),

(iv) arsa ve arazi yatırımı yapan sermaye şirketlerine arsa ve arazi yatırımına denk gelen tutar (Tebliğ,10.6.4.2.4.madde),

(v) 09.03.2015 ve 01.07.2015 tarihleri arasındaki dönemde sermaye azaltımına gidilmişse, azaltılan sermaye tutarı.

9/3/2015 tarihinden KVK'nun m.10/1. fıkrasının (1) bendinin yürürlüğe girdiği 1/7/2015 tarihine kadar olan dönemde, sermaye azaltımına gidilmiş olması halinde, azaltılan sermaye tutarına denk gelen miktarla sınırlı olmak üzere indirilebilecek tutarın hesaplanmasında indirim oranı yüzde 0 olarak uygulanacaktır (Tebliğ,10.6.4.2.5.madde). Düzenleme 01.07.2015 tarihinden itibaren yürürlüğe girdiğinden, bu tarihten önce sermaye artırımını yapan şirketler vergi indiriminden yararlanamayacaktır.

⁴⁵⁷ TÜRMOB, Mali Mevzuat Yorum / Uygulama Sirküleri, s. 18-19.

⁴⁵⁸ TÜRMOB, Mali Mevzuat Yorum / Uygulama Sirküleri, s. 12

NS = Nakdi Sermaye Artışı

TKFO = Ticari Krediler Faiz Oranı

İO = İndirim Oranı

S = Süre

Yukarıda yer alan formüle göre nakdi sermaye artırım tutarının 5.000.000 TL olduğu, ticaret siciline tescilden sonra bankaya 7. ayın başında yatırılan tutar için uygulanan indirim oranı yüzde 50 ve Merkez Bankası tarafından açıklanan ticari krediler faiz oranı yüzde 10 ise indirim tutarı aşağıdaki gibi hesaplanmaktadır:

Kurum Kazancından İndirilebilecek Tutar = NS x TKFO x İO x S

Kurum Kazancından İndirilebilecek Tutar = 5.000.000 x (%10) x (%50) x (6/12)

Kurum Kazancından İndirilebilecek Tutar = 125.000 TL

Matrahın yetersiz olması nedeniyle ilgili dönemde indirim konusu yapılamayan tutarlar, sonraki hesap dönemlerine devreder ve matrahın tespitinde indirim konusu yapılabilir⁴⁵⁹. İndirimden, sermaye artırım kararının/ilk kuruluşta esas sözleşmenin tescil edildiği dönem ve müteakip dört hesap dönemi boyunca yararlanılabilecektir. Kuşkusuz indirim düzenlemeleri ile amaçlanan, artırılan nakdi sermayenin işletmede kalmasının sağlanması ve ek sermaye artırımının özendirilmesidir.

Sermaye artırımları dolayısıyla kurumlar vergisi matrahında yapılacak indirim hesaplamasında, nakit dışındaki varlık devirleri de dâhil, sermaye şirketlerinin birleşmeleri, devir ve bölünme işlemlerine taraf olmalarından kaynaklı sermaye artırımlarında; bilançodaki öz sermaye kalemlerinin sermayeye eklenmesinden kaynaklı sermaye artırımları, ortaklar veya KVK m. 12 kapsamında ortaklarla ilişkili kişiler tarafından kredi kullanımı veya borç alımıyla yapılan sermaye artırımları, şirkete nakdi sermaye dışında hisse senedi, tahvil veya bono gibi kıymetlerin

⁴⁵⁹ TÜRMOB, a.g.e., s. 22.

konulmasıyla oluşan sermaye artışları ve bilanço içi kalemlerin birbiri içinde mahsubu şeklinde gerçekleştirilen sermaye artışları dikkate alınmayacaktır⁴⁶⁰.

⁴⁶⁰ TÜRMOB, Mali Mevzuat Yorum / Uygulama Sirküleri, s. 15.

IV. BÖLÜM

DIŞ KAYNAKLARDAN SERMAYE ARTIRIM KARARLARININ HUKUKA AYKIRILIĞI VE SONUÇLARI

1. GENEL OLARAK

Anonim şirketlerde dış kaynaklardan sermaye artırımı kararı alınma sürecinde ve sonrasında yapılan işlemlerde bazı hukuksal aykırılıklar bulunabilir. Hukuki işlemin hükümsüzlüğü bakımından, esas sermaye sisteminde GK ve kayıtlı sermaye sisteminde de YK tarafından alınan sermaye artırımı kararı, çeşitli sebeplerle iptal edilebilir, batıl ve yoklukla malul olabileceği gibi sermaye artırımı işleminin bütününe de iptali söz konusu olabilir.

TTK’nda yer alan düzenlemeleri incelediğimizde anonim ortaklıklarda sermaye artırımına ilişkin hükümsüzlük hallerinin farklı durumlar arz ettiği görülmektedir. Bunlardan ilki, sermaye artırımının ticaret siciline tescili kurucu etkiye sahip (TTK m. 456/5, 455) olması nedeniyle, alınan sermaye artırımı kararlarının (TK m. 456/2-c.1), esas sermaye sisteminde GK ve kayıtlı sermaye sisteminde ise YK’nca 3 ay içerisinde ticaret siciline tescil edilmemesi sonucunda TTK m. 456/3 uyarınca alınmış olan karar geçersiz hale gelecektir. Ancak, kanunda konuya ilişkin geçersizliğin türü belirtilmemiştir. TTK m. 447/1.c, 391/1.b hükümleri uyarınca, anonim şirkette temel yapıyı bozan ya da sermayenin korunması ilkesine aykırı tüm GK ve YK kararlarının batıl olacağı dikkate alındığında, anonim şirketlerde emredici hükümler ve hükmün içeriğine göre de söz konusu geçersizlik butlan olacaktır. İkincisi, TTK m. 456/4 hükmüne yapılan atıfla TTK m. 353 hükmündeki fesih davası, sermaye artırımı işlemlerinin bir bütün olarak geçersizliği hallerinde uygulanacaktır. Diğerisi ise, 6102 sayılı TTK’da öngörülen GK ve YK kararlarının butlanı (TTK m. 447, m. 391) veya söz konusu kararların iptali de düzenlenmiştir (TTK m. 445, 446, 460 / 5). Ayrıca, TTK’da öngörülen sermaye artırımı usullerinin ihlali nedeniyle de herhangi bir zararda,

TTK m. 549 vd. ve m. 562 hükümleri uyarınca da ilgili kişilerin hukuki ve cezai sorumluluğu da söz konusu olabilmektedir⁴⁶¹.

Sermaye artırım kararı yokluk, butlan ya da iptali kararları, kendiliğinden ve daima artırım işlem bütünüünün hükümsüzlüğüne neden olacağı için, yani bu iki varsayım da aynı sonucu (sermaye artırımının bir bütün olarak ortadan kalkması) verir⁴⁶². Diğer taraftan, dış kaynaklardan sermaye artırım kararının hükümsüzlüğü ya da işlem bütünüünün iptali kararı sonucunda ortadan kalkması hem esas hem de kayıtlı sermayeli anonim şirketlerde neticeleri bakımından aynıdır. Ancak, TTK m. 445 ila 451. maddelerinde, GK ve YK kararlarının hükümsüzlüğüne ilişkin olarak sadece butlan ve iptal edilebilirlik yaptırımları hükme bağlanmıştır.

2. HÜKÜMSÜZLÜK HALLERİ

Yukarıdaki genel açıklamalarımız sonrasında, dış kaynaklardan sermaye artırımının çeşitli sebeplere bağlı olarak ileri sürülen hükümsüzlüğü hallerini; iptal edilebilirlik, butlan, yokluk, askıda hükümsüzlük, başlıkları altında inceleyeceğiz.

2.1. İptal Edilebilirlik

Sermaye artırım kararı hükümsüzlüğü butlan veya iptal yaptırımı iddiasıyla dava edilebilir⁴⁶³. İptal edilebilirlik, bir hukuki işlemin geçerlilik şartlarında eksiklik olması durumudur. Ancak, geçerlilik şartlarında mevcut eksiklik kamu düzeniyle ilişkili değil, hukuki ilişkinin taraflarıyla ilişkili olma halidir. Yani iptal edilebilirlik yaptırımıyla korunan hukuki değer taraflardan birisinin menfaatidir. Bu nedenle, butlandan farklı olarak iptal edilebilirlikte hukuki işlem kendiliğinden kesin hükümsüz olmamakla birlikte, taraflardan birinin hukuki aykırılık iddiasıyla işlemi iptal etme talebi söz konusudur. İptal hakkı kullanımıyla söz konusu hukuki işlem, kesin bir şekilde ve yapıldığı an itibarıyla geçersiz olur⁴⁶⁴.

⁴⁶¹ Korkut, s. 275.

⁴⁶² Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 301-302; Soykan, s. 519.

⁴⁶³ Fatih Aydın, ‘‘Anonim Şirketin Kuruluşta Fesih Davası ile Sermaye Artırımının Geçersizliği Arasındaki İlişki’’, **İNÜHFD- C. 8, S. 2, 2017, s. 493.**

⁴⁶⁴ Seren, s. 161.

Esas sermayeli anonim şirketlerde, sermaye artırımı kararı, TTK m. 456 ve m. 459 hükmü uyarınca GK tarafından alınır. GK'nın sermaye artırımı kararının, kanun⁴⁶⁵, esas sözleşme hükümleri, dürüstlük kuralına aykırılık⁴⁶⁶, pay sahiplerini zarara uğratacak şekilde ortaklıktaki karı, tasfiye payını ve oy oranlarını azaltmak amacıyla yapıp yapılmadığı da göz önünde bulundurularak iptal davası açılabilecektir⁴⁶⁷. Başka bir deyişle, TTK m. 445 ile 451 hükümleri uyarınca GK kararlarının iptali için bir GK kararının mevcut olması, bu GK kararının kanun, esas sözleşme ya da dürüstlük kuralına aykırı olması gerekmektedir. İptal edilebilirlik, TTK m. 445 hükmü bakımından, yokluk ve butlan derecesine varmamış olan, kanun, esas sözleşme veya objektif iyi niyet kurallarına aykırı olması şeklinde tanımlanmaktadır⁴⁶⁸. Alınan GK kararları söz konusu kurallara aykırı bile olsa, geçerliliklerini sürdürürler, kararın iptali, ancak TTK 446'da belirtilen kişilerin iptal davası açmaları ve bu kararın kesinleşmesiyle mümkündür. Çünkü niteliği gereği iptal davası inşai bir davadır⁴⁶⁹. Buna ilaveten, GK kararıyla aykırılık arasında bir "nedensellik bağının" iptal edilebilirlik bakımından bazı durumlarda önem taşıyabileceği TTK m, 446/1.b'de açıkça belirtilmiştir⁴⁷⁰. Anonim ortaklıkta iptal davası ortaklığa karşı açılması icap eder, dava ortaklığın yanında veya ortaklıktan bağımsız bir şekilde pay sahiplerine yöneltilemez⁴⁷¹.

GK kararlarının iptal edilebilir olmasının kanuna aykırılığı, tamamen veya kısmen anonim ortaklığın hükümleri ya da TTK'nın diğer hükümlerine aykırılığıyla birlikte,

⁴⁶⁵ Kanuna aykırılık, anayasa, kamu ve özel hukuk alanındaki kanun vasfına sahip objektif hukuk kurallarına aykırılığı ifade eder. Objektif hukuk kuralı niteliğine sahip yönetmelik, tebliğ ve kararnameye aykırılık, kural bakımından kanuna aykırılık kapsamında değerlendirilemezken, kanunda söz konusu düzenleyici işlemlerle mevcut bir kanun hükmünün değiştirilmesinin açıkça öngörüldüğü durumlarda, düzenleyici işlemin bu yetkiye dayanarak tesis edilen hükmüne aykırılık kanuna aykırılık oluşturur, Bkz. Cenkçi, s. 296; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 215-216; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, N. 733, s. 421-422.

⁴⁶⁶ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 658, N. 1380-1381; Pulaşlı: **Şirketler Hukuku Şerhi C. II**, s. 1604, N. 10; Moroğlu, **a.g.e.**, s. 195.

⁴⁶⁷ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 658, N. S. 1380-1381; Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 1604, N. 10; Yargıtay bir kararında, sermaye artırımının davacıları zarara uğratmak amacını güttüğü ispat olunmadıkça sermaye artırımına ilişkin GK kararının iptaline karar verilemeyeceği belirtilmiştir (11. HD. 13.12.1988, E. 4113/K. 7656), anılan yer: Korkut, s. 282, dnp. 29.

⁴⁶⁸ Cenkçi, s. 287; Özkorkut, s. 95.

⁴⁶⁹ Şener, **Yargıtay Emsal Kararları**, s. 291.

⁴⁷⁰ Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 201.

⁴⁷¹ Şener, **a.g.e.**, s. 258.

kural bakımından tüzüğe, yönetmelik hükümlerine, kararnameye, tebliğe ve benzeri hükümler dışındaki tüm objektif hukuk kurallarının aykırılığını kapsamaktadır. Dolayısıyla, GK kararının iptali davası, TTK hükümlerine aykırılıkla beraber, özel ve kamu hukuku alanını da içeren (Anayasa dahil) tüm kanunlara aykırılığı kapsar. Genel ya da özel nitelikte örf ve adet kuralı, eşit koşullarda eşit davranılması kuralına aykırılığı da kanuna aykırılık kapsamına girer ve iptal edilebilme nedenleridir⁴⁷². Örnek verirsek, TTK m 332'e göre 50.000 TL'nin üzerinde çıkarılmış bir Bakanlar Kurulu kararnamesine aykırı bir şekilde esas sermayenin azaltılmasıyla ilgili bir GK kararı TTK m 445 vd. hükümlerince iptal edilebilir nitelikte bir karardır⁴⁷³.

Ortaklık esas sözleşmesinin sermaye artırımına ilişkin hükümlerine aykırılığı, TTK m. 445/1 hükmüne göre yaptırımı, iptal edilebilirliktir⁴⁷⁴. Ancak, esas sözleşme, etkileri bakımından farklı hükümlerden oluşabilir ve her esas sözleşmenin hükmüne aykırılık derecesi de aynı değildir⁴⁷⁵. Esas sözleşmenin tüm hükümleri, TTK m. 452 uyarınca, emredici hükümlere aykırı olmamak ve kanunda öngörülmüş olan usule uymak koşuluyla her zaman değiştirilebilir ya da kaldırılabilir. Kural bakımından esas sözleşmenin değiştirilmesine ilişkin kararın sadece mevcuttaki esas sözleşme hükmüne aykırılığı ya da farklı bir düzenleme olmasının tek başına iptal edilebilirlik nedeni oluşturmadığı söylenebilir⁴⁷⁶. Ayrıca, kanunun, yedek ve yorumlayıcı nitelikteki hükümlerine aykırılık ile mevcut pay sahiplerinin çıkarlarını ilk aşamada koruyan nisbi nitelikte emredici kanun hükümlerine sürekli olmayan aykırılıklar da iptal edilebilir nedenlerdendir⁴⁷⁷. Kanımızca da alınan sermaye artırım kararının kanunun mutlak emredici hükümleri dışında kalan hükümlerine aykırılığı halinde iptal edilebilirliği söz konusu olacaktır.

⁴⁷² Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 222.

⁴⁷³ **a.g.e.**, s. 223.

⁴⁷⁴ Yalçın, s. 56; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 304.

⁴⁷⁵ “Esas sözleşme, emredici hükümlere aykırı olmayan özel hükümlerden; yedek veya yorumlayıcı kanun hükümlerinin kısmen veya tamamen aksini öngören hükümlerden; emredici nitelikteki kanun hükümlerini kanun koyucunun amacına uygun olarak daha da ağırlaştıran ya da pekiştiren hükümlerden; ihlal edilmesi genel kurul kararının esas sözleşmeye aykırılık nedeniyle iptal edilebilirliğine yol açmayıp sadece ilgililerin tazmin sorumluluğuna yol açan düzenleyici hükümlerden ve kanunların emredici olan ve olmayan hükümlerini aynen veya özü bakımından tekrar eden hükümlerden oluşur”, Bkz. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 225; Cenkçi, s. 297.

⁴⁷⁶ Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 226.

⁴⁷⁷ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 224.

Mutlak ya da nisbi emredici hükümlerin kısmen veya tamamen değiştirilmesi veya kaldırılmasını öngören esas sözleşme hükümleri batıl olup, bir iptal nedeni oluşturmamaktadır⁴⁷⁸.

Esas sözleşmenin pay sahipleri bakımından müktesep hak ve alacak oluşturan hükümlerine aykırı ya da bu hükümlerin değiştirilmesi, sınırlandırılması veya kaldırılması durumlarını öngören GK kararları geçersiz olup iptali dava edilebilecektir⁴⁷⁹

Sermaye artırımla pay sahiplerinin rüçhan haklarının ihlal edilmesi; ortaklığın ihtiyacı olmadığı halde ihtiyacından çok sermaye artırımı yapılarak pay sahiplerinin paylarının azalmasına neden olarak zarara uğratılmasının amaçlanması ya da imtiyazlı pay sahiplerinin haklarının ihlali durumlarında GK'nın sermaye artırımına ilişkin kararının iptali davası açılabilir (TTK m. 445)⁴⁸⁰. Yani, esas sözleşmede yer alan; kuruculara tanınmış intifa hakkı (TTK m. 348, 502), YK üyelerine tanınmış kar payı (TTK m. 511), pay sahiplerine tanınmış imtiyaz hakları (TTK m. 478, 454), üçüncü kişilere satılacak pay ve pay senetlerini öncelikle alma hakkı tanıyan hükümlere aykırılık bu niteliktedir⁴⁸¹.

TTK m. 445'te, '*özellikle dürüstlük kuralına aykırılık*' açık bir şekilde iptal edilebilir nedenlerdendir. Burada, sermayeyi ve oy çoğunluğunu elinde bulunduran pay sahiplerinin, haksız ve bencilce alacakları kararlara karşı azınlıktaki pay sahiplerinin korunması amaçlanmıştır⁴⁸². Örneğin, ortaklığın ihtiyacı olmadığı halde, gereksiz yapılan sermaye artırımla, yeterli alım gücü olmayan pay sahiplerinin paylarının azaltılması; çoğunluk pay sahiplerinin çıkarları gözetilerek verilen birleşme kararları (TTK m. 136 vd.; m. 421/5) niteliği itibarıyla hakkın kötüye kullanımı özelliği taşıması nedeniyle iptal edilebilir kararlardandır⁴⁸³. Dürüstlük kuralı çerçevesinde, GK'da ortaklık yararına bir karar alınırken, birden çok yol veya seçenek olması durumunda, bunlardan azınlık ve diğer pay sahipleri için zararsız ya da en az zarar verecek yol veya

⁴⁷⁸ Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 225.

⁴⁷⁹ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 228.

⁴⁸⁰ Korkut, s. 282.

⁴⁸¹ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 229.

⁴⁸² **a.g.e.**, s. 232.

⁴⁸³ **a.g.e.**, s. 233.

seçeneğin karara bağlanması benimsenmelidir. Aksi durumda GK kararı iptal edilebilir bir karar niteliği taşır⁴⁸⁴. Ayrıca, 6102 sa. TTK m. 357’de ‘‘Pay sahipleri eşit şartlarda eşit işleme tabi tutulur’’ hükmü gereği, eşitlik ilkesine bir seferlik aykırı olan GK kararı iptal edilebilir nitelik taşır⁴⁸⁵. Ancak, eşitlik ilkesine sürekli aykırılık oluşturan GK kararları batıldır⁴⁸⁶.

GK kararına dayanan sermaye artırımına karşı, kararın alındığı tarihten itibaren 3 ay içinde TTK m. 445 vd. hükümleri gereği iptali dava edilmelidir⁴⁸⁷. Bu süre içerisinde iptali dava edilmez ise, GK kararı, kanun, esas sözleşme ve objektif iyi niyet kurallarına aykırı bile olsa geçerliliği devam eder, daha sonra açılacak iptal davasına da konu edilemez, çünkü TTK 445 hükmünde iptal davası bakımından belirtilen süre, mahkeme tarafından dikkate alınması zorunlu olan hak düşürücü ve emredici nitelikte bir süredir, Söz konusu süre GK kararının alındığı tarihten itibaren işlemeye başlar. TTK’da, bu sürenin hesabının nasıl yapılacağıyla ilgili bir kural yer almamıştır. Bu nedenle, TTK 1’in göndermesiyle TBK 92/I b-3 uygulanmaktadır. Dolayısıyla, GK kararının alındığı gün, ayın kaçınıcı günü ise, üçüncü ayın bunu karşılayan gününde süre bitmiş olur⁴⁸⁸. Yargıtay da verdiği bir kararda⁴⁸⁹, iptalin süresinin hesaplanmasında, TBK kurallarının uygulanacağı ve iptal davası açma süresinin son günü resmi tatil olması durumunda, bunu takip eden ilk iş gününde iptal davasının açılabilirliğini içtihat etmiştir⁴⁹⁰.

Ayrıca, sermaye artırımıyla, mevcut pay sahiplerinin rüçhan haklarının veya imtiyazlı pay sahiplerinin haklarının da ihlali durumlarında GK kararının iptali davasının açılması da söz konusu olacaktır (TTK m. 445)⁴⁹¹. GK kararına ilişkin iptal talebi için

⁴⁸⁴ **a.g.e.**, s. 236.

⁴⁸⁵ ‘‘Örneğin, aynı hukuki konumda olan paylara farklı kar payı ödenmesi, kar payı ödeme zamanı konusunda ayrıcalık sağlanması, esas sözleşme değişikliğiyle bazı pay sahiplerine oy hakkı ya da yönetime katılmada imtiyaz tanınması, sermaye artırımı sonucu çıkarılan yani paylar almada ayrıcalık tanımak gibi eşitlik ilkesine aykırı GK kararları iptal edilebilir kararlardır, bkz. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 235.

⁴⁸⁶ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 235.

⁴⁸⁷ Ömer Korkut, ‘‘6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketlerde Sermaye Artırımının Geçersizliği’’, **İÜHF M C. LXXI**, S. 2, 282, 2013, s. 275; Aydın, s. 509.

⁴⁸⁸ Şener, **Yargıtay Emsal Kararları**, s. 246-247.

⁴⁸⁹ 11. HD, 23. 10. 1984, E. 1984/4349, K. 1984/4366 (Kararın yayımlandığı yer: YKD 1985, C, XI, S. 1, s. 59-62), anılan yer: Şener, **Yargıtay Emsal Kararları**, s. 247.

⁴⁹⁰ Şener, **a.g.e.**, s. 247.

⁴⁹¹ Korkut, s. 282.

söz konusu kararın tescili ve ilanı gerekmemektedir⁴⁹². Nisbi emredici hükümlere ilişkin sürekli olmayan bir aykırılık iptal edilebilirlik yaptırımına tabi iken, söz konusu hükümleri ortadan kaldırarak ya da değiştirerek süreklilik arz eden aykırılık yaptırımı ise butlandır⁴⁹³.

Sermaye artırım kararının hükümsüzlüğü bakımından hangi dava ne zaman, kimlerin tarafından, nasıl şartlarda açılacağı veya sonuçları oldukça önem taşımaktadır. Bu nedenle, GK kararına karşı iptal davası açacak kişiler sınırlandırılmış olup, dava açma yetkisi verilen pay sahipleri (TTK m. 446 / 1- a, b), YK (TTK m. 446), alınan kararlar kişisel olarak sorumluluğuna yol açacak ise YK üyelerinin her biri ve HAAO'da SPK olmak üzere bu haktan yararlanabilmektedir⁴⁹⁴. YK kararları bakımından, sayılanlar dışında, ortaklığın alacaklıları, üçüncü kişiler veya intifa senedi sahipleri iptal davası açma yetkisine haiz değildirler⁴⁹⁵. Ancak, iptal davası açabilmeleri için pay sahiplerinin iptalini talep ettikleri GK kararının alındığı toplantıya katılmış olup, söz konusu karara olumsuz oy vermiş olması ve muhalefetini toplantı tutanağına geçirtmiş olması zorunludur (TTK m. 446/2)⁴⁹⁶. Yargıtay 2019 yılında verdiği bir kararında⁴⁹⁷, alt derece mahkemesi tarafından iptal davası açmış olan davacı ortağın, usulüne uygun bir şekilde muhalefet şerhi bulunmadığını, dava şartının gerçekleşmediğini belirterek, açılan iptal davasının reddine karar vermiş, verilen bu karar da Yargıtay tarafından onaylanmıştır. Ayrıca, pay sahipleri, toplantı bitiminden sonra ortaklığa ihtar çekerek muhalefet şerhi de veremezler. Söz konusu pay sahipleri iptal davası açarlarsa, kanuni

⁴⁹² Aydın, s. 509.

⁴⁹³ Bkz. Cenkçi, s. 296, dpn. 1156; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 217.

⁴⁹⁴ Oruç Hami Şener, **Yeni TTK Döneminde Anonim ve Limited Ortaklıklara İlişkin Verilen Yargıtay Emsal Kararlarının Değerlendirilmesi**, Gözden geçirilmiş ve 4 misli genişletilmiş 2.b, Ankara: Seçkin Kitabevi, 2020, s. 46; *Mutlak butlan halinde buna dayanmakta hukuki yararı bulunan herkes dava açma hakkına sahiptir*. Yargıtay 11. HD. 31.03.2006, E.1685/K.3397 (**Eriş:** TTK, 3. Cilt, s. 2994-2995), anılan yer, Korkut, s. 282, dpn. 28.

⁴⁹⁵ Korkut, s. 282; *Kanunda intifa senedi sahiplerine "pay sahipliği hakları" verilemeyeceği ve fakat net kâra, tasfiye sonucunda kalan tutara katılma, yeni çıkarılacak payları alma hakkı tanınabileceği düzenlenmektedir (TTK m. 503). YK'nun sermaye artırım kararı, özellikle yeni pay alma hakkı tanınan intifa senedi sahiplerinin menfaatini ilgilendirirse de kanunda bu pay sahiplerine sınırlı konularda hak tanındığından, iptal davasının da dahil olduğu yönetime ilişkin konularda intifa senedi sahiplerinin hakkı bulunmadığından, YK kararları aleyhine iptal davası açamazlar. Bu kişiler ancak, YK kararının uygulanmasıyla haksız olarak zarara uğradıklarını ileri sürerek, TTK m. 556 hükmü uyarınca sorumluluk davası açabilir*, Bkz. Cenkçi, s. 304, dpn. 1195, 1196.

⁴⁹⁶ Korkut, s. 282; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 268

⁴⁹⁷ 11. HD, 27. 02. 2019, E, 2017/5418, K, 2019/1598, anılan yer: Şener, **Yargıtay Emsal Kararları**, s. 263.

dava şartının gerçekleşmemiş olması nedeniyle, açılan iptal davası usulden reddedilir. Usulüne uygun muhalefet şerhi ise HMK 114/II ve HMK 115/II’de dava şartıdır⁴⁹⁸.

Hukukumuzda, YK kararları bakımından iptal yaptırımına ilişkin bir hüküm, 865 ve 6762 sayılı mülga TTK’da yer almamaktaydı. Ancak, 1163 sa. Kooperatifler Kanunu m. 16 ve 2499 sayılı mülga SerPK’nın m. 12/6’da (6362 sayılı SerPK m. 18/6) tüm YK kararları bakımından genel olarak değil de doğrudan ortaklık pay sahiplerini ilgilendiren bazı YK kararlarının iptali için özel olarak imkan tanınmıştır. Bunlar, 1163 sa. Kooperatifler Kanunu m.16 uyarınca kooperatif YK’nın kooperatiften çıkarma kararları; TTK m. 156 hükmü gereği birleşmeye ilişkin yönetim organı kararı (TTK m. 192); HAAO’da kâr payı avansının verilmesi ve kâr payı dağıtılmasıyla ilgili YK kararları (SerPK m. 20/1, 2); YK’nın, kayıtlı sermayeye ilişkin kararlarının iptali için dava (TTK m. 460/5; SerPK m. 18/6) edilebilmesidir⁴⁹⁹. Kural bakımından, YK kararları iptali mümkün olmamakla beraber, sermaye artırımı kararında istisnai bir düzenleme yapılmıştır (TTK m. 460/5)⁵⁰⁰. TTK m. 460/5 ve SerPK m. 18/6 hükümleri uyarınca iptali öngörülen YK kararları, pay sahiplerinin hakları ile çıkarlarını doğrudan doğruya etkileyebilecek olan kararlardır⁵⁰¹. Anılan istisnai hükümlerin dışında tüm YK kararlarında uygulanabilecek genel bir iptal yaptırımı TTK’ de yer almamaktadır, öğretide de baskın görüş bu yöndedir⁵⁰². İlâveten, butlan yaptırımının düzenlendiği TTK m. 391’in gerekçesinde de YK kararları iptalinin kabul edilmediği, ancak, batıl olduğunun tespitinin istenebileceğine yer verilmiştir⁵⁰³. Dolayısıyla, yeni TTK ile başlayan dönemde de YK kararlarının iptali davası mümkün değildir⁵⁰⁴. Ancak, öğretide YK kararlarının da GK kararları gibi iptal edilebileceği, dava açma hakkının TTK m. 460/5 hükmünden hareketle pay sahipleri ile YK üyelerine

⁴⁹⁸ Şener, **Yargıtay Emsal Kararları**, s. 269.

⁴⁹⁹ Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 215; Cenkeçi, s. 287; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, N. 182, s. 180.

⁵⁰⁰ Cenkeçi, s. 289; Bahtiyar, SerPK-TTK Karşılaştırma, s. 49.

⁵⁰¹ Cenkeçi, s. 294.

⁵⁰² Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 216.

⁵⁰³ Bkz. Gerekçe, TTK m. 391; Cenkeçi, s. 289.

⁵⁰⁴ Moroğlu, *YK kararlarına, GK kararlarında olduğu gibi TTK m. 445 hükmüne benzer şekilde iptal davası yolu açıldığı takdirde, özellikle icranın geri bırakılması yoluyla YK’nun ortaklığın olağan faaliyetlerini yürütemez hale gelebileceği, hâkimin ortaklığın ticari kararlarına ve sırlarına müdahale ederek ortaklığın varlığını tehlikeye düşürülebileceği görüşündedir*, Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 216; Aynı yönde bkz. Kırca, Şehirali Çelik ve Manavgat, s. 523.

tanınabileceği ileri sürülmektedir⁵⁰⁵. Bir kısım yazarlar TTK m. 445 vd. hükümlerine kıyasen iptal davası açılması önerisinde bulunmuşlardır⁵⁰⁶. Yargıtay 11. HD aynı yönde, YK kararlarının iptalinin dava edilmesini reddetmekle birlikte, istisnai olarak *“bazı hallerde ve özellikle pay sahiplerinin kişisel haklarını ihlal eden YK kararları aleyhine iptal davası açılabilir”* görüşünü kabul etmiştir⁵⁰⁷. Moroğlu da⁵⁰⁸, *bazı istisnalar dışında, YK kararlarının iptaline kural olarak izin verilmemiş olmasının doğru olduğu, 6102 sayılı TTK’da YK kararlarının butlanı düzenlenirken yokluğuna da açıkça değinilmemiş olmasının bir eksiklik olduğunu, genel hükümler bakımından, YK kararlarının yokluğunun dava veya defî olarak ileri sürülebileceği görüşündedir.*

Kayıtlı sermaye sisteminde ise iptal edilebilirlik yaptırımının öngörülmesinin asıl amacı, YK’nın keyfi bir şekilde karar almalarına karşı pay sahiplerini korumaktır. İptal edilebilirlik sebepleri bu amaçla geniş tutulmuştur. Bu konuda ‘‘TTK’ da m. 445 hükmünde öngörülen nedenlerin varlığı halinde iptal davası açılabilir; SerPK’ da ise, 6102 sa. Kanun’ un GK kararlarının iptaline ilişkin hükümleri çerçevesinde iptal davası açılabilir’’ şeklindeki düzenlemeyle GK kararlarının iptali nedenleriyle paralellik sağlanmıştır (TTK m. 460/5; SerPK m. 18/6)⁵⁰⁹. Bu bakımdan, YK’nın sermaye artırımına ilişkin kararının kanun, esas sözleşme hükümleri ya da dürüstlük kuralına aykırılığının iptali davası açılabilir⁵¹⁰. Ancak, YK kararı iptaliyle açılan davada, hâkim, yerindelik denetimi yapamamaktadır⁵¹¹. Aksi durumda, iptal davasıyla hâkimin ortaklığın işleyişine müdahale etmesi sonucunu doğurur ki, bu da hem iptal davasının öngörülme amacıyla hem de anonim ortaklığın temel yapısı ve kayıtlı sermaye sistemi işleyişiyle bağdaşmayacaktır⁵¹².

⁵⁰⁵ Karahan/ Arslan, s. 402.

⁵⁰⁶ Ersin Çamoğlu, **Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu**, 3. B., İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2010, s. 82 vd.; Yaşar Karayalçın, ‘‘Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Hangi Kararları Aleyhine Dava Açılabilir’’. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu III, 1986, s. 243 vd.; Aytaç, Anonim Ortaklıklarda İbra, 1982 (Tartışmalar), s. 285-287.

⁵⁰⁷ Bkz. Moroğlu, s. 218; 11 HD 28. 11. 1986 gün ve E. 5287, K. 6355 sayılı kararı (Eriş, Açıklamalı-İçtihatlı TTK 1. Baskı, 1987, s. 1122, İçt. No. 1470) ve 11.HD 26. 1. 1989 gün ve E. 88/3414, K. 89/260 sayılı kararı (YKD. C. XV, S. 5, s. 684-686).

⁵⁰⁸ Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 219.

⁵⁰⁹ Cenkçi, s. 294; Bahtiyar, **SerPK-TTK Karşılaştırma**, s. 49; Aydın, s. 509.

⁵¹⁰ Korkut, s. 283.

⁵¹¹ Aytaç, **İptal**, s. 287; Bahtiyar, s. 180; Karayalçın, **Yönetim Kurulu**, s. 271; Cenkçi, s. 296.

⁵¹² Cenkçi, s. 296.

TTK m. 460/5'e göre m. 445'te öngörülen nedenlerin varlığı halinde, YK kararlarının aykırılığını, pay sahipleri ve YK üyeleri, kararın ilanından itibaren bir ay içinde iptali davasını açabilirler (TTK m. 460/5). Söz konusu dava, m. 448 ve m. 451 uyarınca kıyas yoluyla uygulanır⁵¹³. GK kararlarının iptalinin üç aylık süreye bağlanmış olmasına rağmen, YK kararları bakımından bu süre, HAOAO'da "bir ay", HAAO'da "otuz gün" olarak düzenlenmiştir (TTK m. 460/5; SerPK m. 18/6; SerPK m. 93). İptal davası açma süresi de niteliği itibariyle hak düşürücü süredir (TTK m. 460/5; SerPK m. 18/6; TTK m. 448/2)⁵¹⁴. Dava açma süresinin başlangıcı, pay sahipleri ve YK üyelerinin açacağı davalarda, YK kararının ilan edildiği tarih, SPK' nin açacağı davalarda da kararların kamuya duyurulduğu tarih" esas alınır (TTK m. 460/5; SerPK m. 18/6; SerPK m. 93)⁵¹⁵.

Ortaklık, TTK m. 448/3 uyarınca, iptal davası sebebiyle uğrayacağı muhtemel zararlara karşı, mahkemeden, davacının teminat göstermesini isteyebilir. Öğretide, bu teminatın, ortaklığa karşı açılacak mesnetsiz iptal davalarının kolay bir şekilde açılmasını ve bu davanın baskı aracı olarak ortaklığa karşı kullanılmasının önüne geçilmesi amacını taşıdığı ileri sürülmektedir⁵¹⁶.

Ayrıca, ortaklık, TTK m. 339/2-i) hükmü uyarınca esas sözleşmeye konulması zorunlu ilan maddesinde belirtilen araçla, iptal davası açıldığını, duruşma gününü, usulüne uygun bir şekilde ilan eder. İnternet sitesi açmakla yükümlü ortaklıklar da (TTK m. 1524), iptal davasının açıldığını ayrıca internet sitesinde duyurmak zorundadır (TTK m. 448/1).

Mahkeme davanın kabul edilmesine karar verirse, YK, iptal kararının bir suretini hemen ticaret siciline tescili ve ilanını, TTK m. 1524 uyarınca da internet sitesi açmak zorunda olan ortaklıklar da ayrıca bu kararı internet sitesinde duyurmak zorundadır (TTK m. 450)⁵¹⁷.

⁵¹³ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 370; Korkut, s. 283

⁵¹⁴ Cenkçi, s. 311; Özkorkut, s. 155; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 398.

⁵¹⁵ Cenkçi, s. 312

⁵¹⁶ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 296.

⁵¹⁷ Cenkçi, s. 316; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 336.

2.2. Butlan

TTK m. 447/1'de, GK kararlarının butlanı ayrıca hükme bağlanmış olup sermaye artırım kararının butlanı sonucunu doğurabilecek nedenler, GK kararları bakımından, sınırlı olmayacak şekilde sayılmıştır. TTK m. 447 hükmünde üç bent halinde sayılan, TBK'nın genel hükümlerinde de öngörülmüş olan butlan nedenleri ; a) *Pay sahibinin, GK'a katılma, asgari oy hakkı, dava ve kanundan kaynaklanan vazgeçilemez nitelikteki haklarını sınırlandıran veya ortadan kaldıran* (TTK m. 447/1-a), b) *Pay sahibinin bilgi alma, inceleme ve denetleme haklarını, kanunen izin verilen ölçü dışında sınırlandıran* (TTK m. 447/1-b), c) *Anonim şirketin temel yapısını bozan veya sermayenin korunması hükümlerine aykırı olan, kararları batıldır* (TTK m. 447/1-c)⁵¹⁸. Kanunda sayılan bu haller sınırlayıcı olmayıp örnek niteliğindedir.

TTK 447'de yer verilen butlan nedenlerinin yanı sıra, öğretide, TBK m. 26 ve m. 27'de öngörülen butlan nedenlerinin de GK kararlarına ve aynı şekilde sermaye artırım kararına da uygulanacağı belirtilmektedir⁵¹⁹. Anonim şirketlerde esas sermaye artırım kararı bakımından, anılan nedenlerden biri söz konusu olması halinde butlanın tespiti davası açılabilir. Örneğin, dış kaynaklardan artırımın önkoşullardan biri olan önceki sermayenin tamamen ödenmesi şartına uyulmadan, esas sermaye artırımına gidilmesi durumunda GK kararı butlan olabilecektir⁵²⁰. Anılan hüküm emredici niteliktedir ve ihlali halinde, 447 / 1- c uyarınca, anonim şirket sermayesinin korunması hükümlerine aykırı kararın batıl olduğu ileri sürülebilir. Ancak, ‘‘Sermayeye oranla önemli sayılmayan tutarların ödenmemiş olması sermaye artırımını engellemeyecek’’, olması

⁵¹⁸ Korkut, 280; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s. 356; *Anonim ortaklığın temel yapısını oluşturan; anonimlik, sermayenin paylara bölünmüşlüğü, ortakların sınırlı ve sadece şirkete karşı sorumlu olması, her bir payın bir pay sahipliği konumunu oluşturmaması, pay devri serbestliği, bağımsız denetim, organlar arası işlevler ayrılığı ve organların devredilemez birtakım yetkilerinin bulunması, yönetimin hesap verebilirliği şeklindeki hususlara aykırılık oluşturan sermaye artırım kararı butlanla sayılacaktır*, bkz. Düden, s. 171; Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 201; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 402; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s. 357-358.

⁵¹⁹ Düden, s. 170; Bahtiyar, **a.g.e.**, s. 200; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku I**, N. 722d; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s. 354; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 399.

⁵²⁰ Anonim şirketlerde dış kaynaklardan yapılan esas sermaye artırımında, anonim şirket GK'nca sermaye artırım kararı alınabilmesinin ön şartlarından biri, TTK m. 456/1 uyarınca, önceki sermayenin tamamen ödenmiş olmasıdır.

sebebiyle butlan yaptırımına yol açmayacaktır⁵²¹. Önemli olmayan tutarın ne olacağının belirli bir oran olarak gösterilmesi isabetli olmadığı, bu durumda somut durumun şartlarına göre tespit edilmesi gerekeceği belirtilmiştir⁵²².

Sermaye artırım kararı bir esas sözleşme değişikliği olduğu ve hakkında da özel bir yetersayı öngörülmemiş olduğundan TTK m. 421/1 hükmündeki genel esas sözleşme değişikliklerinde öngörülmüş olan yetersayı, sermaye artırım kararı bakımından da uygulanır ve artırım kararının geçerli yetersayı ile alınmaması halinde de genel kurul kararının butlanı söz konusu olur⁵²³.

Bahtiyar⁵²⁴, TTK m. 357 hükmü uyarınca pay sahiplerinin sahip oldukları eşit işleme tabi tutulma hakkını kaldıran veya sınırlandıran sermaye artırım kararlarının da butlan yaptırımına tabi olacağı görüşündedir.

TTK m. 459/1 hükmünce, artırılan sermayeyi temsil eden payların tümünün değiştirilen esas sözleşme veya iştirak taahhünamesinde yer almaması sonucu sermayenin artırım hükümsüz olacaktır⁵²⁵. Ayrıca, TBK m. 27 uyarınca, kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı olan ya da konusu imkânsız olan sözleşmelerin kesin olarak hükümsüz olduğunu belirten hükmü, aynı şekilde GK kararları bakımından da batıl sayılacaktır⁵²⁶.

TTK'nın sermayenin korunması amacına yönelik emredici hükümlerine aykırı olan sermaye artırım kararları da butlanla sonuçlanacaktır. Öğretide, itibari değer altında pay oluşturulması (TTK m. 476), ortaklığın kendi paylarının kanunda izin verilenin dışında edinmesi (TTK m. 379 vd.), finansal tablolar ve faaliyet raporları incelenmeden kaldırılması (TTK m. 437), karşılıksız hamiline yazılı senet

⁵²¹ Yasada önemli olmayan tutarın ne olacağı belirtilmemiştir. Öğretide bu oranın % 2, % 5, %10 olabileceği ifade edilmiştir, Bkz. Pulaşlı, "Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Anonim Şirketlerde Sermaye Artırımı" **Batider**, C. XXIII, S. 4, Aralık 2006, s. 48-49; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi** C. II, s. 1604-1605, N. 11; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s. 266; bkz.: Korkut, s. 280.

⁵²² Korkut, s. 191; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 148, 178-179.

⁵²³ Korkut, s. 280.

⁵²⁴ Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 201.

⁵²⁵ Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, C. II, s. 1701, N. 257.

⁵²⁶ Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 30; Bahtiyar, **a.g.e.**, s. 202; Düden, s. 172.

çıkarılabilmesi (TTK m. 484/2), sermaye için faiz ödenmesi (TTK m. 509-510) ile ilişkili kararlar sermayenin korunması amacına yönelik emredici hükümlere aykırı olması nedeniyle batıldır denilmiştir⁵²⁷.

Yargıtay bir kararında da sermaye artırımı kararının konusunun imkânsızlığının hükümsüzlük sebebi olduğu ve konusu imkânsız hale gelen sermaye artırımı kararının da butlan olacağına hükmetmiştir⁵²⁸.

Sermaye artırımı kararının butlanı davalarında davacı bakımından bir sınırlama yer almamaktadır⁵²⁹. İptal davası açabilecek kişilerin dışında hukuki bakımdan korunmaya değer güncel bir yararı bulunan (HMK m. 106/2) herkesin butlanın tespiti için dava hakkı vardır⁵³⁰. Başka bir deyişle, butlan, mutlak bir hükümsüzlük hali olup, sadece taraflarca değil, hukuki yararı bulunan herkes tarafından ve herkese karşı aksi kanunla öngörülmüş olmadıkça kural olarak herhangi bir süreye bağlı olmaksızın ileri (SPK m. 92/1-b) sürülebileceği gibi hâkim tarafından da re'sen göz önüne alınmaktadır⁵³¹. Öğretide diğer bir görüşe göre sermaye artırımı kararının butlanı, kuruluştaki fesih davasına yapılan atıftan dolayı üç aylık bir süreyle sınırlı olmak üzere ileri sürülebilir ve üç aylık sürenin geçmesi halinde artık sermaye artırımı kararının butlanı veya yokluğu ileri sürülemez⁵³². Sermaye artırımında butlan yaptırımının tespiti davasında, butlan mahiyetinin gereği olarak süre bakımından bir sınırlama bulunmamakla beraber, TTK m.456/4'in kuruluş hükümlerine yaptığı atıflara göre özel bir hükümle dolaylı yoldan da olsa süre sınırlama yapıldığı sonucuna ulaşılabilir. Buna göre de sermaye artırımı kararının üç ay içinde tescili gerçekleşmez ise batıl bir karar olabileceği gibi, şartları da mevcut ise tescile kadar olan süre içerisinde ilgili kararın butlanı istenebilir⁵³³.

⁵²⁷ Düden, s. 172; Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 202.

⁵²⁸ Bkz. Düden, s. 172; Y11.HD, 18.11.1992–1992–9599/5987, anıldığı yer: G. Eriş, Anonim Şirketler Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara 1995, s. 550-551.

⁵²⁹ Aydın, s. 510-511.

⁵³⁰ Yargıtay 11. HD. 31.03.2006, E.1685/K.3397 (Eriş: TTK, 3. Cilt, s. 2994-2995), anılan yer: Korkut, s. 282

⁵³¹ Moroğlu, s. 31; Korkut, s. 281.

⁵³² Ömer Korkut, **Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Butlanı**, Adana 2012, s.190; Aydın Alber Yüce, **Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanının Tespiti Davası**, İstanbul 2015, s. 207-208; Alışkan, s.176; Aydın, s. 511.

⁵³³ ‘Nitelikleri, şartları ve davacıları farklı olan sermaye artırımı kararının butlanının tespiti davasıyla TTK m.446’da düzenlenen sermaye artırımına ilişkin GK kararının iptal davası, davaların açılabilceği

Moroğlu⁵³⁴, “anonim şirketlerde sermaye artırım kararları bakımından butlanın süresiz olarak ileri sürülebilmesinin hukuk güvenliği açısından yadsınamayacak bir tehlike oluşturduğu, bu nedenle, kesin geçersizlik hallerinin sınırlandırılmasının çok önemli olduğu” görüşündedir. Kanaatimizce de anonim şirketlerde butlan yaptırımının süresiz olarak ileri sürülebilmesinin birçok açıdan sakıncaları olabilir. Öğretide ağırlıklı olarak kabul edilen görüşe göre, butlanın süresiz olarak ileri sürülebilmesinin ticaret hayatının güvenliği ve istikrarını tehlikeye düşürmekle beraber ortaklık, menfaati ihlal edilen pay sahipleri ve alacaklılar bakımından da belirsizliklere yol açacak bir sürecin önünün açılacağı ve anonim ortaklıkta sermayenin belirli olması kuralıyla da bağdaşmadığı ileri sürülmüştür⁵³⁵. Sermaye artırımında butlanın süresiz olarak ileri sürülmesinin hukuk güvenliği bakımından oluşturacağı riskler öğretide ve mahkeme kararlarında yoğun bir şekilde konu edilmiştir. Yargıtay’ın bir kararında⁵³⁶ sermaye artırımında kuruluşa yapılan atıflar uyarınca eTTK m.299/5-6’daki koşullar, kapsam ve bir aylık hak düşürücü sürenin sermaye artırımının butlanı (eTTK m.392/2) bakımından da geçerli kabul edilmiştir. Kanaatimizce, kanunda sermaye artırımı bakımından batıl sayılabilecek işlemlerin sonuç ve sürelerine ilişkin özel bir hüküm yer almıyor ise TTK m. 447 ve gerekirse TBK m. 27 gibi genel hükümlere gidilmelidir.

2.3. Yokluk

Hukuki bir işlem, içeriği ve ortaya çıkışı bakımından emredici hükümlere aykırı olabilir. Kanunda öngörülmüş olan kurucu-şekli niteliklerinde eksiklik olan GK

süre yönünden kesişmektedir. Çünkü, her iki dava da artırım kararının alındığı tarihten itibaren üç ay içerisinde açılabilir”, bkz. Aydın, s. 511.

⁵³⁴ Moroğlu, s. 32; aynı yönde bkz. Üçışık, s. 57 vd; Aydın, s. 505; Serder Yılmaz, s. 203.

⁵³⁵ Üçışık, s. 57 vd; Aydın, s. 505; Serder Yılmaz, s. 203.

⁵³⁶ 12.6.1987 tarihli bir karara göre: “Dairemizin yerleşmiş içtihatlarına göre, TTK’nun 391. ve müteakip maddelerinde düzenlenmiş bulunan esas sermayenin artırılması işlemlerinde aynı yasanın 392. maddesinin 1. cümlesi yollanması ile anonim şirketin kuruluşuna ait hükümlerin uygulanması gerekmektedir. Anılan maddenin atıfta bulunduğu aynı yasanın 299/5. maddesinde ise kuruluşu tasdik edilen şirketin sonradan butlanı iddia edilemeyeceği hükme bağlandıktan sonra, butlan davasının ise, ancak aynı fıkra da belirtilen koşulların gerçekleşmesi şartına bağlı olarak, sadece şirketten alacaklı olan kişileri ile şirket pay sahiplerince 1 aylık hak düşürücü süre içerisinde açılacağı açıkça ve sınırlı olarak saptanmış bulunmaktadır. Kanun açıkça ve sınırlama getirmek suretiyle getirdiği bu düzenlemenin yorum yoluyla genişletilmesi, anonim şirketlerin bünyesi ile de bağdaştırılması olanağı bulunmadığından, mümkün bulunmamaktadır.” Y.11. HD, E.1987/2859, K. 1987/3563, T. 12.6.1987. (Kazancı İçtihat Bankası), anılan yer: Aydın, s. 501.

tarafından alınan sermaye artırım kararı da hukuki işlem bakımından yoklukla maluldür⁵³⁷. GK kararlarının yokluğu da başlangıçtan itibaren bir GK kararının olmadığını gösterir. Söz konusu kararlar da, başlangıçtan itibaren kurucu unsurlarının mevcut olmaması nedeniyle hiç kimseye karşı hüküm ve sonuç doğurmaz⁵³⁸. Yokluk halindeki hukuki bir işlem, bir veya birkaç kurucu unsurun yokluğundan dolayı şeklen de olsa varlık kazanamaz. Esas sermaye sisteminde GK veya kayıtlı sermaye sisteminde YK'nın artırım kararının var olması için kanunda öngörülen iki unsur gereklidir: 1.si, toplantının yapılmış olması, 2.si ise artırım kararının alınmış olmasıdır. Söz konusu unsurların eksik olması halinde artırım kararı alınmamış sayılacak, yani yok hükmünde olacaktır. TTK m. 333'teki anonim ortaklıklarda GK toplantısında Bakanlık temsilcisinin bulunması zorunluluğunun yerine getirilmemiş olması (TTK m. 407/3) veya Bakanlık temsilcisinin toplantı tutanaklarını imzalamamış olması (TTK m. 422/1)⁵³⁹, GK kararının, TTK m. 379 hükmünce anonim ortaklığın sahip olduğu kendi pay senetlerine bağlı olan oylarla alınmış olması halinde ilgili GK kararı yoklukla malul olacaktır. Yasa ve esas sözleşme hükümlerine göre yetkisiz sayılanların GK'yı toplantıya çağırımları yokluk nedenidir⁵⁴⁰. Kanunda öngörülen toplantı ve karar yetersayılarına uyulmaksızın alınan GK kararları da yok hükmündedir.

Yukarıda sayılan durumlarda, alınan GK kararlarının yokluğu bakımından bir tespit davası açılır. Yokluğun tespiti davası TTK'da özel olarak düzenlenmediği için kanunda davaya ilişkin uygulanacak olan özel usul kurallarına yer verilmemiştir⁵⁴¹. GK kararlarının yokluğu davası, herkes tarafından ileri sürülebilen, hak düşürücü süreye tabi olmayan, zaman aşımına da uğramayan ve hakim tarafından re'sen dikkate alınan davalardır. Ancak, HAAO'nın GK kararları, SerPK m. 92/a-b hükümleri gereği, söz konusu davalarda, hukuka aykırılık tespitinin kurulca yapıldığı tarihten itibaren üç

⁵³⁷ Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 32; Düden, s. 167.

⁵³⁸ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 37; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s. 348.

⁵³⁹ Bu durumda, kanunda, GK kararı geçersiz sayılmakta, ancak, hukuki sonuçları bakımından, yokluk veya butlan arasında bir fark olmaması nedeniyle burada zikredilebilir, bkz. Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s. 348.

⁵⁴⁰ Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 348.

⁵⁴¹ Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 149.

ay ile beş yıl içinde açılacaktır. HAAO'larda belirli bir süreye tabi olma durumu, aleniyet ve hukuk güvenliğini sağlamak amacı taşımaktadır⁵⁴².

2.4. Askıda Hükümsüzlük

Hukuken geçerli olan GK veya YK kararlarının tam anlamıyla hüküm ve sonuç doğurabilmesi için ek koşulların arandığı bir yaptırım türü de askıda hükümsüzlüktür. Örnek verilecek olursa; bazı pay sahiplerinin muvafakatlarının ya da kurulca karar almalarının istendiği, kararların ticaret siciline tescil edilmesinin şart koşulduğu durumlarda, ilgili şartların yerine getirilmediği durumlarda askıda hükümsüzlük söz konusu olur⁵⁴³. Kanunda aranan ek koşul gerçekleşirse, geçersizlik hali ortadan kalkar. Ancak, askıda hükümsüz olan bir karar, YK tarafından icra edilemez, ayrıca tescile tabi kararlardan biri ise, tescil de edilemez. Askıda hükümsüzlük, iptal edilebilirlik ve butlan hallerinden niteliği itibariyle farklıdır. Çünkü iptal edilebilir bir karar hâkim hükmünü gerektirdiği halde, askıda hükümsüzlük *ipso iure* mevcuttur ve herhangi bir süreye bağlı olmaksızın itiraz şeklinde veya tespit davası yoluyla da ileri sürülebilir ve mahkeme tarafından re'sen dikkate alınır. Ayrıca, askıda hükümsüzlükte, hükümsüzlük, mutlak ve kesin değildir, sonradan gerçekleştirilecek muvafakat beyanları ya da kararlarıyla, ticaret siciline tescil işleminin tamamlanması sonucunda askıda hükümsüzlük durumu ortadan kalkar.

Halka açık olmayan anonim ortaklıklarda, TTK m. 454 hükmüne uygun olarak İPSÖK tarafından onaylanmayan YK sermaye artırım kararları da askıda hükümsüzdür⁵⁴⁴. Ayrıca, çıkarılmış sermayeyi gösteren esas sözleşmenin sermayeye ilişkin maddesinin yeni şekli (TTK m. 460/6; SerPK m. 18/7) ile YK'ya esas sözleşmeyle tanınmış yetkiler nedeniyle alınmış YK kararları (SerPK m. 18/8; II-18.1 sa. Tebliğ, m. 12/1) tescil edilinceye kadar askıda hükümsüzdür⁵⁴⁵.

⁵⁴² Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s. 349.

⁵⁴³ Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 38.

⁵⁴⁴ Anılan kararlara karşı iptal davası açılmayacağı; ancak askıda hükümsüzlüğün tespitinin talep edilebileceği konusunda bkz. Yarg., 11. HD., 07.07.1998 T., 1998/3462 E., 1998/5229 K. (Moroğlu/Kendigelen, s. 359); Yarg., 11. HD., 28.10.2004 T., 2003/13857 E., 2004/ 10355 K. (Moroğlu/Kendigelen, s. 359-360).

⁵⁴⁵ Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 39; Özkorkut, s. 95.

GK kararlarının askıda hükümsüzlüğü halleri TTK'nın, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m.16 ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu m. 8'de de öngörülmüştür⁵⁴⁶. Aşağıda çalışma alanı ile bağlantılı olarak konuya kısaca değinilecek ancak ayrıntıya girilmeyecektir.

2.5. Yönetim Kurulu'nun Sermaye Artırımı Önerisinin (Kararının) Yokluğu ve Butlanı

Hukuki işlem olmaları nedeniyle, YK kararları, çeşitli derecelerde hukuki aykırılıklar barındırabilir⁵⁴⁷. TTK'da⁵⁴⁸, tüm YK kararları bakımından uygulanabilecek şekilde, GK kararlarının butlanı hallerine paralel olarak butlan yaptırımı düzenlenmektedir (TTK m. 391)⁵⁴⁹. Örnekseme yoluyla yer verilen düzenlemeye göre, *eşit işlem ilkesine aykırılığı olan (TTK m. 391/1, a); AO'nun temel yapısına uymayan ya da sermayenin korunması ilkesini gözetmeyen; pay sahiplerinin özellikle vazgeçilmez nitelikteki haklarını ihlal eden veya bunların kullanılmalarını kısıtlayan ya da güçleştiren; diğer organların devredilemez yetkilerine giren ve bu yetkilerin devrine ilişkin YK kararları batıldır*⁵⁵⁰. Ancak, YK kararlarının butlan yaptırımına ilişkin halleri m. 391'de sayılanlarla sınırlı olmadığı için, bunun dışındaki butlan hallerinde genel hükümler göz önüne alınabilir⁵⁵¹. Genel hüküm niteliğinde olan TBK m. 27 hükmünce YK kararları için sayılanlar dışında diğer butlan hallerinin tespitinde, AO ilkeleri dikkate alınmalı⁵⁵²; hukuki güvenlikte önemi olan *butlanın ikincilliği ilkesi* gözetilmelidir⁵⁵³. TTK m. 391 hükmünün butlan hallerinde yol gösterici olması, diğer hallerin de TBK

⁵⁴⁶ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 40;

⁵⁴⁷ Cenkçi, s. 284; Ömer Korkut ve Müslüm Yılmaz, "İsviçre Federal Mahkemesi'nin Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanına İlişkin Bir Kararının (133 III 77) Değerlendirilmesi (İsviçre Federal Mahkemesi'nin 133 III 77, 16 Ocak 2007 Kararı Üzerine Düşünceler)", **BATİDER**, C. XXV, S. 4, Y. 2009, (s. 539-555), s. 544; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 38, 212; Özkorkut, s. 90.

⁵⁴⁸ Cenkçi, s. 284; "6762 sa. TTK' de ne genel kurul kararlarının ne de yönetim kurulu kararlarının butlanı düzenlenmişti. Ancak öğretide ve yargı kararlarında butlan yaptırımının genel hükümler uyarınca genel kurul ve yönetim kurulu kararları için de uygulanabileceği kabul edilmekteydi", bkz. Aytaç, **İptal**, s. 284; Özkorkut, s. 128.

⁵⁴⁹ Cenkçi, s. 284, dñn. 1097; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 26-27.

⁵⁵⁰ Cenkçi, s. 284.

⁵⁵¹ Cenkçi, s. 284; Özkorkut, s. 94; Korkut, s. 89; Moroğlu, **a.g.e.**, s. 26; Tekinalp, **Butlan**, s. 13.

⁵⁵² Cenkçi, s. 285; Tekinalp, **a.g.e.**, s. 12-13.

⁵⁵³ Cenkçi, s. 285; Aytaç, **İptal**, s. 284; Hasan Pulaşlı, "Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı ve Müeyyidesi", **YYÜHFD**, Y. 1, S. 2, 2013, s. 23.

m. 391 hükmünde sayılanlarla benzerliği ölçüsünde butlan yaptırımına tabi tutulması gerektiği önerilmektedir⁵⁵⁴.

Hukuki bir işlemin varlığının şartlarını belirleyen kurucu-şekli unsurlarının bulunmaması, emredici hükümlere aykırılığı nedeniyle hukuki işlem oluşamaması durumu yokluk yaptırımına; şeklen oluşmuş hukuki bir işlemin ise içeriğinin emredici hükümler, ahlaki değerlere aykırı olması ya da imkânsızlığı durumunda butlan (TTK m. 447; TBK m.27) yaptırımı gündeme gelebilir⁵⁵⁵. Söz konusu hükümsüzlük halleri hem GK hem de YK kararları bakımından söz konusu olur. Tüm YK üyelerine toplantı çağrısı yapılmaması⁵⁵⁶, toplantıya çağrının usulüne uygun yapılmaması, YK toplantısının bir veya daha fazla üyenin yokluğunda yapılması; YK kararlarının, TTK m. 390 hükmüne ve esas sözleşmede gösterilen toplantı ve karar nisaplarına aykırı bir şekilde alınması⁵⁵⁷; TTK m. 390/3 uyarınca alınan kararın yazılarak altlarının imzalanmamış olması⁵⁵⁸; TTK m. 390/4 uyarınca da toplantı yapılmaksızın karar alınması ve önerinin tüm YK üyelerine yapılmaması⁵⁵⁹ gibi YK kararları yoklukla malul olur⁵⁶⁰. Ticaret Bakanlığı temsilcisinin katılmadığı bir GK toplantısında alınmış bir sermaye artırımı kararı da yokluk yaptırımına tabidir [TK m. 407/3; TemY m. 32/1-(a), 32/4]⁵⁶¹.

⁵⁵⁴ Cenkçi, s. 285; Korkut, s. 89.

⁵⁵⁵ Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 309; Özkorkut, s. 92-94.

⁵⁵⁶ Cenkçi, s. 285; Oğuz İmregün, “Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Toplantı ve Karar Yetersayıları ve Yönetim Kurulu Kararlarına Karşı Başvuru Yolları”, Prof. Dr. Hayri Domaniç’e 80. Yaş Günü Armağanı, C. I, İstanbul 2001, (s. 277-292), s. 289; Coştan, H., “Yönetim Kurulunun Karar Alma Usulleri, Oy Hakkı, Yetersayılar ve Toplantı Talep Hakkı”, **BATİDER**, C. XXVIII, S. 3, Y., 2012, (s. 155-190), s. 176.

⁵⁵⁷ Yarg., 11. HD., 24.09.1993 T., 1992/5419, 1993/5826: “Bir genel kurul kararından söz edilebilmesi için öncelikle pay sahiplerinin ana sözleşmesinin ve yasaların öngördüğü biçimde toplanmış ve karar almış olmaları gerekir. Eğer ana sözleşmede öngörülen sayıda toplanılmamış ve karar alınmamışsa, alınan karar hukuken geçerli bir karar olarak kabul edilemez. Diğer bir anlatımla, böyle bir karar yoklukla maluldür. Yoklukla sakatlanmış bir kararın iptali veya yokluğunun tespiti davası TTK’ nin 299. ve 381. maddelerindeki sürelerle tabi olmadığı gibi, hâkimin bu hususu nazara alması tarafların ileri sürmüş olmaları ve davaya dayanak yapılması koşuluna da bağlı değildir...”, anılan yer: Cenkçi, s. 285; Moroğlu ve Kendigelen, s. 338.

⁵⁵⁸ Cenkçi, s. 286; Ömer Teoman, “Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulunun Toplantı Yapmaksızın Karar Alması”, Otuz Yıl Ticaret Hukuku -Tüm Makalelerim-, C. II, 1982-2001, der. Teoman, Ö., Beta Basım, İstanbul 2001 s. 497; Yarg., 11. HD., 28.01.1999 T., 1998/8236 E., 1999/201 K., anılan yer: Moroğlu ve Kendigelen, s. 289; Hasan Pulaşlı, **İsviçre ve Alman Hukuku ile Karşılaştırmalı, Notlu ve İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Ticari Mevzuat**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013, s. 203.

⁵⁵⁹ Cenkçi, s. 286; Coştan, **Yönetim Kurulu**, s. 159-160.

⁵⁶⁰ Cenkçi, s. 285.

⁵⁶¹ Soykan, s. 520.

Başka bir deyişle, bizim de katıldığımız görüşe göre hem GK hem de YK tarafından, kanun ya da esas sözleşmede gösterilen toplantı veya karar nisaplarına uyulmadan alınmış bir sermaye artırımı kararı yokluk yaptırımına tabi olacaktır. YK kararları bakımından bu husus öğretide tartışmasızdır⁵⁶². Hem HGK hem de 11. HD'nin yerleşik görüşü de aynı yöndedir⁵⁶³.

YK üyelerinin her biri TTK m. 446/1-(d) hükmünden anlaşılaçağı üzere, yokluk veya butlanla malul olan sermaye artırım kararından dolayı meydana gelen zararlardan, ortaklığa, pay sahiplerine ve ortaklık alacaklılarına karşı sorumlulukları söz konusu olacaktır⁵⁶⁴. YK'nın sermaye artırım kararının yokluğunun ve butlanının tespiti, herhangi bir süre sınırlaması olmaksızın, bunda güncel hukuki faydası bulunan her ilgili tarafından itiraz ederek veya tespitini dava edebilir⁵⁶⁵. Ancak, YK kararlarının yokluk ve aynı zamanda da butlanı, ortaklığın iç ilişkisini ilgilendirmesi sebebiyle, alacaklılar ve üçüncü kişiler, hukuki yararın yokluğu sebebiyle tespit davası açamazlar. Ancak, üçüncü kişilerin, söz konusu kararın uygulanması sonucu zarara uğramış olmaları durumunda, ortaklığa karşı tazminat davası açabilirler⁵⁶⁶.

Yokluk veya butlan davasının tespiti, ortaklığa karşı açılır, yetkili mahkeme de ortaklık merkezinin bulunduğu yerdeki mahkeme (HMK m. 6) olup, görevli olan mahkeme TTK m. 5 uyarınca, asliye ticaret mahkemesidir. Yokluk ve butlan tespiti davasının reddi ile verilen kesin hükmün sadece dava taraflarını bağladığı, söz konusu davanın tespitinin kabulünün kesin hükmü ise taraf olup olmadığına bakılmaksızın tüm pay sahipleri, ortaklık ile üçüncü kişiler bakımından bağlayıcı ve geçerlidir⁵⁶⁷.

⁵⁶² Soykan, s. 520, bkz. İmregün, AO, s. 214; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **Ortaklıklar I** 2014, N. 534; Pulaşlı, **Şerh II**, s. 1331; Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 223-224; H. Ali Dural, “Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Toplantı ve Karar Yetersayıları”, **İsviçre Borçlar Kanunu'nun İktibasının 80. Yılında İsviçre Borçlar Hukuku'nun Türk Ticaret Hukuku'na Etkileri**, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2009, s. 351; Coştan, **Yönetim Kurulu**, s. 179-180; Kırca, Şehirali Çelik ve Manavgat, AŞ C. 1, s. 512; Cenkcı, **Kayıtlı Sermaye**, s. 392-393.

⁵⁶³ Bkz. Soykan, s. 521.

⁵⁶⁴ Düden, s. 175; Bkz. Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku I**, N. 722f; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 311.

⁵⁶⁵ Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 310; Cenkcı, s. 285.

⁵⁶⁶ Bkz. Cenkcı, s. 285, dpn. 1111: ((İmregün, s. 217; İmregün, **Yönetim Kurulu**, s. 291).

⁵⁶⁷ Moroğlu, **a.g.e.**, s. 311.

2. 6. Sermaye Artırımının Bir Bütün Olarak Hükümsüzlüğü

Kuruluştaki yapılacak usulsüzlükleri önlemek için kanunda birçok emredici hüküm öngörülmüş olup söz konusu hükümlere aykırılığın yaptırımları da ilgili bazı maddelerde yer almış olsa da tüm aykırılıklarda geçerli bir hüküm olan 6102 sayılı TTK m.353 hükmüyle kuruluştaki kanuna aykırılıklar nedeniyle ortaklığın feshi davası öngörülmüştür⁵⁶⁸. TTK m. 456/4'te, TK m. 353 hükmü uyarınca, tüm sermaye artırımını türlerine kıyas yoluyla uygulanacağı, hükme bağlandığından dolayı, TTK m. 353, tüm sermaye artırımlarına kıyasen uygulanacaktır⁵⁶⁹. Bu bakımdan TTK m. 456/4, emredici niteliktedir⁵⁷⁰. TTK m. 456'nın gerekçesinde, TTK m. 456/4'te TTK m. 353'e atıfla ilgili olarak, *“Dördüncü fıkra fesih davası ile tescil ilkelerinin sermaye artırımlarında da kıyas yolu ile uygulanmasını sağlamaktadır.”* denilmektedir⁵⁷¹.

TTK m. 353/1 hükmüne göre, sermaye artırımının yokluk veya butlanı kararı verilemeyecek⁵⁷², ancak 3 aylık hak düşürücü süre içerisinde fesih davası açılabilir. Sermaye artırımının ticaret siciline tescili kurucu etkiye sahip (TTK m. 456/5, 455) olup tescilin kesinleşmesi sonrasında artık artırımdan dönülmesi mümkün değildir⁵⁷³. Sermaye artırımının tescili sonrasında butlan veya yokluk yaptırımına hükmedilemeyecektir⁵⁷⁴. Dolayısıyla, TTK m. 353/1-c.1 hükmü, *“sermaye artırım işlem bütünüünün yokluğunun veya butlanının ileri sürülmesini”* yasaklamaktadır.

⁵⁶⁸ Korkut, s. 276; Aydın, s. 51.

⁵⁶⁹ Soykan, 550.

⁵⁷⁰ Soykan, 550; Kırca, Şehirali Çelik ve Manavgat, AŞ, C. 2/2, s. 282.

⁵⁷¹ TK m. 456 gerekçesi için bkz. Kendigelen, Gerekçeli TK, s. 566; Kaya, Gerekçeli TK, s. 534; Soykan, s. 551.

⁵⁷² *“Anonim şirketin butlanı veya yokluğuna karar verilemez.”* şeklindeki TK m. 353/1-c.1 düzenlemesi, kıyasen uygulama gereği, *“sermaye artırım işlem bütünüünün (= “artırım kararının” değil) bir bütün olarak yokluğunun veya butlanının genel hükümlere göre açılacak bir dava ile ileri sürülemeyeceği, bu işlem bütünüünün ancak TK m. 353'teki koşullar çerçevesinde iptalinin dava edilebileceği”* olarak anlaşılmalıdır, anılan yer: Soykan, s. 559.

⁵⁷³ Korkut, s. 276; Bkz. Pulaşlı: **Şirketler Hukuku Şerhi** C. II, s. 1700, N. 253-254.

⁵⁷⁴ *Tescil ile tamamlanan sermaye artırımının butlanına karar verilemez (TTK m. 456/4, 353/1.c.1). Tescilin onarıcı etkisi sonucunda sermaye artırımında işlem güvenliği sağlanır. Böylece sermaye artırımının geçersizliğine karar verilmesi için dava açılmayacağı gibi, sermaye artırımındaki hukuka aykırılık nedeniyle TTK m. 210/3 uyarınca Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından da şirketin feshi için dava açılmayacaktır, Bkz. Murat Alışkan, **Türk Ticaret Kanunu'na Gore Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın Anonim Şirketleri Denetlemesi ve İlgili Fesih Davaları**, İstanbul 2007, s. 177, bkz.: Korkut, s. 276, dpn. 4.*

İşlem bütününe karşı, ancak TTK m. 353'teki özel iptal davası açılabilir. Genel hükümlere göre bu bütünün yokluğunun veya butlanının tespiti dava edilemez⁵⁷⁵.

TTK m. 353 hükmü uyarınca, sermaye artırımında kanun hükümlerine aykırı hareket edilerek alacaklılar, pay sahipleri ya da kamu menfaati önemli derecede tehlikeye düşürülüp ihlali söz konusu ise mahkemeden sermaye artırımının feshi talebinde bulunulabilecektir. Mahkeme tarafından sermayenin artırımında fesihe ilişkin davanın kabulü için, kanuna aykırılık hali önemli ölçüde olmalıdır. Önemli ölçü ve niteliğe haiz değilse mahkeme fesih talebini reddedecektir⁵⁷⁶. TTK m. 353 bakımından fesih nedeninin mevcudiyeti için hak ihlali şart değildir, şirket alacaklısı, pay sahibi ya da kamu menfaati tehlikeye düşmüş olması halinde de kanuna aykırılık önemliyse şirket feshedilebilecektir. Fesih kararı için zararın oluşması şart olmayıp menfaatin tehlikeye düşmüş olması da yeterli görülmektedir⁵⁷⁷.

GK ve YK'nın, TTK m.353'te düzenlenen fesih davası ile sermaye artırım kararlarının aykırılığı nedeniyle açılabilen butlan ve iptal davalarının hukuki sonuçları bakımından bir fark olmayıp, aynıdır⁵⁷⁸. Her iki durumda da yapılan sermaye artırımını tüm sonuçlarıyla beraber ortadan kalkacaktır. Bunun nedeni, *“artırım kararının ortaklığın sermaye artırımına ilişkin iradesini oluşturan/açıklayan işlem”* olmasıdır⁵⁷⁹. Artırım kararının yokluk, batıl ya da iptali yaptırımları, ortaklığın artırım iradesini açıklayan hukuki işlemin ve artırım iradesinin ortadan kalkması anlamını taşır. Mahkeme sermaye artırımını iptali veya butlanına karar verirse, bu karar tüm sonuçlarıyla beraber geriye etkili (ex tunc) ve herkes bakımından ortadan kalkar ve sermaye, artırım öncesi durumuna döner, taahhütte bulunmuş olanların taahhütleri hükümsüz olur, ödenmiş

⁵⁷⁵ Gerekçesinde yer verilen, *“Kuruluştan itibaren, aylarla ifade edilen çok kısa bir süre geçtikten sonra anonim şirketin butlanına veya yokluğuna karar verilememesi, tescilin her türlü hukukî sakatlığı onarması (sağlığa kavuşturması) ilkesi, işlem güvenliğinin korunması gereğinin zorunlu sonucu ve anonim şirketler hukukunun bir temel ilkesidir.”* şeklindeki açıklamalardan da anlaşıldığı üzere TK m. 353'ün temel sevk sebebi, *“işlem güvenliğidir. Bu bakımdan kanun koyucu da TK m. 353'ün tüm sermaye artırımını türlerine kıyasen uygulanmasını, “işlem güvenliğini üstün tutmak için” öngörmüştür,* Bkz. Soykan, s. 552; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, s. 680-681, N. 1416c; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi** C. II, s. 1705-1706, N. 266-269; bkz. Korkut, s. 283.

⁵⁷⁶ Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, C. I, s. 636-637, N. 101.

⁵⁷⁷ Korkut, s. 277; Alışkan, s. 132.

⁵⁷⁸ Korkut, s. 283; Aydın, s. 509.

⁵⁷⁹ Soykan, s. 570.

olan paralar faiziyle beraber iade edilir⁵⁸⁰. Ayrıca, mahkeme tarafından artırımın geçersizlik kararı, anonim ortaklığın yapısının da değişmesine sebep olabilir⁵⁸¹. Sermaye artırımının geçersizliği kararı sonrasında finansal tabloların da düzeltilmesi gerekecektir⁵⁸². İlâveten, şartları mevcut ise 6098 sayılı TBK m. 122 uyarınca da ek zarar iade edilip tazminat da ödenir. Ancak, ek zararın talebi için davacı, zararın mahiyetini, oluşma şeklini açıklayıp, aynı zamanda da kanıtlamakla yükümlü olmaktadır⁵⁸³.

Sermaye artırımında ister esas ister kayıtlı sistemde olsun, kanunda öngörülen hükümlere aykırı hareket edilerek, alacaklılar, pay sahipleri veya kamu menfaatleri önemli derecede tehlikeye düşürülmüş ya da ihlali söz konusu ise, şirketin tescili ve ilanından itibaren 3 aylık hak düşürücü süre içinde yalnızca, YK, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, ilgili alacaklı ve pay sahibi fesih davası açabilecektir. Söz konusu dava, şirketin merkezinin bulunduğu yerde bulunan asliye ticaret mahkemesinde açılması gerekir (TTK m. 353/1)⁵⁸⁴.

TTK’da öngörülen sermaye artırım kurallarının ihlali sebebiyle bir zarar ortaya çıktığı zaman, TTK m. 549 vd. hükümlerine göre, sermaye artırımında hile ve sahtekârlık yapan kişilerin TTK m. 562’e göre, hukuki ve cezai sorumluluğu olacaktır⁵⁸⁵.

3. HÜKÜMSÜZLÜKTE ISLAH VE TAHKİM

3.1. Islah

Islah kavramı, düzeltme, iyileştirme anlamına gelmekle beraber, medeni yargılama hukukunda, tarafların, görülen davada iddia ve savunmalarının değiştirilmesi yasağı

⁵⁸⁰ Korkut, s. 283; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 680, N. 1416 d-1416 e; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s. 512.

⁵⁸¹ Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi** C. II, s. 1705, N. 267.

⁵⁸² Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 680-681, N. 1416c; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi** C. II, s. 1705-1706, N. 266-269; bkz. Korkut, s. 283

⁵⁸³ Korkut, s. 283; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, C. II, s. 1704-1705, N. 265-266.

⁵⁸⁴ Korkut, s. 277; Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 296.

⁵⁸⁵ Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, C. II, s. 1851 vd. N. 12 vd.; Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 304 vd.; Fatih Bilgili ve Ertan Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, 6. b., Bursa: Dora Yayınları, 2012, s. 294 vd.

olması nedeniyle yapamadıkları işlemleri yapmak suretiyle verdikleri dilekçeleri tamamen ya da kısmen düzeltmelerini ifade etmektedir⁵⁸⁶.

6100 sayılı HMK m. 176'da düzenlenen ıslah hükmüne göre, *“Taraflardan her biri, yapmış olduğu usul işlemlerini kısmen veya tamamen ıslah edebilir”*. Buna göre, ıslaha öncelikle usul işlemlerinin kısmen ya da tamamen değiştirilmesi amacıyla başvurulmaktadır. Ayrıca, ıslah yolu, tarafların iddiaları ve savunmalarını da değiştirebilmelerine imkân sağlamaktadır. Çünkü HMK m. 141/2 hükmünde, *“İddia ve savunmanın genişletilip değiştirilmesi konusunda ıslah ve karşı tarafın açık muvafakati hükümleri saklıdır”* demekle tarafların ıslah yoluna başvurarak iddia ve savunmalarını değiştirebileceği hükme bağlanmıştır⁵⁸⁷.

Basit usule tabi anonim şirketlerde GK kararlarının hükümsüzlüğü davalarında HMK m.176 hükmü uyarınca ıslaha sıklıkla başvurulmaktadır. Uygulamada da genellikle GK kararlarının iptali davalarının, yokluk ve butlanın tespiti davalarına çevrildiği tam ıslah örnekleri de vardır. Ayrıca, dava edilen GK kararlarına yeni madde eklemek, YK kararlarını da davaya eklemek ya da ilaveten tazminat talebinde de bulunularak davanın kapsamı genişletilerek kısmi ıslah yolu da kullanılmaktadır. Islah talebinin yanında dava şartı olarak arbuluculuk hususu da dikkate alınmalıdır. Öncelikle GK kararının önce yokluk ya da butlanının tespiti istemek, mümkün olmadığında, iptaline karar vererek terditli dava yolu kullanılabilir⁵⁸⁸.

Yeni HMK sistemiyle, yazılı yargılama usulünde cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçeleri verildikten sonra artık iddia ve savunmanın değiştirilmesi veya genişletilmesi yasağına tabi olup, dilekçeler karşılıklı olarak verildikten sonra karşı taraf açık muvafakat vermez ise iddiası ya da savunmasını değiştirmek veya genişletmek isteyen taraf ıslah yoluna başvurmak seçeneğinden başka bir yolu kalmamaktadır⁵⁸⁹. Taraflar, ıslahla yeni vakıaların ileri sürebilir, talep sonucunu da değiştirebilirler⁵⁹⁰. Talep sonucu yapılacak değişiklikte, talep sonucu artırılabilir.

⁵⁸⁶ Mustafa Topaloğlu, “Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü Davalarında Islah”, **Terazi Hukuk Dergisi**, C. 14, S. 151, 2019, s. 640-654.

⁵⁸⁷ Topaloğlu, s. 642; Düden, s. 209.

⁵⁸⁸ Topaloğlu, **a.g.e.**, s. 640.

⁵⁸⁹ Topaloğlu, s. 642

⁵⁹⁰ Koçak, s. 43; Düden, s. 210.

gibi dava konusu da değiştirilebilir ve açılmış olan tespit davası talep sonucunun ıslahla değiştirilmesiyle eda davasına dönüştürülebilir⁵⁹¹.

HMK m. 176' ya göre, ıslah, tam ve kısmi ıslah olarak ikiye ayrılmıştır. Tam ıslah talep sonucunun tamamen değiştirilmesi, talep sonucunun kısmen değiştirilmesi, kısmi ıslah olup, tam ıslah halinde tüm usul işlemleri baştan itibaren yapılmamış sayılmakta, kısmi ıslahta birkaç usul işleminin yapılmamış sayılır⁵⁹². HMK m. 177/1 uyarınca, ıslaha tahkikat sona erinceye kadar başvurulabilmekte, tahkikat sona erdikten sonra ıslaha başvurulamaz⁵⁹³.

HMK m. 176/2 uyarınca ıslah için yalnız bir kez başvurulabilir ve ıslah ile her usul işleminin yapılması da mümkün değildir⁵⁹⁴. Örneğin, HMK m. 240/2'de ıslahla tanık listesi verilemeyeceği, ıslahla taraf sıfatının değiştirilmesi imkânı olmayıp, maddi hukuk işlemlerinin de ıslahla değiştirilmesi mümkün değildir⁵⁹⁵.

TTK m. 1521 hükmü uyarınca GK kararlarının hükümsüzlüğüne ilişkin davalar basit yargılama usulüne tabidir⁵⁹⁶ ve uygulamada da bu şekilde kabul edilmektedir⁵⁹⁷.

HMK m. 317 uyarınca, basit yargılama usulüne tabi olan GK kararlarının hükümsüzlüğüne ilişkin davalarda iddia ve savunmaların değiştirilmesi yasağı dava ve cevap dilekçesinin verilmesiyle başlamakta olup tarafların cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçeleri ile iddia ve savunmalarını değiştirebilmeleri de mümkün olmayıp, GK kararlarının hükümsüzlüğü nedeniyle açılacak davalarda ıslah yoluna başvurularak iddia ve savunmaların değiştirilebilmesi özellikle önemlidir ve uygulamada da ıslaha sıklıkla başvurulmaktadır⁵⁹⁸.

⁵⁹¹ Topaloğlu, s. 642; Düden, s. 211.

⁵⁹² Topaloğlu, s. 644; Koçak, s. 46.; Koçak, s. 46; Düden, s. 211.

⁵⁹³ Topaloğlu, s. 44.

⁵⁹⁴ **a.g.e.**, s. 644; Koçak, s. 44; S. Olgun, "Islah Yolu ile Düzeltilemeyecek İşlemler", **Terazi Hukuk Dergisi**, C. 2, S. 16, 2007, s. 14.

⁵⁹⁵ Düden, s. 212.

⁵⁹⁶ Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 303.

⁵⁹⁷ Topaloğlu, s. 648.

⁵⁹⁸ Topaloğlu, s. 648; Düden, s. 213.

GK kararı aleyhine açılmış bir iptal davasında ıslaha başvurup başka bir kararın da iptalini istemek mümkündür⁵⁹⁹. Ayrıca, iptali talep edilen GK kararının kısmen iptalinin talep edilmesi talebin değiştirilmesi anlamına gelmediği için ıslaha başvurulmasına gerek yoktur⁶⁰⁰.

GK kararının butlanı veya yokluğunun tespiti için açılmış bir davada, taleple bağlılık ilkesinin bir sonucu olarak hâkim, bu davaların şartlarının oluşup oluşmadığı konusunda bir inceleme yapar ve şartları oluşmamışsa davayı reddeder ve kararın iptaline karar veremez⁶⁰¹. Ancak, mahkemece davanın reddi kararından önce butlan veya yokluğun tespitine ilişkin olarak kanunda öngörülen üç aylık hak düşürücü süre içinde açılan davanın ıslaha başvurularak iptal davasına dönüştürülmesi gerekir⁶⁰². Dava, iptal davasına dönüşeceği için, davanın kabulü için TTK m. 446'ya uygun olarak davacının aktif dava ehliyetinin olması gerekir. Aksi halde, dava reddedilecektir⁶⁰³.

Kural bakımından GK kararlarının hükümsüzlüğü davalarında kararın iptali talebi ıslaha başvurularak yokluk ve butlanın tespiti talebine dönüştürülmesine ihtiyaç duyulmamaktadır. Ayrıca, GK kararlarının hükümsüzlüğü davalarının ıslahla tazminat, alacak vb. gibi davalara çevrilmesi de hukuken mümkündür⁶⁰⁴.

3.2. Tahkim

Sermaye artırımını kararlarının iptali istemiyle dava açılması yerine, tahkime gidilerek uyuşmazlığın çözüme kavuşturulması yönünde farklı görüşler ileri sürülmektedir⁶⁰⁵. Bunlardan birincisi, esas sözleşmede söz konusu duruma ilişkin hükmün bulunması koşuluyla, GK kararlarının iptali istemiyle tahkime başvurulabileceği ve bu yolla çözümün mümkün olabileceği hususunda görüş bildirmiştir⁶⁰⁶. Diğerleri, GK kararları

⁵⁹⁹ Tamer Emre Yardımcı, “Anonim Şirket Genel Kurul Kararının İptalinde Dava Dilekçesinin Islahı”, **İNÜHF Dergisi**, C. 11, S. 1, 2020, s. 330.

⁶⁰⁰ Yardımcı, s. 325.

⁶⁰¹ Topaloğlu, s. 649.

⁶⁰² **a.g.e.**, s. 649.

⁶⁰³ **a.g.e.**, s. 649.

⁶⁰⁴ **a.g.e.**, s. 651.

⁶⁰⁵ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku I**, N. 731; Kırca, Şehirali Çelik ve Manavgat, **Hükümsüzlük**, s. 233-234, 305; Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 214; Yalçın, s. 132.

⁶⁰⁶ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku I**, N. 731.

bakımından iptal edilebilirlik yaptırımının tahkimle çözümünün konu edilemeyeceğini ileri sürmüşlerdir⁶⁰⁷

Diğer görüşü savunan Moroğlu⁶⁰⁸, GK kararlarının iptal edilebilirliğinin tahkime konu edilemeyeceği görüşünü; uyuşmazlığın tahkim yoluyla çözülebilmesinin, HMK m. 480 hükmünde de belirtildiği üzere ancak tarafların iradelerine bırakılan hususlar bakımından mümkün olduğundan, TTK m. 448 hükmünde, açılacak davaların birleştirilmesi zorunluluğunun olması ve TTK m. 445 hükmündeki, ortaklık merkezinin bulunduğu yer mahkemesinin, kesin yetkili mahkeme olması nedenleriyle, GK kararlarının iptal edilebilirliğin tahkime konu edilebilmesinin mümkün olamayacağı görüşündedir.

Yargıtay da bir kararında⁶⁰⁹, GK kararlarının iptal edilebilirliğinin tahkime konu edilemeyeceğini savunan görüşle uyumlu olarak karar vermiştir. İlgili kararında Yargıtay, tahkimin yalnız tarafların isteklerine tabi uyuşmazlıklarda geçerli olabileceğini, bir GK kararının iptal edilmesiyle ilgili olan uyuşmazlığın davalıyla davacı arasında yapılacak olan anlaşmayla sonuçlandırılmayacağını belirtmiştir. İlgili kararda, kesin yetki kuralına ilişkin TTK m. 381/1 ve TTK m. 381/3'teki, davaların birleştirilmesini zorunlu kılan hükümlerinin tahkim müessesisiyle bağdaşmadığını gerekçe olarak göstermiştir.

Biz de GK kararlarının iptali hükümlerinin tahkim müessesisiyle bağdaşması söz konusu olmadığından, tahkime konu edilemeyeceği görüşüne katılıyoruz.

⁶⁰⁷ Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 305; Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 214; Eriş, Anonim Şirketler Hukuku, s. 454; Yalçın, s. 132.

⁶⁰⁸ Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 305 vd.

⁶⁰⁹ Y.11.HD, 05.12.2012-2011/13485-2012/19915, anıldığı yer: Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 306; Düden, s. 216.

SONUÇ

Çalışma kapsamında, dış kaynaklardan sermaye artırımını, türleri, usulü ve buna bağlı rüçhan hakkı kullanımının şartları, dış kaynaklardan sermaye artırımının vergisel açıdan değerlendirilmesi, dış kaynaklardan sermaye artırımının gerçekleşmemesi ve sermaye artırımının hukuka aykırılığı hallerine ilişkin varılan sonuçlar, aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

1. Anonim şirketler, borçlarından yalnızca malvarlığıyla sorumlu bulunan, pay sahiplerinin de sadece taahhüt ettikleri sermaye miktarıyla ortaklığa karşı sorumlu olan ticari şirketler olarak tanımlanmıştır. Bu da anonim şirketler için temel ilkelerden biri olan sınırlı sorumluluk ilkesidir. Anonim şirketlerde mevcut sermaye artan iş hacmine göre yetersiz kalıyorsa mevcut durumu koruyabilmek ya da piyasa paylarını artırabilmek için sermayelerini artırmak zorunda kalabilirler. Ayrıca, gelecekte piyasadaki beklentileri karşılamak için büyüme yatırımları yapmak, finansman ihtiyaçlarını karşılamak, mevcut fonlarını sermayeye dönüştürmek, azalan sermayelerini güçlendirmek amacıyla da sermaye artırımına giderler. Anonim şirketlerde sermaye artırımının usul ve şartları ile ilgili olarak 6102 Sayılı TTK’da önemli yenilik ve değişiklikler getirilerek sermaye artırım yöntemlerinde düzenlemelere gidilmiştir. Ticaret şirketlerinden olan anonim şirket sermayesi, esas sermaye sistemi veya kayıtlı sermaye sistemi üzerinden şekillenir. Sermaye artırımını, kanunda öngörülen usul izlenerek şirketin bilançosundaki esas sermaye, kayıtlı sermaye sisteminde ise başlangıç sermayesiyle kayıtlı sermaye tutarı arasındaki çıkarılmış sermaye kaleminin artırılmasıdır. Dış ve iç kaynaklardan sağlanabilen sermaye artırımını arasında bazı önemli farklılıklar yer almakta; “esas sözleşme ya da genel kurul kararıyla ayrılan ve belli bir amaca özgülenmemiş yedek akçelerle kanuni yedek akçelerin serbestçe kullanılabilen kısımları ve mevzuatın bilanço ya konulmasına ve sermayeye eklenmesine izin verdiği fonlar” sermayeye dönüştürülerek sağlanacak sermaye, iç kaynaklardan artırımın konusunu oluşturmaktadır.

6102 sayılı TTK'nda özel değişiklikler başlığı altında 456 vd. maddelerinde düzenlenen sermaye artırımını hukuki olarak bir esas sözleşme değişikliğidir ve artırım, esas sermaye sisteminde genel kurul kararıyla yapılmaktadır (TTK m. 456/2). Konumuz olan dış kaynaklardan artırımını ise, pay sahibi olan veya pay sahibi olmayan kimselerce ortaklığa dışarıdan yeni mal varlığı değerlerinin kazandırılmasıyla gerçekleştirilmektedir. Dış kaynaklardan sermaye artırımını, özel bir esas sözleşme değişikliği niteliğinde olup, ortaklığa, pay sahibi olan ya da olmayan kişilerce dışarıdan aynı veya nakdi nitelikte yeni malvarlığı getirilmesiyle esas sözleşmedeki payların sayısı veya mevcut payların itibari değeriyle birlikte ve aynı ölçüde esas sermaye rakamının da artması sonucunda, ortaklığın malvarlığında da kural olarak artırım ölçüsünde artış sağlayan bir yöntemdir. Bu artış efektif(aktif) olduğundan dolayı ortaklığın alacaklılarının bir güvencesi olan esas sermaye de yükselmektedir. Dış kaynaklardan artırım, yeni pay ve pay senetleri çıkarılarak yapılan artırım ile mevcut payların itibari değeri yükseltilerek yapılan artırım şeklinde iki türlü gerçekleştirilebilmektedir. Yeni pay ve pay senetleri çıkarılarak yapılan artırım, halka açık olan ve olmayan artırım şeklinde yapılabilir. Dış kaynaklardan yapılacak sermaye artırımında ilk koşul, taahhüt edilen pay bedellerinin tamamının ödenmiş olmasıdır. Ancak, sermayeye oranla önemli sayılmayan tutarların ödenmemiş olması artırımını engellemez. TTK m. 462/3'te, ortaklık bilançosunda sermayeye eklenmesine mevzuatın izin vermiş olduğu fonların bulunması halinde, fonlar sermayeye dönüştürülmeden, sermayenin taahhüt edilmesi yoluyla sermayenin artırılmayacağı kuralı getirilmiştir. Dolayısıyla, dış kaynaklardan sermaye artırımının yapılabilmesi için söz konusu şartları sağlanmış olması gerekmektedir. Ayrıca, esas sözleşmede yapılacak değişikliklerde genel kurul kararı, imtiyazlı pay sahipleri haklarının "ihlali" niteliğindeyse, imtiyazlı pay sahipleri özel kurulu ayrı bir karar ile genel kurulun kararını onaylamadıkça uygulanamaz. TTK m. 461/1 hükmünde, yeni çıkarılacak bu paylardan, pay sahiplerine, ortaklık sermayesindeki mevcut paylarıyla orantılı olarak alabilmeleri, paylarının aşınmasının önlenmesi için, yeni paylardan öncelikle alma yani, rüçhan hakkı tanınmıştır. Dış kaynaklardan sermaye artırımını, TTK m. 459 ile 460'da esas sermaye ve kayıtlı sermaye sistemleri için ayrı ayrı düzenlenmiştir.

2. Malvarlığının korunması, haklardan sermayeye katılma oranına göre yararlanma ilkesi yani oransallık İlkesi ve anonim şirketler hukuku bakımından adeta evrensel bir

nitelik taşıyan eşit işlem ilkesi sermaye artırımına hâkim olan ilkelerdendir. Çalışma konumuz olan dış kaynaklardan sermaye artırımında da kanımızca, eşit işlem ilkesinin hassasiyetle uygulanması, pay sahipleri arasında herhangi bir hak kaybına yol açacak ayırıcı tutumlarda bulunulmaması oldukça önem arz etmektedir.

3. Esas sermaye sisteminde dış kaynaklardan sermaye artırımı türlerinden biri, yeni pay çıkarılması yoluyla, mevcut olan malvarlığına ek bir sermaye girişi sağlanması nedeniyle bu malvarlığı oranında yeni pay senetleri ihraç edilir. Söz konusu artırımda, halka kapalı anonim şirketlerin halka arz edilmeden yapılan (olağan) artırım, halka arz yoluyla artırım ve kısa yoldan artırım olarak üç usulde gerçekleştirilmektedir. Mevcut payların itibarî değerleri yükseltilerek dış kaynaklardan sermaye artırımı türlerinden diğeri, TTK'da özel olarak düzenlenmemiş olup uygulamada da çok az görülmesine rağmen yeni paylar ve pay senetleri ihraç edilmeden yapılabilmesi mümkündür.

4. Dış kaynaklardan sermaye artırımında izlenecek usul bakımından hem esas sermaye sisteminde hem de kayıtlı sermaye sisteminde sermaye artırımındaki ilk aşama, yönetim kurulunca sermaye artırımıyla ilişkili değişiklik taslağının hazırlanması ve genel kurula sunulmasıdır. Yönetim kurulu, artırım kararı ve esas sözleşme değişiklikleri için GK toplantısından önce gerekli olduğu hallerde Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'ndan gerekli izinleri almış olmalıdır. Genel kurul, izin alınmış metinde değişiklik yaparak kabul etmesi halinde de değişiklik yapılan metnin, yeniden izin için onaya sunulması gerekir. TB'den alınan izinden sonra, artırım taslağının GK'da karara bağlanabilmesi ancak GK'nın usule uygun şekilde toplantıya çağrılmasıyla mümkündür (TTK m. 414 vd.). Sermaye artırım kararı alınması gündemiyle toplanacak olan GK, toplantı ve karar nisabı TTK m. 421'de düzenlenmiştir. Toplantı ve karar yeter sayıları, öngörülen sermaye artırım kararı ve esas sözleşme değişikliğinin niteliğine göre farklılık arz etmektedir.

Daha sonra, imtiyazlı pay sahiplerinin veya oluşturdukları kurulların tasdik kararları gerekmektedir. İPSÖK, paylara tanınmış imtiyazlara ilişkin belirli niteliklerde ihlalin söz konusu olduğu hallerde devreye girmektedir. İPSÖK'ün öngörülüş amacı, imtiyazlı pay sahiplerinin haklarının korunmasını sağlamak, yani azınlığın, çoğunluğun sömürüsüne karşı imtiyaz haklarının ihlal edilmesinin önüne geçilmesi

anlayışına dayanmaktadır. Dış kaynaklardan esas sermaye artırımı kararı GK tarafından alındıktan ve gerekiyorsa İPSÖK tarafından bu karar onaylandıktan sonra TTK m. 459/1 kapsamında artan sermaye taahhüt (iştirak) edilir. İştirak taahhütnamesinde bulunması gereken hususlar, taahhütnamenin verilmesine sebep sermaye artırımı belirtilerek; taahhüt edilen payların sayılarını, itibarî değerlerini, cinslerini, gruplarını, peşin ödenen tutarı, taahhütle bağlı olunulan süreyi, varsa çıkarma primi ile taahhüt sahibinin imzasını içermesi gerekir. Kanunda belirtildiği üzere taahhütnamenin temsilci aracılığıyla imzalanması mümkün olmadığından bizzat pay sahibinin imzası şarttır. Rüçhan hakkı da TTK m. 461'deki düzenlemeye uygun olarak gerçekleştirilir. Ayrıca, TTK m. 459/3, bu tür sermaye artırımında nakdî sermaye taahhüdüne m. 341, aynı sermaye konulmasına m. 342 ve m. 343, bedellerin ödenmesine m. 344 ve m. 345, halka arz edilecek paylara m. 346, ihraç edilecek paylara m. 347'nin kıyas yoluyla uygulanması gerektiğine hükmetmiştir. Aynı kapsamda aynı sermaye getirilmesi halinde TTK m. 342 kapsamında olan sınırlamalara dikkat edilmeli, değerlemeye ilişkin olarak m. 343 madde hükmü uygulanmalıdır.

İlaveten, sermaye artırımının türüne göre TTK m. 457 kapsamında yönetim kurulunca, açık, eksiksiz, doğru ve dürüstlük ilkesine göre bir beyan imzalanır. Beyanda; Nakdî sermaye konuluyor ise, artırılan kısmın tamamen taahhüt edildiği, kanun veya esas sözleşme gereğince ödenmesi gerekli tutarın ödenmiş olduğu; Aynı sermaye konuluyor ya da bir ayın devralınıyorsa bunlara verilecek olan karşılığın uygun olduğu, devralınmış olan aynı sermaye, aynı türü, değerlendirme yöntemi, isabeti ve haklılığı; gerekli organların ve kurumların onaylarının alındığı; kanuni ve idari gerekliliklerin yerine getirildiği; rüçhan hakları sınırlandırılmış veya kaldırılmışsa sebepleri, miktar ve oranı; kullanılmayan rüçhan haklarının kimlere, niçin, ne fiyatla verildiğiyle ilgili belgeli olarak gerekçeli açıklamaların yer alması gerekir.

Daha sonra, TTK m. 456/3 çerçevesinde sermaye artırımına ilişkin GK kararının tescili için ticaret sicil müdürlüğüne karar tarihinden itibaren üç ay içinde başvuru yapılır. Taahhüt edilen sermayenin tümü ödenmiş olsa da sermaye artırımı ticaret siciline tescil edilmeden geçerlilik kazanmaz. Çünkü tescil kurucu etkiye sahiptir.

5. 6762 sayılı eTTK 'da düzenlenmemiş olmasına rağmen, İç kaynaklardan yapılan sermaye artırımını 6102 sayılı TTK m. 462'de açık bir şekilde düzenlenmiş ve bu konudaki kanun boşluğu doldurulmuştur. İç kaynaklardan yapılan sermaye artırımında şirket malvarlığında herhangi bir artış olmamakta, yalnız bilançodaki malvarlığı kalemleri arasındaki muhasebe işlemiyle esas sermaye miktarı artırılmaktadır. Bu yöntemde ne pay sahiplerince ortaklığa bir sermaye konulmakta ne de ortaklıkça pay sahiplerine herhangi bir ödeme yapılmaktadır. Bundan dolayı, iç kaynaklardan artırıma nominal sermaye artırımını da denilebilmektedir. İç kaynaklardan yapılan artırımlarda sermayenin tamamının ödenmesi önkoşulu aranmamaktadır. TTK. m. 462/I'de belirtildiği üzere, ortaklığın esas sözleşme ile veya GK kararıyla ayrılmış ve belli bir amaç için özgülenmemiş açık yedek akçeler ile kanuni yedek akçelerin serbestçe kullanılabilen kısımlarının, gizli yedek akçelerin, mevzuatın bilançoya konulmasına ve sermayeye eklenmesine izin verdiği fonların ya da dağıtılmasına karar verilmemiş son yıl safi karının sermayeye dönüştürülerek sermayenin iç kaynaklardan artırılabilmesi mümkündür. İç kaynaklardan sermaye artırımını, ortaklığa ek finansman kaynağı sağlamamakta, malvarlığını efektif olarak arttırmamakla beraber toplam piyasa değerini de etkilememektedir. Ancak, bazı vergi avantajları sağladığı gibi şirket itibarının artmasını, mali durumunun güçlenmesini ve sermayesinin de güncellenmesini sağlamaktadır. Hem kayıtlı sermaye sistemi hem de esas sermaye sisteminde uygulanan iç kaynaklardan sermaye artırımını, yeni paylar ve pay senetleri çıkartılması veya mevcut payların ve pay senetlerinin itibari değerlerinin yükseltilmesi suretiyle gerçekleştirilebilir. TTK. m. 456/1 gereği, iç kaynaklardan yapılacak artırım hariç, taahhüt edilmiş payların nakdî bedelleri tamamen ödenmediği sürece artırım kural olarak yapılamaması, ihtiyaç duyulan sermayenin öncelikle pay sahiplerinin katılım paylarından sağlanmasının ve taahhütler yoluyla artırımın kötüye kullanımının önlenmesi isteğidir. Hem kuruluş sırasında hem de kuruluştan sonra yapılacak artırımlara ilişkin iştirak taahhütleri açısından bu şart söz konusudur. TTK'da iç kaynaklardan yapılacak sermaye artırımındaki işlemler süreci düzenlenmediğinden, uygulamada, dış kaynaklardan esas sermaye artırım prosedürü (TTK m. 456 vd.) kıyasen iç kaynaklardan artırıma da uygulanmaktadır. Ancak, iç kaynaklardan artırımdaki özellikler nedeniyle iki sermaye artırım türü arasında da farklılıklar ortaya çıkmaktadır.

6. Kayıtlı sermaye sistemi, sermayenin YK kararıyla artırılması esasına dayanan, ortaklığın, daha az masrafla ve ihtiyaç duyduğu anda sermayesini hızlı bir şekilde artırabilmesi olanağı olan, kendine özgü yöntem ve kurallara sahip sistemi ifade etmektedir. Söz konusu sistem sermayenin artırılmasında usul bakımından sağladığı kolaylıkla beraber sermayenin artırılacağı zaman ve miktarın, pay sahiplerinin aralarındaki kişisel çatışmalardan bağımsız olarak, ortaklık menfaatinin üstün tutularak kurumsal yapıya uygun yöneticilerce belirlenmesine de olanak tanımaktadır. Kayıtlı sermaye, yönetim kurulunca yeni paylar çıkarmak suretiyle ulaşılabilecek bir tavadır. Halka açık veya kapalı anonim şirketlerde, esas sermayeden kayıtlı sermayeye geçiş sermayeyi fiilen artıran bir işlem olmayıp, bir esas sözleşme değişikliği niteliği taşır. Kayıtlı sermaye sisteminde temel özellik, artırıma karar verme yetkisinin tamamen yönetim kurulunda olmasıdır (TTK. m 460). Bu artırım için esas sözleşme değişikliği gerekmemekte, yalnızca sisteme geçişte ve kayıtlı sermaye rakamının yükseltilmesinde bir esas sözleşme değişikliğine ihtiyaç bulunmaktadır. Sistemde, yönetim kuruluna azami 5 yıl yetki verilerek süre sınırlaması öngörülmüş, rüçhan haklarının sınırlandırılması konusunda, TTK hükümlerinin uygulanmayacağı hükmüne yer verilmiştir. Yönetim kurulunun aldığı artırım kararı, kayıtlı sermaye tavanını aşamaz, aksi takdirde karar, tavanı aştığı ölçüde b  t  l olur. Halka kapalı olan bir anonim şirket ister tavana ulaşmadan önce isterse tavana ulaştıktan sonra tavanı artırabilir (GTB Tebliğı m. 5/5). Kayıtlı sermayeli ortaklıkta, dış kaynaklardan artırımda, artan sermaye kısmını, ortaklık dışı kaynaklara başvurmak suretiyle temin edilebilir. Sermaye artırımına mevcut ortakların katılması da bu kapsamda yer alır. TTK hükümlerinden farklı olarak, YK'nın sermaye artırım kararları, İPSOK onayından muaf tutularak, sermayenin daha hızlı bir şekilde artırılmasına öncelik tanınmıştır. 2499 sayılı SerPK'da sistemin HAAO'lara uygulanabileceğı açıkça düzenlenmiştir. Kayıtlı sermaye sistemini HAAO'ya   zg  lemenin teorik bir temeli ve ikna edici bir sebebi olmadığı, söz konusu ortaklıkların finansman ihtiyaçlarını, kolay ve hızlı bir şekilde sermaye artırımını yaparak karşılayabilmesi gerekçeleriyle, TTK' de ilk kez düzenlenmiş, sistemin halka açık olmayan anonim ortaklıklar bakımından uygulanmasına imkân tanınarak sistemdeki boşluk giderilmiştir. Ayrıca, TTK hükümleri uyarınca, kayıtlı sermaye sistemine geçmiş HAAO ile paylarını halka arz etmek üzere SPK' ye başvurmuş olan ortaklıklarda, sisteme girişte aranan SPK izni

şartından muaf tutulmuştur. Ancak, HAAO'da kayıtlı sermaye sistemine giriş, SPK'den izin alınması koşuluna bağlı olup, halka açık olmayan anonim ortaklıklar bakımından, özel kanun denetimi söz konusu değildir. Az ortaklı AO'lar açısından, kayıtlı sermaye sisteminin kabulü, ortaklığın daha seri ve hızlı kararlar alması ve ticaret ortamının gereklerine uyumu bakımından gereklidir. Bu sistemde, azınlık pay sahiplerinin hakları bazı önleyici mekanizmalarla da güvence altına alınmış, YK üyeleri, TTK m. 369 uyarınca, sadakat ve özen yükümlülüğüyle donatılarak, bunun aykırılığı halinde her bir üye kusuru oranında sorumluluğu olacaktır (TTK m. 553 vd). Böylece YK üyeleri, kararların alınmasında, ortaklığın menfaatini ön planda tutacaklardır.

Yönetim kurulu esas sözleşmede gösterilen kayıtlı sermayeye kadar sermayeyi artırabilir. Çıkarılmış sermaye, kayıtlı sermayeye ulaştıktan sonra, yönetim kurulunun iç kaynaklı dahi olsa sermayeyi artırma yetkisi bulunmamaktadır. Öte yandan birleşme ve bölünme işlemleri nedeniyle yapılan sermaye artırımları, bu kuralın istisnasını oluşturmaktadır. Halka açık ve açık olmayan anonim ortaklıklarda YK'ya tanınan yetkiler: İmtiyazlı pay çıkarma yetkisi (TTK ve SerPK), imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını sınırlama yetkisi (TTK ve SerPK), itibari değerinin üzerinde pay çıkarma yetkisi (TTK ve SerPK), itibari değerin altında pay çıkarma yetkisi (SerPK), pay sahiplerinin yeni pay alma haklarını sınırlandırma yetkisi (TTK ve SerPK).

Kayıtlı sermaye sisteminin kabulü kural olarak ihtiyari olup faaliyet konuları bakımından sermayenin daha hızlı ve kolay bir şekilde artırılması gerekli kılan, SerPK'de düzenlenmiş bazı ortaklıklar için söz konusu sistemin kabulü zorunludur.

Kayıtlı sermaye sistemini kabul eden halka açık olmayan anonim ortaklıklarda, HAAO'daki ihraç olunan pay bedellerinin tam ve nakden ödenmesi kuralı (SerPK m. 12/1) geçerli değildir.

Yönetim kurulunun, aleyhine iptal davası açılacak kararları, sermaye artırımına karar verme yetkisiyle, esas sözleşmeyle tanınabilecek yetkilere istinaden alınan kararlarıdır. Yönetim kuruluna esas sözleşmeyle tanınan diğer yetkiler kapsamında alınan kararlar, tek başına, yani, sermaye artırım kararından bağımsız olarak iptal davasına konu edilebilir.

Hukuk güvenliği bakımından, kayıtlı sermaye sisteminin, tüm anonim ortaklıkları kapsayacak şekilde, temel kanun niteliğindeki TTK' de düzenlenerek, HAAO'lara özgü esaslarına SerPK' de yer verilmesi daha uygun olup çelişkili düzenlemelerin ortaya çıkmasının önüne geçilerek yeknesaklık sağlanabilecektir.

Son olarak; kayıtlı sermayenin amacına uygun olarak, yöneticiler ile pay sahiplerinin aynı olduğu AO'lar bakımından kanunda istisnai bir düzenlemeye yer verilerek, bu ortaklıkların esas sözleşmelerinde kayıtlı sermaye sistemini kabul ettiklerine dair düzenlemeye yer vermeleri koşuluyla, YK'nın süresi, miktarı veya diğer konularla ilişkili yetki sınırlamalarına bağlı olmadan sermaye artırımında bulunabilecekleri yasal bir dayanağa kavuşturulmalıdır.

7. Anonim şirketlere ihtiyaç duyduklarında ve istedikleri oranda sermayelerini artırarak ortaklığın ihtiyacını karşılama fırsatı veren şartlı sermaye artırımını, 6102 sayılı kanunla hukuk sistemimize girmiş, piyasa koşulları uygun görüldüğü zaman, alım ve değiştirme hakkı sahiplerinin (pay senediyle değiştirilebilir tahvil sahipleri, çalışanlar), mevcut haklarını kullanıp şirket ortağı olmalarıyla yavaş yavaş belli bir zaman diliminde sermayenin arttığı bir yöntemdir. Böylece gerek sermayenin kolay yoldan artırılması gerekse bunu yaparken alacaklıların değiştirme, çalışanların ise alım haklarının güvence altına alınması ve korunması amaçlanmaktadır. Bu tür artırım, anonim şirketlerde esas ve kayıtlı sermayenin bazı sakıncalarının ortadan kaldırılması amacıyla bulunan bir artırım yöntemidir. Çünkü esas sermaye sisteminde, sermaye artırım kararını veren genel kurulun, güç ve ağır işleyen bir yapısı vardır. Bu durum da ortaklığın ihtiyaç duyduğu an ve oranda sermayesini artıramamasına neden olur. Kayıtlı sermaye sistemindeyse, sermaye artırım yetkisi yönetim kuruluna devredilmektedir. Her iki sistem de ihtiyaç duyulduğu anda pay senedi çıkarılması ve çalışanlarının şirkete katılımına uygun bir sistem değildir. Sistemin yararı, ortaklığın ihtiyaç duyduğu anda ve miktarda sermaye artırımına imkân tanınmasıdır. Sermaye artırımıyla ilgili temel sorunlar üzerinde karar verme yetkisi, esas sermaye artırımında olduğu gibi, yine GK'dadır. Fakat artırım kolaylığı sağlaması ve belli şartlar altında gerçekleştirilmesi bakımından diğer sermaye artırımlarından ayrılır. Bu yöntem sayesinde, teorik olarak sınırsız bir süre için, ticaret sicil müdürlüğünün denetimine maruz kalmadan sürekli olarak yeni payların ihracı mümkün hale gelmektedir. Şartlı

sermaye uygulamasıyla her sermaye artırımında GK, yeni payların çıkarılmasında YK kararına ihtiyaç olması, süreklilik arz etmeyip, geçici bir durumun olması nedenleriyle zaten sistem olarak nitelendirilmesi mümkün olmayıp, bir sermaye artırım yöntemi olduğu fikrine katılıyoruz.

8. TTK m. 461’de rüçhan hakkı, pay sahiplerinin korunması amacı taşıyan bir anlayışla kaleme alınmış, eTTK m. 394’e göre pay sahiplerinin korunması bakımından hem hakkın kullanımı hem de hakkın kısıtlanması hususlarında ayrıntılı hükümleri içermektedir. Rüçhan hakkı, paya bağımlı ve kural bakımından ortaklık sıfatının kazanılmasıyla elde edilen, sübjektif, genel nitelikte olan kanuni bir haktır. Rüçhan hakkı, sermaye artırım kararıyla doğar ve kullanılır duruma gelir. Rüçhan hakkı payın sahibine aittir. Bu husus, TTK m. 461/1’de açıkça ifade edilmiştir. Rüçhan hakkı sayesinde rüçhan hakkını kullanan pay sahiplerinin sermaye artırım sonucu esas sermayeye katılım oranları değişmediğinden, kâr payı, tasfiye bakiyesine katılım gibi mali haklarla oy hakkını kullanmak bakımından yönetsel olan haklarındaki azalma da engellenmektedir. Rüçhan hakkı, malvarlıksal hakları etkilemesi yanında şahsi hakları da etkilediği için kanımızca rüçhan hakkı gerek mali gerekse şahsi nitelikleri bünyesinde taşıyan karma nitelikte olan bir haktır. Rüçhan hakkı, kullanımı ve artırılan sermayeyi temsil edecek payların taahhüdü bakımından esas sermaye ve kayıtlı sermaye sistemleri arasında ilkesel olarak bir fark yoktur. Sermaye artırım kararının alınmasından sonra alacak hakkı, paydan ayrı olarak devredilebilir (TK m. 461/4), vazgeçilebilir, miras olarak bırakılabilir, rehnedilebilir, bağışlanabilir ve haczedilebilir. Söz konusu hak, sübjektif, nispi nitelikte ve sadece ortaklığa karşı ileri sürülebilen malvarlığı hakkıdır. Paydan kaynaklı, kök paya bağlı kanuni bir hak ve katılım haklarını güvenceye alması bakımından iki niteliğe sahip olan rüçhan hakkı, pay sahipliği hakkı olmanın yanında, sermaye artırım kararının alınmasından sonra hukuki anlamda somut bir alacak hakkı durumuna dönüşmüş olur. Sermaye artırım kararının alınmasından sonra alacak hakkı, paydan ayrı olarak devredilebilir (TK m. 461/4), vazgeçilebilir, miras olarak bırakılabilir, rehnedilebilir, bağışlanabilir ve haczedilebilir. Rüçhan hakkının pay sahiplerince kullanılabilmesi, GK’nın esas sermayenin artırımına karar vermesi ve GK ya da YK tarafından bu hakkın kaldırılmamış olması ön şartına bağlıdır.

Anonim ortaklıklar ve HAAO'larda rüçhan hakkı, esas sermaye ve kayıtlı sermaye sistemlerinde, esas sözleşmeyle ya da GK veya YK kararıyla sınırlandırılabilir, kaldırılabilir. TTK ve SerPK'da bu hususlarda farklı düzenlemeler getirilmiştir. TTK m. 461/2 hükmüne göre genel kurulun, sermaye artırımına ilişkin kararıyla pay sahibinin rüçhan hakkı, ancak bazı haklı sebepler bulunduğu takdirde ve en az esas sermayenin yüzde altmışının olumlu oyu ile sınırlandırılabilir veya kaldırılabilir. Bu nedenler arasında TTK m. 461/2, c. 2'de gösterildiği gibi, özellikle halka arz, işletmeler, işletme kısımları, iştiraklerin devralınmasıyla işçilerin şirkete katılımları yer almaktadır. Bunların dışında, ortaklığa ihtiyacı olan nakdi sağlayacak, artı değer kazandıracak bir kişinin ortaklığa alınması, kaynak sağlayacak yatırımcı çevresinin genişletilmesi, ortaklık borçlarının geri ödenmesi gibi nedenler de haklı nedenler arasında sayılabilir. Rüçhan hakkı, GK kararıyla sermayenin en az yüzde altmışının olumlu oyuyla kısıtlanabileceği için müstesna bir hak niteliğinde değildir. GK ve YK kararları, hukuki işlem niteliğinde olmaları sebebiyle, çeşitli şekillerde ortaya çıkabilen hukuka aykırılığın sonucu olarak, hukuki işlemde hükümsüzlüğe yol açacaktır. Rüçhan hakkı kısıtlanması veya sınırlandırılması kararı, sermaye artırım kararının ayrılmaz bir parçası olması nedeniyle sermaye artırım kararındaki hükümsüzlük, rüçhan hakkının kısıtlanması kararını da etkileyeceği kuşkusuzdur. TTK m.461/2 uyarınca öngörülen rüçhan hakkının sınırlanması veya kaldırılmasıyla ilişkili olarak da alınan kararın toplantı ve karar nisabına aykırı olarak alınması halinde uygulanacak yaptırım da yokluk olacaktır. Rüçhan hakkının sınırlandırılması veya kaldırılması kararının geçerli olması için, söz konusu kanun, esas sözleşme, dürüstlük kuralı, eşit işlem ilkesi ve hakların kişilere zarar vermeyecek şekilde kullanılması ilkesi (TTK m, 445 vd.), hiçbir kimsenin haksız bir şekilde yararlandırılması ya da kayba uğratılmaması gibi ilkelere(TTK m. 461/2) uygun olması gerekmektedir. TTK m. 357 gereği, rüçhan hakkı sınırlandırılmalarında eşit işlem ilkesi tam olarak uygulanır. TTK m. 391/1-a hükmüne göre, eşit işlem ilkesine aykırı YK kararları batıldır. Anılan hüküm, kayıtlı sermayeli halka açık veya halka kapalı AO'larda söz konusudur. Ayrıca, TTK m. 461/2, c. 3'te rüçhan hakkının sınırlandırılmasıyla hiç kimsenin haklı görülmeyecek şekilde yararlandırılmayacağı ya da kayba uğratılmayacağı hükmüyle sınırlandırma bakımından eşit işlem ilkesinin önemine işaret edilmektedir. Nisbi eşitlik ilkesinin geçerli olduğu rüçhan hakkının kısıtlanması

ya da sınırlandırılması, haklı bir sebebe dayanmaksızın ya da hakların en az zarar verecek şekilde kullanılması ilkesine aykırı şekilde artırım kararının verilecek olması durumunda, iptal edilebilirlik yaptırımıyla karşılaşılabilir. Eşitlik ilkesinin ihlali birden fazla veya sürekli olduğu hallerde verilen karar hukuki sonuç bakımından batıl olacaktır. Bize göre de, kayıtlı sermayeli şirketlerde, YK'nın rüçhan hakkını kısıtlama veya sınırlama kararı bir defaya özgü olarak eşit işlem ilkesine aykırıysa iptale, bir defadan fazla ve sürekli olarak ilkenin ihlali nedeni olması halinde butlan yaptırımına tabi olması isabetlidir. Kanunda, tüm sermaye artırım türlerinde, TTK m.353'e atıf yapılmış ise de, GK ve YK kararlarının iptal ve butlanının düzenlendiği maddelerde uygulanabilirliği imkânı bakımından 6102 sayılı TTK'da açık olmayan bir yaklaşım sergilenmiştir. TTK m.447/1 (a)'daki hüküm vazgeçilmez haklara atıf yapmaktadır, rüçhan hakkı vazgeçilemez bir hak niteliğinde olmadığından dolayı kanımızca, rüçhan hakkının sınırlandırılması veya kaldırılması kararı bir butlan yaptırımına tabi tutmak mümkün olmayıp, iptal edilebilirlik yaptırımına tabi olmalıdır. Belirtmek isteriz ki, sermaye artırım bakımından kanun koyucu, geçersizlik hallerini dolaylı yola başvurmadan daha net ifadelerle düzenlediği takdirde konu hakkındaki tartışmalar nihayete erecektir. Kanımızca rüçhan hakkı kısıtlanması ya da sınırlandırılması kararındaki hükümsüzlük sermaye artırım kararında da hükümsüzlüğe yol açıp açamayacağı somut olayın özelliklerine göre incelenip değerlendirilmesi gerekir.

9. Anonim ortaklık, sermaye artırım işlemlerine başlamış olsa bile, bu artırımı tamamlamakla yükümlü olmayıp özgürce vazgeçme hakkına sahiptir. Çeşitli sebeplerden dolayı, olası yaptırımlarına rağmen sermaye artırımından vazgeçebilir. Sermaye artırımından vazgeçilmesi, esas sermaye sisteminde işlemlerine başlanmış bir sermaye artırımından gelmiş olan aşamaya göre YK veya GK ve kayıtlı sermaye sisteminde de YK'ca alınacak bir kararla açıkça ya da artırım işlemlerinin geldiği aşamada bırakılarak artırım sonuçlandırılmayarak örtülü olarak cayılmasıdır. Bu yönüyle, açık ya da örtülü biçimde de olsa artırımdan vazgeçilmesi, vazgeçme iradesine dayanır. Esas sermaye sisteminde YK, GK tarafından artırım kararı alıncaya kadar olan süreçte, artırımdan açık veya örtülü olarak vazgeçme yetkisi vardır, GK'nın artırım kararı sonrası bu yetkisi son bulmaktadır.

Kayıtlı sermaye sisteminde açık ya da örtülü olarak artırımdan vazgeçme yetkisi YK'da olup artırım kararı alıp bunu ilan etmemişse vazgeçebilir. Öğretideki baskın görüş, kayıtlı sermaye sisteminde yapılacak artırımdan vazgeçilebilmesinin, artırımın en geç ticaret siciline tescil edildiği zamana kadar mümkün olacağı yönündedir. Gerek kayıtlı sermaye sisteminde gerekse esas sermaye sisteminde sermaye artırımları ticaret siciline tescille kesinlik kazanacağından, biz de tescile kadar artırımdan vazgeçilebileceği görüşüne katılmaktayız.

Artırım kararı ticaret siciline tescille kesinleşmiş olacağı için tescilden sonra artırım kararından dönülebilmesi mümkün değildir, ancak, koşullarına uymak suretiyle sermayenin azaltılması (TTK m. 473-475) yolu açıktır. Artırımdan vazgeçilmesi durumunda, sermaye taahhüdünde ve ödemede bulunanlar ve/ veya üçüncü kişiler, tazminatla beraber, kuruculara ödemiş oldukları paraları, faiziyle birlikte ve uğradıkları aşkın zarar da dahil olmak üzere tazmin edilmesini isteyebilirler. Ancak, GK, hiçbir pay sahibi veya üçüncü kişilerle iştirak taahhütnamesi imzalamamış olması şartıyla, daha önce almış olduğu artırma kararını kaldırabilir ya da değiştirebilir.

Kayıtlı sermaye sisteminde, esas sözleşmede daha ağır bir nisap öngörülmemiş ise, TTK m. 390/1' de öngörülen nisaplara uyularak artırımdan vazgeçilmesine ilişkin karar alınmalıdır.

Şarta bağlı sermaye artırımında, GK esas sözleşme metnini tescil ettirmemişse yeni bir kararla kaldırabilir. Söz konusu kararın şartları olması halinde iptali veya butlanın tespiti yapılabilir.

10. Yönetim kurulunca başlatılan sermaye artırım işlemleri, gerekiyorsa Ticaret Bakanlığı'ndan izin alınması, HAAO'larda SerPK onayı, GK artırım kararı, rüçhan hakkı kullanımı veya sınırlandırılması, halka arz edilmesi ve ticaret siciline tescilin yapılması, TTSG'de ilan ve anonim ortaklığın internet sitesine konulması ile birçok aşamadan geçerek artırım gerçekleşmiş olur. Artırım işlemleri süresince söz konusu aşamalardan herhangi birinin gerçekleşmemesi halinde artırım yapılamaz. Bu aşamalara örnek vermek gerekiyorsa; TB'nın sermaye artırımıyla ilgili olarak ana sözleşme değişikliği izni (TK m. 333, 453) ya da HAAO'larda SPK'nın onay (SerPK m. 33/2) vermemesi ve bu hususta açılan tüm davalardan olumsuz sonuç alınması, esas

sermaye sisteminde GK'nın sermaye artırımıyla ilgili esas sözleşme değişikliği önerisini reddetmesi, halka arz edilen paylara pay sahiplerinin veya halkın yeterli ilgiyi göstermemeleri, ticaret sicili müdürlüğünce artırımın tesciliyle ilişkili talebin reddi ve bu karara karşı yapılan itirazın (TK m. 34) olumsuz sonuçlanması, mahkeme tarafından GK'nın artırım kararı veya başka işlemlerinin hükümsüzlüğünün tespiti ya da iptali ya da ortaklığın fesih veya iflası gibi kararları vermesi, ayrıca, artırımın ticaret siciline tescili yapılmadan ortaklığın dağılması veya iflasına hükmedilmesi gibi nedenlerle sermaye artırımını yapılamayabilir. Bu durumda, sermaye artırımının yapılamaması, sermaye artırımından vazgeçilmesi durumundan farklı olup, ortaklığın açık veya örtülü bir iradesine dayanmamaktadır. Burada ortaklığın organları tarafından gerçekleştirilmek istendiği halde yukarıda saydığımız çeşitli nedenlerle artırım yapılamamaktadır.

11. Gelir Vergisi Kanunu'nda yapılan son yıllardaki olumlu düzenlemelerle anonim ortaklıklarda pay senedi çıkarma kararı alınması kanun koyucu tarafından teşvik edilmiştir. 5281 sayılı GVK'nın yeniden düzenlenen mükerrer m. 80/1 hükmüne göre ivazsız olarak iktisap edilen ya da tam mükellef durumunda olan kurumların iki yılı aşkın süredir elde tutmuş oldukları hisse senetlerinin satışından sağladıkları kazanç gelir vergisinden muaf tutulmuşlardır. Ayrıca, anonim şirketlerin çıkardıkları pay senedi ya da ilmühaberlerin iki yıl elde bulundurma şartına bakılmaksızın pay senedi teslimlerinden KDV alınmayacaktır.

Buna göre, TTK'la getirilen pay senedi çıkarma yükümlülüğü hem KDV hem de Gelir Vergisi açısından anonim ortaklıklara önemli avantajlar sağlamaktadır.

Ayrıca, sermaye şirketlerine beyannamelerinde belirtilmiş olmaları şartıyla kurumlar vergisi matrahı hesaplanmasında işletme kazancından nakdi sermaye artışı için hesaplanan faiz tutarının indirilebilmesine imkân sağlanmıştır. Düzenlemeyle, nakit sermaye artırımını yapan kurumlara uygulanmak üzere kurumlar vergisi avantajı getirilmiş, nakit sermaye artırımını teşvik edilerek, fon, kredi gibi borçlanma araçları kullanmak yerine şirketlerin öz kaynaklarını kullanmalarını cazip hale getirmek için teşvik düzenlemesi yapılmıştır. Uygulamayla hem şirketlerin nakit düzeyinde artışla öz kaynaklarının güçlenmesinin desteklenmesi, yeni kurulan işletmelerde nakdi

sermayeler üzerinden düzenlemede belirtilmiş olan esaslar gözetilerek hesaplanan faizin matrahtan indirilmesi gibi avantajlar getirilmiş hem de ülke ekonomisi için olumlu kazanımlar elde edilmiştir. Ayrıca, düzenleme ile şirketlerin mali yapılarının güçlendirilmesi hedeflenmekte, öz kaynaklardan yapılan artırımın gider olarak gösterilememesi sonucu da kurumlar nezdinde meydana gelen kaybın, vergi indirimiyle kapatılması sağlanmaktadır. Yeni vergi indirimi düzenlemesinin sadece sermaye şirketlerine yönelik olması, sermaye şirketlerinde kurumsallaşmayı ve halka arz oranının artırılmasını sağlamayı da amaçlamaktadır.

12. TTK'da yer alan düzenlemeleri incelendiğimizde anonim ortaklıklarda sermaye artırımına ilişkin hükümsüzlük hallerinin farklı durumlar arz ettiği görülmektedir. Bunlardan ilki, sermaye artırımının ticaret siciline tescili kurucu etkiye sahip (TTK m. 456/5, 455) olması nedeniyle, alınan sermaye artırım kararlarının (TK m. 456/2-c.1), esas sermaye sisteminde GK ve kayıtlı sermaye sisteminde ise YK'nca 3 ay içerisinde ticaret siciline tescil edilmemesi sonucunda TTK m. 456/3 uyarınca alınmış olan karar geçersiz hale gelecektir. Ancak, kanunda konuya ilişkin geçersizliğin türü belirtilmemiştir. TTK m. 447/1.c, 391/1.b hükümleri uyarınca, anonim şirkette temel yapıyı bozan ya da sermayenin korunması ilkesine aykırı tüm GK ve YK kararlarının batıl olacağı dikkate alındığında, anonim şirketlerde emredici hükümler ve hükmün içeriğine göre de söz konusu geçersizlik butlan olacaktır. İkincisi, TTK m. 456/4 hükmüne yapılan atıfla TTK m. 353 hükmündeki fesih davası, sermaye artırım işlemlerinin bir bütün olarak geçersizliği hallerinde uygulanacaktır. Diğerisi ise, 6102 sayılı TTK'da öngörülen GK ve YK kararlarının butlanı (TTK m. 447, m. 391) veya söz konusu kararların iptali de düzenlenmiştir (TTK m. 445, 446, 460 / 5). Ayrıca, TTK'da öngörülen sermaye artırım usullerinin ihlali nedeniyle de herhangi bir zararda, TTK m. 549 vd. ve m. 562 hükümleri uyarınca da ilgili kişilerin hukuki ve cezai sorumluluğu da söz konusu olabilmektedir.

Dış kaynaklardan sermaye artırım kararının hükümsüzlüğü ya da işlem bütünü'nün iptali kararı sonucunda ortadan kalkması hem esas hem de kayıtlı sermayeli anonim şirketlerde neticeleri bakımından aynıdır. Ancak, TTK m. 445 ila 451. maddelerinde, GK ve YK kararlarının hükümsüzlüğüne ilişkin olarak sadece butlan ve iptal edilebilirlik yaptırımları hükme bağlanmıştır. İptal edilebilirlik, TTK m. 445 hükmü

bakımından, yokluk ve butlan derecesine varmamış olan, kanun, esas sözleşme veya objektif iyi niyet kurallarına aykırı olması şeklinde tanımlanmaktadır. TTK m. 445 ile 451 hükümleri uyarınca GK kararlarının iptali için bir GK kararının mevcut olması, bu GK kararının kanun, esas sözleşme ya da dürüstlük kuralına aykırı olması gerekmektedir. Anonim ortaklıkta iptal davası ortaklığa karşı açılması icap eder, dava ortaklığın yanında veya ortaklıktan bağımsız bir şekilde pay sahiplerine yöneltilemez.

GK kararlarının iptal edilebilir olmasının kanuna aykırılığı, tamamen veya kısmen anonim ortaklığın hükümleri ya da TTK'nın diğer hükümlerine aykırılığıyla birlikte, kural bakımından tüzüğe, yönetmelik hükümlerine, kararnameye, tebliğe ve benzeri hükümler dışındaki tüm objektif hukuk kurallarının aykırılığını kapsamaktadır.

Esas ve Kayıtlı sermaye sisteminde GK ve YK kararları aleyhine kanuna, esas sözleşmeye ve dürüstlük kuralına aykırılık nedeniyle iptal ya da butlan davası açılabilir. GK ve YK'nın eşit işlem ilkesine aykırı olarak alınan kararlarının hukuki yaptırımı belirlenirken, temel kaidelerden ayrılmamalı; eşit işlem ilkesine aykırılığın, kamu düzenine ilişkin olduğu –yani eşit işlem ilkesinin müstakbel pay sahiplerinin haklarını da bertaraf edecek şekilde sürekli olarak ihlal edildiği- durumlarda butlan yaptırımı, sadece mevcut pay sahiplerinin haklarına ilişkin olduğu durumlarda, iptal edilebilirlik yaptırımı uygulanmalıdır. Bu sonuç, butlanın ikincilliği ilkesine olduğu kadar, farklı organların aynı hakları ihlal eden kararlarının aynı yaptırımlara tabi tutulması nedeniyle hukuki güvenliğin sağlanmasına daha uygundur. Bilançoda sermayeye eklenmesine mevzuatın izin verdiği fonların bulunması halinde, bu fonlar sermayeye dönüştürülmeden, sermaye taahhüt edilmesi yoluyla sermaye artırılamaz (TTK m. 462/3). Düzenleme, mevcut pay sahiplerinin, “kaldırılamaz, sınırlandırılmaz ve vazgeçilemez” nitelikteki (TTK m. 462/3, c. 5) bedelsiz pay edinme haklarının, bedelsiz pay edinme oranının düşürülerek sınırlandırılmasını önleme amacıyla ihdas edildiğinden, bu düzenlemeye aykırı olarak alınan sermaye artırımı kararları, TTK m. 391/1, c uyarınca butlan yaptırımına tabidir.

İptal veya butlan davasının davacıları, YK üyeleri, pay sahipleri ve HAAO'da SPK olmak üzere sınırlı sayıda'dır. Yönetim kurulu üyelerinin dava açma hakkı bakımından bir sınırlama öngörülmemiştir.

Kuruluşta yapılacak usulsüzlüklerin önlenmesi adına kanun koyucu birçok emredici hüküm öngörmüştür. 6102 sayılı TTK m. 353'te kuruluştaki kanuna aykırılıklar sebebiyle şirketin feshi davası öngörölmüştür. Sermaye artırımının ortak hükümlerini düzenleyen TTK m. 456/4, kuruluştaki fesih davasına ilişkin TTK m. 353, şirketin tescili ve ilanına ilişkin TTK m. 354 ve şirketin tüzel kişilik kazanmasına ilişkin TTK m. 355/1 hükümlerine atıf yapmaktadır. Sermaye artırım kararının yanında sermaye artırımı ile ilişkili diğeri işlemlerde kanuna aykırılık bulunduğunda TTK m. 353 hükmüyle bir bütün olarak bu işlemlerin geçersizliğı istenebilecektir. Gerek butlan veya iptal gerekse fesih yoluyla açılan davaların sonucu aynı olmakta ve sermaye artırımının geçersizliğı sonucunu doğurmaktadır.

Sermaye artırımının işlem bütününün iptali davasında, mahkemece ortaklığa, artırım işlemlerinde tespit edilen hukuka aykırılıkları düzeltebilmesi için süre verebilir (TK m. 456/4, m. 353/2). Fakat bu süre, yalnız sonradan düzeltilmeye elverişli olan hukuka aykırılıklar için söz konusu olmaktadır.

Kanunda öngörölmüş olan kurucu-şekli işlemlerinde eksiklik olan ve GK tarafından alınan sermaye artırım kararı da yaptırım bakımından yoklukla maluldür. GK kararlarının yokluğu da başlangıçtan itibaren bir GK kararının olmadığını gösterir. Söz konusu kararlar da başlangıçtan itibaren kurucu unsurlarının mevcut olmaması nedeniyle hiç kimseye karşı hüküm ve sonuç doğurmaz. Esas sermaye sisteminde GK veya kayıtlı sermaye sisteminde YK'nın artırım kararının var olması için kanunda öngörölen iki unsur gereklidir: Birincisi toplantının yapılmış olması, ikincisi ise artırım kararının alınmış olmasıdır. Söz konusu unsurların eksik olması halinde artırım kararı alınmamış sayılacak, yani yok hükmünde olacaktır. TTK m. 333 hükmü gereğince ilgili anonim ortaklıkların GK toplantısında Bakanlık temsilcisinin bulunması zorunluluğunun yerine getirilmemiş olması (TTK m. 407/3) veya Bakanlık temsilcisinin toplantı tutanaklarını imzalamamış olması (TTK m. 422/1), GK kararının, TTK m. 379 hükmünce anonim ortaklığın sahip olduğı kendi payların bağı olan oylarla alınmış olması halinde alınmış olan GK kararı yoklukla malul olacaktır. Yasa ve esas sözleşme hükümlerine göre yetkisiz sayılanların GK'yı toplantıya çağırmaları yokluk nedenidir. Kanunda öngörölen toplantı ve karar yetersayılara uyulmaksızın alınan GK kararları da yok hükmündedir.

Hukuken geçerli olan GK veya YK kararlarının tam anlamıyla hüküm ve sonuç doğurabilmesi için ek koşulların arandığı bir yaptırım türü de askıda hükümsüzlüktür. Örneğin, bazı pay sahiplerinin muvafakatlarının ya da kurulca karar almalarının istendiği, kararların ticaret siciline tescil edilmesinin şart koşulduğu durumlarda, söz konusu şartların yerine getirilmediği durumlarda askıda hükümsüzlük söz konusu olur. Kanunda aranan ek koşul gerçekleşirse, geçersizlik hali ortadan kalkar. Ancak, askıda hükümsüz olan bir karar, YK tarafından icra edilemez, ayrıca, tescile tabi kararlardan biri ise, tescil de edilemez. Askıda hükümsüzlük, iptal edilebilirlik ve butlan hallerinden niteliği itibarıyla farklıdır. Çünkü iptal edilebilir bir karar hâkim hükmünü gerektirdiği halde, askıda hükümsüzlük *ipso iure* mevcuttur ve herhangi bir süreye bağlı olmaksızın itiraz şeklinde veya tespit davası yoluyla da ileri sürülebilir ve mahkeme tarafından re'sen dikkate alınır. Ayrıca, askıda hükümsüzlükte, hükümsüzlük, mutlak ve kesin değildir, sonradan gerçekleştirilecek muvafakat beyanları ya da kararlarıyla, ticaret siciline tescil işleminin tamamlanması sonucunda ortadan kalkar.

Artırım kararının yokluk, batıl ya da iptali yaptırımları, ortaklığın artırım iradesini açıklayan hukuki işlemin ve artırım iradesinin ortadan kalkması anlamını taşır. Mahkeme sermaye artırım kararının iptaline veya butlanının tespitine karar verirse, bu karar tüm sonuçlarıyla beraber geriye/geçmişe etkili (*ex tunc*) ve herkes bakımından ortadan kalkar ve sermaye, artırım öncesi durumuna döner, taahhütte bulunmuş olanların taahhütleri hükümsüz olur, ödenmiş olan paralar faiziyle beraber iade edilir. Ayrıca, mahkemenin artırımın geçersizliği yönündeki kararı, anonim ortaklığın yapısının da değişmesine sebep olabilir. Sermaye artırımının geçersizliği kararı sonrasında finansal tabloların da düzeltilmesi gerekecektir. İlaveten, şartları mevcut ise TBK m. 122 uyarınca aşkın zararın ödenmesi de gündeme gelebilir. Ancak, aşkın zararın talebi için davacı, zararın mahiyetini, oluşma şeklini açıklayıp, kanıtlamakla yükümlüdür.

TTK m. 353/1 hükmünden hareketle, sermaye artırım kararının/işleminin kanuna aykırılığı nedeniyle kararın/işlemin yokluk veya butlanı (ya da şirketin butlanı veya yokluğu) kararı verilemeyecek, ancak üç aylık hak düşürücü süre içerisinde şirketin feshi için dava açılabilecektir. Sermaye artırımının ticaret siciline tescili kurucu etkiye

sahip (TTK m. 456/5, 455) olup tescilin kesinleşmesi sonrasında artık artırımdan dönülmesi mümkün değildir. Sermaye artırımının tescili sonrasında butlan veya yokluk yaptırımına hükmedilemeyecektir. Dolayısıyla, TTK m. 353/1-c.1 hükmü, *“sermaye artırım işlem bütününe yokluğunun veya butlanının ileri sürülmesini”* yasaklamaktadır. İşlem bütününe karşı, ancak TTK m. 353'teki özel fesih davası açılabilir.

13. Islaha öncelikle usul işlemlerinin kısmen ya da tamamen değiştirilmesi amacıyla başvurulmaktadır. Ayrıca, ıslah yolu, tarafların iddiaları ve savunmalarını da değiştirebilmelerine imkân sağlamaktadır. Çünkü HMK m. 141/2 hükmünde, *“İddia ve savunmanın genişletilip değiştirilmesi konusunda ıslah ve karşı tarafın açık muvafakati hükümleri saklıdır”* demekle tarafların ıslah yoluna başvurarak iddia ve savunmalarını değiştirebileceği hükme bağlanmıştır.

Basit usule tabi olan anonim şirket GK kararlarının hükümsüzlüğü davalarında HMK m.176 hükmü uyarınca ıslah sıklıkla başvurulmaktadır. Uygulamada da genellikle GK kararlarının iptali davalarının, yokluk ve butlanın tespiti davalarına çevrildiği tam ıslah örnekleri de vardır. Ayrıca, dava edilen GK kararlarına yeni madde eklemek, YK kararlarını da davaya eklemek ya da ilaveten tazminat talebinde de bulunularak davanın kapsamı genişletilerek kısmi ıslah yolu da kullanılmaktadır.

HMK m. 317 uyarınca, basit yargılama usulüne tabi olan GK kararlarının hükümsüzlüğüne ilişkin davalarda iddia ve savunmaların değiştirilmesi yasağı dava ve cevap dilekçesinin verilmesiyle başlamakta olup tarafların cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçeleri ile iddia ve savunmalarını değiştirebilmeleri de mümkün olmayıp, GK kararlarının hükümsüzlüğü nedeniyle açılacak davalarda ıslah yoluna başvurularak iddia ve savunmaların değiştirilebilmesi özellikle önemlidir ve uygulamada da ıslah sıklıkla başvurulmaktadır.

14. Sermaye artırım kararlarının iptali istemiyle dava açılması yerine, tahkime gidilerek uyuşmazlığın çözüme kavuşturulması yönünde farklı görüşler ileri sürülmektedir. Bunlardan birincisi, esas sözleşmede söz konusu duruma ilişkin hükmün bulunması koşuluyla, GK kararlarının iptali istemiyle tahkime başvurulabileceği ve bu yolla çözümün mümkün olabileceği görüşündedir. Diğerleri

ise, GK kararları bakımından iptal edilebilirlik yaptırımının tahkimle çözümünün konu edilemeyeceğini ileri sürmüşlerdir.

GK kararlarının iptaline ilişkin hükümlerin tahkim kurumu ile bağdaşmadığı düşüncesiyle, tahkime konu edilemeyeceği görüşüne katılmaktayız.

KAYNAKÇA

1. Kitaplar ve Makaleler

AÇIKEL BULUT, Bilge. “Halka Kapalı Anonim Ortaklıkların Devralınmasında Sermaye Artırımı”, (Bahçeşehir Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü Sermaye Piyasaları ve Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), 2020.

AKİPEK, Şebnem. “Tamamlayıcı Olgunun Hukuki İşleme Etkisi”, **AÜHFD**, C. 44. S. 1-4. Y. 1995. ss. 269-291.

AKKALE, Rüveyda Gülmisal. “Kayıtlı Sermaye Yapısı Hakkında Genel Bilgi ve 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Halka Açık Olmayan Anonim Şirketlerde Kayıtlı Sermayenin Artırım Usulü”. **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. C. XVII, S. 1-2. 2013, ss. 21-44.

ALIŞKAN Murat. **TTK’na Göre Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nın Anonim Şirketleri Denetlemesi ve İlgili Fesih Davaları**. İstanbul: Legal Kitabevi. 2007.

ALTAŞ, Soner, “Anonim Şirketlerde Şarta Bağlı Sermaye Artırımı”, **Mali Çözüm Dergisi**, S. 98. 2010. ss. 145-156

ALTAŞ, Soner. **Türk Ticaret Hukukuna Göre Anonim Şirketler**. Güncellenmiş ve Genişletilmiş 9. b. Ankara: Seçkin Yayıncılık. 2019.

ANDAŞ Ferudun. “İç Kaynaklardan Sermaye Artırımı” SPK Personel Yönetmeliği’nin 52. Maddesi ve Genel Sekreterlik’in 15.9.1986 tarih ve GENS/253 sayılı yazısı, Rapor no. 2, 1987.

ANSAY, Tuğrul. **Anonim Şirketler Hukuku**. 6. b. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları. 1982.

ARABACI, Özlem. “Anonim Şirketlerde Sermaye, Sermaye Artırımı Sistemleri ile Yöntemleri Hakkında Genel Bilgi ve 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunuyla Konuya İlişkin Getirilen Temel Yenilikler”. **Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Dergisi**. S.1. 2013. ss. 55-64.

ARICI M. Fatih. **Alacak Hakkının Anonim Ortaklığa Sermaye Olarak Taahhüdü**. İstanbul: Beta Yayınları. 2003.

ARSLAN, İbrahim. “Kayıtlı Sermayeli Anonim Şirketlerde Sermayenin Artırılması”. **SÜHFD. C. III. S.1. 1990. ss. 241-267.**

ATAY, Onuralp. “Anonim Şirkette Rüçhan Hakkı”. (HÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara. 2019.

AYDIN, Alihan. **Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını Edinmesi**. İstanbul: Arıkan Yayınları. 2008.

AYDIN, Fatih. “Anonim Şirketin Kuruluştaki Fesih Davası ile Sermaye Artırımının Geçersizliği Arasındaki İlişki”. **İNÜHFD. C. 8. S. 2. 2017. ss. 493-514.**

AYHAN, Rıza, Hayrettin ÇAĞLAR ve Mehmet ÖZDAMAR. **Şirket Hukuku Genel Esaslar**. Ankara: Yetkin Yayınları. 4. b. 2022.

AYTAÇ, Zühtü. **Anonim Ortaklıklarda İbra**. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları. 1982.

AYTAÇ, Zühtü. “Anonim Ortaklıklarda Rüçhan Hakkı”. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu II. Ankara. 11-12 Ocak 1985.

BAHTİYAR, Mehmet. “Anonim Ortaklıkta Kayıtlı Sermaye Sistemi ve Sermaye Artırımı”. (İ. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi). Diyarbakır. 1993.

BAHTİYAR, Mehmet. “Anonim Ortaklıkta Payların Üçüncü Kişilere Satılması Durumunda Diğer Ortaklara Önalım Hakkı Tanıyan Anasözleşme Hükümleri ve Etkileri”. **BATİDER. C. 21. S. 2. 2001. ss. 83-126.**

BAHTİYAR, Mehmet. “Türk Ticaret Kanunu Tasarısında Kayıtlı Sermaye Sistemi”. Makaleler II. İstanbul. 2008, ss. 237-251.

BAHTİYAR, Mehmet. **Ortaklıklar Hukuku-Kısa Karşılaştırma ve Değerlendirmeler Dersler-Soru Örnekleri**. Güncelleştirilmiş 16. b. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım. 2022.

BİÇER, Levent. **Anonim Şirketlerde Şartlı Sermaye**. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım. 2010.

BİLGEÇ, Hakan. **Anonim Şirketlerde Oy Hakkında İmtiyaz**. Ankara: Turhan Yayınları. 2017.

BİLGİLİ, Fatih ve Ertan DEMİRKAPI. **Şirketler Hukuku**. Bursa: Dora Yayınları. 2013.

BOZKURT, Tamer. **Şirketler Hukuku**. Ankara: Yetkin Yayınları. 14. b. 2022.

COŞGUN, Özlem Karaman. “Anonim Şirketlerde Sermaye Kavramı Ve Ayni Sermaye Değerinin Belirlenmesi”, **MÜHAD**, C. 18, S. 2, Y. 2012, ss. 333-369.

COŞTAN, Hülya “Yönetim Kurulunun Karar Alma Usulleri, Oy Hakkı, Yetersayılar ve Toplantı Talep Hakkı”. **BATİDER**. C. XXVIII. S. 3. Y. 2012. ss. 155-190.

ÇAMOĞLU, Ersin. **Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu**. 3. b. İstanbul: Vedat Kitapçılık. 2010.

ÇELİK, Aytekin. “Anonim Şirketlerde Ayni Sermaye Taahhütlerinin Yerine Getirilmesine Yönelik İhtiyati Tedbirler”. **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. C. XV. Y. 2011, S. 3. ss. 31-64.

ÇOLGAR Emek Toraman, “Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Şirkete Borçlanma Yasağı (TTK m. 358)”, A.Ü.H.F, 90. Kuruluş Yıldönümü Armağanı, **Ankara Üniversitesi Yayınları** No: 560, ISBNİ: 978-605-136-332-5. Ankara. 2017.

ÇONKAR, M. Halil. **Anonim Ortaklıkta Ayni Sermaye**. 1.b. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık. 2016.

DOĞAN, Zeki Doğan ve Ayşe Gül KÖKSAL. “Sermaye Şirketlerinde Nakdi Sermaye Artırımlarının Vergi ve Diğer Avantajları”. **Vergi Sorunları Dergisi**. C. 42. S. 370. 2019. ss. 9-18.

DURAL, H. Ali. **İsviçre Borçlar Kanunu’nun İktibasının 80. Yılında İsviçre Borçlar Hukukunun Türk Ticaret Hukuku’na Etkileri**. İstanbul: Vedat Kitapçılık. 2009.

DURMUŞ, Aybüke Naz. “Türk Ticaret Kanunu Kapsamında Anonim Şirketlerde Sermayenin Kaybı ve Borca Batıklık”. (İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Yüksek Lisans Tezi). Ankara. 2020.

DÜDEN, Seren. **Anonim Şirketlerde Dış Kaynaklardan Sermaye Artırımı**. (Özyeğin Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi). İstanbul. 2021.

EMİNOĞLU, Cafer. “Anonim Şirket Pay Sahipleri Açısından Eşit Şartlarda Eşit İşlem İlkesi”, **TFM Hukuku Dergisi**. S.1. 2015. ss. 79-88.

GÖKDEMİR TAMER, Tülay. “İç Kaynaklardan Sermaye Artırımı”. (M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Uygulamalı Ticaret Hukuku Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi). İstanbul. 2015.

GÜÇLÜ, Hamide Merve. “Anonim Şirketlerde Şartlı Sermaye Artırımı”. (S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Özel Hukuk Anabilim Dalı. Ticaret Hukuku Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Konya. 2013.

GÜL, Akad. **Anonim Şirketlerde İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulu**, İstanbul: Vedat Kitapçılık. 2013.

GÜNGÖR, Seda Ş. “Ticaret Şirketlerinde Sermaye ve Sermaye Koyma Borcunun İfa Edilmesi”. **Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi**. (2016). ss.110.

İMREGÜN, Oğuz. **Anonim Ortaklıklar**. İstanbul: Yasa Yayınları. 1989.

İMREGÜN, Oğuz. “Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Toplantı ve Karar Yetersayıları ve Yönetim Kurulu Kararlarına Karşı Başvuru Yolları”. Prof. Dr. Hayri Domaniç’e 80. Yaş Günü Armağanı. C. I. İstanbul. 2001. ss. 277-292.

İPEKEL, Fena. “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Kayıtlı Sermaye Düzenlemesi ve Bu Düzenlemenin Sermaye Piyasası Hukuku Işığında Değerlendirilmesi”. **Yaşar Üniversitesi E-Dergisi**. C. 8. S. Özel. Y. 2013. ss. 1413-1456.

KARAHAN, Sami. **Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması**. İstanbul: Kazancı Kitap Ticaret, 1991.

KARAYALÇIN, Yaşar. “Türk Hukukunda Ticaret Siciline Tescilin Etkileri”. **BATİDER**. C. VIII. Y. 1975. ss. 1-29.

KARAYALÇIN, Yaşar. “Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Hangi Kararları Aleyhine Dava Açılabilir”. **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu III**. Ankara 1986. ss. 239-283.

KAYA, Arslan. **Sermaye Artırımı, 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu**. İstanbul: İ.Ü.H.F. Yayınları. 1997.

KAYA, Mustafa İsmail. **Şartlı Sermaye Artırımı**. Ankara: Yetkin Yayınları. 2009.

KAYA, Afra Ece. “Anonim Şirkete Sermaye Koyma Borcu ve Bu Borcun Yerine Getirilmemesinin Hukuki Sonuçları”. (AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara. 2021.

KAYIHAN Şaban. **Şirketler Hukuku**. Gözden Geçirilmiş 4. b. Ankara. Seçkin Yayıncılık. 2020.

KAYIRAN, Osman Tufan. “İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulu’na İlişkin Değerlendirmeler”. **Dünya Multidisipliner Araştırmalar Dergisi**. S. 2. 2019. ss. 61-82.

KENDİGELEN Abuzer. **Anonim Ortaklıkta Yönetim Katılma Haklarında İmtiyaz**. İstanbul: BETA. 1999.

KENDİGELEN, Abuzer. **Türk Ticaret Kanunu- Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler**. Güncelleştirilmiş 3.b. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık. 2016.

KIRCA, İsmail, Feyzan Hayal ŞEHİRALİ ÇELİK ve Çağlar MANAVGAT. **Anonim Şirketler Hukuku**, Banka ve Tic. Huk. Araş. Enst. C.1. Ankara. 2013.

KISACIK, Özge. “İç Kaynaklardan Sermaye Artırımı ve Vergisel Açıdan Özellik Arz Eden Unsurlar”. İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi). 2022.

KORKMAZ, Melih Can Korkmaz. **Anonim Ortaklıkta Rüçhan Hakkı**, 1. b. Ankara: Seçkin yayıncılık. 2022.

KORKUT, Ömer ve Müslüm YILMAZ. “İsviçre Federal Mahkemesi’nin Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanına İlişkin Bir Kararının (133 III 77) Değerlendirilmesi”, **BATİDER**, C.XXV, S.4, (Aralık 2009), ss. 539-555.

KORKUT, Ömer. **Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Butlanı**, 1. b. Adana: Karahan Yayınları. 2012.

KORKUT, Ömer. “6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketlerde Sermaye Artırımının Geçersizliği”. **İÜHF** C. 71. S. 2. (2013). ss. 275-286.

MOROĞLU Erdoğan. “Anonim Ortaklıkta Çoğunluk Pay Sahiplerinin Azınlık ve İmtiyazlı Pay Sahiplerine Karşı Korunması”. **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**. 17(3). 1994. ss. 47-56.

MOROĞLU, Erdoğan. “Anonim Ortaklıkta Çoğunluk Pay Sahiplerinin Azınlık ve İmtiyazlı Pay Sahiplerine Karşı Korunması”. **Makaleler I**. İstanbul: 2001.

MOROĞLU, Erdoğan. **Anonim Ortaklıklarda Sermaye Artırımı**. Güncelleştirilmiş 4. b. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık. 2018.

MOROĞLU, Erdoğan. **Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**. Güncellenmiş 9. b. İstanbul: On iki levha Yayıncılık. 2020.

OLGUN, Sevinç. “İslah Yolu ile Düzeltilemeyecek İşlemler”. **Terazi Hukuk Dergisi**. S. 16. Y. 2. (Aralık 2007). ss. 43-53.

ORUÇ, Murat. “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Ortaklıkta İmtiyazların Korunması”. **BATİDER**. C. XXVI. S. 4. 2010. ss. 169-203.

ÖZKORKUT, Korkut. **Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Kararlarının İptali**, Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu Yayını. 1996.

ÖZDAMAR, Mehmet. “6102 Sayılı TTK Hükümleri Çerçevesinde Anonim Şirketlere Ayni Sermaye Konulmasına İlişkin Çeşitli Sorunlar”. **TFM**. C.1. 2015. ss. 144-149.

ÖZSUNGUR, Fahri. “Rüçhan Hakkının Kullanılmaması ve Sermaye Artırımında Pay Taahhütlerinin Kısmen Yerine Getirilmesi Sorunu”. **Hacettepe HFD**, 4(2) 2014, s.145–164.

ÖZSUNGUR, Fahri. “Anonim Ortaklık Sermaye Artırımında Yönetim Kurulu Beyanı”. **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**. 2023.

PASLI, Ali Paslı. “Yeni Türk Ticaret Kanunu Anonim Ortaklık Hükümlerinin Tanıtılması (III)”. YTK Kitap 2- Kısım 4- Bölüm 1 “Kuruluşun Hükümleri”, **BATİDER**, C. XXVIII, S. 3. (Eylül 2012). ss. 141-191.

POROY, Reha, Ünal TEKİNALP ve Ersin ÇAMOĞLU. **Ortaklıklar Hukuku II**, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 14. b. 2019.

PULAŞLI, Hasan. “Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerde Sermaye Artırımı”. **BATİDER**, C. XXIII, S. 4. (Aralık 2006). ss. 35-90.

PULAŞLI, Hasan. **Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları**. 3. b. Ankara: Adalet Yayınevi. 2013.

PULAŞLI, Hasan. **İsviçre ve Alman Hukuku ile Karşılaştırmalı, Notlu ve İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Ticari Mevzuat**. Ankara: Adalet Yayınevi. 2013.

PULAŞLI, Hasan. “Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı ve Müeyyidesi”. **YYÜHFD**, Y. 1. S. 2. 2013. ss. 15-25.

PULAŞLI, Hasan. **Şirketler Hukuku Şerhi**. Değişiklikler ve İkincil Mevzuat Düzenlemeleriyle Güncelleştirilmiş 2. b. C.1. Ankara: Adalet Yayınevi. 2014.

PULAŞLI, Hasan. **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**. Güncellenmiş ve Genişletilmiş 8. b. Ankara: Adalet Yayınevi. 2022.

PULAŞLI, Hasan. **Şirketler Hukuku Şerhi**. C. II. 4. b. Ankara: Adalet Yayınevi. 2022.

SARAÇ, Tahir. **Anonim Şirketlerde Şarta Bağlı Sermaye Artırımı**. Ankara: Vedat Kitapçılık. 2009.

SARAÇ, Tahir. “Esas Sözleşme Değişiklikleri”, **Şirketler Hukuku**, ed. Sami Karahan, 1. b. Konya: Mimoza Yayınları. 2012.

SEVİ, Ali Murat. **Anonim Ortaklıkta Sermayenin Oluşturulması ve Pay Sahiplerine İade Edilmesi Yasağı**. 1.b. Ankara: Seçkin Yayınevi. 2013.

SOYKAN, İsmail Cem. “Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Ortaklıklarda Sermaye Taahhüdü Yoluyla Sermaye Artırımı”. (İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Doktora Tezi). İstanbul. 2018.

SUMER, Ayşe. **Ticaret Hukuku Ders Kitabı**. 1. b. İstanbul: Beta Yayınları. 2015.

ŞENER, Oruç Hami. **Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku**. Ankara: Seçkin Yayıncılık. 2006.

ŞENER, Oruç Hami. **Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı**. Gözden Geçirilmiş 3. B. Ankara: Seçkin Yayıncılık. 2017.

ŞENER, Oruç Hami. **Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı**. Gözden geçirilmiş 4. b. Ankara: Seçkin Yayıncılık. 2019.

ŞENER, Oruç Hami. **Yeni TTK Döneminde Anonim ve Limited Ortaklıklara İlişkin Verilen Yargıtay Emsal Kararlarının Değerlendirilmesi**. Gözden geçirilmiş ve 4 misli genişletilmiş 2. b. Ankara: Seçkin Kitabevi. 2020.

TEKİNALP, Ünal. “İki Güncel Sorunun Çözümünde Teorik Yaklaşım Denemesi: AO Tipi İçinde Sınıf Değiştirme-Kayıtlı Sermaye Sisteminde Çıkarılan Sermayenin Hukuki Niteliği”. **BATİDER**. C. XVII. S.2. (Aralık 1993) ss. 29-37.

TEKİNALP, Ünal. “Anonim Ortaklıkta Sermayenin Korunması İlkesi”. **Prof. Dr. Rona Serozan’a Armağan**. C. II. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık. 2010.

TEKİNALP, Ünal. **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku**, Değişiklikler ve İkincil Düzenlemelerle Güncelleştirilmiş 5. b. İstanbul: Vedat Kitapçılık. 2020.

TEOMAN, Ömer. “Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulunun Toplantı Yapmaksızın Karar Alması”. Otuz Yıl Ticaret Hukuku -Tüm Makalelerim. C. II. 1982-2001. der. Teoman, Ö. İstanbul: Beta Basım. 2001.

TOPALOĞLU, Mustafa. “Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü Davalarında Islah”. **Terazi Hukuk Dergisi**. C. 14. S. 151. 2019. s. 640-654.

TÜRMOB, Nakit Sermaye Artırımlarında Faiz İndirimi Teşviki, Mali Mevzuat Yorum / Uygulama Sirküleri, Sirküler No: 7, Nisan 2021.

ÜÇİŞİK, Güzin, Aydın ÇELİK. **Anonim Ortaklıklar Hukuku**. C. I. Ankara: Adalet Yayınevi. 2013.

YALÇIN, Selim. **Anonim Şirketlerde Esas Sermaye Artırımının Dürüstlük Kuralına Aykırılık Nedeniyle İptali**. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık. 1. b. 2018.

YARDIMCI, Tamer Emre. “Anonim Şirket Genel Kurul Kararının İptalinde Dava Dilekçesinin Islahı”, **İNÜHFD**, C. 11. S. 1. 2020. ss. 321-337.

YAVUZ, Mustafa. “Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre İç Kaynaklardan Sermaye Artırımı”. **Mali Çözüm Dergisi**. (Temmuz-Ağustos 2013). ss. 129-140.

YAVUZ, Mustafa. “Sermaye Artırımında Rüçhan Hakkının Sınırlandırılması veya Tamamen Kaldırılması”. Vergi Raporu. Makaleler. 2013. S. 165. ss. 89-93.

YAVUZ, Mustafa. “Türk Hukukunda Anonim Şirketlere Hâkim Olan Temel İlkeler”, **Gümrük Ticaret Dergisi**. S. 18. 2019. s.15-16.

YILDIZ, Şükrü. **Anonim Ortaklıkta Yeni Pay Alma Hakkı**. İstanbul: Beta Basım. 1996.

YILDIZ, Şükrü “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda Rüçhan Hakkı Konusunda Getirilen Değişiklikler”, **MÜHAD**. C. 18. S. 2. 2012. ss. 809-818.

YILMAZ, S. Serder. “TTK’da Anonim Şirketlerde Sermaye Artırımına İlişkin Genel Hükümler ve Kayıtlı Sermaye Sisteminde Dış Kaynaklardan Sermaye Artırımı”. **Erciyes Üniv. Hukuk Fakültesi Dergisi**. C. 8. S. 1. 2013. s. 187-233.

YURTMAN DEMİR, Nevin. “Anonim Ortaklıklar ve Vergi Hukuku Yönünden İç Kaynaklardan Sermaye Artırımı”. (İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mali Hukuk, No:45, Doktora tezi). İstanbul. 1993.

YÜCE, Aydın Alber. **Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanının Tespiti Davası**. İstanbul: Vedat Kitapçılık. 2015.

2. Yargıtay Kararları

Y., 11. HD., E. 1982/4988 K. 1982/5387 T. 14.12.1982
(www.lexpera.com,e.t.:26.08.2023).

Y., 11. HD., E. 2010/165 K. 2011/11199 T. 29.09.2011
(www.lexpera.com,e.t.:26.08.2023).

Y., 11. HD., E. 2019/88 K. 2019/7008 T. 11.11.2019
(www.lexpera.com,e.t.:26.08.2023).

Y., 11. HD., E. 2021/1887 K. 2022/6427 T. 28.9.2022
(www.lexpera.com,e.t.:26.08.2023).

Y., 11. HD., E. 2018/2466 K. 2019/4348 T. 12.6.2019
(www.lexpera.com,e.t.:26.08.2023).

Y., 11. HD., E. 2016/2698 K. 2017/6435 T. 22.11.2017
(www.lexpera.com,e.t.:26.08.2023).

Y., 11. HD., E. 2014/18955 K. 2015/3213 T. 09.03.2015
(www.lexpera.com,e.t.:26.08.2023).

Y., 11. HD., E. 2012/15703 K. 2014/5578 T. 21.3.2014
(www.lexpera.com,e.t.:26.08.2023).

Y., 11. HD, 18.11.1992–1992–9599/5987, G. Eriş, Anonim Şirketler Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara 1995.

Y., 11. HD, 30.05.2017-2015-15791/2015-3203, İsmail Cem Soykan, Sermaye Artırımı, 2018.

Y., 11. HD., 07.07.1998 T., 1998/3462 E., 1998/5229 K., Moroğlu/ Kendigelen, İçtihatlı- Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, 2014.

Y., 11. HD., 28.10.2004 T., 2003/13857 E., 2004/ 10355 K., Moroğlu/ Kendigelen, Moroğlu/ Kendigelen, İçtihatlı- Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, 2014.

Y., 11. HD., 21.10.2005 T., 2004/11672 E., 2005/10136 K, (Sinerji).

Y., 11. H.D.'nin 10.12.2018 tarihli ve E.2017/2255, K.2018/7740 sayılı kararı,

Y., 11. HD. 8. 2. 1993 gün, E. 6967, K. 785 sayılı karar, (Eriş A.Ş., s. 101), Moroğlu, Hükümsüzlük, 2020.

Y., 11. HD, 18.01.1992-1992-9599/1992-9987, Eriş, Anonim Şirketler Hukuku.

Y., 11. HD. 13.12.1988, E. 4113/K. 7656), Ömer Korkut, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketlerde Sermaye Artırımının Geçersizliği, 2013.

Y., 11. HD, 23. 10. 1984, E. 1984/4349, K, 1984/4366 (Kararın yayınlandığı yer: YKD 1985, C, XI, S. 1, s. 59-62), Oruç Hami Şener, Yargıtay Emsal Kararlarının Değerlendirilmesi, 2020.

Y., 11. HD. 31.03.2006, E.1685/K.3397 (**Eriş:** TTK, 3. Cilt, s. 2994-2995), Ömer Korkut, '6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketlerde Sermaye Artırımının Geçersizliği, 2013.

Y., 11. HD, 27. 02. 2019, E, 2017/5418, K, 2019/1598, Oruç Hami Şener, Yargıtay Emsal Kararlarının Değerlendirilmesi, 2020.

Y., 11. HD 28. 11. 1986 gün ve E. 5287, K. 6355 sayılı kararı (Eriş, Açıklamalı-İçtihatlı TTK 1. Baskı, 1987, s. 1122, İçt. No. 1470).

Y., 11. HD 26. 1. 1989 gün ve E. 88/3414, K. 89/260 sayılı kararı (YKD. C. XV, S. 5, s. 684-686).

Y., 11. HD. 15.11.2017 T., E.2016/8898, K.2017/6234, Oruç Hami Şener, Yargıtay Emsal Kararlarının Değerlendirilmesi, 2020.

Y., 11. HD, 18.11.1992–1992–9599/5987, G. Eriş, Anonim Şirketler Hukuku.

Y., 11. HD, 18.11.1992–1992–9599/5987, G. Eriş, Anonim Şirketler Hukuku.

Y., 11. HD, 05.12.2012-2011/13485-2012/19915, Moroğlu, Hükümsüzlük, 2020.

Y., 11. H.D.'nin 07.05.2019 tarihli ve E.2017/4590, K.2019/3495 sayılı kararı, (Mustafa Yavuz. Sermaye Artırımında Rüçhan Hakkının Sınırlandırılması veya Tamamen Kaldırılması, 2013.)

Y., 11. HD., 28.01.1999 T., 1998/8236 E., 1999/201 K., Moroğlu/ Kendigelen, İçtihatlı- Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, 2014.